

האדרא רבא קדישא ¹	
תניא ² אמר ר"ש לחברייא עד אימת נתיב בקיימא דחד סמכא ³ כתיב עת לעשות ליי ⁴ הפרו תורתך יומין זעירין ⁵ ומארי דחובא ⁶ דחיק ⁷ כרוזא קארי כל יומא ⁸ ומחצדי חקלא ⁹ זעירין ¹⁰ אינון ואינהו בשולי (נ"א בשורי) כרמא ¹¹ לא אשגחן ולא ידעין לאן אתר אלזין	למדנו: אמר רבי שמעון לחברים, עד מתי נשב בקיום של עמוד אחד? כתוב "עת לעשות ליהו"ה הפרו תורתך" הימים קצרים, בעל החוב דוחק, הכרוז מכריז בכל יום, קוצרי השדה המה מועטים, והם בקצה הכרם, אינם משגיחים ואינם יודעים כראוי לאיזה מקום ילכו.
כמה דיאות אתכנשו חברייא לבי אדרא מלובשין שריין סייפי ורומחי בידיכון אזדרו בתקוניכון בעימא בחכמתא בסוכלתנו בדעתא בחיזו בידין ברנלין (נ"א בחילא דידין	האספו חברים לבית הגורן, מלובשים בשריון ורמחים, הזדרזו בתיקונכם. בעצה, בחכמה, בבינה, בדעת, במראה, בידיים וברגלים המליכו עליכם את מי

¹ כבר כתבנו בפ' משפטים שהאידרות וספד"צ יהיו בכרך א' לבדם [ספר הדרת מלך] כי הם עמוקים וצריכים הרבה הקדמות (מ"מ). אתן טעם לשבח למה נכתב אדרא זאת בפ' זו והוא כי למעלה דיבר מענין שערות דנזיר והם תליין בע"ק כמו שית' בעז"ה לזה הזכיר בכאן אדרא זאת ועיקרו על ענין תיקוני דע"ק וז"א ועוד יש בו טעם כמוס כי ברוב השנים פ' נשא הוא בימים הקדושים האלו שבהם עולה ז"א למעלה לע"ק לקבל הכתר בחג השבועות כמ"ש האריז"ל (ב"ע).

² התחיל במלת תניא לפי פשוטן של דברי' הוא בעבור שכל אלו הרזין היו להם בקבלה בברייתות כמ"ש בזוהר בכמה מקומות ועוד ירמוז בכאן סוד גדול כי ידוע שתניא הוא לעולם בנה"י שהם תנאים והאיתנים מוסדי ארץ כמ"ש בסבא דמשפטים (קי ע"ב) ובתיקונים וכתבנו באריכות בבאורינו לאדרא דמשפטים וכאן מתחיל מעולם האצילות מפרצוף הראשון דע"ק וכולל באדרא זו כל עולם האצילות וגם עולמות בי"ע כמו שית' לפנינו בעז"ה וידוע כי כל עולם האצילות הוא עומד בנה"י דא"ק ולכן התחיל במלת תניא (ב"ע).

³ שכל תיקונים שהיו עושים עד עתה היו תיקוני השכינה מהת"ת אמנם לא היו עולים לתקן תיקוני א"א ותיקון ז"א לכך היה "קיימא דסמכא חד" לבד תיקוני השכינה, ועתה תיקוני כל האצילות (אור יקר). בתחילה יצאו ה"ס זו על גב זו בסוד חד סמכא לבד ולכן מתו ואח"ך חזרו ונתקנו ונעשו מהם בחי' ה' פרצופים כנודע. ונמצא כי טרם התיקון היו ה"ס בחי' א' לבד ובבחי' הזאת היו תחילה מתעסקין בידיעתם ואמר להם ר"ש לחברייא שעד מתי יהיו בדרוש הזה [לפי הדברים המבוארים תוך כתבי הרמ"ק זללה"ה – בית עולמים] ושעתה רוצה לדרוש בענין התיקון שהוא כאשר נתקנו ה"ס ונעשו בחי' ה' פרצופים כמו שמפורש בחינתם למטה בכל האדרא הזאת וכו' ואעפ"י שבאדרא הזאת לא ביאר רק שלשתן והם אריך אפין וז"א ונוקביה הנה באדרא זוטא ביאר גם כן שני פרצופי אבא ואימא ושם נבאר טעם הדבר (שער מאמרי רשב"י). פי' עמוד א' של פשט התורה (הדרת מלך).

⁴ לגלות עמוד ב' של סודותיה ובהם עת שהיא מלכות מתקשטת ונתקנת, כמ"ש באורך בתרומה דף קנה סע"ב, ועי' מ"ש עליו בספר מקדש מלך וטעם למה נק' מלכות עת מפורש שם, ועיי"ש ובראשית קיו ע"ב (הדרך מלך).

⁵ כענין היום קצר, דהיינו חיי האדם (אור יקר). שהז"ן וזווגם הם רק בסוד הקטנות (דע"ה ח"ב קכה ע"ד).
⁶ חטא אדם הראשון דהיינו סמאל תובע על מיתת האנשים ומזכירם למות (אור יקר). הוא ס"מ יש לו כח לדחוק (רמ"ז).

⁷ ע"י הקטרוג ותגבורות הדינין (דע"ה ח"ב קכה ע"ד).
⁸ מפורש בכמה דוכתי ולעיל בהאי פרשתא כמה מכריזים מתרים לבני אדם לתקן עצמם להכנס לטרקלין (אור יקר).

⁹ והענין הוא במה שנתבאר אצלנו בענין פסח בדרוש קריעת ים סוף וביארתי בפ' בשלח דף נ"ב ע"ב בענין ההיא אילתא דרחמה צר וחביבה על בעלה בכל שעה כו' שאמרנו כי כאשר המלכות רוצה להוליד אלו הנשמות אשר בתוכה בסוד עיבור אז לפתח חטאת רובץ הוא הנחש העליון הנושך ברחמה ונפתח ועל ידי כן יולדת אותם. ואמנם כדי שתלד אותם באופן שלא יתאחזו הקליפות בנשמות ההם צריך תפילת התחתונים ובהיותם צדיקים תועיל תפילתם לשתלד הנקבה הנז' את הנשמות ולא תצטרך אל הנחש העליון חטאת רובץ לנשוך אותה וכו' וסוד הלידה הזאת היא סוד קצירת השדה העליון ולקטית פירותיו מאשר נזרעו בו בתחילה והצדיקים הגורמים קצירה זו בתפילתם נקראים מחצדי חקלא קדישא כי הם יודעים לכוון בתפילתם כוונות הראויות לכך. וכמו שמצינו ששיבחו רשב"י ע"ה בפ' בראשית דמ"ה ע"ב ינ"ל מאן דזכי לאתדבקא במאריה בהאי גוונא ירית עלמין כולהו רחמא לעילא רחמא לתתא כו' עליה כתי' ותגזר אומר ויקם לך כו' (שער מאמרי רשב"י). קוצרים פירות השדה אחר שמבערים הקוצים והקליות בסודות התורה (הדרת מלך). הגורמים הקצירה והלידה במעשיהם הטובים שיהא בחסד ובסוד הגדלות ע"י הגילוי דשם ע"ב וכו"ל סי' ח (דע"ה ח"ב קכה ע"ד).

¹⁰ מעטים (הדרת מלך).

¹¹ ולא נכנסו באמצע עומק הסודות (הדרת מלך).

<p>שברשותו החיים והמוות, לגזור דברי אמת, דברים שהקדושים העליונים מקשיבים להם ושמחים לשומעם ולדעת אותם.</p>	<p>ורגלין) אמלכו עליכון למאן (ס"א למלכא) דברשותיה חיי ומוותא למגזר מלין דקשוט מלין דקדישי עליונין צייתי להו וחדאן למשמע להו ולמנדע להו</p>
<p>ישב רבי שמעון ובכה ואמר, אוי אם אגלה אוי אם לא אגלה. החברים שהיו שם שתקו. קם רבי אבא ואמר לו, אם טוב לפני האדון, הרי נאמר "סוד יהוה" ליראיו", והרי אלו החברים הם יראי ה', וכבר נכנסו באדרא דבי משכנא, מהם נכנסו ויש מהם שיצאו.</p> <p>למדנו: נמנו החברים לפני רבי שמעון, ונמצאו: רבי אלעזר בנו ורבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי בר יעקב ורבי יצחק ורבי חזקיה בר רב ורבי חייא ורבי יוסי ורבי ייסא.</p> <p>נתנו את ידיהם לרבי שמעון, ואת אצבעותיהם זקפו למעלה, ונכנסו בשדה בין האילנות, וישבו.</p>	<p>יתבי ר"ש ובכה ואמר ווי אי גלינא ווי אי לא גלינא חברייא דהוה תמן אשתיקו קם ר' אבא וא"ל אי ניהא קמיה דמר לגלאה הא כתיב סוד יי' ליראיו והא חברייא אלין דחלין דקב"ה אינון וכבר עאלו באדרא דבי משכנא מנהון עאלו מנהון נפקו</p> <p>תאנא אתמנו חברייא קמיה דר"ש ואשתכחו רבי אלעזר בריה ור' אבא ור' יהודה ורבי יוסי בר יעקב ור' יצחק ור' חזקיה בר רב ור' חייא ור' יוסי ור' ייסא</p> <p>ידין יהבו לר"ש ואצבען זקפו לעילא ועאלו כחקלא ביני אילני ויתבו</p>
<p>קם רבי שמעון, והתפלל תפילתו, וישב ביניהם, ואמר, כל אחד ישים ידיו בחוזקו (פי' בחיקו). שמו ידיהם, ואחזו אותם. פתח ואמר "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש</p>	<p>קם ר"ש וצלי צלותיה יתיב בגווייהו ואמר כל חד ישוי ידוי בתוקפוי¹² שוו ידיהו ונסיב לון¹³ פתח ואמר ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש</p>
<p>ושם בסתר וענו (כל העם) כלם ואמרו אמן".</p>	<p>קב"ח/א</p> <p>ושם בסתר וענו (ס"א כל העם) כלם ואמרו אמן¹⁴</p>
<p>פתח רבי שמעון ואמר, "עת לעשות ליהוה": אמאי עת לעשות ליהוה? משום דהפרו תורתך. מאי הפרו תורתך? התורה שלמעלה, שתבטל אם היא לא תהיה נעשית בתיקון הזה, ועל עתיד</p>	<p>פתח ר"ש ואמר עת לעשות ליי' אמאי עת לעשות ליי' משום דהפרו תורתך מאי הפרו תורתך דלעילא דאיהי מתבטלא אי לא יתעביד בתקונוי (ס"א שמא) דא ולעתיק יומין</p>

¹² ור"ל בחיק שלי, כי לכן ישב ביניהם (רמ"ז).

¹³ פי' חבק והדק ידיהם כדי לייחדם. והסוד הוא מפני שרשב"י הוא בסוד הדעת והחברים בסוד החסדים ונמצאו כולם נתונים בתוכו (נ"א בגופו). כנלע"ד ולא כיש גורסים בתוקפיה, ומפרשים שכל אחד יתן ידיו זו על גב זו בחיקו, חדא דמאי קאמר בתר הכי ונסיב לון, ותו דאמאי אצטריך למימר להו הכי, פשיטא שבהיותם לפניו ולומדים הני כבשי, שהיו יושבים ברתת וזיע ולא הוה צריך לאזהר לון (רמ"ז).

¹⁴ מה שמתחיל בפסוק הזה הוא מובן במה שנתבאר אצלנו בענין פטום הקטורת בענין אחד עשר סמנים אשר בו אשר הם סוד עשר קליפות וכח אחד של קדושה המחיה את כולם וכמו שביארנו בפ' תרומה בדקס"ד ע"ב בענין עשתי עשרה יריעות עזים דמשכנא והנה אלו הם סוד אחד עשר ארורים שנזכרו בפ' והיה כי תבא וכמבואר שם במקומו והנה הראשון מכל אותם אחד עשר ארורים הוא כנגד אריך אפין של הקלי' זמ"ש ושם בסתר רוצה לומר ארור מי שישים אותה הקליפה הנקראת פסל ומסכה באריך אפין הנקרא בסתר על שם שהוא סתרו של עולם כמבואר אצלנו כי שיעור קומת אריך אפין הוא תופס כל עולם האצילות וארבעה פרצופים האחרים הם מלבישים אותו ואינו ניכר ממנו רק בחינת ראשו בלבד וכל השאר מסתתר ומתעלם בתוכם כמבואר אצלנו באדרת האזינו בד' רפ"ח ע"א ולפי שהראשון מכולם הוא זה הפסוק לכן התחיל בו (שער מאמרי רשב"י). עי' הקדמת תיקונים (דף ז' ע"ב) שמבואר שם כי כשם דכל מאן דמציר דיוקנא דב"ע באצילות הנה הוא בכלל מ"ש (דברים כז טו) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש ושם בסתר, שהוא בסתרו של עולם (וכמ"ש ג"כ באד"ר קכ"ז סע"ב) כן הוא ג"כ מי שמציר הדיוקן באצילות בא"ס עצמו אשר למעלה מהאצילות, הנה הוא ג"כ בכלל אותו הארור רח"ל (דע"ה ח"א נד ע"ב).

יומין נאמר.	אתמר
כתיב "אשריך ישראל מי כמוך" ונאמר "מי כמוך באלים יהוה".	כתיב אשריך ישראל מי כמוך וכתיב מי כמוך באלים יי
קרא את בנו רבי אלעזר, והושיבו לפניו. ואת רבי אבא הושיב מהצד האחר, ואמר, אנו כלל הכל, עד עתה נתקנו העמודים. שתקו. ואז שמעו קול, וברכיהם נקשו זו לזו. איזה קול? הקול של פמליא {כנסיה} של מעלה שנתקבצו.	קרא לרבי אלעזר בריה אותביה קמיה ולרבי אבא מסטרא אחרא ואמר אנן כללא דכולא עד השתא אתתקנו קיימין אשתיקו שמעי קלא וארכובתן דא לדא נקשן מאי קלא קלא דכנופייא עלאה דמתכנפי
שמח רבי שמעון ואמר, "יהוה" שמעתי שמעך יראתי" (אמר) שם, היה ראוי להיות ירא וחרד, (אבל) אנחנו, הדבר תלוי באהבה. שנאמר "ואהבת את יהוה" אלהיך" ונאמר "מאהבת יהוה אתכם", ונאמר "אהבתי אתכם".	חדי ר"ש ואמר יי שמעתי שמעך יראתי (אמר) התם יאות הוה למהוי דחיל אנן בחביבותא תלייא מלתא דכתיב ואהבת את יי אלהיך וכתיב מאהבת יי אתכם וכתיב אהבתי אתכם וגו'
רבי שמעון פתח ואמר: "הולך רכיל מגלה סוד, ונאמן רוח מכסה דבר". "הולך רכיל", פסוק זה קשה (כיון שאמר "רכיל" למה הולך), "איש רכיל" היה צריך לומר, מיהו ה"הולך"?	ר"ש פתח ואמר הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר הולך רכיל האי קרא קשיא (כיון דאתמר רכיל אמאי הולך) איש רכיל מבעי ליה למימר מאן הולך
אלא מי שאינו מיושב ברוחו ואינו נאמן, אותו הדבר ששמע משוטט בתוכו כקוץ במים, עד שנשלך לחוץ. מהו טעם הדבר, לפי שאין רוחו רוח של קיום, אבל מי שרוחו רוח של קיום, [עליו] נאמר "ונאמן רוח מכסה דבר" ונאמן רוח (פירוש) קיום הרוח (כמו "ותקעתיו יתד במקום נאמן") - ברוח (בסוד) תלוי הדבר.	אלא מאן דלא אתיישב ברוחיה ולא הוי מהימנא ההוא מלה דשמע אזיל בגוויה כחזירא במיא עד דרמי ליה לבר מ"ט משום דלית רוחיה רוחא דקיומא אבל מאן דרוחיה רוחא דקיומא ביה כתיב ונאמן רוח מכסה דבר ונאמן רוח קיומא דרוחא (כמו ותקעתיו יתד במקום נאמן) ברוחא (נ"א ברוא) תלייא מלתא
ונאמר "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך" ואין העולם מתקיים כי אם על ידי הסוד, ואם בענייני העולם צריכים סוד, בדברי סודי הסודות של עתיק יומין שאינן נמסרות אפילו למלאכים העליונים, על אחת כמה וכמה.	וכתיב אל תן את פיך לחטיא את בשרך ולית עלמא מתקיימא אלא ברזא וכי אי במלי עלמא אצטריך רזא במלין רזין דרזיין עתיק יומין דלא אתמסראן אפילו למלאכין עלאין עאכ"ו
אמר רבי שמעון, לשמים איני אומר שיאזינו, לארץ איני אומר שתשמע, שהרי אנו קיום העולמות.	אר"ש לשמיא לא אימא דיציתון (ס"א דיציתון) לארעא לא אימא דתשמע דהא אנן קיומי עלמין
למדנו ברזא דרזין: כשפתח רבי שמעון ברזא דרזין, נזדעזע המקום והחברים נתחלחלו. גילה סוד, ופתח ואמר, כתיב "ואלה המלכים אשר מלכו	תנא רזי דרזין כד פתח ר"ש ברזי דרזין אזדעזע אתרא וחברין אתחלחלו גלי ברזא ופתח ואמר כתיב ואלה המלכים ¹⁵ אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך וגו' ¹⁶

¹⁵ ה"ס דאצילות להיותם לבושים למלכות דא"ק התחילו בהם הסיגים ונרמזו באלה המלכים הנז' בריש אדר"ר כי כולם בני מלכים הם (ר"ל שהיו כולם מבחי' נוק' ודינין תקיפין, והם המלכיות דב"ן שיצא בעולם הנקודות והיו כולם דינין כנודע) (ביאורים ח"א כז ע"ד).

בארץ אדום לפני מלך מלך וכו'.	זכאין אתון צדיקיא דאתגלי לכוני רזי דרזין דאורייתא דלא אתגליין לקדישי עליונין מאן ישגח בהאי ומאן יזכה בהאי דהוא סהדותא על מהימנותא (דמהימנותא) (דנהיר למאתן ושבעין עלמין ומניה נהיר אורחא דנהירין ביה צדיקיא לעלמא דאתי
זהו שנאמר "וארח צדיקים כאור נגה הולך, ואור עד נכון היום" מן אותו דרך מתפרשים לתר"ג דרכים שנחלקו בז"א, שנאמר "כל ארחות ה' חסד ואמת לנוצרי ברית" (וכו') כל התפלה כדי שיהא [הדבר] לרצון, שלא יהא נחשב לחטא לגלות דבר זה.	הדא הוא דכתיב וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום מן ההוא אורחא מתפרשן לשית מאה ותליסר אורחי דפליג בזעיר אפיין דכתיב כל ארחות יי' חסד ואמת לנוצרי בריתו וגו' דכלא צלותא ברעוא יהא דלא יתחשב לחובא לגלאה דא
ומה יאמרו החברים, שזה הפסוק קשה הוא, שלא היה לו לכתוב כך. שהרי אנו רואים כמה מלכים היו טרם שבאו בני ישראל, וטרם שהיה מלך לבני ישראל, ומה ראה (הכתוב) כאן.	ומה יימרון חברייא דהאי קרא קשיא הוא דהא לא הוה ליה למכתב הכי דהא חזינן כמה מלכים הוו עד דלא ייתון בני ישראל ועד לא יהי מלכא לבני ישראל ומה אתחזי הכא
ובזה התעוררו החברים, אלא סודי סודות הוא, מה שלא יכולים בני אדם לדעת ולהכיר ולא יכולים לחשוב בדעתם בענין זה.	ובדא אתעורו חברייא אלא רוא דרזין הוא דלא יכלין בני נשא למנדע ולאשתמודע ולמרחש בדעתיהו בהאי
למדנו: העתיק של העתיקין, טמון שבטמונים, עד שלא סידר את תיקוני	תאנא עתיקא דעתיקין טמירא דטמירין עד לא זמין תקונוי (דמלכא) ועטורי עטורין ¹⁷

¹⁶ אם באתי להרחיב פה הדרוש הזה מענין ואלה המלכים יארך עלינו הסיפור וכבר חיברתי בזה דרושים בפני עצמם בענין אלה המלכים מה ענינם וע"ש. ואמנם אבאר כאן בקיצור מופלג מה שצריך לבאר במקום הזה גם תעיין במה שביארתי בפ' פקודי בדף רנ"ד ע"ב וע"ש היטב. ומה שצריך להודיעך כאן הוא מה שתמצא באדרא זו זכירת אלה המלכים ג' פעמים האחת היא כאן בתחילת תיקון עתיקא קדישא והשני היא לקמן בדף קל"ה ע"א בתיקון ז"א והשלישית היא לקמן בדף קמ"ב ע"א בהתחלת תיקון נוקבא דז"א וטעם הדבר הוא זה כי הנה כבר ביארנו לקמן בביאור אדרת האזינו כי עשר ספירות שרשיות ומקוריות הם ומתחלקות בכל עולם האצילות בסדר זה כתר חכמה בינה באריך אנפין, גדולה גבורה ת"ת בז"א, נצח הוד יסוד בנוקביה דז"א. ואמנם בעת שנאצלו יצאו בחינת אלו המלכים פירוש כי אחר שנאצלו שלשה ראשונות דא"א אשר השלישית היא הבינה הנקראת ארץ אדום משום דמינה דינין מתערין בכל מקום שהיא בין בכללות בין בכללות בין בפרטות לכן מאותה הבינה דא"א יצאו אלו השבעה מלכים שהם שבעה תחתונות שבו וכן אחר שיצאו כתר חכמה בינה דז"א יצאו הז' מלכים שהם שבעה תחתונות שבו מבינה שבו שבז"א וכן אחר שיצאו שלשה ראשונות כתר חכמה בינה דנוקביה יצאו מן הבינה שבה שבעה מלכים שהם ז' תחתונות שבה ולכך תמצא שבזו האדרא הוזכר ענינם שלש פעמים אם בא"א הנקרא ע"ק ואם בז"א ואם בנוקביה דז"א. ואמנם המלכים של א"א לא הוזכרו כלל לא בתורה ולא בנביאים ולא בכתובים. לפי שכל בחינות ע"ק לא נכתבו בשום מקום כנז' לקמן בדף ק"ל ע"א וז"ל תאנא עכ"ד שמא דעתיקא סתים מכולא ולא אתפרש באורייתא בר מן אתר חד כו'. ואמנם אותם המלכים של ז"א נזכרו ונכתבו בתורה בפ' וישלח והטעם הוא כי תורה שבכתב הוא ז"א כנודע משא"כ א"א שהוא למעלה למעלה והמלכים של נוקבא דז"א נכתבו בכתובים בספר דברי הימים כנודע. כי הכתובים רומזים במלכות ונבאר מה שהתחלנו והוא כי כאשר יצאו שלשה ראשונות של אריך או של ז"א או של נוקביה כל זה היה קודם התיקון ואז אף גם השלשה ראשונות שבכל אחד משלשה הנז' לא נתקנו והיו עדין בלי תיקון ולכן בצאת השבעה מלכים מכל בחינה משלשת הנז' לא יכלו לקבל אור הג' ראשונות ומתו כי השלשה ראשונות אף שהיו בלי תיקון יכלו לסבול ולקבל אור האין סוף להיותם שלשה ראשונות אבל שבעה התחתונות מתו ולכן תמצא ששמונה מלכי' הם ובשבעה הראשונים מהם עברה בהם מיתה שהם סוד שבעה התחתונות שבכל אחד משלשה הנז' א"א וז"א ונוקביה בהיותם קודם התיקון (שער מאמרי רשב"י). עי' דע"ה ח"א ד ע"א.

¹⁷ ענין התיקון הזה הוא בערכנו המקבלים מהם כי בתחילה לא היה אפשר לתחתונים לקבל האור העליון הנשפע עליהם ואז גם הספירות התחתונות לא היו יכולות לקבלו. וכאשר בא התיקון והוא ענין המעטת

המלך ואת עטרי העטרות, לא היה עדיין הראשית והסיום, והיה מחוקק ומשער בו, ופרס לפניו פרוכת אחת, ובה חקק ושיער המלכים, ותיקונייהם לא התקיימו.	שירותא וסיומא לא הוה והוה מגליף ומשער ביה ופרס קמיה חד פרסא ובה גליף ושיער מלכין ¹⁸ ותקונוי לא אתקיימו
וזהו שנאמר "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל" מלך הראשון, לבני ישראל הראשון. וכל הנחקקים (ולא נתקיימו) נקראים בשמותם, ולא נתקיימו עד שהניח אותם והצניע אותם.	הה"ד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל מלכא קדמאה לבני ישראל קדמאה וכלהו דגליפו (ולא אתקיימו) בשמהן אתקרון ולא אתקיימו עד דאנח להו ואצנע להו
אחר זמן, עלו באותה פרוכת ונתקנו בתקונייהם.	ולבתר זמנא הוא אסתלק (נ"א הוה מסתכל) בההוא פרסא ואתתקן בתקונוי
וכן למדנו: כשעלה ברצון לברא תורה שהיה טמון אלפיים שנה והוציא, מיד אמרה לפניו, מי שרוצה לתקן ולעשות, קודם לכל דבר יתקן תיקוניו.	ותאנא כד סליק ברעותא למברי אורייתא טמירא תרי אלפי שנין ואפקה מיד אמרה קמיה מאן דבעי לאתקנא ולמער יתקן בקדמיתא תקונוי
למדנו בספרא דצניעותא: עתיקא דעתיקין (זקן הזקנים) נסתר הנסתרים נתקן	תאנא בצניעותא דספרא עתיקא דעתיקין סתרא דסתרין טמיר דטמירין אתתקן
קכח/ב	
והוכן (כלומר, נמצא ולא נמצא).	ואזדמן (כלומר אשתכח ולא אשתכח
לא נמצא ממש אבל נתקן, ואין שיודע אותו, משום שהוא עתיק העתיקים) (אבל ידוע בתיקוניו).	לא אשתכח ממש אבל אתתקן ולית ידיע ליה משום דהוא עתיק דעתיקין) (אבל בתיקוניו ידיע)
כאחד שהוא זקן יותר מכל הזקנים, עתיק יותר מכל העתיקים נסתר יותר מכל הנסתרים, ובתיקוניו ידוע ולא ידוע, בעלי הלבוב כסו (באדום), ומראה תואר (נר) פניו (בפניו) יושב על כסא של ניצוצי אש כדי	כחד סבא דסבין עתיק מעתיקין טמיר מטמירין ובתיקוניו ידיע ולא ידיע מארי דחור כסו (ס"א בסומק) וחיוז בוסיתא (ס"א בוצינא) דאנפוי (נ"א באנפוי) יתיב על כורסייא דשביבין ¹⁹ לאכפיא לון ²⁰

האור על ידי תיקון הפרצופים כמבואר אצלנו ואז האור נמשך דרך מסכים ודרך חלונות צרים וקטנים ודרך צנורות השערות כנז' פ' פקודי בדרג'ד ע"ב אז יכולין התחתונים לקבלו ונמצא שאצילות העליון ואף גם בחינת עתיקא קדישא אשר בו הוצרך התיקון הזה לצורך התחתונים אעפ"י שלעצמו לא היה צריך לכך ואינו תיקון בערך התחתונים וכל מקום שתמצא לשון תיקון בכל האדרא פירושו הוא כנז' (שער מאמרי רשב"י).

¹⁸ ב' לשונות גליף ושיער מלכין, והוא על המלכין דז"ן, כי כל למעלה מהם הם כולם נעלמים, כמ"ש במאמרי רשב"י (דף סב ע"ב, וטל ע"ג, ועי' מבר"ש שם יד ע"ד מדפוח"ח בפ"ו שם, ע' שם ושם (דע"ה ח"א א ע"א).

¹⁹ וכמש"כ בדניאל ז ט (לש"ו). שהם כל הגבורות תקיפין אשר משמות אלהים שתחתיו (דע"ה ח"א סב ע"ב).

²⁰ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י. הדינין הם ש"ך ופ"ר, שהם ת"ר דינין, והם ת"ר אותיות אשר בק"כ צירופי אלהים, וכללותם הם ו"ג, והם ה"ג אותיות דאלהים במילוי, והרי הם תרי"ג דינין (הקד"ש צח ע"ד). והתחלה הראשונה מהמציאות דשם אלהים, [הוא השביבין] והוא סוד השם אלהים שהוא גימ' הכס"א, והוא הכורסייא דשביבין כי הוא גבורות ודינין, והוא מתחיל מתחת עתיקא קדישא, כי הגבורות כשהם מתוקנים הם סוד כל הנועם והעונג דכל טוב הצפ"ן דלעתיד, ולכן נתייסד התחלתם תיכף מאחר עתי"ק ולמטה, כי הוא מה שעתידי הקב"ה לשמוח בעולמו בתיקון העתיד. וכן מאחר החטא דעץ הדעת אשר נפגמו הגבורות ונעשו לדינין, הנה הוא תיקון גדול ג"כ מה שנתייסד התחלתם ושורשם שם שהוא במקום גבוה כזו, כי עי"ז הם מתכפיין תמיד, וזהו שאמר (אד"ר שם) יתיב על כורסייא דשביבין לאכפיא לון (דע"ה ח"ב מח ע"ב, ועי' כללים ח"א טל ע"ב), הצמצום הראשון הנה הוא נעשה בא"ס עצמו, וכ"ז הוא הכל בסוד יתיב על כורסייא דשביבין לאכפיא לון (כללים ח"א לט ע"ב), ועי' כללים ח"א לט ע"ג וע"ד באבנ"מ.

להכניעם.	
הלובן של הגולגולת הראש התפשט לארבע מאות אלף עולמות ומהארת אלו חלקי הלובן יורשים הצדיקים לעוה"ב ארבע מאות עולמות. זהו שנאמר "ארבע מאות שקל כסף, עובר לסוחר".	ארבע מאה אלפי עלמין אתפשט חוורא ²¹ דגולגלתא דרישוי ומנהירו דהאי חוורא ירתי צדיקיא לעלמא דאתי ד' מאה עלמין ²² הה"ד ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר ²³
בגולגולת יושבים (נמצאים) [בכל יום] י"ג [י"ב] אלף רבוא עולמות, שנוסעים על ידי הרגלים, ונסמכים עליהם.	בגולגלתא יתבין (בכל יומא) תליסר (ס"א תריסר) אלפי רבוא עלמין דנטלין עלוי רגלין וסמכין עלוי
ומזאת הגולגולת, נוטף טל לאותו שבחוץ וממלא את ראשו בכל יום. שנאמר "שראשי נמלא טל".	ומהאי גולגלתא נטיפ טלא לההוא דלבר ²⁴ ומלייא לרישיה בכל יומא דכתיב שראשי נמלא טל
ומההוא הטל שמתנער מראשו אותו אחד שבחוץ, יתעוררו המתים לעולם הבא (שנאמר "שראשי נמלא טל" לא נאמר מלאתי טל, אלא נמלא), שנאמר "כי טל אורות טלך" אורות האור של לובן (הגולגולת) של העתיק.	ומההוא טלא דאנער מרישיה ההוא דאיהו לבר יתעורון מתייא לעלמא דאתי (דכתיב שראשי נמלא טל מלאתי טל לא כתיב אלא נמלא) דכתיב כי טל אורות טלך אורות נהורא דחוורא דעתיקא ²⁵
ומהטל הזה מתקיימים הקדושים העליונים, והוא המן שטוחנים בשביל הצדיקים לעולם הבא.	ומההוא טלא מתקיימין קדישי עליונים והוא מנא דטחני לצדיקיא לעלמא דאתי
ונוטף טל זה לשדה תפוחים קדושים. וזהו שנאמר "ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס" והמראה של אותו הטל לבן, כעין הצבע של אבני הבדולח שכל הגוונים נראים בתוכו, וזהו שנאמר "ועינו כעין הבדולח".	ונטיפ ההוא טלא לחקלא דתפוחין קדישין הה"ד ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס וחיוז דההוא טלא חוור כהאי גוונא דאבנין דבדולחא דאתחזייא כל גוונין בגוזה הה"ד ועינו כעין הבדולח
גולגולת זו, הלובן שלו מאיר לשלש עשרה שבילים הנחקקים סביבו להיות	האי גולגלתא חוורא דיליה אנהיר ²⁶ לתליסר עיבר גליפין בסחרנוי לארבע עיבר

²¹ עי' כללים ח"א יח ע"ד.

²² אד"ז רפח ע"א (לש"ו).

²³ אעפ"י שתלת רישין האלו הנז' הם הכוללין שני פרצופים כי רישא עלאה מנהון היא בחינת ראש פרצוף עתיק יומין ותריין רישין תתאין הם כתר וחכמה דפרצוף א"א. הנה עכ"ז התריין רישין לבדה שבא"א נחלקין ונעשין תלת רישין זולת אותה רישא עלאה דעתיק יומין. הלא הם בחינת גלגלתא חוורא' כתר דא"א ובחינה זו היא ראש העליון שבתלת רישין דא"א עצמו. והראש השנית שבו היא בחינת מוח אחד עליון וסתום מאד חכמה עלאה סתימאה לעיל' והיא בחינת מוח גו גלגלתא חוורא שהוא כתר כנז'. והמוח הזה נקרא בשם אוירא עלאה כי לרוב העלמו נקרא אויר ולא מוח. והראש השלישי שבא"א היא חכמה דא"א הנקרא בלשון האדרא רבא וזוטא מוחא סתימאה דעתיקא ונמצא כי הראש השני שהוא הנקרא אוירא עילאה נעשה בחינת מוחא בערך גלגלתא חוורא שהיא הראש העליון שבו וגם נעשית בחינת רישא וגולגלתא ממש בערך הראש השלישית הנקרא מוחא סתימאה כנז' וכו' (שער מאמרי רשב"י).

²⁴ ז"א (ביאורים ח"א ב ע"ד).

²⁵ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י בכל עמוד זה.

²⁶ במבו"ש (דרושי א"א פ"ט) הנה אמר שם בפירוש כי הארחא דפלגותא דשערי הוא אינו מכלל הי"ג אורחין והוא אתפלג לתרי"ג אורחין אחרנין, והי"ג אורחין הם סובבים הגולגולת מלבד אותו הארחא שיש באמצע הגולגולת ממש. וכן משמע באמת ג"כ באדרא רבא קדישא (הקד"ש צו ע"ג). הוא מתפשט ומאיר למטה (הקד"ש צח ע"א).

ארבע שבילים בצד אחד, ולארבע שבילים בצד פניו, ולארבע שבילים בצד זה לצד הלבן, ואחד לחלק העליון של הגולגולת (כלומר לצד שלמעלה).	בסטרטא חד ולארבע עיבר בסטרטא דא בסטרטא דאנפוי ²⁷ ולארבע עיבר בסטרטא דא לסטרטא דחורא וחד לעילא דגולגולתא ²⁸ (כלומר לסטרטא דלעילא ²⁹)
ומזה מתפשט אורך הפנים לש"ע רבוא עולמות והוא נקרא ארך אפים, (כלומר אריכות פנים).	ומהאי אתפשט ³⁰ אורכא דאנפוי לתלת מאה ושבעין רבוא עלמין וההוא אתקרי ארך אפים (כלומר אורכא דאנפון)
וזה העתיק של העתיקים נקרא ארוך הפנים (מכאן ואילך א"א), וההוא שמבחוץ נקרא קטן הפנים (מכאן ואילך ז"א), (העומד) לעומת העתיק הזקן, קדש קדשים של הקדושות.	והאי עתיקא דעתיקין אתקרי אריכא דאנפין וההוא דלבר אתקרי זעיר אנפין לקבליה דעתיקא סבא קדש קדשים דקדשיא
ו"א, כאשר מסתכל בזה, כל [מל] התחתונים נתקנים, ופניו מתפשטים וארוכים בעת ההיא, אבל לא כל שעה כמו בעתיק.	וזעיר אנפין כד אסתכל להאי כלא (ס"א טלא) דלתתא אתתקן ואנפוי מתפשטין ואריכין בההוא זמנא אבל לא כל שעתא כמה דעתיקא
ומזאת הגולגולת יוצא שביל לבן אחד לגולגולת של ז"א לתקן את ראשו, ומזה (נמשך) לשאר גולגולות של מטה שאין להם מספר.	ומהאי גולגולתא נפיק חד עיבר חיוור ³¹ לגולגולתא דזעיר אנפין לתקנא רישיה ומהאי לשאר גולגולתין דלתתא דלית לון חושבנא
וכל הגולגולות נותנים את שכר הלוין [אוראותא] לעתיק יומין כאשר עולים בחשבון תחת השרביט, וכנגד זה "בקע לגולגולת" למטה כשעולים בחשבון.	וכל גולגולתא יהבין אנר חיוורתא (ס"א אוראותא) (ס"א אודאותא) לעתיק יומין כד עאלין בחושבנא תחות שרביטא ולקביל דא בקע לגולגולת לתתא כד עאלין בחושבנא
בחלל הגולגולת (יש) קרום של האויר של החכמה העליונה הסתומה שאינו נפסק.	בחללא דגולגולתא קרומא דאוירא דחכמתא עלאה סתימאה ³² דלא פסק

²⁷ שאלו הח' הם מצד הפנים ד' כנגד הלחי ימין וד' כנגד הלחי שמאל (הקד"ר ש צו ע"ג)

²⁸ ור"ל שהוא אינו לעילא ממש, והוא הארחא הי"ג הכולל כמו שיתבאר למטה (הקד"ר ש צו ע"ג). הכוונה הוא על הנחש עקלתון דהחוורתא המקיף את כולם, והיא מתחת לכולם, והרי היא אינה לעילא ממש, לכן אמר כלומר לסטרטא דלעילא. ועליה אמר האריז"ל (שער א"א פרק ה הנ"ל) שהיא החוורתא הי"ג הכולל, והוא ע"י שהיא מקיף לכולם וכולם הם בתוכה, לכן היא הכולל את כולם (הקד"ר ש צו ע"ב)

²⁹ הכוונה הוא על הנחש עקלתון דהחוורתא המקיף את כולם, והיא מתחת לכולם, והרי היא אינה לעילא ממש, לכן אמר כלומר לסטרטא דלעילא. ועליה אמר האריז"ל (שער א"א פרק ה הנ"ל) שהיא החוורתא הי"ג הכולל, והוא ע"י שהיא מקיף לכולם וכולם הם בתוכה, לכן היא הכולל את כולם. ומ"ש שהיא נשאר למעלה, ור"ל שהיא אינה מתפשט למטה, הוא משום כי באם שנאמר שהיא מתפשט ג"כ למטה, הלא יהיה לפי"ז ט' לצד הפנים, והאד"ר אינו חושב רק ח'. אמנם הנה בשער א"א (פרק ה) מבואר שם באמת כי הם ט' לצד הפנים וכו'. אך הענין הוא כי אותו החוורתא הי"ג הכולל, שהיא החוורתא המקפת, הנה היא מתפשט באמת למטה ג"כ, אמנם כי כל התפשטותה הוא אינה ממקומה מכוון, כי מקומה מכוון הוא כנגד החוטם, ושם אינה מתפשטת שום חוורתא, וכמ"ש בשער א"א (פרק ה) שהחוטם מפסיק ביניהם, אך אותה החוורתא הי"ג, הנה היא מתעקל ומתעגל דרך הצדדים ימין ושמאל, ונכללת עם הד' שבימין ושמאל, ומתפשטת עמהם כנגד הלחי ימין והלחי שמאל וכו', הנה נשאר עיקרה בהם, ואינה מתפשט דרך הם למטה אלא רק הארתה לבד, וכמ"ש הרב הכלל בזה בשער הנסירה (פרק ז) ובכ"מ, כי כל דבר שבקדושה נשאר עיקרו במקום שהולך שם, ואינו מתפשט למטה אלא הארתו לבד, ולכן אמר הרב היטיב כי הוא נשאר למעלה ברישיה (הקד"ר ש צו ע"ב).

³⁰ מפרש האריז"ל במאמרי רשב"י (דף מא ריש ע"ד), וע' ע"ח שער א"א (פרק יד), כי מ"ש ומהאי אתפשט כו', הכוונה הוא רק על הח' חוורתא המתפשטים לצד הפנים (הקד"ר ש צו ע"ב).

³¹ הוא הארחא דפלגותא דשערי (הקד"ר ש צו ע"ג). חד עיבר זה הוא אורח אחד בין השערות באמצע הראש, והוא האמור לעיל וחד לעילא דגולגולתא (קול ברמה טו ע"א) (הקד"ר ש צו ע"ד).

וזה אינו נמצא ולא נפתח.	והאי לא שכיח ולא אתפתח
והקרום הזה מכסה על המוח הרי היא החכמה הסתומה.	והאי קרומא אתחפייא על מוחא דאיהו חכמתא סתימאה ³³
ובגלל זה מכוסה [ובגלל שמכוסה] החכמה הזו שאינה נפתחת בזה הקרום (לכן נקרא חכמה סתומה).	ובגיני כך אתחסייא (ס"א ובגיני דאתחסייא) האי חכמתא בההוא קרומא דלא אתפתחא (ס"א בג"ד אקרי חכמתא סתימאה)
וזה המוח, שהוא החכמה הסתומה הזו, שקט ונרגע במקומו, כיון הטוב על שמריו.	והאי מוחא דאיהו האי חכמתא סתימאה ³⁴ שקיט ואשתכיך באתריה כחמר טב על דורדייה ³⁵
וזהו שאומרים זקן, דעתו סתומה ומוחו סתום ורגוע.	והיינו דאמרי סבא דעתוי סתים ומוחיה סתים ושכיך
וזה הקרום נפסק מז"א לכן מוחו מתפשט ויוצא לל"ב שבילים.	והאי קרומא אתפסק מזעיר אפיין ובגיני כך מוחיה אתפשט ונפיק לתלתין ותרין שבילין
זהו שנאמר "ונהר יוצא מעדן" מהו הטעם? לפי שהקרום נפסק שכן אינו מכסה על המוח (ועכ"פ הקרום נפסק למטה).	הה"ד ונהר יוצא מעדן מ"ט משום דקרומא אתפסק דלא מחפיא על מוחא (ועכ"פ קרומא פסיק לתתא)
וזהו שלמדנו ברשימת האותיות תי"ו רישם רושם לעתיק יומין, שכן אין כמוהו (שכן בו תלוי תמים דעות השלם מכל צדדיו וסתום ונרגע ושקט כיון טוב על שמריו).	והיינו דתנינן ברישומי אתוון תי"ו רשים רישומא לעתיק יומין דלית דכוותיה (דביה תלייא תמים דעות שלים מכל סטרוי וסתים ושכיך ושקיט כחמר טב על דורדייה)
למדנו בגולגולת הראש תלויים אלף אלפים רבוא ושבע אלפים וחמש מאות קוצי שערות לבנים ונקיים כאותו הצמר כך הוא נקי שאינו מסובך זה בזה שלא להראות ערבוב בתקוניו אלא הכל יהיה על שלימותו ובוריו שאינו יוצא נימא מנימא ושער משער.	תאנא בגולגולתא דרישא תליין ³⁶ אלף אלפיין רבוא ושבעת אלפיין וחמש מאה קוצי דשערי חוור ונקי כהאי עמרא כך איהו נקי דלא אסתבך דא בדא דלא לאחזאה ערבוביה מתקוניו אלא כלא על בורייה דלא נפיק נימא מנימא ושערא משערא
וכל קוץ וקוץ יש בו ת"י נימי שערות כמספר קדו"ש וכל נימא ונימא	וכל קוצא וקוצא אית ביה ארבע מאה ועשר נימי דשערי כחושבן קדו"ש וכל נימא ונימא
	קכט/א
לוהט בת"י עולמות, וכל עולם ועולם סתום וגנוז, ואין מי שיודע אותם מלבדו ולוהט לשבע [לארבע] מאות עשרים דרכים.	להיט בארבע מאה ועשר עלמין וכל עלמא ועלמא סתים וגניז ולית דידע לון בר איהו ולהיט לשבע (ס"א לארבע) מאה ועשרין עיבר

³² עי' לקמן קלה ע"ב והאי אוריא הוא טמיר דטמירין (לש"ו).

³³ אינו מקבל המ"ס את אור א"ס מאוריא אלא דרך הפריסו שהוא הקד"א, ועי"ז נעשה האפשרות להעולמות לקבל ממנה (כללים ח"א סא ע"ד).

³⁴ אשר ממנו הוא כל המוחין (הקדו"ש סד ע"ב).

³⁵ האורות דהמוחין הנה הם כולם רק מבחי' גבורות, כי כל המוחין הם נמשכו מהמ"ס דא"א, שהוא בוצד"ק, כי בו גנוז גבורה דרדל"א³⁵, אלא שהדינין בהם הם נכפין ומתבסמין, ובבחי' יין המשמח (הקדו"ש סד ע"ב)

³⁶

ובכל נימא ונימא יש מעיין היוצא מהמוח הסתום (מכאן ואילך מ"ס) [דרך כותל] ומאיר ונמשך באותה שיערה לשערות ז"א, ועי"ז נתקן מוחו, ואז נמשך אותו מוח לל"ב שבילים.	ובכל נימא ונימא אית מבוע ³⁷ דנפק ממוחא סתימאה ³⁸ (דבתר כותלא) ונהיר ונגיד בההוא נימא לנימין דזעיר אנפין ומהאי מתקן (ס"א מתון) מוחיה וכדין נגיד ההוא מוחא לתלתין ותרין שבילין
וכל קוץ וקוץ מתלהט ותלוי, ונתקנים בתיקון נאה ובתיקון יפה, והם מכסים על הגולגולת, ונתקנות קוצי השערות מצד זה ומצד זה עד הגולגולת.	וכל קוצא וקוצא מתלהטין ותליין מתתקנן בתקונא יאה בתקונא שפירא מחפיין על גולגלתא מתתקני קוצי דנימין ³⁹ מהאי סטרא ומהאי סטא עד גולגלתא
ולמדנו כל נימא ונימא נקראת (היא) המשכת המעיין (ממעיינות) (והמה מעיינות) הסתום היוצא ממוחא סתימאה.	ותאנא כל נימא ונימא אקרי (ס"א איהי) משיכא דמבועא (ס"א ממבועין) (ס"א ואינון מבועין) סתימין דנפקין ממוחא סתימאה
ולמדנו משערותיו של האדם ניכר מה הוא, אם הוא דין או רחמים, והוא אחר שעברו עליו ארבעים שנה.	ותאנא משערוי דב"נ אשתמודע מאי הוא אי דינא אי רחמי מכד עברין עלוי ארבעין שניין ⁴⁰
ואפילו כשהוא נער בשערותיו בתיקוניו (בצורתו) (בזקנו) ובגבות עיניו.	ואפילו כד איהו עולם ⁴¹ בשעריה בתקוניה (ס"א בדיוקניה) (ס"א בדיקניה) ובגביני עיניו
הקוצין של השערות תלויים בתיקוניו, נקיים כצמר נקי (והם תלויים) עד כתפיו. וכי יעלה על דעתך עד כתפיו? אלא (רק) עד ראשי הכתפים, שלא יראה העורף, לפי שנאמר "כי פנו אלי עורף ולא פנים".	קוצין דשערי תליין בתקוני נקיי כעמר נקא עד כתפוי עד כתפוי ס"ד אלא עד רישי דכתפוי דלא אתחזי קודלא ⁴² משום דכתיב כי פנו אלי עורף ולא פנים
והשערות עולים אחורי האזנים, כדי שלא יכסו עליהם שנאמר "להיות אזניך פקוחות".	ושערא סליק אבתרוי דאודנין דלא לחפייא עלוי דכתיב להיות אזניך פקוחות
השערות היוצאות מאחורי אזניו כולם הם בשוה אינו יוצא זה מתוך זה, הם בתיקון שלם ובתיקון נאה ובתיקון יפה, והם נחמדים למראה על ידי התשוקה והשמחה של הצדיקים שהם בז"א, לראות ולידבק בתיקוניו של הזקן הסתום מכל.	שערא דנפיק מבתר אודנוי כוליה בשקולא לא נפיק דא מן דא תקונא שלים תקונא יאה תקונא שפירא תאיב למחמי תיאובתא וחדוותא דצדיקייא דאינון בזעיר אפין למחמי ולאתדבקא בתקוניו דעתיקא סתימאה דכלא
יש שלשה עשר נימין של שערות	י"ג נימין דשערין קיימי מהאי סטרא ומהאי

³⁷ האור דהארחא דפלגותא, הנה מקבל ז"א אותו האור עצמו בלי התלבשות כלל, אבל שאר כל החוורתין כולם, הנה מקבל אותן ז"א ע"י הנימין (הקדו"ש צח ע"ד).

³⁸ כל נימא ונימא איהו משיכא דמבועא ממבועין דנפקין ממוחא סתימאה, אלא שמה שנעשין בבחי' שערות הוא ע"י הקד"א, כמ"ש במב"ש (שער א"א פ"ז ופ"י), ועי' ע"ח שער א"א (פרק ו סמוך לסופו) וכן במאמרי רשב"י (באד"ר דף לב ע"ד) (ביאורים ח"א מח ע"ד).

³⁹ השערות הם אור חוזר מהמוחין (הדרת מלך).

⁴⁰ בן מ' עומד על דעת רבו (הדרך מלך).

⁴¹ יוכר נער בדיוקניה ובדקניה וגביני עיניו (הדרך מלך).

⁴² העורף מכוסה והפנים נגלים והאזנים פקוחות ומסולק השער לאחוריהם לשמוע אל הרינה ואל התפילה (הדרך מלך). הד' נימין שבאחוריו הנה הם מתפשטים כל א' ממקומו היטיב וכדי לכסות את הלבנונית שבעורף שלא ינקו החיצונים משם גם מרחוק ח"ו, כי כל שרשם הוא מהאחוריים, ולכן מכסים הד' נימין שבאחוריו על הלבנונית דהחוורתא אשר שם שלא ינקו גם מרחוק וכמ"ש במב"ש (שם פ"י) (הקדו"ש צח ע"ב).

העומדים מצד זה ומצד זה של הגולגולת כנגד פניו, ובאלו מתחילים השערות להתחלק.	סמרא דגולגלתא לקביל אנפוי ובאינון שריין שערי לאתפלגא
אין (בחינת) שמאל בעתיק סתום זה, אלא כולו הוא ימין נראה ולא נראה סתום ולא סתום. וזהו בתיקונו, כל שכן בו.	לית שמאלא בהאי עתיקא סתימא כלא ימינא ⁴³ אתחזי ולא אתחזי סתים והאי בתקוניה כ"ש ביה ⁴⁴
ועל כן חשקו בני ישראל לברר [דבר זה] בלבם, שנאמר "היש יהוה בקרבנו אם אין", בין ז"א הנק' הו"ה, לבין א"א הנקרא אין.	ועל האי תאיבו בני ישראל לצרפא בלבהון ⁴⁵ דכתיב היש יי בקרבנו אם אין בין זעיר אנפין דאקרי יי ובין אריך אנפין דאקרי איין
למה נענשו? לפי שלא עשו בחשק אלא בנסיון שנאמר "ועל נסותם את יהוה" לאמר היש יהוה בקרבנו אם אין.	אמאי אתענשו משום דלא עבדו בחביבותא אלא בנסיונא דכתיב ועל נסותם את יי לאמר היש יי בקרבנו אם אין
בהתחלקות השערות הולך דרך אחד שהוא מאיר למאיתיים ושבעים עולמות, וממנו מאיר הדרך של ז"א שמאירים בו הצדיקים לעולם הבא וזהו שנאמר "ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום".	בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא ⁴⁶ דנהיר למאתן ושבעין עלמין ומניה נהיר ארחא דז"א דנהירין ביה צדיקיא לעלמא דאתי הה"ד ואורח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום
ומן האורח הזה מתחלק לתרי"ג דרכים שבתורה המתחלקים (בבחינת) ז"א, שנאמר עליו "כל ארחות יהוה חסד ואמת וגו'".	ומן ההוא ארחא אתפרשא לשית מאה ותליסר אורחין דאורייתא דפליג בזעיר אפין דכתיב ביה כל ארחות יי חסד ואמת וגו'
המצח שבגולגולת (נקרא) הרצון של הרצונות.	מצחא דגולגלתא רעוא דרעוין ⁴⁷

⁴³ מאחר שהם אחור באחור, הרי הוה השמאל דב"ן בהימין דהמ"ה, והשמאל דהמ"ה בהימין דהב"ן, ונכלל בכל א' השמאל בימין, והרי הוא ע"ז כולא ימינא (ע"ח שער עתיק פרק ב). כל דבר הוא נידון בעירוכין, ולכן יש מקום לומר שמאלא גם בקו דא"ס (ביאורים ח"א ט ע"ד).

⁴⁴ שמות פד ע"ב (הערת הזהר) צ"ל שמות סד ע"ב (לש"ו).
⁴⁵ ועי' לקמן קנח ע"ב ובמאמרי רשב"י תרומה יג סע"ג ובדפוח"ח הוא כו ע"ד (לש"ו, דע"ה ח"ב קלד ע"ד). בני ישראל התאוות תאוה לדעת מה הפרש יש בן ז"א כשהוא מתנהג ברחמים גמורים לא"א ומה בין רחמים אלו לרחמים אלו והיו רוצים להכיר בלבבם זה ובשכלם שישתנה שכלם להבין בגדולות ובנפלאות ע"י א"א מעין ז"א ובוזה ידעו כי אין בקרבם (הדרת מלך קטו ע"א)

⁴⁶ עי' לעיל דף קכח ע"ב והערה בשם הקדו"ש. מפלגותא דשערי נהיר ההוא ארחא וטעם היות אורח זה בפלגותא דשערי כי הצדיקים זוכים על ידי התורה והתורה שבכתב היא עמודא דאמצעייתא והוא בן י"ה דעת בן חו"ב, וכבר כתבנו ששערות אלו מוחין כלילן בהו חכמה בינה דעת ודעת הוא פלגותא דשערי וביה נהיר אורחא לצדיקיא (הדרך מלך ריד ע"ב).

⁴⁷ אור המ"ה שהאיר דרך המצח, שהוא מאור הגנוז עצמו אשר יצא ונולד מהיחוד דהאורא ומ"ס, אשר ע"י בקיעת הקד"א שנעשה ביום ראשון. אמנם הנה האור הגדול הזה עצמו, הנה הוא חזר ונתעלם תיכף, כי הנה חזר ונסתם האורא תיכף ע"י הקד"א בהיום הראשון גופה. והרי חזר ונגז האור הראשון ביום הראשון עצמו, כי חזר ונגז בתוך הקד"א שמקיפו בכל סביבו, והוא גנוז וטמיר בתוכו, והרי הוא נסתר ונעלם על ידו. והנה אינו מאיר מאז ולהלאה אלא רק דרך הקד"א, ונמשך הארתו ג"כ תמיד רק דרך המצח, והוא רעוא דרעוין הנזכר בכל מקום (בספד"צ פרק א ו ע"א, ובאד"ר קכט ע"א, ובאד"ז רפח ע"ב, ובדברי הרב בשער הכוונות דף עה ע"א בכוונת מנחת שבת). והנה כ"ז הוא ענין מציאות ופעולת דבחי' הגילוי אור הגדול דהשם מ"ה שנתגלה והאיר דרך המצח מבחוץ, אשר הוא רק בבחי' אור מקיף. כי הנה הוא אינו מתלבש בכלי כלל, וכן אורו הגדול הנמשך ממנו ומתגלה למטה בעת הזכות והרצון שהוא הרעוא דרעוין, הנה הוא ג"כ בלתי התלבשות כלל, כי הנה הוא מאיר ומזהיר לכל הזוכים אליו רק בבחי' אור ונשמה לבד מבחוץ להגוף ובבחי' אור מקיף, אלא שמתעלה הגוף על ידו ג"כ, ע"י שמזכנו מבחוץ לפנים, אבל הוא עצמו הרי הוא בלתי התלבשות כלל ובבחי' אור ונשמה לבד (כללים ח"א קב ע"א).

הרצון של ז"א הוא (מכוון) כנגד אותו הרצון [נ"א מצח הגולגולת נקרא רצון] שרצון הרצונות נתגלה במצח זה כנגד זה למטה שנאמר "והיה על מצחו תמיד לרצון" וכו' והמצח הזה הנקרא "רצון" הוא הגילוי של כל הראש והגולגולת המתכסה בת"ך (ת"י) עולמות, וכאשר הוא מתגלה מתקבלות התפלות של בני ישראל.	רעותא דזעיר אפיין ⁴⁸ לקבלי ההוא רעותא (נ"א מצחא דגולגולתא רצון אקרי) דהא רעוא דרעוין אתגלי בההוא מצחא לקבל דא לתתא כתיב דכתיב והיה על מצחו תמיד לרצון וגו' וההוא מצחא דאקרי רצון הוא גלויא דכל רישא וגולגולתא דמתכסיא בארבע מאה ועשרין (נ"א ועשר) עלמין וכד אתגליא אתקבלא צלותהון דישראל
מתי הזמן שמתגלה? שתק רבי שמעון. שאל פעם שנית, מתי? אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, מתי מתגלה? אמר ליה, בשעת תפילת המנחה של שבת.	אימתי אתגליא שתק ר"ש שאל תניינות אימתי אר"ש לר' אלעזר בריה אימתי איתגליא א"ל בשעתא דצלותא דמנחה שבתא
אמר ליה (רבי שמעון), מאי טעמא? אמר ליה, לפי שבשעה הזאת בימות החול תלוי הדין למטה ב(גילוי) ז"א, ובשבת מתגלה המצח הנקרא רצון, באותה שעה נרגע רוגז ונמצא הרצון והתפלה מתקבלת.	א"ל מ"ט א"ל משום דההיא שעתא ביומי דחול תליא דינא לתתא בזעיר אפיין ובשבתא אתגליא מצחא דאתקרי רצון בההיא שעתא אשתכך רוגזא ואשתכח רעוא ומתקבלא צלותא
זהו שנאמר "ואני תפלתי לך יהוה" עת רצון" ו"עת רצון" היא (באה) מ(בחית) עתיק יומין כדי לגלות את המצח.	הה"ד ואני תפלתי לך יי' עת רצון ועת רצון מעתיק יומין לגלגלה מצחא
ולכך נתקן לומר פסוק זה בתפלת המנחה של שבת.	ובג"כ אתתקן האי קרא למימריה בצלותא דמנחה בשבתא
אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, ברוך בני לעתיק יומין, את רצון המצח תמצא בשעה שתצטרך לו.	אר"ש לר' אלעזר בריה בריך ברי לעתיק יומין רעוא דמצחא תשכח בשעתא דתצטרך ליה
בא וראה, כי בשאר (בזמן) כשמתגלה המצח התחתון, נמצאת חוצפה (בא וראה בשאר שלמטה, כאשר מתגלה המצח, הדין מתעורר ונמצא, ועושה מצח של השגחה לרשעי העולם לאלה שלא מתביישים ממעשיהם כמו שנאמר).	ת"ח בשאר (ס"א בשעתא) דלתתא כד אתגלי מצחא אשתכח חוצפא (ס"א ת"ח בשאר דלתתא כד אתגלי מצחא דינא אתער ואשתכח ואתעביד מצחא דאשגחותא לחייבי עלמא לאינן דלא מתכספי בעובדיהו
זהו שנאמר "ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם" וכאן, כשמתגלה המצח, אז נמצאים תשוקה (אהבה) ורצון שלם, וכל מיני רוגז נרגעים ונכנעים לפניו.	כד"א הה"ד ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם והכא כד אתגלי מצחא תיאובתא (ס"א חביבותא) ורעוא שלים אשתכח וכל רוגזין אשתככו ומתכפיין קמיה
מזה המצח (שלמטה) מאירים ארבע מאות בתי דינים.	מהאי מצחא (ס"א דלתתא) נהרין ארבע מאה בתי דינין ⁴⁹
כשמתגלית עת הרצון הזו אז הכל נרגעים לפניו.	כד אתגליא האי עת רצון כללו משתככיין קמיה

⁴⁸ מצח דז"א הגם שיש בו דין נעשה רצון רעותא כשמסתכל בו רעותא דא"א וזהו לקבליה דההוא רעותא הוא מצח הרצון דא"א אז נעשה גם דז"א רעותא (הדרך מלך).

⁴⁹ וז"ס והתוית תיו על מצחות כו'. ואמרו {שבת נה.} תיו תחי' כו' (יהל אור).

זהו שנאמר "דינא יתיב" (הדין יושב) [כלומר הוא יושב במקומו]	הרא הוא דכתיב דינא יתיב (כלומר יתיב באתריה
קכט/ב	
ולא עושה דין].	ודינא לא אתעביד)
ולמדנו אין שערות נמצאים במקום זה, משום שהוא מגולה ולא מכוסה, מגולה שיסתכלו בו בעלי הדינים, וירגעו ולא יעשו.	ותאנא שיערא לא קאים בהאי אתר ⁵⁰ משום דמתגלייא ולא אתכסייא אתגליא דיסתכלון מארי דדינא וישתככון ולא אתעבידו ⁵¹
למדנו זה המצח מתפשט במאיתם ושבעים אלף אורות של נרות שמאירים מהעדן העליון.	תאנא האי מצחא אתפשט במאתן ושבעין אלפין נהירין דבוצינין (ס"א דנהרין) מעדן עלאה ⁵²
שלמדנו יש עדן שמאיר לעדן. העדן העליון אינו מתגלה והוא סתום בסתימה ואינו מתחלק לדרכים כפי שאמרנו והעדן הזה של מטה, הוא מתחלק בשביליו לל"ב (צדדים) שבילים.	דתניא אית עדן דנהיר לעדן עדן עלאה לא אתגלייא והוא סתים בסתימא ולא מתפרשא לארחין כדקאמרן והאי עדן דלתתא מתפרש בשביליו לתלתין ותרין (עיבר) שבילין
ואף על פי שמתחלק זה העדן לשבילים, אין מי שיודע אותו חוץ מז"א הזה.	ואע"ג דמתפרש האי עדן בשביליו לית דידע ליה בר האי זעיר אפין
והעדן שלמעלה, אין מי שיודע אותו ואת שביליו חוץ מא"א. זהו שנאמר "אלהים" הבין דרכה והוא ידע את מקומה". "אלהים" הבין דרכה, זה עדן של מטה שאותו ידע ז"א.	ועדן דלעילא לית דידע ליה ולא שביליו בר ההוא אריך אנפין הה"ד אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה אלהים הבין דרכה דא עדן דלתתא דידע זעיר אפין ⁵³

⁵⁰ שיערא אינו גדל במצח אלא שער שעל פדחת הראש לפעמים יורד על המצח ומכסהו ובשעת רצון אתגלייא ולא אתכסייא מהשערות הנז' ולהכי לא קים לא גדל שיערא בהאי אתר במצח (הדרת מלך).
⁵¹ נותן טעם למה אין שערות על המצח שהוא צריך להיות בגילוי כדי שיוכל ז"א להביט בו ולקבל אור העצמי של המצח ולא יהיה מסך מבדיל ביניהם ויש ב' טעמים לדבר זה האחד מ"ש שיסוד או ת"ת של רד"ל לדברי הגאון יוכל לגלות האור שלו וטעם הב' משום המצח עצמו שיתגלה למטה וכבר נת' שהדינים הם נאחזים במצח דז"א ועי"ז הסט"א יונקת משם ועושה דין בעולם ועי"י התגלות המצח הדינים שבמצח נבלעים בשורשם והסט"א יורדת לנוק' דתה"ר וכבר נת' שהדינים נבלעים בשורשם שהוא במר"ס ולכן עי"י גלוי אור המר"ס שבמצח נבלע הדין בשורשו ועי"י גלוי המצח עצמו דע"ק במצח דז"א אין הסט"א יכולה להאחז בו והתבונן בזה מאד ובזה ית' לך מה שכפל הדברים ואמר משום דאתגליא ולא אתכסייא ור"ל כדי שיתגלה אור המצח עצמו דע"ק ולא אתכסיא היינו אור של רד"ל המתלבש שם שבאמת אינו מתגלה גלוי גמור שהרי הוא כמוס בפנימיות המצחא ורק לא אתכסיא שייך לומר בו ונגד ב' בחינות אלו אמר ויסתכלון מארי דדינא וישתככון הם המארי דדינים שבמצח דז"א שיבלעו ויתמתקו בשורשם. "ולא אתעבידו" הם דינים דלתתא רצועא בישא הנ"ל שלא יעשו פעולתם לגמור דין בעולם. וענין גלוי המצח עי"י מה שאין שם שערות המכוון בזה כי כבר נתבאר שהשערות הם מותרי מר"ס שבמר"ס הוא בוצד"ק שורש גבורה עילאה וכבר נת' גם כן שהשערות שע"ג הגלגלתא הם מבחי' גבורה של רד"ל ולכן הם גורמים כסוי אל אור החסדים שאף שאמרנו למעלה שהשערות דע"ק הם חוורין כתלגא והם רחמים גמורים מ"מ קצת שורש דין יש בו שהם כלים וצנורות שהם מצמצמים האורות שהם ממר"ס בוצד"ק דמדיד משחתין ויותר טוב הוא שיתגלו אורות החסדים הנ"ל עי"י כסוי המצח לבד ולא יהיה עליו ג"כ מסך השערות והטעם ג"כ בזה כיודע שאור המצח אינו דומה אל האורות האחר' שמתגלים ברישא דע"ק שכולם הם דרך נקב' וחלונות פתוחים משא"כ אור המצח הוא זיו הארה לבד שלכן בעולם התהו נתבסמו המלכים עי"י מצח דא"ק שנתצמצמו האורות בגבול ושיעור כמ"ש כמ"פ ושיער א"ס ית' שדי בזה במה שהאור הוא מועט ולא מתמעט ביותר עי"י השערות (ב"ע נב ע"א).

⁵² הוא חכמה סתימא כי כל חכמה נק' עדן וזו עילאה מכל החכמות דא"א ודז"ן (הדרת מלך). זו החכמה סתים ולכן נקרא סתימא ועדן דז"א דלתתא אתפתח לל"ב נתיבות (הדרת מלך).
⁵³ אלקים נקרא ז"א בערך א"א שהוא רחמים גדולים, הוא הבין דרכה שבילין דחכמה שלו והוא נק' א"א נעלם לא כמו אבא הנק' אתה אבינו ודוקא א"א הנק' והוא ידע מקומה דעדן דלעילא חכמה סתימא (הדרת מלך).

והוא ידע את מקומה דא עדן דלעילא דידע עתיק יומין סתימאה דכלא	"והוא ידע את מקומה" זהו עדן של מעלה שידוע אותו עתיק יומין הסתום מכל.
עיניו דרישא חוורא משתניין משאר עינין לית כסותא על עינא ולית גבינין על עינא ⁵⁴	עיניו של הראש הלבן, משונים משאר עיניים אין לו עפעפים על העינים, וגם אין לו גבות על העינים.
מ"ט דכתיב הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ישראל דלעילא ⁵⁵	מהו הטעם, שנאמר "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" ישראל של מעלה.
וכתיב אשר עיניך פקוחות ותאנא כל מה דאתי ברחמי לית כסותא על עינא ולית גבינין על עינא כ"ש רישא חוורא דלא בעא מידי (ס"א נטירו)	ונאמר "אשר עיניך פקוחות". ולמדנו כל מה שבא ברחמים אין להם עפעפים וגבות עינים. כל שכן הראש הלבן, שאינו צריך לכלום (שמירה).
אמר ר' שמעון לר' אבא למאי היא רמיזא א"ל לנוני ימא דלית כסותא על עינא ולית גבינין על עינא ולא ניימין ולא בעיין נטורא על עינא	אמר רבי שמעון לרבי אבא, במה זה מרומז? אמר ליה, לדגי הים, שאין להם עפעפים וגבות עינים, ואינם ישנים, ואינם צריכים שמירה על העינים.
כ"ש עתיקא דעתיקא דלא בעי נטורא ⁵⁶ וכ"ש דאיהו משגח לכלא ⁵⁷ וכלא מתון ביה ולא נאים הה"ד הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ישראל דלעילא	כל שכן עתיקא דעתיקא, שאין צריך שמירה, וכל שכן שהוא משגיח על הכל וכולם נזונים ממנו, ואינו ישן. זהו שנאמר "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" ישראל של מעלה.
כתיב הנה עין יי' אל יראיו וכתיב עיני יי' המה משוטטים בכל הארץ לא קשיא הא בועיר אפין הא באריך אנפין ועכ"ד תרי עינין אינון ואתחורורו (ס"א ואתחורורו) לחד עינא ⁵⁸ דאיהי חורר בגו חורר וחורר דכליל כל חורר	נאמר "הנה עין ה' אל יראיו", ונאמר "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ"? אינו קשה זה (נאמר) בז"א וזה (נאמר) באריך אנפין, ועם כל זה, הם שתי עיניים אלא שמתלבנים (שחוזרים) להיות עין אחת, שהיא לבן בתוך לבן, הלבן הכולל כל לבן.
חוורא קדמאה נהיר וסליק ונחית לאסכלא (ס"א לאתכללא) דצריך בצרורא	הלבן הראשון מאיר ועולה ויורד כדי להסתכל (להיכלל) שכן הוא קשור עם הקשר.
תאנא בטש האי חוורא ואדליק ג' בוציני דאקרון הוד והדר וחדוה ⁵⁹ ולהטין בחדוותא בשלימותא	למדנו היכה הלבן הזה, והדליק שלש נרות הנקראים הוד והדר וחדוה, והם לוחטים בשמחה בשלימות.
חוורא תניינא ⁶⁰ נהיר וסליק ונחית ובטש ואפיק (ס"א ואדליק) ג' בוצינין אחרנין דאקרון	הלבן השני, מאיר ועולה ויורד והיכה והוציא (והדליק) שלש נרות אחרות

⁵⁴ עיני דא"א הנק' רישא חוורא כמ"ש ושער רישי כעמר נקי' תדיר פקחון, ולהכי אין להם גבינין הסתומים כמו ד"א (הדרת מלך).

⁵⁵ ז"א בגדלותו נק' ישראל זוטא לא יש"ס (הדרת מלך).

⁵⁶ כי הוא נטיר כולא, ויש גורסים לדגים ולנוני ומפרשים דגים טהורים נוני טמאים ואין בזה ממש כי הצדיק במשל ונק' נונא חדא והצדיק טהור (הדרת מלך).

⁵⁷ לזון אותם כי המן נשתלשל ממנו וירד עד ז"א כמ"ש בשלח סא ע"ב (הדרת מלך).

⁵⁸ בז"א עיני ימינא ושמאלא ובא"א אתחורורו לחד דכולא ימינא לית ביה שמאלא י' חוורא קדמאה כי הם ג' חורר בגו חורר שנים וחורר דכליל ג' וקדמאה נהיר ואדליק ג' ספירן (הדרת מלך).

⁵⁹ הוד כפשוטו, והדר גבורה, וחדוה יסוד, כי יסוד נוטה לצד הגבורה כמ"ש בתיקונים כד ע"ב: וצדיק נטיל משמאלא ועמודא דאמצעייתא מימינא וכן בזהר סף חלק א' דף ב' (הדרת מלך).

⁶⁰ אדליק קו ימין נצח חסד ת"ת (הדרת מלך).

הנקראים נצח, וחסד, ותפארת, והם לווהטים בשלימות בשמחה.	נצח וחסד ותפארת ולהטין בשלימותא בחדוותא
הלבן השלישי לוהט ומאיר ויורד ועולה ויוצא מסתימת המח, והיכה בנר האמצעי השביעי והוציא דרך למוח התחתון (והוציא דרך ללב תחתון) ומתלהטים כל הנרות של מטה.	חוורא תליתא להיט ונהיר ונחית וסליק ונפיק ⁶¹ מסתימותא דמוחא ובטש בבוצינא אמצעייתא שביעאה ואפיק אורחא למוחא תתאה (נ"א ואפיק אורחא ללבא תתאה) ומתלהטין בלהו בוצינין דלתתא
אמר רבי שמעון, ראוי הוא, ועתיק יומין יפקח עין זו עליך בשעה שתצטרך לו. למדנו הלבן שבתוך לבן אחר הכולל כל לבן.	אמר ר"ש יאות הוא ועתיק יומין יפקח עינא דא עלך בשעתא דתצטרך ליה תאנא חוור בנז חוור וחוור דכליל כל חוור
הלבן הראשון מאיר, עולה ויורד למטה (לשלש) הנרות של צד השמאל, והם לווהטין ומתרחצים באור הלבן הזה כמי שרוחץ גופו בבשמים טובים ובריחות בנוסף למה שכבר היה עליו קודם לכן.	חוורא קדמאה ⁶² נהיר וסליק ונחית לתתא (ס"א לתלת) בוציני דלסטר שמאלא ולהטין ואסחן בהאי חוורא כמאן דאסחי גופיה בבוסמין טבין ובריחין על מה דהוו עלוי בקדמיתא
הלבן השני יורד עולה ומאיר לשלש הנרות של צד ימין, והם לווהטים ומתרחצים בלבן הזה כמי שרוחץ (עצמו) בבשמים טובים ובריחות (בנוסף) למה שכבר היה עליו מקודם.	חוורא תניינא נחית וסליק ונהיר לתלת בוציני דלסטר ימינא ⁶³ ולהטין ואסחן בהאי חוורא כמאן דאסחי בבוסמין טבין ובריחין על מה דהוו עלוי בקדמיתא
הלבן השלישי מאיר ועולה ויורד ויוצא האור הלבן הפנימי מלפנים מן המוח והכה בשערות השחורות כשנצרך ובראש ובמוח שבראשו, והאיר לשלשת הכתרים שנותרו כפי שראוי לגלות אם יהיה לרצון לפני העתיק הסתום מכל.	חוורא תליתאה ⁶⁴ נהירו סליק ונחית ונפיק נהירו דחוורא דלגו מן מוחא ובטש בשערא אוכמא כד אצטריך וברישא ובמוחא דרישא ונהיר לתלת כתרין דאשתארו כמה דאצטריך לגלאה אי ניהא קמי עתיק סתימא דכלא
ולמדנו אין עין זו סתומה, והמה שתים שנתלבנו [שחזרו] לאחד. הכל הוא ימין לא היה [אין בהם] שמאל, לא ינום ולא יישן. ולא צריך שמירה אין מי שיגין עליה הוא יגין על הכל והוא משגיח על הכל, ומהשגחת זו העין נזונים כולם.	ותאנא לא סתים האי עינא ואינון תריין ⁶⁵ ומתחוורין (ס"א ואתחזרו) לחד כלא הוא ימינא לא הוה (ס"א לית ביה) שמאלא לא נאים ⁶⁶ ולא אדמיק ולא בעי נטירותא לית מאן דאגין עליה הוא אגין על כלא והוא אשגח על כלא ומאשגחתא דהאי עינא מתזנן בלהו ⁶⁷

⁶¹ ובטש בספירן דאמצעייתא כי מלכות דא, הוא בוצינא שביעאה ואפיק אורחא למוחא תתאה הם חב"ד ד"א ומשם ללבא ד"א שבו ב' חללי, א' לבינה וא' למלכות ואז מלתהטן כולהו בוצינין י"ס ד"א הנק' דלתתא (הדרת מלך).

⁶² רשב"י מפרשם בהרחבת ביאור (הדרת מלך).

⁶³ לג' ספירן הם חסד נצח ת"ת, דימינא כנז"ל (הדרת מלך).

⁶⁴ יוצא מתוכיות אמצעות מוחא סתימא ובטש וכו' נהיר לג' כתרין חב"ד דאשתארו לתשלום י"ס דאצילות וד"א (הדרת מלך).

⁶⁵ ב' עינים אבל אתחוורו ואתחזרו עד כולא ימינא (הדרת מלך).

⁶⁶ כי השינה מצד הדין עורה למה תישן וא"א לית ביה שמאלא (הדרת מלך).

⁶⁷ ספירות ומלאכים וכל עולמות ב"ע כולם נשפעים מהשגחת עינא דא"א וכמ"ש בשלח סא ע"ב (הדרת מלך).

תאנא אי עינא דא אסתים רנעא חדא לא יכלין לקיימא בלחו בג"כ אקרי עינא פקחא ⁶⁸ עינא עלאה עינא קדישא עינא דאשגחותא עינא דלא	ולמדנו אם עין זו היתה נסגרת לרגע אחד, לא היו יכולים להתקיים כולם, ולפיכך נקראת עין פקוחה עין עליונה, עין קדושה, עין של השגחה, עין שלא
קל/א	
אדמיך ולא נאים עינא דהוא נטורא דכלא ⁶⁹ עינא דהוא קיומא דכלא ⁷⁰	תנום ולא תישן, עין השומרת על הכל, עין שהיא קיום הכל.
ועל האי כתיב טוב עין הוא יבורך אל תקרי יבורך אלא יברך דהאי אתקרי טוב עין ומניה מברך לכלא ⁷¹	ועל זה נאמר "טוב עין הוא יבורך", אל תקרי יבורך אלא "יברך". שזה נקרא "טוב עין", וממנה מברך את כולם.
ותאנא לית נהירו לעינא תתאה ⁷² לאסתחאה מאדמימותא מאוכמותא בר כד חזי (ס"א אתחזי ס"א אתסחי) מהאי נהורא חוורא דעינא עלאה דאקרי טוב עין ולית דידע כד נהיר עינא עלאה דא קדישא ואסחי לעינא תתאה דא בר איהו ⁷³	ולמדנו כי אין אור לעין של מטה לרוחצן מהאדמימות ומהשחרות אלא כאשר נראה הלובן של העין העליונה הנקראת "טוב עין", ואין מי שידוע כאשר מאירה העין העליונה הקדושה הזו ורוחצת את העין התחתונה אלא הוא לבדו.
וזמינין צדיקייא זכאי עליונין למחמי דא ברוחא דחכמתא הה"ד כי עין בעין יראו אימתי בשוב יי ציון	ועתידים הצדיקים הזכאים העליונים לראות זאת ברוח החכמה. וזהו שנאמר "כי עין בעין יראו", מתי? "בשוב יהוה ציון".

⁶⁸ הוא האשגחא פקחא שאמרו בספרא דצניעותא פ"א (ו ע"ב) אשגחא פקחא דלא נאים ונטיר תדירא (ביאורים ח"א ב ע"ד).

⁶⁹ הוא נגד השגחת בחי' אור מקיף (ב"ע).

⁷⁰ נגד בחי' שפע קיום העולם שאינו נפסק ואפשר לומר עוד שמ"ש עינא דהוא נטורא דכולא הוא סוד הגדול שכתבנו למעלה שהשגחת ע"ק על ז"א הוא סוד השלמות המשקיף על ההנהגה להביאו להנהגה שיהיה באלף השביעי שהוא קיבול שכר הצדיקים ע"י מעשה הבחירה והוא שומר העבודה הזאת לתקנו ע"י המשך שית אלפי שנים כמו שהארכנו בזה למעלה ואמר על האי כתיב טוב עין הוא יבורך א"ת יבורך כו' שעיינא דע"ק אקרי טוב עין ע"ש סוד החסד עילאה נהורא דאוריא המאיר בעינא דיליה וידוע כי חסד הגנוז נק' טוב וכמ"ש בזוהר טוב אקרי כד טובי' גניז בגוי' וכמ"ש וירא אלהים את האור כי טוב ואמרו רז"ל עמד וגנוז לצדיקים והוא סוד החסד דאוריא שגנוז ומאיר דרך השמש והוא ע"י כסוי אור הקרומא דאוריא כמ"ש ולע"ד סוד זה רמזו דוד המע"ה באומרו הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו והוא מ"ש בזוהר בראשית על סוד אוריא עילאה י"ד נפיק מגויה מה דאשתאר אור איהו והוא סוד הארה דנפיק מאוריא ע"י דחסדים שיוצא לעולם והוא מה שאבא מקבלו ונותן ע"י דחסדים לז"א להנהגת העולם אבל עיקר האור נשאר שם באוריא גנוז לצדיקים לע"ל וכתוב ולא יכנף עוד מוריד שלא יתלבש ע"י מלבושים והוא מ"ש לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם כו' והיה לך ה' לאור עולם כו' והוא אור ה' שנשאר בע"ק והוא נק' הוי"ה לקבליה דז"א שנק' אלהים לגבי' כמ"ש בכ"מ ולזה אמר הודו לה' כי טוב ור"ל שהטוב שהוא סוד אור הגנוז נשאר לה גנוז בו ומה שמתפשט לעולם הוא סוד החסד שזן בחסדו כל בשר ונקרא טוב עין ע"ש שבו חד עינא כמ"ש ועוד נת' שכללות ע"ק כולו גוון חוור חסד לכך נקרא עינא דיליה טוב עין וידוע כי ע"ק נקרא הוא כמ"ש באד"ז והוא ידע את מקומה והוא מברך לכל העולמות כמ"ש לזו"ש אל תקרי יבורך כו' והוא סוד נסתר שידוע שלעולם אין פרצוף מאיר לתתא וכו' (ב"ע).

⁷¹ שנים עין א' הוא יברך לכל מה שלמטה ממנו (הדרת מלך). מתחילה הרי יצא מן העינים כל הנקודות אשר בהם היה המיתה והשכירה וכל החורבן דעולם התוהו. אבל לאחר התיקון הנה נמשך מן העינים כל אור עולם וכל טוב עולם, ועל זה נאמר (תהלים לג יח) הנה עין ה' אל יראיו, וכן (במדבר יד יד) אשר עין בעין נראה אתה ה', ונאמר (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך, אל תקרי יבורך אלא יברך וכמ"ש באד"ר (קכט ע"ב קל ע"א). ועל זה נאמר פקח עיניך וראה כו', על שם ס"ג כמו אח"פ הנ"ל בשער אח"פ (פרקים ג ד) ובשער עקודים (פרק א) ובשער טנת"א (פרק ב) (ביאורים ח"ב פב ע"ד).

⁷² דז"א אז נרחץ ז"א מאדמימות הדין ומאוכמותא גבורות הקשים ביותר (הדרת מלך).

⁷³ ז"א מרגיש ראיית עיני א"א בעינים שלו וזמינין צדיקייא בזמן המשיח שירגישו גם הם בהשגחת עין א"א בעין דז"א (הדרת מלך).

ונאמר "אשר עין בעין נראה אתה יהו"ה" ואם לא שהעין הטובה העליונה משגחת ורוחצת את העין התחתונה לא היה העולם יכול להתקיים (אפילו) רגע אחד.	וכתיב אשר עין בעין נראה אתה יי' ואלמלא עינא טבא עלאה ⁷⁴ דאשגח ואסחי לעינא תתאה ⁷⁵ לא יכיל עלמא למיקם רגעא חדא
למדנו בספרא דצניעותא השגחה של העין התחתונה היא כאשר אור העליונה (מאירה) בו ונכנס אותו האור העליון בתחתון אשר ממנו מאירים כולם, זהו שנאמר אשר עין בעין נראה אתה יהו"ה.	תאנא בצניעותא דספרא אשגחותא דעינא תתאה כד אשגח נהירו עלאה ביה ועייל ההוא נהירו דעלאה בתתאה דמניה נהיר כלא הה"ד אשר עין בעין נראה אתה יי'
נאמר "הנה עין יהו"ה אל יראיו" ונאמר "עיני יהו"ה המה משוטטים בכל הארץ".	כתיב הנה עין יי' ⁷⁶ אל יראיו וכתיב עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ
זכו, "עיני יהו"ה אל יראיו" העין העליונה, לא זכו, "עיני יהו"ה המה משוטטות" עין של מטה.	זכו עיני יי' אל יראיו עינא דלעילא לא זכו עיני יי' המה משוטטות עינא דלתתא
שכן למדנו מפני מה זכה יוסף שלא שלטה בו עין הרע? מפני שזכה להיות מושגח בעין הטובה העליונה. זהו שנאמר "בן פורת בן פורת עלי עין", למה הוא "בן פורת"? "עלי עין" על סיבת העין שהשגיחה עליו. ונאמר "טוב עין הוא יבורך" מהו הטעם? "כי נתן מלחמו לדל".	דתניא מפני מה זכה יוסף דלא שלטא ביה עינא בישא מפני שזכה לאשתגחא בעינא טבא עלאה הה"ד בן פורת יוסף בן פורת עלי עין אמאי הוא בן פורת עלי עין כלומר על סבת עין דאשתגח ביה וכתיב טוב עין הוא יבורך מ"ט כי נתן מלחמו לדל ⁷⁷
מהו הטעם שנקראות (העינים בלשון) יחיד? בא וראה בעינים של מטה יש עין ימין ויש עין שמאל, והם שתיים בשתי צבעים.	מ"ט אקרי חד ת"ח בעיניה דתתאה אית עינא ימינא ואית עינא דשמאלא ואינן תרי בתרי גווני
אבל כאן אין עין שמאל, ושתייהן עולות במדרגה אחת והכל ימין, לפיכך (הן) עין אחת ולא שתיים.	אבל הכא לית עינא שמאלא ותרווייהו בדרגא חד סלקי וכלא ימינא ובגיני כך עינא חד ולא תרין
ולמדנו עין זו שהיא עין ההשגחה, פתוחה תמיד, שוחקת תמיד, שמחה (ורואה) תמיד, מה שאין כן למטה שהם כלולות ב[מראה] אדום ובשחור ובלבן, בשלשה גוונים, ואינן תמיד פתוחות (מרים גבינין) שכן אין הגבינים מכסים (כל הגבינים מסודרים) (מרים עיניו מכוסים בגביניו) על העין ועל זה נאמר "עורה למה תישן יהו"ה פקח יהו"ה עיניך".	ותאנא עינא דא דהוא עינא דאשגחותא פקחא תדיר חייכאן תדיר וחדאן (ס"א וחואן) תדיר דלא הוי הכי לתתאה ⁷⁸ דכלילין בסומקא ובאוכמא ובחורא בג' גווני ולא הוה תדיר פקחא (ס"א דליה גבינא) דלית גבהנא סוטרא (ס"א כליה גביני סודרא) (ס"א דליה עיניה בגביני דמכסאן) על עינא וע"ד כתיב עורה למה תישן יי' פקח יי' עיניך ⁷⁹

⁷⁴ בכח אור הראיה הפנימי שבו, הנה הוא משמש ג"כ בסוד האשגחא פקחא דלא נאים ונטיר תדירא האמור בספד"צ (פ"א ו ע"ב) (כללים ח"ב י ע"ג).

⁷⁵ בהשגחה נרחצים הדינים ואם לא יורחצו לא יכיל עלמא למיקם (הדרת מלך).

⁷⁶ אחת דא"א אל יראיו אבל דז"א עיני דין ורחמים (הדרת מלך).

⁷⁷ על סיבת עין דא"א כי יוסף נתן מלחמו לדל וזן את כל בית אביו לחם לפי הטף גם א"א נתן ליוסף מלחמו המבורך שבו זן לכל העולמות (הדרת מלך).

⁷⁸ עיינין דתתא דז"א לא הוי תדיר פקחא (הדרת מלך).

⁷⁹ הגבינין סותמין והוא כישן (הדרת מלך).

<p>כד אתפקח אית למאן דאתפקח לטב⁸⁰ ולמאן דלא אתפקח לטב ווי למאן דאתפקח ועינא אתערב בסומקא וסומקא אתחזי לקבליה ומכסיא עינא מאן ישתזיב מניה</p>	<p>כשנפתחות, יש מי שהן נפתחות (בשבילו) לטוב, ומי שלא נפתחות בשבילו לטוב. אוי למי שנפתחו, שהעין מעורבת ב(מראה) אדום וה(מראה) האדום מתגלה כנגדו ומכסה על העין, מי יוכל להנצל ממנו.</p>
<p>אבל עתיק יומין טבא דעינא חוור בגו חוור⁸¹ חוור דכליל כל חוורי זכא החולקיה למאן דישגח עלויה חד חוור מנייהו וע"ד ודאי כתיב טוב עין הוא יבורך וכתיב בית יעקב לכו ונלכה באור יי'</p>	<p>אבל עתיק יומין הוא טוב העין, לבן בתוך לבן, לבן הכולל את כל (המראות) הלבנות. אשרי חלקו של מי שישגח עליו (מראה) לבן אחד מהם. ועל זה ודאי נאמר "טוב עין הוא יבורך", ונאמר "בית יעקב לכו ונלכה באור יהוה".</p>
<p>תאנא (עכ"ד) שמיה דעתיקא סתים מכלא⁸² ולא מתפרש באורייתא בר מן אחר חד דאומי זעיר אפין לאברהם דכתיב בי נשבעתי נאם יי' נאם דזעיר אפין</p>	<p>למדנו [עכ"ז] השם של עתיק סתום מכלם, ואינו מפורש בתורה כי אם במקום אחר, אחד שנשבע ז"א לאברהם. שנאמר "בי נשבעתי נאם יהוה" נאם זעיר אנפין.</p>
<p>וכתיב בך יברך ישראל ישראל דלעילא וכתוב ישראל אשר בך אתפאר לישראל⁸³ קאמר דא ותנינן עתיק יומין אמרו והאי והאי שפיר</p>	<p>ונאמר "בך יברך ישראל" ישראל של מעלה. ונאמר "ישראל אשר בך אתפאר" לישראל אומר זה. ולמדנו עתיק יומין אמרו. זה וזה טוב (שני הפירושים אמתיים).</p>
<p>תניא כתיב חזה הוית עד די כורסוון רמיו ועתיק יומין יתיב כורסוון רמיו מאן הוא אמר לרבי יהודה קום בקיומך ואתקין כרסייא דא</p>	<p>למדנו נאמר "חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב" (תרגום פי' רואה הייתי אשר הכסאות מוטלים ומושלכים, ועתיק יומין יושב) כסא מוטל מיהו? אמר לרבי יהודה, עמוד על רגליך ותתקן הכסא הזה.</p>
<p>א"ר יהודה כתיב כורסייה שביבין דינור ועתיק יומין יתיב על האי כרסייא⁸⁴ מ"ט דתניא אי עתיק יומין לא יתיב על האי כרסייא לא יכיל לאתקיימא עלמא מקמי ההוא כורסייא כד יתיב עתיק יומין עליה לכפיא (ס"א אתכפיא) לההוא כורסייא ומאן דרכיב שליט⁸⁵</p>	<p>אמר רבי יהודה, נאמר "כורסייה שביבין דינור" (פי' כסאו שהתנוצצו ממנו נצוצי אש) ועתיק יומין יושב על כסא הזה. למה, כי למדנו, שאם עתיק יומין לא היה יושב על הכסא הזה לא יכול היה העולם להתקיים מפני הכסא הזה, וכשעתיק יומין יושב עליו בכדי לכפות (נכפה) אותו הכסא, ומי שרוכב שולט.</p>
<p>בעידנא דנמיל מהאי כרסייא ויתיב על כורסייא אחרא כורסייא קדמא רמיו דלא</p>	<p>בעת שעמד מהכסא הזה וישב על כסא אחר, אז הכסא הראשון מוטל, שכן</p>

⁸⁰ בגוון חוור ולהפך בסומק וכ"ש אוכם שהוא גבורות קשים הרבה (הדרת מלך).

⁸¹ חוור שמאל בגו חוור הימין אור ה' אחד לא אשתני כמו חוטמו חיים וחיים דחיים ב' נקבים (הדרת מלך).

⁸² אפילו אותיות יה"ו אינם בו כי אם בתלייה בעלמא בר מן אתר חד שנזכר בהעלם רב כי כמה שהוא בי בתוכי ובקרבי שהוא א"א בו נשבעתי נאום ז"א (הדרת מלך).

⁸³ לישראל זוטא דלעילא שהוא ז"א קאמר א"א בך אני מתלבש ונכנס ומשלח פערותי בך אתאפר עתיק יומין אמרו לז"א ופשט הפסוק ז"א אומר לצדיק בך אני מתפאר חמו ברא קדישא דאית לי בעולמי (הדרך מלך).

⁸⁴ דדין דשביבין דנור הם ק"ך צירופי אלהים כמ"ש הרב בפירוש יתי בעל כרסייא דשביבין לאכפיי אלון (הדרת מלך).

⁸⁵ הוא א"א הרוכב על כסא רחמים אז כרסייא קדמא הדדין רמיו דלא שליט והושלך ואז כסא רחמים גובר (הדרת מלך).

אינו שולט אלא הוא שעליו רוכב עתיק יומין.	שלטא אלא איהו דרכיב ביה עתיק יומין
אמר רבי שמעון לרבי יהודה, דרכיך יהיו מתוקנים, (על ידי) שיבא לך (שפע) מעתיק יומין.	א"ר שמעון לר' יהודה יתתקן ארחך וייתי בך מעתיק יומין
ובא וראה נאמר "אני יהוה" ראשון ואת אחרונים אני הוא" הכל "הוא", ו"הוא" סתום מכל צדדיו בחוטם [זה], למדנו בחוטם ניכרת צורת הפנים.	ות"ח כתיב אני יי' ראשון ואת אחרונים אני הוא כלא הוא ⁸⁶ והוא סתים מכל סטרוי (בהאי) חוטמא תאנא בחוטמא אשתמודע פרצופא
ובא וראה מה (ההפרש)	ותא חזי מה
	קל/ב
בין עתיק לז"א? זהו בעל החוטם, מנקב א' (יוצא הבל שנקרא) חיים, ומנקב א' (יוצא הבל הנקרא) חיים של חיים.	בין עתיקא לזעיר אפיין דא מאריה דחוטמא מחד נוקבא חיין ומחד נוקבא חיין דחיין
זה החוטם הוא עמוד חלול שבו נושב רוח החיים לז"א ואנו קוראים אותו "סליחה", והוא נחת רוח, ביסוס הרוח. שהרוח היוצא [מכאן], מאלה נקבים, הבל אחד יוצא לז"א לעוררו [חיים מכל הצדדים חירות מכל הצדדים חיים של חיים] בגן עדן, והבל אחד של חיים שבו עתידה להתעורר להזמין את בן דוד לידיעת החכמה.	האי חוטמא הוא פרדשקא דביה נשיב רוחא דחיין לזעיר אפיין ⁸⁷ וקרינן ליה סליחה והוא נחת רוח אתבסמותא דרוחא דרוחא דנפיק (מהכא) מאינון נוקבי חד רוחא נפיק לזעיר אפיין לאתערא (ס"א חיין מכל סטרוי) חירו מכל סטרי חיין דחיין ליה בגנתא דעדן וחד רוחא דחיין דביה זמין ⁸⁸ לאתערא לזמנא לבריה דדוד למנדע חכמתא ⁸⁹

⁸⁶ כתר ראש האצילו תורלגיו עד קרקעותיו והוא סתים מכל סטרוי כי א"א מלבישים אותו מגורו עד טיבורו וז"ל מן טיבורו ועד סוף רלגיו ואין נגל הממנו אלא הראש שאינו מתלבש כלל כמ"ש הרב (הדרת מלך).

⁸⁷ מתגלה שם התיקון תיכף ע"י רוחא דפרדשקא דנשיב ממנו כמ"ש שם (קל ע"ב) לדחות ולהרחיק כל סיג ופסולת (הקד"ש כז ע"א).

⁸⁸ עי' עוד באדרא זוטא האזינו רפט ע"א ובע"ח שער א"א פ"ו ופ' י"ב (הקד"ש צד ע"ב).
⁸⁹ לקמן בדף קל"ו ע"ב נבאר כי כל הגבורות אשר בז"א מתקבצות כולם בתוך החוטם שלו וכדי לאכפייא כל אותם הגבורות שבחוטם ההוא דז"א צריך להמשיך רוחא דחיין מחוטמא דעתיקא שהוא אריך אפיין אל ז"א ונוקביה הנקרא מלכא משיחא בסוד המלכות כנודע כי מלכא משיחא היא המלכות נוקביה דז"א וזמ"ש חד רוחא נפיק לז"א כו' וחד רוחא דחיין דביה זמין לזמנא לבריה דדוד שהוא מלכא משיחא בסוד המלכות. והנה עתה בזמן הזה אינו נפיק רק לז"א בלבד כי גבורותיו יכולות להתבסס עתה אבל גבורות המלכות אינן יכולות להתבסס עתה עד לעתיד בזמן מלכא משיחא ואז יפוק רוחא דחיין גם אליו וזמ"ש וחד רוחא דחיין דביה זמין כו' אבל לז"א הזכיר לשון הווה דנפיק עתה. ואם תאמר והרי גם בחוטמא דעתיקא הם גבורות והתשובה היא כי אלו הגבורות והדינין שבעתיקא אדרבא כחם וגבו' היא לאכפייא כל הדינין והגבורות התחתונים כי אין הדין נכפה אלא בשרשו וזהו הטעם שאף הגבורות שבעתיקא נקראי' רחמי' ולית שמאלא בהאי עתיקא כלל ונבאר ענין אלו תריין רוחין דנפקי מחוטמא דעתיקא לז"א ולנוקביה. והנה בשער היחודים נתבאר זה אצלנו באורך גדול בייחוד אחד פרטי אשר שם וע"ש אבל הענין בקיצור נמרץ הוא כי תריין נוקבין יש בחוטמא דעתיקא והם בצירוף שתי אותיות מ"נ של מנצפ"ך שהם סוד החמשה גבור' וצורתם היא כך מ"ן כי כאשר תתפרד ותסתלק צורת המ"ם סתומה מצד הנו"ן ההפוכה ישאר נקב השמאלי כעין צורת נו"ן כפופה פשוטה כזו נ' ומנקב הימני שהוא מ"ם סתומה נפיק תדיר רוחא דחיין אל ז"א אבל מן נקב השמאלי שהוא צורת נ' כפופה הפוכה משם מתפשט רוחא דחיין שבו דרך הזרוע דז"א כי גם הזרוע הוא צורת ו' פשוטה ויען כי הזרוע סגור וסתום ואין לו פתח פתוח בסופו להוציא אורו משם אל המלכות לכן אין רוחא דחיין דנקב שמאלי דחוטם דאריך אפיין יוצא אל המלכות רק בסתום גמור ואינו נגלה כנז' אצלנו ענין יציאת האורות דרך סופי האצבעות במקום הצפרנים הצפרנים. ואיך משם נעשות פרצוף לאה. אבל לעתיד לבא יתבסמו דיני הזרועות ואז יוכל לצאת רוחא דחיין דרך הזרוע אל המלכות בגילוי גמור כנ"ל וזבה תבין טעם תפילה של יד הנקשרת בזרוע האדם והענין הוא כי תפלה של יד היא בחי' המלכות כנודע ואנו קושרין אותה בזרוע האדם הדומה לז"א כדי שימשך ההוא רוחא דחיין דנקב שמאלי דחוטמא דעתיקא הסתום בזרוע שמאלי דז"א כנז' וימשך אל המלכות דרך סתום ולא בגילוי והבן זה מאד.

הרוחות, לכן כתוב "מארבע רוחות", לפי שהם ארבע (רוחות) הכלולים בשבע המדרגות העליונות שאמרנו. ולמדנו שכלם כלולים ברוח הזה של עתיקא דעתיקין היוצא ממוחא סתימאה לנקב החוטם.	מארבע רוחות דאינון ארבע דכלילן בשבעה דרגין עלאין דאמרן ותאנא דכלהו כלילן בהאי רוחא דעתיקא דעתיקין דנפיק ממוחא סתימאה לנקבא דחוטמא
ובא וראה מה (הפרש) יש בין חוטם לחוטם (מן) החוטם של עתיק יומין (יוצא) חיים מכל צדדיו, (על) חוטמא דזעיר אנפין נאמר "עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל וכו'" עלה עשן באפו, ומזה העשן נדלק אש.	ות"ח מה בין חוטמא לחוטמא חוטמא דעתיק יומין חיינ מכל סטרוי חוטמא דזעיר אנפין כתיב עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל וגו' עלה עשן באפו ומההוא עשן דליק נור
כשעולה העשן, אחר כך "גחלים בערו ממנו" מהו "ממנו"? מאותו העשן, מאותו החוטם מאותו האש.	כד סליק תננא לבתר גחלים בערו ממנו מהו ממנו (ג' נוסחי) מאותו עשן מההוא חוטמא מההוא אשא
למדנו כשרב המנונא סבא היה רוצה להתפלל את תפלתו, אמר, לבעל החוטם אני מתפלל, לבעל החוטם אני מתחנן היינו שנאמר "ותהלתי אחטם לך", פסוק זה אמרו עתיק יומין.	תאנא כד הוה רב המנונא סבא בעי לצלאה צלותיה אמר לבעל החוטם אני מתפלל לבעל החוטם אני מתחנן והיינו דכתיב ותהלתי אחטם לך האי קרא לעתיק יומין
למדנו אורך החוטם, שע"ה עולמות. (המה) מתמלאים מאותו חוטם וכולם מתדבקים בז"א, התשבחות של תקוני החוטם הוא.	אמרו תנא אורכא דחוטמא תלת מאה וע"ה עלמין ⁹⁰ אתמליין מן ההוא חוטמא וכלהו מתדבקן בזעיר אנפין האי תושבחתא דתקונא דחוטמא הוא
וכל התקונים של עתיק יומין, (כולם) הם נראים ואינם נראים, נראים לבעלי המדות אבל אינם נראים לכולם.	וכל תקוני דעתיק יומין אתחזון ולא אתחזון אתחזון למארי מדין ולא אתחזון לכלא
פתח רבי שמעון ואמר, אוי למי שמושיט ידו בזקן הכבוד הנעלה של הסבא קדישא, נסתר וסתום של הכל (נתסר וסתום מהכל), הזקן של השבח ההוא, הזקן שהוא סתום ומכובד יותר מכל תיקוניו, הזקן שאין יודעים העליונים והתחתונים.	פתח ר"ש ואמר ווי מאן דאוישיט ידוי בדיקנא יקירא עלאה דסבא קדישא סמירא סתימא דכלא (נ"א טמיר וסתים מכלא) דיקנא דההיא תושבחתא דיקנא דסתים ויקיר מכל תקוני דיקנא דלא ידעין עלאין ותתאין
הזקן שהוא משובח יותר מכל התשבחות, הזקן שלא היה עוד שום איש נביא וקדוש שהתקרב לראות אותו. הזקן שהוא תלוי בשערותיו עד טבור הלב, לבן כשלג, המכובד יותר מכל המכובדים,	דיקנא דהיא תושבחתא דכל תושבחין דיקנא דלא הוי בר נש נביאה וקדישא דיקרב למחמי ליה דיקנא דהיא תלייא בשערוי עד טבורא דלבא ⁹¹ חוורא כתלגא יקירא דיקירין

⁹⁰ זה יובן ממ"ש בדף ק"מ ע"ב בענין שע"ה חסדים דכלילן בחד דעתיק יומין וע"ש עוד שם בדף הנז' וז"ל דיקנא דהיא תלייא בשערוי עד טיבורא דלבא כו' גם זה ביארתי באדרת האזינו וע"ש מה שביארתי כי אף גם שאמרו באדרת האזינו ואדרת נשא דלא נזכר בעתיקא רק בחינת רישא בלבד ולא גופא עכ"ז אין הדבר כפשוטו כי ודאי שיש באריך אפין כל שיעור קומה ראש וגוף ורגלין אבל הענין הוא כי ראשו בלבד הוא מגולה ושאר גופו מתלבש תוך אבא ואימא וז"א ונוקביה וזמ"ש דתלייא דיקניה עד טיבורא דלביה כנראה כי יש בו טיבורא דליבא ג"כ והבן זה (שער מאמרי רשב"י).

⁹¹ עי' הערה בסוף הספר.

נסתר מכל הנסתרים, אמונת אמונת הכל.	טמירא דטמירין מהימנותא דמהימנותא דכלא ⁹²
למדנו בספרא דצניעותא	תאנא בצניעותא
	קלא/א
כי זה הזקן הוא אמונת הכל, יוצא מהאזנים ויורד סביב הפה הקדוש, יורד ועולה ומכסה במנחת [הרבה] הבשמים הטובים את הלובן המכובד [הזקן], יורד [לבן מכובד של הזקן יורד] במשקל ומכסה עד הטבור. הוא הזקן המוכבד, אמונה שלימה שנמשכים בו י"ג מבועים נובעים של שמן המשחה הטוב. בי"ג תיקונים נתקן:	דספרא דהאי דיקנא ⁹³ מהימנותא דכלא נפיק מאודנוי ⁹⁴ ונחית סוחרניה דפומא קדישא ונחית וסליק וחפי בתקרותא (סג' דבוסמא טבא חוורא ⁹⁵ דיקרא (ס"א דבדיקני' ונחית (ס"א חוורא יקרא דדיקניה נחית) בשקולא וחפי עד טבורא הוא דיקנא יקרא מהימנא שלימא דנגדין ביה י"ג נביעין מבועין דמשח רבות טבא בתלת עשר תקונין מתתקנא ⁹⁶
התיקון הראשון מתקן את השיער מלמעלה ומתחיל מהתיקון של שערות ראשו, העולה בתיקונו למעלה מאזניו, ויורד לפני פתח האזנים בחוט אחד, בהשוואה טובה עד לראש הפה.	תקונא קדמאה מתתקן שער מלעילא ושאר מיהוא תקונא דשער רישיה דסליק בתקוני לעילא מאודנוי ונחית מקמי פתחא דאודנין בחד חוטא בשקולא טבא עד רישא דפומא
התיקון השני נתקן השיער מראש (אחד של) הפה [ועולה] עד לראש האחר של הפה בתיקון שוה.	תקונא תנינא מתתקן שער מרישא דפומא (וסליק) עד רישא אחרא דפומא בתקונא שקיל
התיקון השלישי תחת [של זה] החוטם באמצעו, מתחת לשני נקביו יוצא שביל אחד והשערות נפסקו (מלצמוח) בשביל הזה, ומלאה בשערות מצד זה ומצד זה בתיקון שלם סביב השביל הזה.	תקונא תליתאה מאמצעיתא דתחות (ס"א דהאי) חוטמא מתחות תרין נוקבין ⁹⁷ נפיק חד אורחא ושער איתפסק בההוא ארחא ומליא מהאי גיסא ומהאי גיסא שער מתקונא שלים סוחרניה דההוא אורחא
התיקון הרביעי, נתקן השיער [יורד]	תקונא רביעאה מתתקן שערה (ונחית)

⁹² מה"ג ת"ד הנה משם הוא כל הנסים הנגלים אשר הם העדות והאמונה על כל התורה כולה וכמ"ש הרמב"ן סוף פ' בא, ולכן נקראים ה"ג ת"ד מהימנותא ומשום שגם הנסים נסתרים הם ג"כ עדות ואמונה, אלא שהנגלים הם מפרסמים ביותר ומביאים אמונה גם בלב הרשעים, לכן נקראים ה"ג ת"ד מהימנותא דמהימנותא, וכן מהימנותא שלימא, ועד"ז נקרא המלכות דאצילות בשם אמונת ישראל, משום שהיא פתח השער להאור דא"ס המתייחד באצילות אשר משם הוא הנסים הנגלים כנז', ובה נאחזים כל ישראל שהיא שורש ושתמם כנודע (גליונות בסופו כו ע"ב ליקוט).

⁹³ שם ריש פרק ב' מהימנותא דכולא כי בה נשתלשלו כל ז' תיקוני גלגלתא וממנה לגלגלת ז,א כי היא מגעת עד טיבורא ושם היא רישא דז"א שהוא מהימנותא דכולא ולו אנו עובדים והוא מלבישו מטיבורו ולמטה (הדרת מלך).

⁹⁴ פ' מתחלת מקמי אודנין (שער מאמרי רשב"י ל ע"ד). והוא הס"ג דע"ב וממנו יצאו הת"ד (עמק המלך שי"א פ"ד).

⁹⁵ פירוש זהו חד חוטא דשערי סחרני דיקנא אי נמי חוט בשר סביב חוץ לזקן בלי שיער וזה צריך עיון (שער מאמרי רשב"י ל ע"ד), פירש בהיקף ופתיחת האוזן מבפנים, בשפה החיצונה יש כמו חוטי לבן, המתחיל לעלות מעט, מלמטה למעלה דהיינו כנגד הפאות, ואחר כך יורד אותו החוט לבן מבפנים, בכל היקף השפה של האוזן. והיינו דקאמר 'סליק ונחית', ומלת דבוסטא פירוש פתיחא מלא, 'כמלא הסיט' והוא כדי הפסק הפתיחה שיש בין אמה לאצבע (ספר עמק המלך - שער יא - פרק ד).

⁹⁶ זהו שלימות דיקנא הנז' ומקומותם בשמותם מפורשים במשנת חסידים דף י ע"א פרק ז' אלו י"ג דא"א וכתר הרב בע"ח: גם דע כי אין גדר המקומו כפי ראות העין לסדרם זו ע"ג זו ממש, כי האל יש מקום למטה ונק' עליון ויש מקום למעלה ונק' תחתון כי מקום שתחת הפה יותר תחתון שבכולם אמנם הוא מהמקומות העליונים להיותו וכו' ע"ש באורך פירושו (הדרת מלך).

⁹⁷ כל מה שנתגלה הוא אך ורק בחי' הב' של בחינה זו, אמנם בחי' המ"ה שבו מתפשט כנגד בתוך הא"א דאצילות, והע"ב וס"ג שבו, הם עלו למעלה ומבפנים והם בסתר עליון לעולם (כללים ח"ב קט ע"א).

תחת הפה, מראש האחד (של הפה) עד לראש השני בתיקון שלם.	תחת פומא מרישא חדא לרישא חדא בתקונא שלים
התיקון החמישי, מתחת הפה יוצא שביל אחר, במקביל לשביל שמעליו, ואלו שני השבילים עושים רושם על הפה מכאן ומכאן.	תקונא חמישאה תחת פומא נפיק ארחא אחרא בשקולא דארחא דלעילא ואלין תרין ארחין רשימין על פומא מכאן ומכאן
התיקון השישי, נתקן השיער ועולה ויוצא מלמטה למעלה לראש הפה, ומכסה במנחת הבשמים הטובים עד (כנגד) ראש הפה שלמעלה ויורד השיער לראש הפתח של השביל התחתון של הפה.	תקונא שתיאה מתתקן שערא וסליק ונפיק מלרע לעיל לרישא דפומא וחפי תקרובתא דבוסמא טבא עד רישא דפומא דלעילא ונחית שערא לרישא דפתחא דאורחא תתאה דפומא
התיקון השביעי, נפסק השער (מלצמוח שם) ונראות שתי תפוחים במנחת הבשמים הטובים, יפות ונאות למראה, בשבילם מתקיים העולם. זהו שנאמר "באור פני מלך חיים".	תקונא שביעאה פסיק שערא ואתחזן תרין תפוחין בתקרובתא דבוסמא טבא שפירן ויאן למחזי בגיניהון אתקיים עלמא הה"ד באור פני מלך חיים
התיקון השמיני, יוצא חוט אחד (שורה אחת) של שערות, סביבות הזקן תלויים בשיווי עד הטבור.	תקונא תמינאה נפיק חד חוטא דשערי סוחרני דדיקנא ותליין בשקולא עד טבורא ⁹⁸
התיקון התשיעי, מתעוררים ומתערבים שערות הזקן עם אלו השערות התלויים בשיווי (שתלויים) ואינם יוצאים זה מזה.	תקונא תשיעאה מתערי ומתערבין שערי דיקנא עם אינון שערי דתליין בשקולא (דתליין) ולא נפקי דא מן דא
התיקון העשירי, [מתערבים] יורדים השערות שתחת הזקן ומכסים את הגרון שמתחת לזקן.	תקונא עשיראה (מתערבין) נחתין שערי תחת דיקנא וחפיין בגרונא תחת דיקנא
התיקון האחד עשר, שאין שיעור אחד יוצאת מחבירתה והינם משוערים בשיעור שלם.	תקונא חד סר דלא נפקין נימא מן נימא ומתשערן בשיעורא שלים
התיקון השנים עשר, שאין השערות תלויים (ומשולשלים) על הפה, ועצם הפה נתפנה מכל צדדיו, והשערות יפים סביב סביב לו.	תקונא תריסר דלא תליין שערי על פומא ופומא אתפני מכל סטרוי ויאן שערי סחור סחור ליה
התיקון הי"ג, שתלויים השערות תחת זקן מכאן ומכאן בכבוד נאה וביקר יפה ומכסה עד טבור. ולא נראה [להראות] מכל הפנים מנחת הבשמים, מלבד מאלו תפוחין היפים והלבנים המשפיעים חיים לעולם, ומראים שמחה לז"א.	תקונא תליסר דתליין שערן בתחת דיקנא מכאן ומכאן ביקרא יאה ביקרא שפירא מחפיין עד טבורא לא אתחזי (ס"א לאתחזאה) מכל אנפי תקרובא דבוסמא בר אינון תפוחין שפירין חוורין דמפקין חיינ לעלמא ומחזיין חדו לזעיר אפיין ⁹⁹

⁹⁸ מכאן משמע דאין חילוק בזה בין מזל עליון להתחתון, אלא שניהם הוא עד טבורא דליבא (כללים ח"א עט ע"ד), כי יש חילוק ביניהם, כי המזל תחתון הוא באמת לעולם עד טבורא דגופא סוף ב' שליש דת"ת, אבל המזל עליון עיקרו הוא באמת רק עד הלב והחזה, והוא ממש כסברת הגר"א וכו"ל, אלא שהאריז"ל אמר שם כי לפעמים הנה יורד המזל עליון ג"כ ומגיע עד טבורו בשוה עם המזל תחתון, והוא ע"י הענין דכפיפת הראש הנ"ל ע"ש במאמרי רשב"י (דף ל סע"ד ודף נב ע"א) ע"ש (וזהו אשר אמרנו לעיל שהאריז"ל עצמו העיר בזה מהענין דכפיפת הראש) (כללים ח"א פ ע"ב).

⁹⁹ כמ"ש באור פני מלך חיים (הדרת מלך).

ב"ג התיקונים אלו, נמשכים ויוצאים י"ג מבויעים של שמן המשחה, ונמשכים לכל אלה שלמטה, והם מאירים בשמן הזה, והם נמשכים מאותו השמן שב"ג התיקונים האלה. באלו י"ג התיקונים נרשם הזקן המכובד הסתום מכל של עתיק דעתיקין (זקן הזקנים).	בתליסר תקונין אלין נגדין ונפקין תליסר מבויעין ¹⁰⁰ דמשה רבות ונגדין לכל אינון דלתתא ונהרין בההוא משחא ומשיחין מההוא משחא דבתליסר תקונין אלין בתליסר תקונין אלין אתרשים דיקנא יקרא סתימאה דכלא דעתיק דעתיקין
משני התפוחים היפים דהפנים מאירות הפנים של ז"א, וכל לבן [כפתור] ופרח הנמצאים למטה מאירים ומתלהטים מאותו אור של מעלה. י"ג התקונים האלו נמצאים בזקן. ובשלימות הזקן בתקוניו, נקרא האדם "נאמן" שכן כל מי שרואה זקן (בחלום) תולה בו נאמנות.	מתרי תפוחין שפירן דאנפוי נהירין אנפוי דזעיר אנפין ¹⁰¹ וכל חוזר (ס"א חוזר) ושושין ¹⁰² דאשתכחן לתתא ¹⁰³ נהירין ומתלהטין מההוא נהורא דלעילא תקונין תליסר אלין אשתכחו בדיקנא ובשלימות דיקנא ¹⁰⁴ בתקוניו אתקרי בר נש נאמן ¹⁰⁵ דכל דחמי דיקניה תלי ביה מהימנותא
למדנו בספד"צ, י"ג התקונים האלו התלויים בזקן המכובד, בשביעי [שהם] נמצאים בעולם, ונפתחים ב"ג שערי רחמים. ומי שמושיט ידו לישבע, כמי שנשבע ב"ג תיקוני זקן.	תאנא בצניעותא דספרא תליסר תקונין אלין דתליין בדיקנא יקרא בשביעאה (מנהון) משתכחי בעלמא ומתפתחי בתליסר תרעי דרחמי ¹⁰⁶ ומאן דאוישט ידיה לאומאה כמאן דאומי בתליסר תקוני דיקנא
זה (הנ"ל) בא"א. בזעיר אנפין בכמה? אמר לרבי יצחק, עמוד על רגליך ותקן את שערו של תיקון המלך [בזקן] הקדוש (לבאר) כיצד הם מסודרים.	האי באריך אפיין בזעיר אפיין בכמה ¹⁰⁷ אמר לרבי יצחק קום בקיומך וסלסל בסלסלא דתקונא דמלכא (ס"א בדיקנא) קדישא היאך יתתקנון
רבי יצחק קם פתח ואמר "מי א"ל כמוך נושא עון וגו' ישוב ירחמנו וגו' תתן אמת ליעקב וגו'". למדנו שלש עשרה מדות נראים כאן, וכולם יוצאים מ"ג מבויעים של שמן המשחה של תיקוני	קם רבי יצחק פתח ואמר מי אל כמוך נושא עון ¹⁰⁸ וגו' ישוב ירחמנו וגו' תתן אמת ליעקב וגו' תאנא תליסר מכילין אתחווין הכא וכלהו נפקין מתליסר מבויעין דמשה רבות דתיקוני
	קלא/ב

¹⁰⁰ כי השערות חלולים ונובע מהם השפע לז"א דרך שם ונהרין ז"ן דלתתא מההוא משחא (הדר תמלך).
¹⁰¹ מפנים דא"א נהרין פנים דז"א ויש ב' מיני הסתכלות א' הסתכלות ז"א או אר"א בעתיקא, והב' הוא
הסתכלות דעתיק בהם, וכל א' מאלו הב' נחלק לב' אחרים והם או כאשר ההסתכלות הוא במצח או כאשר
ההסתכלות הוא בעיניו לבד, וכל א' מאלו הב' נחלק לד' או הסתכלות עי' א' או הסתכלות ב' עיניו, וזה
יהיה בזא, המסתכל בעתיק וכן ב' חלוקות האלו כאשר העתיקא מסתכל בז"א סוף דבר הם חלוקות הרבה
ואנו לא ביארנו לעמלה רק ב' בחי' לבד כנז"ל שהם א' הסתכלות אר"א או ז"א במצח דעתיקא קדישא או
הסתכלותם בפנים בלבד וכו' (הדרת מלך).
¹⁰² חזיר ושושן הוא תרגום כפתור ופרח מלאכים ונשמות (הדרת מלך).
¹⁰³ ספירות ב"ע (הדרת מלך).
¹⁰⁴ שלא גלח והשחית שום תיקון מה"ג (הדרת מלך).
¹⁰⁵ תלי ביה מהימנותא וגם לטעם זה נק' דיקנא מהימנותא דכולא (הדרת מלך). דיקנא שלימה מורה על
שלימותא (הדרת מלך).
¹⁰⁶ לשון הספד"צ "דמטא תשרי ירחא שביעאה" באלול כשמגיע תשיר סמוך לו באלול נפתחים כמ"ש הרב
מדלא קאמר בתשיר משמע סמוך לו ופתוחים עד יוה"כ (הדרת מלך).
¹⁰⁷ בתמידות יש בז"א ט' תיקונים ולפעמים מאירים בו י"ג (הדרת מלך).
¹⁰⁸ ה"ג מדות הרחמים אשר בפ' תשא הם נובעין ויוצאין מה"ג תקונין שבפסוקים מי אל כמוך כו' אשר
במיכה בסופו. אלא במיכה מסודרים שם בדרך שבח כמו שהם למעלה בא"א עצמו, ובפ' תשא נאמרו שם
ע"ש גילויים והתפשטותם למטה בז"א לצורך הרחמים, כי נתגלו ונתפשטו מלמעלה למטה שהוא מא"א
לז"א לרחם על ישראל לצורך אותו המאורע, וגילויים למטה הוא באותן התיבות והמלות אשר בפ' תשא,
וע' באד"ר (דף קל"א), ובדברי הרב בשער א"א (פרק ט') (הקד"ר ש' כב ע"ד).

הזקן הקדוש, זקן הזקנים נסתר הנסתרים.	דיקנא קדישא עתיקא דעתיקין טמירא דטמירין ¹⁰⁹
למדנו תיקוני הזקן נסתר וסתום, נסתר ולא נסתר, סתום ולא סתום בתקוניו, ידוע ואינו ידוע.	תנא תקונא דדיקנא טמיר וסתים טמיר ולא טמיר סתים ולא סתים בתקוניו ידיע ולא ידיע ¹¹⁰
התיקון הראשון, הרי למדנו שכל שיער ושיער, וכל נימא ונימא אינה נדבקת לחבירתה, ומתחילים שערות הזקן ליתקן ע"י התיקון של שערות הראש.	תקונא קדמאא הא תנינן דכל שיערא ושיערא וכל נימא ונימא לא מתדבקא לחברתה ושארין ¹¹¹ נימין דדיקנא לאתקנא מתקונא דשער רישא
כאן יש להתבונן אם כל הנימין של שערות הראש והנימין של הזקן המכובד והעליון נכללו בנימא אחת, (במשקל אחד נשקל) למה אלו ארוכים, ואלו אינם ארוכים? למה שערות הזקן אינם ארוכים כל כך והם קשים, ואלו השערות הראש אינם קשים אלא הם רכים.	הבא אית לאסתכלא אי כל נימין דשער רישא ונימין דדיקנא יקרא עלאה בחד נימא אתכללו (ס"א בחד מתקלא אתקלו) אמאי אלן אריכין ואלין לא אריכין ¹¹² אמאי נימין דדיקנא לא אריכין כולי האי וקשיין ואלין דרישא לא קשיין אלא שיעין
אלא כל הנימין שקולים, בין של הראש ובין של הזקן. של הראש ארוכים עד הכתפים, כדי להמשיך [מן הראש] לראש דז"א, מהמשכה של המוח למוח שלו. לכן הם לא היו קשים לכן הם ראויים להיות רכים.	אלא כל נימין שקילין דרישא ודיקנא דרישא אריכין על כתפין למיגד לרישא (ד"א מרישא) (מרישא לרישא) דזעיר אפין מההוא משיכא דמוחא למוחא דיליה ובגיני כך לא הוו קשיין וע"ד אתחזן למהוי רכיבי
למדנו מה שנאמר "חכמות בחוץ תרנה" ולבסוף נאמר, "ברחובות תתן קולה" פסוק זה אין תחילתו כסופו ולא סופו כתחילתו, אלא "חכמות בחוץ תרנה", כשנמשך ממוחא סתימאה של א"א למוח דז"א, באותן השערות (נחשב הדבר) כאילו מתחברים בחוץ שני מוחין ונעשים למוח אחד, לפי שאין קיום למוח התחתון אלא בקיום של המוח העליון וכשנמשך מזה לזה נאמר "תתן קולה" אחד.	תאנא מאי דכתיב חכמות בחוץ תרנה ולבסוף כתיב ברחובות תתן קולה האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה אלא חכמות בחוץ תרנה כד נגיד ממוחא סתימאה דאריך אפין למוחא דזעיר אפין באינן נימין כאלו מתחבראן לבר תרין מוחין ואתעביד חד מוחא בגין דלית קיומא למוחא תתאה אלא בקיומא דמוחא עלאה וכד נגיד מהאי להאי כתיב תתן קולה חד
ולפי שנמשך ממוח למוח באלו הנימין, (כאילו מתחברים בחוץ שני מוחות ונעשה מוח אחד באלה השערות) אלו אין נמצאים קשים. מהו טעם הדבר? לפי שאם היו נמצאים קשים, לא יכול היה להימשך בהם חכמה למוח בהם, לפי שאין חכמה יוצאת מאיש שהוא קשה [קשה] ובעל חמה, שנאמר	ובגין דנגיד ממוחא למוחא באינן נימין (כאלו מתחבראן לבר תרין מוחין ואתעביד חד מוחא באינן נימין) אינן לא אשתכחו קשיין מ"ט משום דאי אשתכחו קשיין לא נגיד חכמתא למוחא בהון בגיני כך לית חכמתא נפקא מבר נש דאיהו קשישא (ס"א קשיא) ומארי דרוגזא דכתיב דברי חכמים בנחת

¹⁰⁹ אר"א טמירין בד"א י"ה נסתרות ר"ה נגלות, וא"א טמיר גו או, א שהם טמירין ומלבישים ומכסים אותו (הדרת מלך).

¹¹⁰ מהותו מצד תיקוניו ולא ידיע עצמותו כי הוא טמיר וסתים אבל מהותו נודע ולא טמיר כי הוא נגלה בד"א (הדרת מלך).

¹¹¹ מתחילין שערות הזקן מסוף פאות הראש (הדרת מלך).
¹¹² אלא עד טיבור, ודרישא אריכין יותר ושעיעין (הדרת מלך).

נשמעים	"דברי חכמים בנחת נשמעים".
ומהכא אוליפנא מאן דשערוי דרישיה קשישין לאו חכמתא מתישבא עמיה וע"ד אינון אריכי למיתי תועלתא לכלא מאי לכלא למיעל על חוטא דשדרה דמתשקין מן מוחא	ומכאן אנו למדים מי ששערות ראשו קשים, אין החכמה מתיישבת עמו. ועל כן אלה (שערות הראש) ארוכים, כדי להביא תועלת לכל. מי הם הכל? כדי שיכנס לחוט השדרה להשקותו מן המח.
ובג"ד לא תלי שערא דרישא על שערא דדיקנא דשערא דרישא תלי וסליק על אודנין לאחורוי ולא תלי על דיקנא משום דלא אצטריך לאתערבא אלין באלין דכלהו מתפרשן בארחייהו	ובשביל זה אין שערות הראש תלויים על שערות הזקן, לפי ששערות הראש תלויים ועולים מעל האזניים לאחוריו ואינם תלויים על הזקן, לפי שאין צריך שיתערבו אלו באלו, לפי שכולם מתחלקים לפי דרכם.
תאנא כלהו שערי בין דרישא בין דדיקנא כולהו חורוי בתלגא ותאנא אינהו דדיקנא קשישאי כלהו מ"ט משום דאינון תקיפא דתקיפין לאחסין (נ"א לאחתא) אינון י"ג מכילן מעתיק דעתיקין	למדנו כל השערות, בין (שערות) הראש ובין (שערות) הזקן, כולם הם לבנים כשלג. ועוד למדנו אלה (שערות) של הזקן, כולם הם קשים. מהו הטעם? למה לפי שאלו תקיפים יותר מכל התקיפים, כדי להוריש [להוריד] אלה י"ג המידות מעתיק דעתיקין.
והני מכילן מקמי אודנוי שריין והני מכילן סתימן אינון דלא יתערבון באחרנין (ס"א דאתחסינו לתתא והכי תנינא מקמי אודנוי שריין שערי משום דבלחודייהו אינון ולא אתערבו באחרנין)	ואלו המידות שורים מלפני האוזן, ואלו המדות המה סתומים, (כדי) שלא יתערבו עם אחרים [שהורישו למטה וכך למדנו מלפני האזניים שורים שערות משום שלבדם הם ולא מתערבים באחרים].
ואי תימא דלית אחרנין כוותייהו לא דתניא תליסר מכילן דרחמי מעתיקא קדישא מי אל כמוך חד נושא עון תרי ועובר על פשע תלת לשארית נחלתו ארבע לא החזיק לעד אפו חמש כי חפץ חסד הוא שית ישוב ירחמנו שבעה יכבוש עונותינו תמניא ותשליך במצולות ים כל חטאתם תשעה תתן אמת ליעקב עשרה חסד לאברהם חד סר אשר נשבעת לאבותינו תריסר מימי קדם תליסר לקביל דא אל רחום וחנן וגו' ואינון לתתא ¹¹³	ואם תאמר אין עוד אחרים בדומה להם, לא, כי למדנו י"ג מדות הרחמים מהעתיק הקדוש "מי א"ל כמוד" א', "נושא עוון" ב', "ועובר על פשע" ג', "לשארית נחלתו" ארבע, "לא החזיק לעד אפו" חמש, "כי חפץ חסד הוא" ו', "ישוב ירחמנו" ז', "יכבוש עונותינו" ח', "ותשליך במצולות ים כל חטאתם" ט', "תתן אמת ליעקב" עשרה, "חסד לאברהם" י"א, "אשר נשבעת לאבותינו" י"ב, "מימי קדם" י"ג. כנגד אלו יש "א"ל

¹¹³ זה הפי' נמצא מכתובת הרב הגדול זלה"ה. סוד שלשה עשר מדות כך הם, וזה סדר מנינם: א"ל, אחד. רח"ם, שנים. וחנן"ן, שלשה. אר"ך, ארבעה. אפי"ם, חמשה. ורב חסד, ששה. ואמת, שבעה. נוצר חסד, שמנה. לאלפים, תשעה. נושא עון, עשרה. ופשע, אחד עשר. וחטאה, שנים עשר. ונק"ה, שלשה עשר. ואלו הם שלשה עשר תיקוני דיקנא דאריך אפין שהורידן משה למטה במקום הדין למתקו. ואמנם תשעה תיקוני דיקנא דז"א הם אלו: אר"ך, א'. אפים, ב'. ורב חסד, ג'. נושא עון, ד'. ופשע, ה'. ונק"ה, ו'. פוקד עון אבות על בנים, ז'. על שלשים, ח'. ועל רבעים, ט'. והנה שלשה תיקונים אלו האחרונים הזכירן משה אחר י"ג תיקוני דאריך אפין, כי הם מקור הדינין, וכונן להמשיך להם י"ג מכילן דרחמי למתקן, כי שלשה אלה קשים לפקוד עון, והם דין יותר מכל השאר, כמובן מפשטם, וצריכין מיתוק. והנה התקון השמיני של אריך אפין הוא מזלא כנז' באדרא רבא, ולפיכך נוצר חסד שהוא רומז לו הנז' גדולה, לרמוז אל בינה שבכתר, והוא חוטא דשערי דבסחרני דיקנא כי היא קו ירוק המקיף העולם למטה, ודוגמתו למעלה להקיף הזקן העליון, ושם נעלמים חמשים שערים עליונים תכלית העלם ודקות גדול. והנה התיקון השביעי הוא אמת, וכנגדו נזכר במי אל כמוד' ישוב ירחמנו, וכך אמרו באדרא רבא (קלג ע"ב) הה"ד ישוב ירחמנו ובהאי דלתתא הוא אמת, עכ"ל, וזו ראייה למנינינו שמנינו פה. ודע כי י"ג תיקוני דיקנא הם שלש פעמים שם בן ארבע, שהם שנים עשר, והמזל הכוללם הם שלשה עשר. וג"פ שם בן ד' הם ע"ח, והם בגמטריא מזלא, להורות דכולהו במזלא

רחום וחנן וגו' ואלו שלמטה.	
ואם תאמר, משה, למה לא אמר את אלו העליונים? אלא משה לא היה צריך אלא למקום ש(בו) הדין נמצא, ובמקום ששם הדין נמצא, לא היה צריך לומר כך.	ואי תימא משה איך לא אמר אלין עלאין אלא משה לא אצטריך ¹¹⁴ אלא לאתר דדינא אשתכח ובאתר דדינא אשתכח לא בעי הכי למימר
ומשה לא אמרם אלא בשעה שחטאו ישראל (בעגל), והדין היה תלוי. ולפיכך לא אמר משה אלא במקום ש(בו) הדין נמצא.	ומשה לא אמרם אלא בעידנא דישאל האבו ודינא הוה תליא ובניני כך לא אמר משה אלא באתר דדינא אשתכח
אבל במקום זה את הסדר של שבחי דעתיק יומין מסדר הנביא. ואלו י"ג התקונים של הזקן העליון הקדוש, נסתר מכל הנסתרים, חזק לשבור ולהכניע את כל גזרות הדינים.	אבל בהאי אתר סדורא דשבחא דעתיק יומין מסדר נביאה ואינון תליסר תקונין דדיקנא עלאה קדישא טמירא דטמירין תקיפין לתברא ולאכפייא כל גזרי דינין
מי שרואה את הזקן העליון הקדוש, נסתר שבנסתרים, שלא יבוש (יתכסה) ממנו. ולכן כל שערותו קשים וחזקים בתקונם.	מאן חמי דיקנא עלאה קדישא טמירא דטמירין דלא אכסיף ¹¹⁵ (ס"א אתכסי) מניה ובג"כ כל שערוי קשישין ותקיפין בתקונוי
קלב/א	
ואם תאמר, אם כן הרי השערות שלמטה הם שחורים, למה לא היו זה כזה (שויים)? שלמדנו נאמר "קווצותיו תלתלים שחורות כעורב".	ואי תימא אי הכי הא שערי דלתתא אינון אוכמי אמאי לא הוו דא כדא דתניא כתיב קווצותיו תלתלים שחורות כעורב
ונאמר "ושער רישיה כעמר נקא"? אינו קשה, כאן בזקן העליון וכאן בזקן התחתון. לכן כשניתנה התורה לישראל ניתנה (כתובה) באש שחורה על גבי אש לבנה.	וכתיב ושער רישיה כעמר נקא לא קשיא הא בדיקנא עלאה הא בדיקנא תתאה וע"ד כד אתייהיבת אורייתא לישראל אתייהיבת באש שחורה על גבי אש לבנה
ועיקר הטעם, שאֵלֶּה השערות, מאחר שנמצאו מהמוח כדי להמשך למוח של מטה, ואלו למעלה מן הזקן, זקן לבד, הוא וכל תיקונו נמצאים לבדם. הזקן בפני עצמו ושערות בפני עצמם.	ועקרא דמלה משום דהני שערי בנין דממוחא אשתכחו לאתמשכא למוחא דלתתא ואינון לעילא מן דיקנא דיקנא בלחודוי הוא וכל תקונוי בלחודיהון אשתכחו דיקנא

איתכלילו (שער מאמרי רשב"י). ר"ל כי הורידן משה רבינו ע"ה מע"ק לז"א לצורך דרחמים, והוא ע"י המזלין שהם מגיעין לרישא דז"א, ושם הוא גילויים. אבל בא"א עצמו, הנה הם נעלמים ג"כ, ועכ"פ הוא כי מה שנקראים בא"א בשם י"ג ת"ד שהוראתם הוא על השערות כנז', הוא משום שכל גילויים הוא רק בז"א, אשר הם נמשכין בו רק ע"י המזלין שהם שערות הדיקנא (כללים ח"ב לח ע"ד).

¹¹⁴ וכן הוא בתרגום ירושלמי כי משה היה הקורה ועי' ברש"י בחומש (לג יט) וכן פירשו רוב המפרשים שהשם היה הקורא אומנם בגמ' ראש השנה יז ע"ב ובסנהדרין קיא סע"א מבואר שהקב"ה הראה לו, ומשמע מזה כי הקורא היה משה וכן הוא בפרקי דר"א סוף פמ"ו, ונראה כי היה הקריאה מהקב"ה ג"כ אלא שהיה ע"י קולו של משה והיה שכינה מדבר מתוך גרונו ועל מה שהראה לו זהו שאמר אני אעביר כל טובי על פניך ועל הקריאה זהו שאמר וקראתי בשם ה' לפניך, ור"ל שימשיך ויתגלה אותם בשם הו"ה ב"ה שהוא בז"א והמדבר היה השכינה עלאה כי בה משתכחין ה"ג מכילין דרחמי כמ"ש בספד"צ פרק ב' והיה נמשך ומתלבש הדיבור בקולו של משה (לש"ו).

¹¹⁵ הענין דהזכרת י"ג מדות הרחמים לבטל הדינין שלמטה, כי ה"ג מדות הרחמים הם השמות של ה"ג ת"ד דנפקין ממ"ס, וכל שערות הנה הם ממותרי מוחא, וכן הוא למעלה, כי הנה הם ממותרי המ"ס שהוא תמצית אורו ושיוריו המתבקעים ויוצאים לחוץ מגודל ריבוי תוקף אור שמבפנים, והנה הם הארת קדושת אור גבורות המ"ס שהוא בוצד"ק. ובאשר שהם רק תמצית הארתו לבד, יש להם אפשרות להמשיך ולהתגלה למטה, ולכן כאשר נתעוררו הם ונתגלה איזה גילוי מהם למטה, הנה נכפין ומתבטלים כל הדינים, וכמ"ש באד"ר (קלא סע"ב וקמ ע"א) (דע"ה ח"ב טו ע"ב).

בלהודוי ושערי בלחודייהו	
תקונא קדמא תקונא דשאר מרישא דשערי דרישא ותאנא כל תקוני דיקנא לא אשתכח אלא (מחומא דלב) ממוחא דרישא (ס"א מתקוני דרישא) והכא לא פריש הכי דהא לא הוי אלא תקונא דא דנחית מן רישא דשערי דרישא הכי אשתכח (חסר כאן)	התיקון הראשון, תיקון המתחיל מתחילת שערות הראש. ולמדנו כל תיקוני הזקן אינם נמצאים אלא מהמוח שבראש [מחומת הלב], [מתיקון הראש] וכאן אינו מפורש כך, שהרי לא היה אלא שהתיקון הזה שיוורד מתחילת שערות הראש, וכך נמצא.
ומהאי דיקנא אשתמודע כל מה דהוי ברישא דאלף עלמין דחתימין (ס"א אלף עלמין חתימין) בעוקא דדכיא עוקא דכליל כל עוקין	ומהזקן הזה ניכר כל מה שיש בראש שאלף עולמות שהם חתומים [אלף עולמות חתומים] בטבעת הטהורה, טבעת הכוללת את כל הטבעות.
אורכא דכל שערא דנחית מקמי אודנוי לא הוי אריכא ולא אתדבק דא בדא ולא (ס"א דכלא) נחתין אלין שערינ מכד נגדין אתמשכן (ס"א אלא מכד נחתין אלין שערינ נגדין ואתמשכן) ותליין	האורך של כל שיערה היורדת מלפני האזנים אינה ארוכה, ואינן מתדבקות זו בזו. אלו [הכל] השערות אינן יורדות, אלא משיוורדות, אלו השערות נמשכות ותלויות. [אלא מכאשר יורידם אלה שערות שופעים ונמשכים].
ושירותא דתקונא קדמא תלתין וחד קוצי שקילן אתמשכן עד רישא דפומא ותלת מאה ותשעין נימין ¹¹⁶ אשתכחן בכל קוצא וקוצא	ובתחילת התיקון הראשון, (יש בו) ל"א שערות שקולות, ונמשכים עד ראש הפה. וש"צ נימי שערות נמצאים בכל קוצא וקוצא.
תלתין וחד קוצי שקילין דהוו בתקונא קדמא תקיפין לאכפייא לתתא כחושבן א"ל מהו תקיף יכול ¹¹⁷	ל"א קוצין שקולים שיש בתיקון הראשון, חזקים להכניע למטה כחשבון "א"ל". מהו (א"ל)? חזק ויכול.
ובכל קוצא וקוצא מתפרשין תלתין וחד עלמין תקיפין שלטין לאתעיינא (ס"א לאתפשטא) (ס"א לאכפייא ואתפשטו) ל"א בהאי סטר ול"א בהאי סטר וכל עלמא ועלמא מניה מתפרש לאלף עלמין דכסיפין לעדונא רבא וכלא סתים ברישא דדיקנא דכליל תקיפא וכלילין בהאי א"ל	וכל קוץ וקוץ מתחלקים לל"א עולמות חזקים ושולטים (כדי) להתבונן [ע"מ] להתפשט [לכפות ויתפשטו] ל"א בצד זה ול"א בצד זה, וכל עולם ועולם ממנו מתחלק לאלף עולמות שמתאווים לעידון הגדול, וכל אלו הם סתומים בתחילת הזקן הכולל את התקיף וכלולים בא"ל הזה.
ועם כל דא האי א"ל ¹¹⁸ אתכפייא לרחמי דרחמי דעתיק יומין (אתבסם) ואתכלל	ועם כל זה, הא"ל הזה נכנע לרחמים, שכן הרחמים דעתיק יומין [נתבשם]

¹¹⁶ החוורתא הם בפרטות תר"כ, כמנין כתר¹¹⁶, וכן מתפשטין עוד לכמה רבוא עלמין וכמבואר באד"ר (קכח ע"ב), ועד"ז בהנימין כמבואר שם, וכן בה"ג ת"ד, כמ"ש (קלב ע"א) (כללים ח"א יח ע"ד).

¹¹⁷ הג' שמות א"ל אשר בתיקונא קדמא, שהם השורשין עלאין דהג' עולמות ב"ע, וכמ"ש באד"ר (קל"ב ע"א) וכמבואר במבוא שערים (שער א"א פ' י"ד ט"ו ט"ז י"ז ע"ש בארוכה). ומבואר שם כי הג' שמות א"ל הם השורש דכל המלכין קדמאין אשר הם מהדעת והו' קצוות דז"א שהם הז' מלכים דמיתו, וכל המציאות העולם אשר בהששת אלפים שנה הם מהביורורים דהמלכים דהו"ק, חג"ת נה"י, אבל הדעת הוא שרשם והוא נשמת הו"ק, והוא מלך בלע, מלך הראשון, בלע בן בעור, ושם עירו דנהבה, דין הבה, לעלוקה שתי בנות הב' ¹¹⁷, והוא גזירת דינא תקיפא דתקיפין דבגינה מתקטרין אלף אלפין מארי דיבבה ויללה וכמ"ש באד"ר (קלה ע"א). והנה שורש הדעת הוא בתיקונא קדמא דדיקנא ושם הוא הג' שמות א"ל, אל שד"י אל הו"ה אל אדנ"י ומהם נמשכו ג' עלמין, בבינה ת"ת מלכות, והם הג' עלמין הנזכר באד"ר (קלב ע"א), ואח"כ נמשכו עוד למטה בהג' עולמות ב"ע, והם כולם דינין תקיפין, כי הם הנהר דינור שבכל עולם ועולם (הקד"ש נז ע"ג).

¹¹⁸ משום שכל ה"ג תיקונים כולם הם נמשכים מהמ"ס שהיא מוחא חדא דכליל תלת (אד"ר קמ ע"א), והמ"ס הוא בוצד"ק שורש הגבורות. שבה גנוז גבורה דרדל"א, לכן הנה נעשה ונתגלה בתיקונא קדמא

נכלל ונתפשט בו. למה עד הפה? לפי שנאמר "דינא יתיב וספרין וגו'" מהו "דינא יתיב"? יושב במקומו שאינו שולט.	ואתפשט ביה אמאי עד פומא משום דכתיב דינא יתיב וספרין וגו' מאי דינא יתיב יתיב לאתריה דלא שלטא
וזהו שנאמר "פלא יועץ א"ל גבור", א"ל, שהוא תקיף ומתבשם בדמות [בזקן] הקדוש של עתיק יומין. וסוד הכתוב "מי א"ל כמוך" בעתיק יומין זה נאמר, בתיקון הראשון של הזקן הקדוש העליון	הה"ד פלא יועץ אל גבור ¹¹⁹ אל דהוא גבור ואתבסם בדיוקנא (ס"א בדיקנא) קדישא דעתיק יומין ורוא דכתיב מי אל כמוך בעתיק יומין אתמר בתקונא קדמא דדיקנא קדישא עלאה
העולם הראשון שיצא מהתיקון הראשון שולט, ויורד ועולה לאלף אלפין ורבוא רבבות, בעלי מגינים וממנו נאחזים במידה ¹²⁰ קטנה בטבעת גדולה.	עלמא קדמא דנפיק מתקונא קדמא ¹²¹ שליט ונחית ¹²² וסליק לאלף אלפין ורבוא רבבן מארי תריסין ¹²³ ומניה מתאחדין בקסמא בעזקא רבא
העולם השני שיצא מהתיקון הזה שולט, ויוצא ויורד ועולה לחמשים ושבעה אלף מדרגות. בעלי יבבה נאחזים ממנו (כדי) לכפות בעורף, ב[חלק ה]לבן [בחזירא] ¹²⁴ .	עלמא תניינא דנפיק מהאי תקונא שלט ונפיק ונחית וסליק לשבעה וחמשים אלף דרגין מארי דיבבא ומתאחדן מניה לאכפייא בקודלא בחזירא (ס"א בחזירא)
העולם השלישי שיצא מהתיקון הזה שולט, ויורד ועולה לתשעים וששה אלפים בעלי יללה. נאחזים ממנו בתואר הפנים שבשוטר ומושל ¹²⁵ [כבוסינא לקוסרא] ¹²⁶ .	עלמא תליתא דנפיק מהאי תקונא שליט ונחית וסליק לצ"ו אלפין מארי דיללא ומתאחדן מני' בכוסינא לקוסיטרא (ס"א כבוסינא לקוסרא)
ומתיקון זה נכנעים כל אלו, ונמתקים	ומהאי תקונא מתכפייין כליו ומתבסמן

דיקנא תלת עלמין דגבורות כלליים שהם השרשים דכל הדינים כולם אשר למטה, ונעשה שורשם כאן בקודש הקדשים כדי לאכפייא לון¹¹⁸, שיהא כל הדינן כבושים ומשועבדים באור החסד לבסמם ולהמתיקם בכל עת הצורך (דע"ה ח,ב מב ע"א).

¹¹⁹ שם אל נתפשט עד הפה ואם תחבר אותיות א"ל עם אות פ' יהיו פלא (שער מאמרי רשב"י, ועיי"ש עוד אריכות גדול).

¹²⁰

¹²¹ עיקר כל עלמין אלו הם יוצאים באמת רק למטה למטה, שהוא בעולמות ב"ע, והוא הנהר דינור¹²¹ אשר ישנו בכל עולם ועולם מהעולמות ב"ע, אלא ששרשם הוא כאן בתיקונא קדמא דדיקנא, שהוא בא"א הנקרא עתיק יומין (דע"ה ח"ב מב ע"א).

¹²² עיקר אור הגבורה הוא יורד מכאן ונחית עד עולם הבריאה בהיכל זכות אשר שם¹²², ונעשה שם הנהר דינור וכמ"ש בזוה"ק (פקודי רנב ע"ב) בהיכל זכות מהכא אתעביד נהר דינור אלף אלפין ישמשוניה לההוא נהרא. ומ"ש שליט, ר"ל כי בכאן בתיקונא קדמא שהוא שורשו, הנה מראה כאן שלטנותיה עליו לאכפייא ולבסמו לעת הצורך כנ"ל. וזהו שאמר שליט ונחית, והכוונה הוא על השורש עצמו, כי אור השורש עצמו הוא יורד ג"כ בהארתו למטה לתקן ולבסם את הגבורות דנהר דינור שבהיכל זכות דבריאה (דע"ה ח"ב מב ע"א).

¹²³ אותו השורש הוא מתפשט לאלף אלפין ורבוא רבבן אורות, כי מהם הוא האלף אלפין ורבוא רבבן המשמשים ועומדים לפני נהר דינור כנז'. והנה כל המספר הזה אשר הן בהשורש והן אשר בנהר דינור, הם נקראים כולם מארי תריסין, כי תריס הוא מגן, והוא כי הרי אמרנו שאלו הג' עלמין הם בתיקונא קדמא שנקרא אל, ויש בהם ג' שמות אל, ונמשכין בעולמות ב"ע, והוא אל שדי בבריאה, אל הויה ביצירה, אל אדני בעשיה. ועלמא קדמא שהוא הראשון הוא הכולל כולם, וכלל בו כל הג' שמות אל, והם גימט' מגן, ולכן כל האורות היוצאין מכאן הם מארי תריסין שהוא בעלי מגינים? והוא ע"פ מ"ש הרב בשער ציור עולמות (בהקדמה) וכן בשער סדר אבי"ע (פרק ד) כי בעולם הבריאה עומד הטוב בפנ"ע והרע בפנ"ע ואינם מעורבים יחד, והוא ע"י בעלי מגינים הללו שעומדים שם, שהם מגן ומחסה לפני הטוב שעומד שם בפנ"ע להצילו מכל תערובות רע ח"ו (דע"ה ח"ב מב ע"א). עיי"ש עוד אריכות גדול.

¹²⁴

¹²⁵

¹²⁶

בדמעות מרים שמתבשמות בים הגדול. מי שרואה תיקון זה של הזקן הקדוש העליון והמכובד, שאינו מתבייש ממנו מי שרואה טמיר [כבוד] של קוצין של השערות התלויים מזה הסבא, יושב בעטרה דעטרות, העטרה של כל העטרות, עטרות שלא נכללו בעטרות, עטרות דלא כשאר העטרות, עטרות שעטרות של מטה מתאחזות מהם. לכן אלו התיקונים, הם התיקונים של מטה מהם אוחזים.	במרירא דדמעין דמתבסמין בימא רבא מאן חמי תקונא דא דדיקנא קדישא עלאה יקירא דלא אכסיף מניה מאן חמי טמירותא (ס"א יקירותא) דקוצין דשערי דתליין מהאי סבא יתיב בעיטרא דעטרין עטרין דכל עטרין עטרין דלא אתכללו בעטרין עטרין דלא כשאר עטרין עטרין דעטרין דלתתא מתאחדן מנהון ובג"כ הני תקונין אינון תקונין דלתתא מנהון מתאחדין
התקונים שנתקנו, (לפי) שצריך להתברך מי שצריך ברכה. שכן כל התקונים שנתקנו כנגדם נמצאות כברכות [כנגדם], ונעשה מה שנעשה. הכל כלולים באלו התיקונים, הכל עומד כנגד את התיקונים של המלך החזק הזקן, הסתום מכל, וכלם מתמתקים מאלה התיקונים [של המלך הזקן].	תקוני דאתתקן דאצטריך לאתברכא מאן דבעי ברכה דכל תקונין דאתתקן בקבלהון ברכאן משתכחין (לקבליהון) ואתעביד מה דאתעביד כלא כליל בהני תקונין כלא זקפן לקבליה תקונין דמלכא תקיפא עתיקא סתימא דכלא וכלהו אתבסמן מתקונין אלין (דמלכא עתיקא)
למדנו אם עתיקא דעתיקין, קדוש הקדושים לא היה נתקן באלו התיקונים, לא היו נמצאים העליונים והתחתונים והכל היו כלא היו. למדנו עד כמה מאירים אלו נתתקן באלו התיקונים של הזקן? עד י"ג [שלמטה], וכל זמן	תאנא אי עתיק דעתיקין קדישא דקדישין לא אתתקן באלין תקונין לא אשתכחו עלאין ותתאין וכלא הוי כלא הוי ותניא עד כמה זהירין אלין (ס"א אתתקן באלין) תקוני דדיקנא עד תליסר (דלתתא) וכל זמנא
קלב/ב	
שאלו הי"ג נמצאים, מאירים אלו של מטה, והכל הוא בחשבון של אלה הי"ג.	דתליסר אלין משתכחין זהירין אלין דלתתא וכלא בחושבנא דאלין תליתר ¹²⁷
נמצא, שהזקן של המלך הזקן מכובד מכל, הכל (באופן) אחד נסתר ומכובד. ולפי שהוא מכובד ונסתר מכל, לא נזכר בשום מקום בתורה, [לא נזכר בתורה] ולא נתגלה. ואיזה "זקן" נתגלה? הזקן של הכהן הגדול העליון.	אשתכח דיקנא דמלכא עתיקא יקירא מכלא כלא בחד איהו טמירא ויקירא ובגין דאיהו יקירא וטמירא מכלא לא אדכר ביה באתר דאורייתא (ס"א לא אדכר באורייתא) ולא אתגלייא ומה דיקנא אתגלייא דיקנא דכהנא רבא עלאה
ומזקן זה יורד לזקן של הכהן הגדול של מטה ומהו זקן של הכהן גדול. ה"זקן" של הכהן הגדול נתקן בשמונה	ומהאי דיקנא נחית לדיקנא דכהנא רבא דלתתא (מאי דיקנא דכהנא רבא) דיקנא דכהנא רבא בתמניא תקונין אתתקן ¹²⁸ ובגין

¹²⁷ גירסת מנטובא תליסר.

¹²⁸ הנה שלש עשרה תיקוני דיקנא הם והחמשה תקונין קדמאין הם סוד מוחין שהם מן הכתר עד החסד ולא עד בכלל ומתקון הששי ואילך מתחיל ספירת החסד שהוא תיקון ורב חסד ומשם ועד תשלום הי"ג הם שמנ' תיקונין וכולן נקראים על שם החסד וזמ"ש דיקנא דכהנא רבא בשמנה תיקונין אתתקן (שער מאמרי רשב"י). עיקר כה"ג הוא באבא, וע"ש שהוא הראשון לקבלת אור א"ס, ועל ידו משתמש אור א"ס בכל גילוייו כולם אשר בכל הד' עולמות אבי"ע. והנה הוא ע"י שהוא מקבל מהמזל עליון, שהוא תיקון ח' דדיקנא, וכלול הוא מכל הח' תיקונים העליונים, והוא מ"ש באד"ר (קלב ע"ב) דיקנא דכהנא רבא בתמניא תיקונין אתתקן¹²⁸, והוא אבא עלאה, שהוא הכהנא רבא, וכלול בו הח' תיקונים אשר מתקון ראשון עד מזל עליון שהוא תיקון ח', והם סוד השמונה בגדים דכה"ג, וכמ"ש הגר"א כ"ז בספד"צ (פרק ב בד"ה ארבע יח ע"ג ד"ה וידוע ושם בסוף ד"ה בתליסר יח ע"ב). אמנם האריז"ל בשער א"א (פרק יג) אמר שם כי כהנא רבא הוא תיקון ו' דא"א עצמו, שהוא התיקון "ורב חסד", כי כל חסד הוא כהן כמו שיתבאר למטה בסמוך,

תיקונים, לכן יש ח' תיקונים לכהן הגדול כאשר השמן יורד על זקנו. הה"ד "כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וכו".	כך תמניא תקונין לכהנא רבא כד משחא נחית על דקניה הה"ד (תהלים קלג ב) כשמן הטוב עלה ראש יורד על הזקן וגו'
ומאין לנו? שנאמר "שבת אחים גם יחד". (תיבת) "גם" באה לרבות את הכהן הגדול שלמטה שכל זמן שהכהן הגדול של מטה משמש בכהונה הגדולה, כביכול הכהן הגדול של מעלה משמש בכהונה הגדולה. זה התיקון הראשון של הזקן סתום מכל.	ומנ"ל דכתיב (שם) שבת אחים גם יחד גם לרבות כהן גדול דלתתא דכל זמנא דכהנא רבא דלתתא משמש בכהונא רבא כביכול כהן גדול דלעילא משמש בכהונא רבא דא תקונא חד דדיקנא דעתיקא סתימא דכלא
אמר לו רבי שמעון, ראוי אתה רבי יצחק לראות בכבוד של תיקוני הזקן, ובסבר פני עתיק יומין, זקן הזקנים. אשרי חלקך ואשרי חלקי עמכם בעולם הבא.	א"ל רבי שמעון יאות אתה ר' יצחק למחמי ביקרא דתקוני דדיקנא וסבר אפי דעתיק יומין עתיקא דעתיקין זכאה חולקך וזכאה חולקי עמכון בעלמא דאתי
התיקון השני, [בן] מסודרים השערות, מראש הפה ועד לצד האחר של הפה בתיקון שווה. קום רבי חזקיה ועמוד על עמודך, ותכבד את כבוד התיקון הזה של הזקן הקדוש.	תקונא תניינא מתתקן שערא מרישא דפומא עד רישא אחרא דפומא בתקונא שקיל קום ר' חזקיה וקאים בקיומך ואוקיר יקרא דתקונא דא דדיקנא קדישא
קם רבי חזקיה פתח ואמר, "אני לדודי ועלי תשוקתו". מי גרם ש"אני לדודי"? משום ד"עלי תשוקתו". מסתכל הייתי, והנה ראיתי אור מכובד של הנר העליון, שהאיר ועולה לשכ"ה צדדים ו[צד] א' חשוך.	קם ר' חזקיה שארי ואמר אני לדודי ועלי תשוקתו מי גרם שאני לדודי משום דעלי תשוקתו מסתכל הוינא וארו חמית ¹²⁹ נהורא יקירא דבוצינא עלאה נהיר וסליק לתלת מאה וחמשה ועשרין עיבר ¹³⁰ וחד חשוך
והיו מתרחצים באור ההוא, כמי שמתרחץ באותו נהר עמוק שמימיו מתחלקים ומאירים ונמשכים לכל צד, ממה שעליו. ועלה האור ההוא שבשפת הים העליון העמוק, שכל הפתחים הטובים והמכובדים בזה הפתח נפתחים. אני שאלתי אותם, מהם (מהו) פשר שראיתי? פתחו ואמרו, נושא עוון ראית. אמר, זהו התיקון השני.	הוה אתסחי בההוא נהורא כמאן דאתסחי בההוא נהרא עמיקא דמימיו מתפלגין ונהרין ונגדין לכל עיבר ממה דעלוי וסליק ההוא נהורא בשפתא דימא עלאה עמיקא דכל פתחין טבין ויקירין בההוא פתחא אתפתחון אנא שאיל מהם (ס"א מהו) פשרא דחמית פתחו ואמרו נושא עון ¹³¹ חמיתא אמר דא הוא תקונא תניינא

והתיקון ו' דא"א שהוא "ורב חסד", הוא נקרא כהנא רבא, והוא אתתקן בתמניא תיקונין, שהם הח' תיקונין האחרונים אשר הוא כולל אותם (דע"ה ח"ב קד ע"א), ועי' כללים ח"ב יז ע"ב, טל ע"ד, מ ע"א, עי' ע"ח שער השמות (סוף פרק ז) (כללים ח"ב עב ע"א).

¹²⁹ הש"ך דשם מ"ה דהתיקון, ועם הה' אותיות השרשיים דהשם אלהים, הוא שכ"ה, ועל זה אמרו באד"ר (קלב ע"ב) מסתכל הוינא וארו חמית נהורא יקירא דבוצינא עלאה (כי הוא מעטרה דגבורה דהדעת עלאה רזא דמתקלא) נהיר וסליק לתלת מאה וחמשה ועשרין עיבור כו', אשר כ"ז הנה הם מאור התיקון דשם מ"ה (דע"ה ח"ב קמ ע"ג), שורש הדברים אשר אמר הרב דהש"ך ניצוצין הם נפקו מחכמה, הנה הוא בזוה"ק פ' פקודי (דף רנד סע"ב) וכמו שיובא דבריו ויתבארו למטה¹²⁹, וכן נזכר עוד בזוה"ק בכ"מ בפ' תזריע (דף מח ע"ב) ובאד"ר נשא (דף קלב ע"ב), וכן באד"ר (דף רצב ע"ב), ומדבר הרב בזה בארוכה בשער רפ"ח (פרק ה) ועוד בדרושי מ"ן (דרוש א) (ביאורים ח"א סו ע"א).

¹³⁰ ענין זה נתבאר בפ' בא בדף ל"ח ע"ב ובפ' פקודי דף רנ"ד סוף ע"ב וע"ש (שער מאמרי רשב"י).

¹³¹ ישנם ש"ך ופ"ר ורפ"ח דהב"ן שהם מהמלכין קדמאין, וש"ך ופ"ר ורפ"ח דהמ"ה שהם מהאור התיקון, כי הם גבורות נמתקים מרשפי אש שלהבת יה¹³¹, שלהובין דרחימו, והם מעטרה דגבורה דהדעת עלאה אשר בה"ג תיקוני דיקנא, כי הש"ך דהמ"ה הנה הם בתיקון ב' נושא עון, כמ"ש באד"ר (קלב ע"ב). והפ"ר דהמ"ה הוא בתיקון ו', ורב חסד, שהוא גימ' פ"ר, כמ"ש בספר קהלת יעקב ערך פ"ר. והרפ"ח דהמ"ה, שהוא ע"ב

ישיב רבי שמעון היום נתקשר (נתמתק) העולם. ברוך אתה רבי חזקיה לזקן הזקנים. אמר רבי שמעון, כל החברים נרות שבאתם בזו הטבעת הקדושה.	יתבי א"ר שמעון האידנא אתקשר (ס"א אתבסם) עלמא בריך אתה ר' חזקיה לעתיקא דעתיקין אמר ר"ש כלחו בוצינין חבריין ¹³² דאתיין בהאי עוקא קדישא
(הנני) מעיד עלי את השמים העליונים של העליונים, ואת הארץ הקדושה העליונה של העליונות, שאני רואה עתה מה שלא ראה שום אדם מיום שעלה משה בפעם השניה על הר סיני.	אסהדנא עלי שמיא עלאין דעלאין וארעא קדישא עלאה דעלאה דאנא חמי השתא מה דלא חמא בר נש ¹³³ מיומא דסליק משה זמנא תניינא לטורא דסיני ¹³⁴
שאני רואה את פני שמאירות כאור השמש בתוקפו, שעתיד לצאת לרפאות את העולם, שנאמר "וזרח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה".	דאנא חמינא אנפאי נהירין ¹³⁵ כנהורא דשמשא תקיפא דזמין למיפק באסוותא לעלמא דכתיב וזרח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה
ועוד שאני יודע שפני מאירות ומשה לא היה יודע ולא הסתכל. וזהו שנאמר "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו". ועוד, כי אני רואה בעיני את "ג המידות חקוקות לפני והן מאירות כנרות.	ועוד דאנא ידענא דאנפאי נהירין ומשה לא ידע ולא אסתכל הה"ד ומשה לא ידע כי קרן עור פניו ועוד דאנא חמי בעיני תליסר מכילין גליפין קמאי ונהירין כבוצינין
וכאשר מתפרש כל א' מכם מפיכם, עולה נתקן ומתעטר ומסתתר בסתר בתיקוני הזקן, וכל השאר נשארו, ובשעה שכל א' מהם מתפרש בפיכם, מאיר	וכד אתפריש כל חד מנייהו מפומיכון אסתליק ואתתקן ואתעטר ואתטמר בטמירותא דתקוני דדיקנא וכל אחרנין אשתארן ובעוד דכל חד מתפרש בפומיכון ¹³⁶

ר"ו, הוא בתיקון ח' מזל עליון, וכמ"ש בדרושי הצלם (דרוש ב בכללי ח"ג אות טו), וע' מ"ן ומ"ד (דרוש י ושם דרוש יא אות יז) ובשער רוח הקודש (דף נ ע"ב) (דע"ה ח"ב קמ ע"ד).

¹³² שני ת"ח המחזקים זה לזה בהלכה כמ"ש חרב אל הבדים וכו' (תענית ז ע"א), שכל ת"ח מקבל מחבירו זה לומד מזה וזה מזה ובה נעשה זיווג ויחוד בשורש נשמותיהם ולכן נק' חברים (אפיקי ים ב"ב עה ע"א).
¹³³ במשה רבינו לא היה שום מראה ודמיון כלל כנודע¹³³. והרי לנו כי כל הגילויים שבאדרא שהם עצמן עיקר דברי האריז"ל אין בהם שום מראה ודמיון כלל. וכן אמרו בזוה"ק (אחרי מות סא ע"א) דכל דברי הרשב"י הם באתגליא ולא אתכסיין (דע"ה ח"א נז ע"א). לא אמר האריז"ל שהם משל כלל או רק במראה הנבואה כלל (וכמו שנמצא בדברי המתחכמים והמבהילים), אלא שאמר שהם אורות דקים בתכלית הרוחניות בלי שום תפיסה בהם. והרי לנו עכ"פ כי הם כמשמען וכפשוטן ממש, ככל הנאמר בכל דבריו בע"ח ובכל שאר ספרי האריז"ל הכל מפורש באר הטיב. וכל דברי האריז"ל הרי הם עצמם דברי הרשב"י בהאדרות וספד"צ. וכן הוא נודע מכמה מקומות בזוה"ק, דכל דברי הרשב"י הם באתגליא ולא בחיודות, וכמו שנאמר במרע"ה (במדבר יב ח) פה אל פה אדבר בו, וכמ"ש בזוהר (אחרי מות דף עט ע"א ופ' שלח קנט ע"א ובאדר"ר קלב ע"ב (ביאורים ח"א ג ע"ג).

¹³⁴ כבר הודעתך בדרוש גדול יקר הערך בענין עשרה הרוגי מלוכה מה שרש נשמתם וענינם. ושם ביארתי כי רשב"י וכן רבינו הקדוש הם בחינת היסוד אלא שיש הפרש אם הוא יסוד דאבא או יסוד דז"א או יסוד דיעקב גם משה הוא בחי' היסוד אלא שעולה למעלה דרך קו האמצעי עד הדעת והנה משה בלוחות הראשונות שלא חטאו ישראל עדין בעגל היתה מעלתו גדולה מאד וכשחטאו ישראל איבד אותו האור הגדול שהיה לו וניטלו ממנו אלף חלקי האור שהיו בו אז ובלוחות שניות לא ניתן לו רק האור של חלק אחד מאלף ממה שהיה לו בתחילה וזהו סוד ויקרא אל משה אלף זעירא שניטלו ממנו אלף חולקיו ונשארו בו חלק אחד בלבד מכל האלף חלקים הראשונים שהוא אלף זעירא מאלף זמנא ויתעבר ה' בי למענכם כי חזר משה לבחינת הקטנות שנקרא עיבור ואיבד האור הגדול שהיה לו מתחלה והנה רשב"י ע"ה בתחילה היתה מדרגתו למטה ואח"כ עלה בזמן האדרא להיותו במדרגת משה בזמן קבלתו לוחות השניות ולא כזמנא קדמא דסליק לטורא דסיני לקבל לוחות הראשונות (שער מאמרי רשב"י).

¹³⁵ ועי' לעיל סא ע"א (לש"ו).

¹³⁶ ע"י דרשת רשב"י נתקן ונעשה הענין למעלה. וכן באדר"ר (קלב ע"ב) בענין הת"ד שדרשו כל א' תיקון בפנ"ע, אמר להם ר' שמעון כד אתפרש כל חד מנייהו מפומיכון ואתתקן ואתעטר כו' כו'¹³⁶, ע"ש שמבואר שע"י הדרשה למטה נעשה ונתקן ונהיר אותו האור למעלה. והרי לנו כי גם כל גילוייו ית"ש אשר

<p>ומתעטר ויושב כמלך בתוך חייליו, וכשנגמר (הביאור) להתבאר, עולה ומתעטר בעטרה קדושה, ונתקן ומסתתר ויושב בתיקוני הזקן הקדוש וכן כל אחד ואחד. הזדרזו חברים קדושים, כי כברית הזו לא יהיה עד שיבא המלך המשיח.</p>	<p>נהיר ואתעטר ויתיב כמלכא בנו חיליה וכד אסתיים לאתפרשא סליק ואתעטר בעטרא קדישא ואתתקן ואתטמר ויתיב בתקוני דדיקנא קדישא וכן לכל חד וחד אודרוזו חברין קדישין דהא בקיומא דא לא יהא עד דייתי מלכא משיחא</p>
<p>קום רבי חזקיה שנית, ותכבד את התיקון השלישי של הזקן הקדוש. למדנו טרם שעמד רבי חזקיה יצאה (בת) קול ואמרה, אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. נרעש רבי שמעון ואמר, בודאי שכל אחד במקומו, ואני ובני רבי אלעזר ורבי אבא, נשלים את השלימות העליונה.</p>	<p>קום ר' חזקיה תניינות ואוקיר תיקונא תליתאה דדיקנא קדישא תנא עד לא קם ר' חזקיה קלא נפק ואמר אין מלאך אחד עושה שתי שליחות אתרניש ר"ש ואמר ודאי כל חד וחד באתריה ואנא ור' אלעזר ברי ור' אבא אשתלים שלימתא עלאה</p>
<p>קום רבי חייא. קם רבי חייא. פתח, ואמר "ואומר, אהה ה' אלוקים הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי". וכי ירמיה לא הוה ידע לדבר? והרי כמה דיבורים יצאו מפיו עד שלא אמר דבר זה, (ואיך) הוא אמר דבר כזב, שנאמר "הנה לא ידעתי דבר"? אלא (למדנו) חס ושלום שהוא אמר על זה. אלא כך למדנו מה ההבדל בין דבור לאמירה? אמירה היא שאין צריך להרים את הקול,</p>	<p>קום ר' חייא קם ר' חייא פתח ואמר אהה יי' אלהים הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי וכי ירמיה לא הוה ידע למלא ודא כמא מלולין נפקי מפומי עד לא אמר דא והוא אמר מלא כדיבא דכתיב הנה לא ידעתי דבר אלא (תאנא) ח"ו דאיהו אמר על דא אלא הכי תאנא מה בין דבור לאמירה אמירה הוא דלא בעי לארמא קלא</p>
קלג/א	
<p>דיבור צריך להרמת קול ולהכריז הדברים. שנאמר "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר", ולמדנו כל העולם שמעו את אותו הדיבור וכל העולם נזדעזעו. לכך נאמר וידבר, ולא נאמר ויאמר.</p>	<p>דבור בעי לארמא קלא ולאכרזא מלין דכתיב וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר ותאנא כל עלמא שמעו והוא דבור וכל עלמא אודעזעו ובנין כך כתיב וידבר ולא כתיב ויאמר</p>
<p>ואף כאן נאמר, "הנה לא ידעתי דבר" להכריז דבר ולהוכיח ברוח הקודש לעולם. אם כן, הרי נאמר "וידבר ה' אל משה לאמר"? אלא מי הוא נביא עליון כמשה, שלא זכה אדם כמותו, שכן הוא שמע דיבור בהכרזה, ולא נתירא ולא נזדעזע. אבל שאר הנביאים נזדעזעו אפילו באמירה והיו מתיראים ביראה.</p>	<p>אוף הכא כתיב הנה לא ידעתי דבר לאכרזא מלה ולאוכחא ברוח קדשא לעלמא אי הכי הא כתיב וידבר יי' אל משה לאמר אלא מאן הוא נביאה עלאה כמשה דלא זכה ב"נ כוותיה דהוא שמע דבור בהכרזה ולא דחיל ולא אודעזע ושאר נביאים אודעזעו אפי' באמירה ודחילין בדחילו¹³⁷</p>
<p>ולמדנו התיקון הראשון של הזקן והשני להביא (להקפיא נ"א לבא)</p>	<p>ותאנא תקונא קדמאה דדיקנא ותניינא לאתבא (ס"א לאקפא) (נ"א לאיתאה)</p>

באצילות הנה הוא ג"כ רק ע"י הצדיקים אשר למטה (דע"ה ח"ב קנה ע"ד), כפי ערך הלימוד והעסק שעוסקים בהם למטה כן הם מאירים למעלה (ביאורים ח"א כא ע"ג).
¹³⁷ כתב המד"ל דאע"ג דמצינו (יהושע כ, א) וידבר ה' אל יהושע, י"ל דהתם מיירי בערי מקלט שכבר נאמר למשה, ועוד שפעם ראשונה היה. ולי נראה דשאני ביהושע דיש טעם זקף קטן בהשם, והוי מדבר, כמ"ש באהרן פרשת שמיני, (י, ח) וידבר ה' אל אהרן, וקבלנו שאל משה נאמר שיאמרנו לאהרן, ולכן הפסיק הטעם בין ה' לאל אהרן, לומר שלא דיבר לו אלא ע"י אמצעי, מה שאין כן במשה שכל הפסוק נמשך כאחד להורות שקול לו קול אליו (רמ"ז).

לשלישי. שנאמר "הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלש עם גבר".	לתליתאה דכתיב הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר (תרי נוסחי)
ובא וראה, ששני התיקונים הראשונים מביאים לשלישי, שהוא התיקון השלישי, מאמצע [המקום] שתחת החוטם, מתחת לב' הנקבים. (משם) יוצא שביל אחד, והשערות נפסקים [נפסקים].	ות"ח דתריין תקונין קדמאין למיתי לתליתאה ¹³⁸ הווי דהוא תקונא תליתאה מאמצעיתא דתחות חוטמא מתחות תריין נוקבין נפיק חד ארחא ¹³⁹ ושערא אפסיק (ס"א אתפסק)
למה נפסקו באותו שביל? משום [שנאמר "ועובר על פשע"]. וזה השביל נתקן (ע"מ) להעביר בו. ולכן יושב זה השביל תחת נקבי החוטם ואין שערות גדלים בזה השביל, לפי [(שהוא) כובש עונות ונאמר] שנאמר "ועובר על פשע" לתת דרך עד (על) הפה הקדוש, שיאמר סלחתי.	בההוא ארחא אמאי אתפסק משום (דכתיב ועובר על פשע) דהאי אורחא אתתקן לאעברא ביה ¹⁴⁰ ובגין כך יתיב תחות נוקבי חוטמא האי אורחא ¹⁴¹ ושערא לא אתרבי בהאי אורחא ¹⁴² משום (נ"א כובש עונות וכתוב) דכתיב ועובר על פשע למיהב אעברא עד (ס"א על) פומא קדישא דיימא סלחתי
למדנו הרבה צבאות מחכים לאותו הפה, ואינו מתגלה לשום אחד מהם, שכן הוא מתעלה ומתעטר, ידוע ואינו ידוע. למדנו בספרא דצניעותא, מהו שנאמר	תאנא כמה ערקיסאות ¹⁴³ מחכאן לההוא פומא ולא אתגלי לחד מנייהו דהא אסתלק ¹⁴⁴ ואתעטר ידיע ולא ידיע ¹⁴⁵ תאנא בצניעותא

¹³⁸ תיקון השלישי דאין הנקרא "עובר על פשע", אשר הוא הנצח והוד שלו, הנעשה מהוד דמלכות אדם קדמון. התיקון השלישי של רישא דאין, הנקרא 'עובר על פשע', והתיקון הזה נעשה על ידי הוד דמלכות אדם קדמון, בצירוף נצח ויסוד שלו, כאשר פירשתי זה כמה פעמים, שבשבע תיקונים ובדיקנא פועלים יחד, ואין זה פועל בלא זה. וזהו שאומר אחר כך בדברי ר' חייא, 'תא חזי דתריין תיקונין קדמאין למיתי לתליתאי' כלומר תריין תיקונין קדמאין, שהוא 'מי אל כמור' הוא במלכות, והשני הוא 'נושא עון' הוא ביסוד כל, התכלית שלהם הוא כדי לבוא אל התיקון השלישי, שהוא 'עובר על פשע', והוא נצח והוד מחוברים יחד, לזה נחשבים אלו שלש ספירות כאחת וכו' וזהו התיקון המפורש בספרא דצניעותא שאומר, 'קאים אורחא דנפיק תחות תריין נוקבין דפרדשקא' (עמק המלך ש"א פ"א).

¹³⁹ שורש היסוד שנקרא ארחא, הוא המבדיל נצח מן הוד (עמק המלך ש"א פ"א).
¹⁴⁰ כלומר כמו שיוכל השפע לעבור דרך שם, שלא יעכבו הדינים, ויאמר סלחתי (ספרא דצניעותא) (עמק המלך שם).

¹⁴¹ דהיינו שורש היסוד הזה. ואף על פי שכבר אמרנו שהתיקון השני הוא ביסוד, מכל מקום גם 'ארחא' זה מיוחס ליסוד, להיות ששלש ספירות שנתקן מהם השלש תיקונים, ונחשבים כאחת, כדפירשנו. ואם תאמר למה נקרא יסוד ארחא, ויש לומר מפני שכל השפע הבאה למלכות באה לה דרך היסוד (עמק המלך שם).
¹⁴² מפני שהשפע של שורש היסוד היורדת מתחת תריין נוקבין דפרדשקא הם כובשים הדינים, כלומר שהם עונות והם השערות (עמק המלך).

¹⁴³ מלת 'ערקיסאות' הוא מלשון 'ערקתא דמסאנא' (סנהדרין עד ע"ב), והכוונה לומר כמה רצועות, כלומר כמה שורשים הנמשכים כמו רצועות של הפרצופין, כמו אבא ואימא זעיר ונוקביה. וכל שאר העולמות שלמטה מהם מצפין לההוא פומא של תיקונים, דיימא סלחתי, וישלח ברכה ולא השיג למדריגה זו חד מינייהו להתגלות לו, ההוא פומא לומר סלחתי, כי אם למשה רבינו ע"ה, כשהיה מתפלל על עון מרגלים, שנאמר "ויאמר ה' סלחתי כדברך" (במדבר יד כ) והיינו דקאמר "ולא אתגלי לחד מינייהו" (עמק המלך שם), הם כלים מנוקבים לגמר בהם כלים המוגמרים, וערקיסאות, פי' המד"ל ערכאות ובתי דינים (רמ"ז).

¹⁴⁴ כלומר תדע דלא אתגלייא, דהא ההבל היוצא מן הפה אסתלק תכף, כלומר חוזר ונגזז בתוך התיקונים שלו, המקיפים סביב כמו העטרה, שהרי למעלה ולמטה וגם מן הצדדים של פה, יש תיקונים כמו שהם מפורשים בבחינת פה. והיינו דקאמר אחר כך, 'ואתעטר' כלומר אותו ההבל היוצא מן ההוא פומא, חוזר לנרתק שלו, דהיינו להתיקונים של סביביו, ולשם אתעטר ההבל ההוא, לפי שהוא הולך ומקיף בתוך כל התיקונים, ומן התיקונים יורד השפע והברכה למה שלמטה הימנה (עמק המלך שם).

¹⁴⁵ הפה עצמו לא מתגלה (עמק המלך שם). כלומר 'ידיע' מצד תיקוניה שבו, לפי שהשפע הבא אלינו, לא נתגלה אלא מהתיקונים, 'ולא ידיע', כלומר מצד הפה עצמו כדכתיב 'וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו' [שמות ל"ב י"ד]. הרי שהחרטה היתה טמונה בלב, ולא קבל הסליחה מן הפה עצמו, כמו שקיבל [משה] אצל עון המרגלים, אלא תכף שיצא ההבל של הפה, אסתלק וחזר אל הנרתק שלו, דהיינו בתוך התיקונים, ומשם בא הסליחה (עמק המלך שם).

דספרא מהו דכתיב פשע זכו עובר לא זכו פשע ¹⁴⁶	"פשע"? אם זכו עובר, לא זכו פשע.
(מאי משמע עובר על פשע שפע דאקדים שיין לפ"א לא זכו עומד ולא עובר ¹⁴⁷) (האי בזעיר אפין מאי בין האי להאי בזעיר אפין כד נחית ההוא אורחא מתחות נוקבי חוטמי כתיב ויחר אף יי' בם וילך מאי וילך דנפיק רוחא דרוגז מאינן נוקבי ומאן דאשכח קמיה אזיל ולא אשתבח	[מה פירוש "עובר על פשע"? שפע, שהקדים ש' לפ', לא זכו עומד ולא עובר] [זה] (והכל מדבר) בז"א. מה בין זה לזה? בז"א, כשירד אותו השביל שתחת נקבי חוטמו, נאמר "ויחר אף ה' בם וילך". מה פירוש "וילך"? כי יוצאת רוח של רוגז מאותם הנקבים, ומי שנמצא לפניו הולך ולא נמצא.
הה"ד כי רוח יי' נשבה בו ואיננו (ס"א כי רוח עברה בו ואיננו) באריך אפין כתיב ועובר על פשע וכתיב ורוח עברה ותטהרם ותאנא הכא כתיב עובר על פשע בההוא ארחא התם ועבר יי' לנגוף את מצרים	זהו שנאמר "כי רוח ה' נשבה בו ואיננו" (כי רוח עברה בו ואיננו) באריך אנפין נאמר "ועובר על פשע" ונאמר, "ורוח עברה ותטהרם". ולמדנו כאן כתוב "עובר על פשע" באותו השביל, שם "ועבר ה' לנגוף את מצרים".
זכאה חולקיה דמאן דזכי להאי ודא הוא תקונא תליתאה (דאורחא) דדיקנא יקירא קדישא עלאה עתיקא דעתיקו אמר ר"ש ודאי קב"ה יסגי לאוטבא לך ויחדי לאננא עלך	אשרי חלקו מי שזכה לזה. וזהו התיקון השלישי (של השביל) של הזקן הנכבד והקדוש הנעלה של עתיקא דעתיקי. אמר רבי שמעון, ודאי קב"ה ירבה להטיב לך, וישמח להגן עליך.
ותאנא מאי דכתיב שוש אשיש ביי' בעתיק יומין אתמר דהא הוא חדותא דכלא תאנא בשעתא דאתגלי האי אורחא דדיקנא דעתיק יומין כלהו מארי דיבבא ויללה ומאריהון דדינא סתימין ושתיקין ולית דיפתח פטרא לאבאשא משום דהאי אורחא אתגלייא לתקנא ומהאי מאן דאחיד (נ"א דאחית) ואזהר (ס"א משום דהאי אורחא סימנא לשתיקותא ומהאי הוא מאן דאחזי ואזהר) לשתקאה להאי אורחא רשים דהוא סימנא דעתיקא קדישא	ולמדנו מהו שנאמר "שוש אשיש ביי' בעתיק יומין זה נאמר, כי הוא שמחת הכל. למדנו בשעה שמתגלה זה השביל של הזקן דעתיק יומין, כל בעלי יבבה ויללה ובעלי הדינים סתומים ושותקים, ואין מי שיפתח את השליחות להרע, לפי שהשביל הזה נגלה כדי לתקן, ומזה (בא) מי ששמח (שירד) ומזהירו (משום שדרך זו היא סימן לשתיקה ומזה בא ההוא שמביט ונזהר) לשתוק. לכן השביל רושם הוא, סימן של ע"ק.
תקונא רביעאה מתתקן שיערא (ונחית) תחות פומא מרישא חדא לרישא חדא הה"ד לשארית נחלתו כד"א ונשאת תפלה בעד השארית הנמצאה הנמצאה ממש שארית דכתיב שארית ישראל לא יעשו עולה	התיקון הרביעי, מתוקן השיער (ויורד) תחת הפה, מהראש האחד עד הראש השני. זהו שנאמר "לשארית נחלתו" כמו שנאמר "ונשאת תפילה בעד השארית הנמצאה" "הנמצאה" ממש, "שארית" שנאמר "שארית ישראל לא יעשו עולה".
תקונא חמישאה נפיק אורחא אחרא מתחות פומא הה"ד לא החזיק לעד אפו קום ר'	התיקון החמישי, יצא שביל אחר מחמת הפה. זהו שנאמר "לא החזיק לעד

¹⁴⁶ כלומר פשע עומד במקומו. וקשה ליה 'מאי משמע 'עובר על פשע' שאידן יצדק לפרש מלת שפע ב' פעמים בפנים שונות, בחילוף. והשיב שנרמז הפנים הראשון במלת שפע בסגנון זה, דאקדים שיין לפ"א, ואמר 'לא זכו עומד ולא עובר בזעיר אנפין' כלומר, לא זכו עומד פשע במקומו ולא עובר שפע'. ונקט בזעיר אנפין, לפי כשהשפע עובר למטה, אז היא עוברת בזעיר אנפין (עמק המלך).

¹⁴⁷ ע"י שנתהפך [העוון] לעונש, ע"ז כלה ונתבטל הטומאה והרע שבו, ונשארו כל מציאות הכחות שנתגלו ע"ז טהורים ונקיים ונכללו בשרשם ומתבסמים. והרי נעשה הקלקול לתיקון, ומתהפך הפשע לשפע. וזהו שאמרו באד"ר שם באריך אנפין כתיב ועובר על פשע, וכתיב ורוח עברה ותטהרם, כי שם אינו נוגע החטא כלל (הקד"ש כז ע"ב).

אפו". (ואמר רבי שמעון) קום רבי יוסי.	יוסי
רבי יוסי קם, פתח ואמר, "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו", "אשרי העם שככה לו". מהו "שככה לו"? כמו שנאמר "וחמת המלך שככה" שנשקט מכעסו.	קם ר' יוסי פתח ואמר אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי' אלהיו אשרי העם שככה לו מהו שככה לו כד"א וחמת המלך שככה שכיך מרוגזיה
פירוש אחר, שנשקט בכעסו. זהו שנאמר "ואם ככה את עושה לי, הרגני נא הרוג" זהו הדין של בעל הדין. "אשרי העם שה' אלוקיו" הרחמים דרחמים.	ד"א שכיך ברוגזיה הה"ד ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג דא הוא דינא דדייני אשרי העם שיי' אלהיו רחמי דרחמי
פירוש אחר, שככ"ה זה השם הכולל את כל השמות. והקב"ה מבטל רוגזו ועושה הנחה לז"א, מעביר על כל אלה שמבחוץ. שכן למדנו השביל העליון של הזקן הקדוש (עליון זקן הזקנים), שהוא יורד (בזקן) תחת נקבי החוטם של עתיק, וזה השביל שלמטה, הם שקולים בכל, זה	ד"א שככה שמא דכליל כל שמהן וקב"ה מעביר רוגזיה ואנה ביה לזעיר אנפין ומעביר על כל אינון דלבר דתניא ארחא עלאה דדיקנא קדישא (עלאה עתיקא דעתיקי) דאיהו נחית (בדיקניה) תחות נוקבי דחוטמא דעתיקי והאי ארחא דלתתא שקילן אינון בכלא דא
קלג/ב	
למעלה וזה למטה. למעלה "עובר על פשע", של מטה "לא החזיק לעד אפו".	לעילא ודא לתתא לעילא עובר על פשע לתתא לא החזיק לעד אפו ¹⁴⁸
ולמדנו "לא החזיק" שאין מקום לעכב. וכמו שהעליון נותן מקום לעבור, כך של מטה נותן מקום לעבור.	ותנינן לא החזיק דלא אית אתר למיתב כמה דלעילא יחיב ארא לאתעברא כך לתתא יחיב אתר לאעברא
למדנו בכל מקום שבעתיק הנעלם מכל השביל בגילוי טוב לכל של מטה. וזה מגלה עצה לעשות טוב לכל, מי שסותם ואינו מתגלה, אין לו עיצה.	תנא בכל אתר דבהאי עתיקא טמירא דכלא ארחא אתגלייא טב לכלהו ¹⁴⁹ דלתתא דהא אתחזי עיטא למעבד טב לכלא מאן דסתים ולא אתגלייא לית עיטא
ואין מי שיודע אלא הוא לבדו, כמו ש[את] העידון העליון אין מי שמכיר	ולית מאן דידע ליה אלא הוא בלחודי כמה דעדן עלאה ¹⁵⁰ לית דידע ליה אלא הוא עתיקא

¹⁴⁸ כמו העליון שמעביר הפשע שוים שניהם (הדרת מלך).

¹⁴⁹ גילוי א"א הוא רחמים גדולים ועצה טובה להועיל לתחתונים (הדרת מלך).

¹⁵⁰ הנה נדוע שכל החכמות נקראים עדן וזאת עילאה והנה באד"ר קכח ע"ב והאי עתיקא דעתיקין אתקרי א"א יען א"א, נקראים עתיקין וסבין וא"א עתיקא דעתיקין ואמר ולית מאן דידע ליה פשט הלשון קאי על חכמה דאצילות שהוא סתום ואל מתפתחה ולא אתגליא לית שם עיטה להטיב כמו א"א שביסוד להטיב, ולית מאן דידע לי לחכמה דאצילו אלא הוא, כמה דעדן עילאה חכמה סתימאה דא"א לית דידע ליה אלא א"א הנק' עתיקא דעתיקין ועל האי חכמה סתימאה כתיב מאד עמקו מחשבותיך ואר"ש ותתקנון וכו' מעם עתיקא דעתיקי שתמיד מטיב כשמתגלה אבל כד דייקנין שפיר במ,ש ולא ידע ליה אלא הוא בלחודי שזה נאמר על א"א והוא א"א בלחודי ידע את מקומה ועליה קאי כמה דעדן עילאה דהיינו חכמה דרדל,א המתלבש בז' דגלגלתא ועדן זה עילאה עד עדן דא"א חכמה סתימאה שלו וכן מצאתי שכתב הרב בספר הדרת מלך דף רט ריש ע"ב על פסוק אלהים הוא ז"א הבין דרכה והוא א"א ידע וכו' וז"ל אי נמי מקומה היינו מ"ס וכ,ש וכו' והיינו בראש הראשון כי כחה שם בדקות והעלם גדול וכו' עד נמצינו למדים כי מר"ס ראשיתא דילה סתים בעתיק (פי' רדל"א) וכו' לפי ששורשה במקום עליון והיינו דקארי לה חכמתא עילאה סתימאה ולא חכמה סתימאה לחוד כדרכו עכ"ל ולפי זה מ,ש כמה דעדן עילאה הוא שורשה שברדל"א שהוא נק' עתיקא דעתיקין בעצם ועל האי כתיב מאד עמקו מחשבותיך דייק שפיר על רדל"א כי כל חכמה נק' מחשבה בתיקונים יג ע"ב וזאת חכמה דרדל"א שורש כל החכמות אמר על האי מאד עמקו מחשבותיך היא שורש כל המחשבות שהם החכמות ואל תתמה על פי' זה שהרי בספר הדרת מלך דף רטו סע"א כתב הרב שם וז"ל הכוונה דעתיקא קדישא דהא היינו רדל"א עכ"ל ומה גם הכא עתיקא דעתיקין שיש לפרשו על רדל"א וכמה דעדן עילאה היינו שורש העצמות העליון שהוא שם ברדל"א בדקות והעלם גדול וכמ,ש הרב דף רטו ע"ב (הדרת מלך).

אלא זקן הזקנים. ועל זה נאמר "מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך" אמר רבי שמעון, יתתקנו מעשיך לעולם הבא, מעתיק העתיקין.	דעתיקי ועל האי כתיב מה גדלו מעשיך יי' מאד עמקו מחשבותיך אר"ש יתתקנו עובדך לעלמא דאתי מעם עתיקא דעתיקין
התיקון הששי, השיער נתקן ועולה מלמטה למעלה, ומכסהו במנחת הבשמים הטובים, עד ראש הפה שלמעלה, ויורד השיער (הראש) לתחלת הפתח השביל התחתון של הפה.	תקונא שתיתא ¹⁵¹ מתתקן שער א וסליק מלרע לעילא וחפי תקרובתא דבוסמא טבא עד רישא דפומא דלעילא ונחית שער (דרישא) לרישא דפתחא דארחא תתאה דפומא
קום רבי ייסא ותקן תיקון זה. קום רבי ייסא, פתח ואמר "וחסדי מאתך לא ימוש" ונאמר "ובחסד עלם רחמתיך" אלו הפסוקים סותרים זה את זה, ואינם קשים.	קום ר' ייסא ואתקון תקונא דא קם ר' ייסא פתח ואמר וחסדי מאתך לא ימוש וכתוב (&שם) ובחסד עולם רחמתיך הני קראי קשיין אהדי ולא אקשו
לפי שלמדנו שיש חסד ויש חסד, כי יש חסד שהוא מבפנים ויש חסד שהוא מבחוץ. חסד שמבפנים, הוא מה שאמרנו של זקן הזקנים והוא סתום בצד זה של הזקן הנקרא פאת זקן.	דתנינן אית חסד ואית חסד אית חסד דלגו ואית חסד דלבר חסד דלגו הא דאמרן דעתיקא דעתיקין והוא סתים בסטרא דא דדיקנא דאקרי פאת הזקן
אין ראוי לאדם ולהשחית צד זה, משום החסד הזה שבפנים של עתיק יומין. ולפיכך, בכהן התחתון נאמר "לא יקרח קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו", מהו הטעם? כדי שלא להשחית את דרכי החסד של עתיק, כי הכהן בא מהצד הזה.	ולא בעי ב"נ לחבלא האי סטרא משום האי חסד דלגו דעתיק יומין ובג"כ בכהן דלתתא כתיב ביה לא יקרח קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו מ"ט בגין דלא לחבלא אורחוי דחסד דעתיקא דכהן מסטרא דא קא אתי
ולמדנו בספרא דצניעותא בכל צריך החסד להתרבות ולהיבנות, ולא לקצץ אותו, כדי שלא יכרת מהעולמות. ומה שנאמר "וחסדי מאתך לא ימוש" חסד דעתיק יומין.	ותאנא בצניעותא דספרא בכלא אצטריך חסד לאתרבא ולמבני ולא לקטעא ליה ולא אשתצי מעלמא והאי דכתיב וחסדי מאתך לא ימוש חסד דעתיק יומין
ובחסד עולם הנקרא "חסד עולם" וזהו האחר של ז"א, שנאמר "אמרתי עולם חסד יבנה". והחסד הזה של זקן	ובחסד עולם חסד דאקרי חסד עולם והאי הוא אחרא דז"א דכתיב אמרתי עולם חסד

¹⁵¹ והנה התיקון הששי הוא חסד דעתיקא והוא כי חפץ חסד הוא כנז' באדר' רבא וכנגדו ב"ג מדות אלו בתיקון ששי לפי חשבוננו הוא ורב חסד מדה ששית ומדה זו היא מדת כהן גדול ומכאן מתחיל דיקנא דכהנא רבא דאתתקן בשמנה תיקונין כנגד שמנה בגדי כהונה כי מכאן עד תשלום ה"ג תיקונין הם שמנה תיקונין וזו היא דיקנ' דכהנא רבא דאתקן בתמניא תיקונין הנז' באדרא רבא והיא אתגלייא קצת על ידי חסד עולם דאיהו גופא דאתלבש ביה חסד דעתיקא דלגו חסד דקשוט בחיי דנשמתא ולפיכך נאמר בכתוב יורד על הזקן זקן אהרן כי הם זקן בתוך זקן כי מן מדה ששית ואילך מתחיל זקן אחר מתלבש בשמנה בגדים ותיקונין אלו הם לו כנשמ' ולפיכך נגלים על ידי התלבשות שמנה בשמנה נמצא כי התיקון הששי מתלבש וממנו ואילך והם דיקנא דכהנא רבא בהתלבשות שמנה בשמנה השמנה נגלים והם כנגד שמנה בגדים ושמנה נכסין והם הם תיקוני דיקנא דעתיקא ממש והם נשמה לאלו והנה ה"ג תיקונין כולם בכתר והחמשה הראשונים הם כנגד אור צח אור מצוחצח אור קדמון חכמה ובינה ומשם ואילך מתחיל חסד והוא דיקנא רבא דכהנא מסטרא דחסד קאתי. ודע כי התלבשות שמנה אלו נעשה נשמה לז"א כי גם הוא מתחיל מן חסד ונמצא שיש חסד לגו בעתיקא וחסד המתלבש בו מלבר והוא חסד דלגו בז"א ועוד יש חסד דלבר המתלבש בו בז"א והבן כל זה כי לפי זה נמצא כהן גדול וסגן וכהן סתם וכהן הדיוט תיקון י"ב דדיקנא דעתיקא הוא הפה הקדוש דלית בה שער א ונפיק ביה רוחא דאתפרש לשבעה ושלשים אלף עיבר והוא בגמטריא הבל הבל הפה הקדוש וזמש"ה אמרתי שגם זה הבל כי התיקון ה"ב שהוא בגמטריא זה מתפרש לל"ז עיבר כמנין הבל (שער מאמרי רשב"י מב ע"ג).

הזקנים הוא חסד של אמת, וחסד של אמת, לא בחייו של גוף נאמר, אלא בחיי הנשמה, לכן נאמר "כי חפץ חסד הוא". זהו התיקון הששי של זקן הכבוד של עתיק העתיקין.	יבנה והאי חסד דעתיק דעתיקין הוא חסד דקשוט וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא ובג"כ כתיב כי חפץ חסד הוא דא הוא תקונא שתיתאה דדיקנא יקירא דעתיק דעתיקי
התיקון השביעי, השערות נפסקו ונראים שני תפוחים במנחת הבושם, הם יפים ונאים למראה. פתח רבי שמעון ואמר, "כתפוח בעצי היער וכו'".	תקונא שביעאה פסיק שער אבתחון ב' תפוחין בתקובתא דבוסמא שפירן ויאן למיחוי פתח ר"ש ואמר כתפוח בעצי היער וגו'
מה התפוח הזה, כלול בשלשה צבעים, כך הקב"ה, שני התפוחים כוללים ששה צבעים. ואלו שני התפוחים שהם התיקון השביעי, הם כלל של כל הששה תיקונים שאמרנו. ועל ידי אלו מתקיים באור פני מלך חיים.	מה תפוח זה כליל בתלת גווני כך קב"ה תרין תפוחין כליל שיתא גווי ותרי תפוחין אלין ¹⁵² דאינון תקונא ז' אינון כללא דכל שיתא תקונין דאמינא ובגיניהון אתקיים באור פני מלך חיים
ולמדנו מאלו התפוחים יוצאים חיים לעולם, ומראים שמחה לז"א. נאמר "יאר ה' פניו אליך" ונאמר "באור פני מלך חיים" באור פני מלך, אלו הם שני התפוחים של מנחת הבושם שאמרתי "יאר ה' פניו אליך" הפנים שבחוץ, שכן כאשר הם מאירים, מתברך העולם.	ותאנא מהני תפוחין נפקין חיין לעלמא ומחזיין חידו לזעיר אפיין כתיב יאר יי' פניו אליך וכתיב באור פני מלך חיים באור פני מלך אלין אינון תרין תפוחין דתקובתא דבוסמא דאמינא יאר יי' פניו אליך פנים דלבר דכד נהרין מתברך עלמא
ולמדנו כל זמן שאלו הנרות שמבחוץ מאירים, אזי כל העולם מתברך, ולא נמצא רוגז בעולם. ומה אם אלו שמבחוץ הם כך, השני תפוחים שמאירים תמיד ושמחים תמיד, על אחת כמה וכמה.	ותאנא כל זמן דהני בוציני דלבר נהרין כל עלמא מתברך ולא אשתכח רוגזא בעלמא ומה אי הני דלבר כך תרין תפוחין דנהרין תדירא דחדאן תדירא עאכ"ו
ולמדנו כשמתגלים אלו השני תפוחים, נראה ז"א בשמחה, וכל אותם הנרות שלמטה בשמחה. וכל אותם שלמטה הם מאירות, וכל העולמות הם שמחים, ושלמים מכל שלימות, והכל שמחים ומאירים, וכל טוב אינו נפסק, וכולם מלאים בשעה אחת, וכולם שמחים בשעה אחת.	תניא כד אתגליין תרין תפוחין אלין אתחזי זעיר אפיין בחדוותא וכל אינון בוצינין דלתתא בחדוותא וכל אינון דלתתא נהרין וכל עלמין חדאן ושלמיין מכל שלימותא וכלא חדאן ונהרין וכל טיבו לא פסיק כלחו אתמליין בשעתא חדא כלחו חדאן בשעתא חדא
בא וראה, הפנים שבחוץ, יש זמן שהן מאירות ויש זמן שאינן מאירות, ולכך כתוב "יאר ה' פניו אליך", "יאר פניו אתנו סלה", משמע שאינם תמיד, רק כאשר מתגלים התפוחין של מעלה.	ת"ח פנים דלבר אית זמן דנהרין ואית זמן דלא נהרין ובג"כ כתיב יאר יי' פניו אליך יאר פניו אתנו סלה מכלל דלא הוי תדירא אלא כד אתגליין תפוחין דלעילא
למדנו אלו התפוחים הסתומים, מאירים ולבנים תמיד, מהם מאירים	תאנא אלין תפוחין ¹⁵³ דסתימין נהרין וחורין תדירא ומנהון נהרין לתלת מאה

¹⁵³ ואמת הוא דעת [והוא תרין תפוחין שורש החר"ג דודי צח ואדום (שיה"ש ה י), והוא בז"א, אבל כאן הם תריויהו חוורין, והם נהרין וחורין תדירא כמ"ש באד"ר (קל"ג סע"ב), אך מ"מ שרשם כאן, ולכן הם ג"כ תרין תפוחין (כללים ח"א קיא ע"ד).

מאורות לש"ע צדדים, וכל ששת התיקונים הראשונים שבזקן כלולים בו. זהו שנאמר "ישוב ירחמנו". "ישוב" מכלל שפעמים הם נסתרות ופעמים הם נגלות.	ושבעין עיבר ¹⁵⁴ וכל שיתא תקונין קדמאין דבדיקנא ביה כלילן הדא הוא דכתיב ישוב ירחמנו ישוב מכלל דזמנין טמירין וזמנין אתגליין
כאן הוא "ישוב ירחמנו", ובזו התחתונה הוא "ואמת". זה הוא התיקון	הכא הוא ישוב ירחמנו ובהאי דלתתא הוא ואמת דא הוא תקונא
	קלד/א
השביעי הכולל ששה בב' תפוחים שבעתיק דעתיקין.	שביעאה דכליל שיתא בתרין תפוחין דבעתיקא דעתיקין
התיקון השמיני יוצא חוט אחד של שיער סביבות הזקן ותלויים במשקל עד הטבור. קום אלעזר ברי, התקן תיקון זה. קום רבי אלעזר (בנו), פתח ואמר, הכל תלוי במזל ואפילו ספר תורה שבהיכל, דבר זה ביארנו בספרא דצניעותא.	תקונא תמינאה ¹⁵⁵ נפיק חד חוטא דשערי סוחרניה דדיקנא ותליין בשקולא עד טבורא ¹⁵⁶ קום אלעזר ברי אתקין תקונא דא קום רבי אלעזר (בריה) פתח ואמר הכל תלוי במזל ¹⁵⁷ ואפילו ס"ת בהיכל מלה דא אוקימנא בספרא דצניעותא
וכאן יש להסתכל. וכי הכל תלוי במזל? ולמדנו ספר תורה קודש, ונרתיקו קודש, וההיכל קודש. ונאמר "וקרא זה	והכא אית לאסתכלא וכי הכל תלוי במזל ותנינן ס"ת קדש ¹⁵⁸ ונרתקו קדש ¹⁵⁹ וההיכל קדש ¹⁶⁰ וכתיב וקרא זה אל זה ואמר קק"ק ¹⁶¹

¹⁵⁴ זה יובן במה שביארתי לעיל דף קכ"ט ע"ב בענין ש"ע רבוא דאורכא דאנפין דאריך אפין וע"ש גם ביארתי זה באורך במצות שילוח הקן (שער מאמרי רשב"י). ענין אלו הש"ע נהורין דאנפין הם בחינת האחורים של ההו"ה דיודין שהם בגמטריא קפ"ד בתפוח זה וקפ"ד בתפוח זה והנה שתי בחינות קפ"ד בתרין תפוחין הם בגמטריא ש"ע נהורין בהצטרף עמהם שני הכוללים שלהם. ודע כי אלו הש"ע הם שורש אל ש"ע נהורים אחר' שיש גם כן בתרין תפוחין והם שמות של א"ל כי אל במילוי אלף למד הוא קפ"ה. והנה בתרין תפוחין יש שני שמות א"ל שהם קפ"ה קפ"ה והם בגמטריא ש"ע. ודע כי בחוטם דבאמצע תרין תפוחין יש גם כן א"ל שלישי ושרשו הוא משם ייא"י שבהו"ה דמילוי ס"ג והוא בגמטריא א"ל כנודע ע"כ (שער מאמרי רשב"י מג ע"ג).

¹⁵⁵ והנה אם נדקדק באותיות נוצר הם אותיות רצון בהיפוך, כי במצח הוא רצון חסד עלאה, ולמטה בזקן נהפך לנוצר, והוא הוא התיקון השמיני היורד מרצון העליון שבמצחא ומקיף הזקן. ולהיות כי הוא בינה שבכתר, נרמז בר"ת נחל, נ'וצר ח'סד ל'אלפים, כי היא נחל קדומים, והוא הנוצר חסד עלאה לאלפים, להורידו למטה, כי חסד עלאה הוא שם בן ארבע במילוי יודין שהוא בגמטריא חסד, ויורד למטה לשם בן ארבע במילוי אלפין על ידו, וזהו לאלפים לשם בן ארבע במילוי אלפין (שער מאמרי רשב"י). ממנו יונק אבא, ומתיקון י"ג אימא ושניהם נקראים מזלא המגיעים עד טיבורא ששם נשלמת קומת אר"א והדיקנא חופפת על כל קומתם (הדרת מלך).

¹⁵⁶ מה שאמרו עד טבורא הכוונה הוא עד טבורא דליבא, וכמ"ש שם (ק"ל סע"ב) וכנז'. אך עכ"פ הוא כי ב' המזלין הם מסתיימים בשוה, והם שניהם עד טבורא דליבא. ובאד"ז (רפט ע"ב) אמר כי אר"א הם במזלא תליין ואתכלילן ביה, וכן שם (רצא ע"א) כי אר"א אינן סתימין במזלא קדישא, וכן הוא ג"כ שם (רצב ע"א) וכנודע (כללים ח"א עט ע"ד).

¹⁵⁷ מהמ"ס נמשכין המזלין, אשר עליהם אמרו בזוה"ק ח"ג באד"ר (קלד ע"א) הכל תלוי במזל אפי' ספר תורה בהיכל. ואותן המזלין דא"א, הנה שם הוא סוד דכל הנהגה כולה דכל הכבשי דרחמנא, אשר הם מרזא דאור א"ס. והנה הם ג"כ שורש השרשים הנעלם דכל המזלות שברקיע השמים, בכל מה שנמשך מהם להאדם, בענין שנוי המזל מה שמשונה כל א' מחבירו בענין מזלו, וחוקקים הם כל אלו השינויים כולם בהמזלות שברקיע, ויסודן הוא לעילא לעילא, שהוא בהמזלין שבא"א דאצילות, שהוא בהנהגתו הנעלמה ית"ש, אשר מרזא דאור א"ס (כללים ח"א ה ע"ג).

¹⁵⁸ ספר עמק המלך - שער יא - פרק טז

דהיינו זעיר עצמו. ונקרא קדוש לפי שהמוחין הן מן אבא חכמה, הנקרא קודש (עמק המלך ש"א פט"ז).

¹⁵⁹ היינו בחינת יסוד אמא, שהיה זעיר נתון במעיה (עמק המלך שם).

¹⁶⁰ היינו לאה שהוא מלכות בינה, והם נקראים קודש, לפי שיש בתוכם יסוד אבא דהיינו חכמה שהוא קודש, כמו שאומר בזוהר (שמות קכא ע"א) 'ואנשי קודש תהיו לי', קודש דא חכמה (עמק המלך שם).

¹⁶¹ כלומר שאפילו גם כן בעולם הבריאה מקבלים הקדושה מזעיר, ונותנין הקדושה לעולם היצירה, ששם מקנן זעיר, והיינו דקאמר וקרא זה אל זה כלומר. ה"ב צרופי הויות שבזעיר, שהם בעולם האצילות, באים למטה ב"ב גבולי אלכסון שהם בעולם הבריאה, ומכח שנותנין הקדושה אלו לאלו, מתעוררים המלאכים

אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש", הרי הם שלשה, והספר תורה שקול כנגדם נרתיקו קדוש, וההיכל קדוש, והוא קדוש והתורה ניתנה בשלש קדושות, בשלש מעלות, בימים שלשה.	הא תלת אינון וס"ת לקבליהון נרתקו קדש וההיכל קדש והוא קדוש והתורה נתנה בג' קדושות בשלש מעלות בימים שלשה
השכינה בשלש לוחות, וארון. והיכל תלוי בספר התורה והוא תלוי במזל. ונאמר "ומאותות השמים אל תחתו" מי שהוא בקדושות האלו, יהיה תלוי במזל.	שכינה בשלש לוחות וארון והיכל בס"ת תליא ואיהו תליא במזל וכתוב ומאותות השמים ¹⁶² אל תחתו מאן דאיהו בקדושות הללו להוי תליא במזלא
אלא, כך בארנו בספרא דצניעותא זה החוט המכובד והקדוש, שכל שערות הזקן תלויים בו, נקרא מזל. מה הטעם? לפי שכל קדשי הקדשים דקדושה תלויים בזה המזל.	אלא הכי אוקימנא בספרא דצניעותא האי חוטא יקירא קדישא דכל שערי דריקנא תליין ביה אתקרי מזל מ"ט משום ¹⁶³ דכל קדשי קודשין דקודשיא בהאי מזלא תליין
וספר התורה, אף על גב שהוא קדוש, אין חלות עליו עשר הקדושות עד שנכנס להיכל. כיון שנכנס להיכל, נקרא קדוש בעשר קדושות כדוגמא של מעלה. שלא נקרא היכל אלא כשמתחברות עשר קדושות.	וס"ת אע"ג דאיהו קדוש לא חל עליה עשר קדושיין עד דעייל להיכל כיון דעייל להיכל אתקרי קדוש בעשר קדושות כגוונא דלעילא דלא אתקרי היכל ¹⁶⁴ אלא כד אתחברן עשר קדושות
ולמדנו הכל תלוי במזל, שהוא החוט המכובד הקדוש הזה שכל השערות תלויים בו. מה הטעם שנקרא מזל? לפי שבו תלויים מזלי, ונוזלים ממנו עליונים ותחתונים.	ותאנא הכל תלוי במזל דאיהו האי חוטא יקירא קדישא דכל שעריין תליין ביה אמאי אקרי מזל ¹⁶⁵ משום דמניה תליין מזלי ומזלי מניה עלאין ותתאין
ולכן הוא תלוי וכן תלויים בו כל ענייני העולם העליונים והתחתונים. ואפילו ספר תורה שבהיכל שנכתב בעשר קדושות, לא יצא מכללו עם שאר כל הקדושות, וכולם תלויים בזה.	ובג"כ איהי תלייא וביה תליין כל מלי דעלמא עלאין ותתאין ואפילו ס"ת שבהיכל דמתעטר בעשר קדושות לא נפיק מכלליה עם שאר קדושיין וכלהו תליין בהאי
ומי שרואה בתיקון זה, נכבשים העבירות מלפניו ונכנעים. זהו שנאמר "יכבוש עונותינו" אמר ליה רבי שמעון, ברוך בני לקדש הקדשים שהוא עתיק מכל.	ומאן דחמי להאי תקונא אתכבשן חוביהון מקמיה ומתכפיין הה"ד יכבוש עונותינו א"ל ר"ש בריך ברי לקודשא דקדישין עתיק מכלא
התיקון התשיעי, השערות המתערבות עם אלו השערות התלויות ואינן יוצאות זה מזה. קום רבי אבא. קום רבי אבא ואמר, אלו (הן) השערות המתערבות עם	תקונא תשיעאה ¹⁶⁶ מתערבין שערי עם אינון שערי דתליין ולא נפקין דא מן דא קום ר' אבא קם ר' אבא ואמר אלין (אינון) שערי דמתערבין

למטה בעולם היצירה, ונקראים שם י"ב גבולים, ובעשייה י"ב תחומים. והיינו תחום שבת אותיות חותם המרכבה, אם כן גם אלה תלויין בזעיר, ולא במזל (עמק המלך שם).

¹⁶² אם הוא כשפטיה מזל בשמים אלא ודאי רומז על מזל דדיקנא דא"א כנז' (הדרת מלך).

¹⁶³ עי' הדרת מלך סימן רעה ואר"א הנק' קדשים תלויים בו (הדרת מלך).

¹⁶⁴ הי"ל גימ' אדנ"י אלא כד אתחברן י, ס דז"א שהוא ספר תורה שבכתב בהיכל מלכות ואפילו זה ס"ת בהיכלו הוא תלוי בזה המזל דדיקנא כנז' (הדרת מלך).

¹⁶⁵ סימן דעת הנז' (הדרת מלך).

¹⁶⁶ שעריין המעורבין בתיקון ח' ונק' לאלפים ובא"א ותשליך במצולות ים (הדרת מלך).

אותן (השערות) התלויות נקראות "מצולות ים", לפי שהם יוצאות מן ממותרי המוח, ומזה המקום נמצאים כל בעלי תביעת החטאים על בני אדם, ונכנעים. אמר רבי שמעון, ברוך תהיה לעתיק יומין.	עם אינון דתליין אקרין מצולות ים משום דנפקי ממותרי מוחא ¹⁶⁷ ומהאי אתרא רמיו כל מארי דתבעין חובי דבני נשא ומתכפיין אר"ש בריך תהא לעתיק יומין
התיקון העשירי, השערות יורדות תחת הזקן, ומכסות על הגרון שתחת הזקן. קום רבי יהודה, קם רבי יהודה. פתח ואמר, "ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' וכו'". "מפני פחד ה'", הרי נודע כי מי שהוא מבחוץ נקרא "פחד ה'". "ומהדר גאונר", אלו הן השערות שתחת הזקן ונקראות "הדר גאונר".	תקונא עשיראה נחתין שערי תחות דיקנא וחפיין בגרונא תחות דיקנא קום ר' יהודה קם ר' יהודה פתח ואמר ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד יי' וגו' מפני פחד יי' הא אתידע דמאן דאיהו לבר ¹⁶⁸ פחד יי' אתקרי ומהדר גאונר אינון שערי דתחות דיקנא ואתקרון הדר גאונר
שנים התיקון העשירי "תתן אמת ליעקב". (התיקון) האחד עשר, שאין הנימין יוצאים משאר הנימין "חסד לאברהם".	תרי תקונא עשיראה תתן אמת ליעקב וחד סר דלא נפקי נימא מן נימא חסד לאברהם
התיקון ה"ב, שהשערות אינם תלויים על הפה, והפה נתפנה מכל הצדדים, ויפיו שערות סביב סביב כדי שלא תימצא טירחה, כראוי. טרחה זו, במה הוא המדובר? בדין במקום [אחר] שיש דין, יש שם טורח נמצא. וכי שערות הזקן הם טרחה או דין? והרי הכל נראה בו רחמים? אלא כדי שלא יטריח בשוב [בנשיבת] הרוח דז"א.	תקונא דתריסר דלא תליין שערי על פומא ופומא אתפני מכל סטריין ויאין שערי סחור סחור ליה בגין דלא אשתכח טרחותא כמה דאצטריך טרחותא במאי קא מיירי דינא באתר (נ"א בתר) דינא טרחותא אשתכח וכי שערי דדיקנא טרחא אינון או דינא אינון והא כלא רחמי אתחזון אלא דלא אתמרח ¹⁶⁹ בישובא (ס"א בנשוכא) דרוחא דזעיר אפין
שכן למדנו מזה הפה הקדוש העליון, קדש הקדשים, נושב רוח. ואיזו רוח? הרוח שהורק [שנדבק] בתוכו, שבהם מתלבש ז"א [שנתקן ומתלבש בו], ומזו הרוח מתלבשים כל אלה שלמטה. וכשזו הרוח יוצאת, מתחלקת לל"ז אלף צדדים ומתפשטת (ונפרד) כל א' לבדו למקומו.	דתאנא מהאי פומא קדישא עלאה קדש קדשים נשבא רוחא מאי רוחא רוחא דאיתרק (ס"א דאתרבק) ביה דמתלבש ביה (נ"א דאתתקן ומתלבש ביה) זעיר אפין ומהאי רוחא מתלבשין כל אינון דלתתא וכד ההוא רוחא נפיק אתפרש לתלתין ושבעה אלף עיבר ¹⁷⁰

¹⁶⁷ כי שערות הראש באור חוזר מהמוח ושערות הדיקנא באור ישר לכפות בעלי הדין, וכמ"ש הרב בפ"א ז"ל (הדרת מלך).

¹⁶⁸ הוא ז"א יען הדיקנא שחופפת על א"א אינה מבעת להפות על ראש ז"א והוא בחוץ מלביש לא"א מטיבורו ולמטה ונק' פחד ה' כי בו נגלו הדינים והשערות נק' ב' שמות הדר וגאונר כמ"ש הוד והדר לבשת ה' מלך גאות לבש הדרת פנים וגאונר הוא זקנו (הדרת מלך).

¹⁶⁹ כי אם יהיו השערות סביב הפה יש טורח לרוח הפה המנשב מפה א,א לתקן ז"א וצריך שלא יהיה שם דבר המעכב לנשב היטב רוח הפה הסתום ונעלם לא יתערבו בו שערות כי לא הוה ביה תיקונא פי' שלא נתלבש בשום דבר כשאר אורות א"א אלא יוצא מפיו ונושב על ז"א בלי שום הלבשה ותיקון בי תקון האור ליהנאות ממנו הוא שיתלבש מחכמה שיכלו לסובלו (הדרת מלך).

¹⁷⁰ מספר הזה הוא כמספר ההבל עצמו היוצא מן הפה כי הבל בגמט' ל"ז ואומרו ודא הוא טמירתא דכולא דלא אתידע לא לעילא ולא לתתא כו' הענין הוא כי ההבל הזה הנה הוא יוצא מן ההיא רישא עלאה קדמאה אשר היא נקראת תנינא כמבואר אצלנו בריש אדרת האינון ומשם נמשך עד הפה הזה דאריך אפין ויוצא מתוכו בסוד הבל ולכן יש בו כח להלביש ולהקי' את הכל וכמו שנתבאר אצלנו כי אור המק' גדול מן הנוק' זמ"ש מאי רוחא. רוחא דאתרק ביה דמתלבש ביה ז"א כו' ושם באדרת האינון ביארנו ההיא רישא עלאה הנז' דמינה נפיק האי הבל כי היא הו"ה במילוי יודין וע"ש (שער מאמרי רשב"י).

ואתפשט (ס"א ואתפרשא) כל חד בלחודוי לאתריה	
וכל מאן דאתחוי לאתלבשא מניה אתלבש ועל דא שערין לא אשתכחו על פומא קדישא משום דרוחיה נפיק ולא בעי מלה אחרא לאתערבא ביה ולקרבא בהדיה ודא הוא טמירותא דכלא דלא אתדבק לא לעילא ולא לתתא והוא סתים בסתימא דסתימין דלא אתידע	וכל מי שראוי להתלבש, ממנו מתלבש. ועל כן אין שערות נמצאות על הפה הקדוש, לפי שרוחו יוצאת. ואין צריך דבר אחר שיתערב עמו, ושיתקרב אליו. וזהו הטמון מכל, שכן אינו מתדבק לא למעלה ולא למטה, והוא סתום בסתימת הסתומים, שלא נודע.
קלד/ב	
דא הוא דלא אתתקן ולא הוה ביה תקונא ובגין כך רוח דנפיק לבר (ס"א דנפיק מהווא דלבר) ומתלבשין ביה נביאי מהימני אתקרי פה יי ¹⁷¹ אבל בהאי עתיקא דעתיקין לא אתפרש ¹⁷² ולית מאן דידע רוחיה ¹⁷³ בר איהו	זה הוא שלא נתקן ולא היה בו תיקון, לכן הרוח היוצא לחוץ (יוצא מאותו שבחוץ) ומתלבשים בו נביאי האמת נקרא "פה ה'", אבל בעתיק של העתיקין הזה לא נתפרש, ואין מי ששיג את רוחו חוץ ממנו.
ובגין כך שערין שקילין סוחרנא דפומא ופומא אתפני מכל סטרוי ובהאי אתרחיצו אבהתנא לאתלבשא בהאי רוחא דמתפשט לכמה עיברין באתר דכל שערין שקילין בסוחרנו ¹⁷⁴ (הדא הוא דכתיב אשר נשבעת לאבותינו)	ולכן השערות שלו שוים מסביב לפה, והפה נתפנה מכל צדדיו. ובזאת בטחו האבות להתלבש בזה הרוח שמתפשט לכמה צדדים במקום שכל השערות שוות מסביבו [זהו שכתוב אשר נשבעת לאבותינו].
ודא הוא תקונא קדישא עלאה דתריסר דמכאן אשתלשלו י"ב תחומין לעילא ¹⁷⁵ י"ב תחומין לתתא ¹⁷⁶ י"ב תחומין ל"ב שבטי אבהתא ¹⁷⁷ הה"ד אשר נשבעת לאבותינו	וזה הוא התיקון הקדוש העליון ה"ב, שמכאן נשתלשלו י"ב תחומין למעלה, י"ב תחומים למטה, י"ב תחומים ל"ב שבטי האבות. זהו שנאמר "אשר נשבעת

¹⁷¹ הוא מתגלה לכל, מפני שהוא לבר מזעיר (עמק המלך ש"א פ"כ).

¹⁷² ממנו בלי אמצעיות אבא ואמא לזעיר (עמק המלך שם).

¹⁷³ מלבד איהו עצמו, אבל על ידי אמצעיות אבא ואמא, יורד רוחו לזעיר, כדפירשנו (עמק המלך שם).

¹⁷⁴ רצון האבות הקדושים, הן הן המרכבה, חשקו למוות מיתת נשיקה, דביקות רוחא ברוחא, והוא רוח הבל של הפה הזה, שמת בו משה רבנו ע"ה במנחה של שבת. והקב"ה הבטיחם אל זה הפה, לנשוב ממנו רוחא חי דחיין, על ידי זעיר אנפין, 'הדא הוא דכתיב' אשר נשבעת לאבותינו, וזהו סוד גויעה האמורה באבות הצדיקים, ואסיפה שלהם, ונשבע להם על זה (עמק המלך שם).

¹⁷⁵ י"ב גבולי אלכסון י"ב גבולין דארץ ישראל ועי' ב"ב קכב ע"א (לש"ו).

¹⁷⁶ בכל העולמות, וי"ב צירופי הויה דתפילין דז"א, היורדים מראש עתיקא, בכל יום, וזהו אומרם ז"ל, [ברכות ו' א'] 'הקב"ה מניח תפילין'. ובבריאה הם י"ב שערי ירושלים העליונה, וי"ב היכלות, והם סוד ה"ב בקר, והים עליהם ים הקדמוני וים האחרון, שער ראובן אחד, שער שמעון אחד, וכל שבט קורא נשמות שבטו להיכלו, שנאמר 'ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו'... 'עדות לישראל' [תהילים קכ"ב ג ד]. ויש י"ב מנהגי תפילות ל"ב שבטי י"ה, וי"ב סמני הקטורת, וזהו שאומר בזהר חדש פרשת לך לך דף מ"ה וזה לשונו, 'כתיב ירושלים הבנויה, זו ירושלים של מעלה, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל', כדי להעיד על כל צדיק וצדיק מישראל, ולמה להיות כולם מודים ומברכים לשמו, הדא הוא דכתיב 'עדות לישראל להודות לשם יי' [שם]. והיינו דתנן, [רות רבה ג ד'] כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו כפי הראוי לו, מאן דאתי מראובן יש מדורו עם צדיקים מן ראובן, וכן כל שבט ושבט, ומאן דהוא גר מאומות העולם ונתגייר במדור של גרים, והשבטים עומדים לעדות לכל צדיק וצדיק, הדא הוא דכתיב 'ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ידוד' [תהילים קכ"ב ג ד]. וזהו אומרם י"ב תחומין לעילא בדיקנא דעתיקא, וי"ב תחומין לתתא, בגן עדן של הכסא כבוד. והתיקון של ה"ג כולל הכל, לכן לא נחשבים אלא י"ב, כנגד י"ב צירופי הויה, והמקור כולל הכל, וכנגדם אל [תיקון דיקנא הראשון], והי"ב תחומין (עמק המלך).

<p>תקונא דתליסר תליין שערי דתחות דיקנא מכאן ומכאן ביקרא יאה וביקרא שפירא וחפיין עד טבורא¹⁷⁸ ולא אתחזיין מאנפי תקרובא דבוסמא בר אינון תפוחין שפירין חורין</p>	<p>לאבותינן". התיקון הי"ג, השערות תלויים מתחת הזקן מכאן ומכאן בכבוד נאה ובכבוד יפה, ומכסים עד טבור. ולא נראה מהפנים של מנחת הבושם, רק אלו התפוחים היפים והלבנים.</p>
<p>א"ר שמעון זכאה חולקיה דמאן דאשתכח בהאי אדרא קדישא עלאה דאנן ביה זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי דאנן יתבין בקדושה עלאה אשא עלאה אסחר לן (ס"א בין אשא עלאה דאסחר לן) והא כל תקונין עלאין (לדיוקנא) דדיקנא קדישא אתתקנו ואתעטרו ואסחרו לדוכתייהו</p>	<p>אמר רבי שמעון, אשרי חלקו של מי שנמצא באדרא הקדוש והעליון הזה שאנו בו, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, שאנו יושבים בקדושה עליונה, אש העליונה מסבבת אותנו (בין אש עליון שסביב אותנו), והרי כל התיקונים העליונים (של צורה) של הזקן הקדוש נתתקנו ונתעטרו והקיפו במקומם.</p>
<p>והאי תקונא דתליסר הוא תקונא יאה דביה אחידן כלא כלהו מתכספין למזקף רישא לקבליה מניה תליין כל אינון דבזעיר אפין אחידן מניה תליין עלאין ותתאין וכל גזוין עלאין ותתאין גזוין ביה וביה כלילן ואיהו מזולא דמתזלא מניה כלא דא הוא תקונא שלימתא דאשלים לכל תקונין דא אשלים לכלא</p>	<p>וזה התיקון הי"ג, הוא תיקון נאה, שבו אחוזים הכל, כלם מתביישים לזקוף ראשם אליו, ממנו תלויות, כל אלה בז"א אחוזות, ממנו תלויים העליונים והתחתונים וכל הגזים העליונים והתחתונים גזוים בו, ובו הם כלולים והוא מזל שהכל נוזלים ממנו. זהו תיקון בשלימות שמשלים את כל התיקונים והוא משלים את כולם.</p>
<p>תאנא אלין תקונין אקרון ימי קדם יומין קדמאין דקדמאי ואינון דאשתכחו בזעיר אפין אקרון ימי עולם ותאנא אלין ימי קדם כלהו מתתקנן בתקונא דדיקנא דעתיקא דעתיקין טמירא דטמירין (כליל בהו) והאי דתליסר כליל להון¹⁷⁹ כמה דאתמר ודא יומא לא אתכליל בהדיהו אלא הוא כליל כלא</p>	<p>למדנו אלו תיקוני נקראים "ימי קדם", ימים הראשונים של הראשונים, ואותם הנמצאים בז"א, נקראים ימי עולם. ולמדנו אלו ימי קדם כלם מתוקנים בתקוני הזקן של עתיק העתיקים טמון הטמונים (כלול בהם). וזה התיקון הי"ג הוא כולל אותם כמו שלמדנו, וזה היום אינו נכלל בהם אלא הוא כולל את כולם.</p>

¹⁷⁷ דהיינו באיברי השכינה הם כולם, רק יוסף הוא מיסוד זעיר, והוא בעולם הזכר כאשר אבאר במקומו, והם תיקוני השכינה כאמור בזוהר פרשת ויחי [רמ"ו ב'] בסוד 'נפתלי אילה שלוחה' עיין שם. וכנגדם י"ב גבולים ותחומים בארץ ישראל ועבר הירדן, ל"ב שבטי י"ה, 'הדא הוא דכתיב 'אשר נשבעת לאבותינו' [מיכה ז' כ'] להוריש להם אלו הי"ב תחומין, להיות להם לבנים בעולם הזה ויושבים עמהם בעולם הבא במטה שלמה. ובחלק השני ג"ן המלך אבאר זה כי י"י אלהי הטובה עלי, בעזרת עתיק יומייה המשפיע לקב"ה ושכינתיה (עמק המלך שם), לעיל עח ע"א (לש"ו).

¹⁷⁸ עי' כללים הובא לעיל ע"א.

¹⁷⁹ והנה התיקון י"ג שהוא המזל תחתון, הנה הוא בסוד כתר מלכות כמ"ש הגר"א בספד"צ פ"א בתחילתו (א ע"א) בענין סוד המתקלא עש"ה, כי הוא כתר משום שהוא עתיקא דכליל לון, וכמ"ש באד"ר (קלד ע"ב) והאי דתליסר כליל להון כו' דהאי תקונא כליל כלא¹⁷⁹, ר"ל שהוא כולל כל הי"ג תקונין דנקיין ממ"ס שהוא א"א, והוא הכתר הכללי, ונקרא מלכות משום דהוא כליל כלא ושליט על כלא, ר"ל שכל הנהגת האצילות הוא ממנו כמ"ש באד"ז (דף רפט ושם רפח ע"ב) והתיקון הזה הנה הוא שורש המלכות הנשאר בז"א בעטרה שבו, והוא שייך להמלכות כי הוא שורשה העומד בז"א, ולכן הוא ט' תיקונין בז"א והוא א"ח דאחד, ומרומז התי' ט' באות בפנ"ע, כי עיקרן מה ששייך לז"א עצמו הוא רק ח' תקונין והוא הח' דאחד, והם הח' תקונין אשר עד סוף מזל עליון הכלולים באבא. אבל התיקון ט' הוא רק שורש הנוק' שבו, והוא שייך להנוק'. והו' ח' לז"א וה' להנוק' וכמו שהוא באו"א, שאבא כלול בח' תיקונין ואמא בה' (כללים ח"ב לב ע"ד).

ובזמן ההוא, שאז יתעורר עתיק יומין בתיקונים של מעלה, זה יקרא יום אחד שבו עתיד לכבד את הזקן. זהו שנאמר "יום אחד הוא יודע לה" "הוא" לבדו, יותר מכולם, כי הוא הכולל את הכל, הוא נקרא בשם ידוע.	ובהוא זמנא דאתער עתיק יומין ¹⁸⁰ בתקונין דלעילא ההוא אתקרי יום אחד דביה זמין לאוקיר דיקניה דהא הוא דכתיב יום אחד הוא יודע ליי' הוא בלחודוי יתיר מכלא הוא דכליל כלא הוא דאתקרי בשמא ידיעא
שכן למדנו במקום שיש יום, יש לילה. שכן אין יום בלא לילה, לפי שבאותו הזמן יהיה זמן של כבוד הזקן, והוא לבדו ימצא, לא נקרא לא יום ולא לילה. כי לא נקרא יום אלא מהצד שלנו, ולא נקראת לילה אלא מהצד שלנו.	דתנינן באתר דאית יום אית לילה דלית יום בלא לילה ומשום דההוא זמנא זמן יהא דיקרא דדיקנא והוא בלחודוי ישתכח לא אתקרי לא יום ולא לילה דלית יום אקרי אלא מסטרא דילין ולית לילה אקרי אלא מסטרא דילין
ולפי שהתיקון הזה כולל את הכל לא יודע ולא נראה ממנו, וממנו ימשך שמן המשחה ל"ג צדדי המעיינות לכל אלו שלמטה שמאירים באותו שמן. (נתקנו) ב"ג תקונים האלו נתקן הזקן הקדוש העליון, ואלו התיקונים שבזה הזקן נתקנים ויורדים לכמה צדדים ואינם נראים, איך מתפשטים ואיך יוצאים, סתומים מכל, וגנוזים מכל.	ומשום דהאי תקונא כליל כלא לא אתידע ולא אתחוי מניה ומניה נגיד משחא דרבנותא לתליסר עיבר מבויעין לכל אינון דלתתא דנהרין בההוא משחא (אתתקנו) בתליסר תקונין אילין אתתקנא דיקנא קדישא עלאה ואלין תקונין דבהאי דיקנא מתתקנן ונחתן לכמה עיבר ולא אתחזון היך מתפשטין והיך נפקין מכלא אסתיומו ומכלא אתטמרו
אין מי שיודע מקום לזה העתיקא בהתפשטות שלהם וכלם כלולים, כמו שכבר למדנו. נודע אבל אינו נודע, נסתר אבל אינו נסתר, עליו נקרא "אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן", ונאמר "הוא עשנו ולא אנחנו" ונאמר "ועתיק יומין יתיב" יושב במקומו, (יושב) ואין נודע לו, יושב ואינו נמצא. ונאמר "אודך על כי נוראות נפליתי".	לית דידע אתר להאי עתיקא בפשיטותא דלהון כלהון כלילין כמה דאתמר אתידע ולא אתידע טמיר ולא טמיר עליה אתקרי אני יי' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן וכתיב הוא עשנו ולא אנחנו וכתיב ועתיק יומין יתיב באתריה יתיב ולית דידע ליה יתיב ולא שכיח וכתיב אודך על כי נוראות נפליתי ¹⁸¹ וגו'
אמר רבי שמעון להחברים, כשנפרסה פרוכת זו שאתם רואים עלינו, אני רואה שירדו כל התיקונים בתוכה והאירו באותו המקום, ופרוכת אחת נר של הקדוש, ברוך הוא (תואר פנים של קדושה), היא פרוסה על ארבעה עמודים, לארבעה צדדים.	אמר ר"ש לחברייא כד אתפרס פריסא דא דאתון חמאן עלנא אנא חמינא דנחתו כל תקונין בגווה ונהירו באתר דא וחד פרוכתא בוצינא דקודשא בריך הוא (ס"א בויסא דקדושה) פריסא בארבע סמכין לארבע עיבר
	קלה/א

¹⁸⁰ הוא באלף הז', זמן שליטת הבינה, אשר כל הי"ג תיקונין בה מתגלגל, כמ"ש בספד"צ פרק א (יא ע"א) וע"ש בהגר"א (בד"ה שביעאה עליהו יא ע"א¹⁸⁰) ע"ש כל הענין, וכן שם פרק ב (יח ע"ג ד"ה ארבע) בזה. והנה יתגלה אז בה אור התלת עלמין עצמן, כי כאשר יתעלו העולמות ב"ע [שבהם הוא שליטת הזו"ן] בהמלכות, אז יעלו הזו"ן בהבינה וכמ"ש בסוף הספד"צ (לו ע"ב) וכולא תייבין לאתרייהו, ויתגלו אז אור התלת עלמין שבתקונא קדמא שהם השורשים דהעולמות ב"ע (דע"ה ח"ב סא ע"א).

¹⁸¹ חיי העוה"ב הוא בשליטת הקו האמצעי, ור"ל כי יעמדו אז כולם בקו אחד, ויהיו כולם בבחי' הקו האמצעי של עתה, ויתגלה אז יחודו ית"ש בכולם שוה, כי יתגלה יחודו ית"ש בכל פעולות החסד והגבורה אשר נעשה מהם, ועליו נאמר (זכריה יד ז) והיה יום אחד הוא יודע לה' (והוא שליטת דקו האמצעי הגילוי דאור יחודו ית"ש) לא יום ולא לילה, הם קו החסד והגבורה שהם יום ולילה, כי בגילוי דאור יחודו לא ניכרו לבחי' שונות כלל ויהיו כולם בבחי' הקו האמצעי, ועל גילוי נאמר (תהלים קלט יד) אודך על כי נוראות נפלאתי, וכמ"ש באד"ר (קלד סע"ב) (כללים ח"א ע"ג).

עמוד אחד היה יושב מלמטה למעלה, ואחד מזלג היה בידו. ובמזלג היו ארבע מפתחות חדים (שניים) מכל הצדדים ואוחזים בפרוכת ומורידים אותה מלמעלה למטה. וכן היה לעמוד השני והשלישי והרביעי.	סמכא חד הוא יתיב מתתא לעילא וחד מגרופיא בידיה ובמגרופיא ארבע מפתחי שניין (ס"א שניין) מכל סטרוי ומתאחדן פרכא ונחתין לה מעילא לתתא וכן לסמכא תניינא ותליתא ורביעא
ובין עמוד לעמוד, נאחזים י"ח שרגליהם סמוכות ומאירים בנר שנחקק (בתואר פנים שנחקקים) באותה הפרוכת. וכן לכל ד' הצדדים.	ובין סמכא לסמכא אחידן תמניסר רגלי דסמכי ומתנהרין בבוצינא דגליפא (ס"א בבוצינא דגליפין) בההוא פריסא וכן לד' עיבר
וראיתי אלה התיקונים שמאירים עליו, והם היו מחכים לדברי פינו להתעטר ולעלות כל א' במקומו, כי כשהיו נתקנים מפינו, כל אחד ואחד עלה ונתעטר ונתקן באותו התיקון שנתקן כאן, מכל (בהבל של כל) פה של אחד מאתנו.	וחמינא אלין תקונין דנהרין עלה והוּו מחכאן מלי דפומנא לאתעטרא ולאסתלקא כל חד באתריה וכד הוּו מתתקן מפומנא כל חד וחד סליק ואתעטר ואתתקן בההוא תקונא דאתתקן הכא מכל (ס"א בהבל דכל) פומא דחד מינן
ובשעה שאחד מאתנו פתח את פיו לתקן באותו התיקון, אותו התיקון היה יושב ומחכה לדיבור שיצא מפיכם, ואז עלה למקומו ונתעטר (שם). וכל העמודים שמכאן ומכאן, היו שמחים על ששמעו את מה שלא ידעו, והיו מקשיבים לקולכם.	ובשעתא דחד מינן פתח פומא לתקנא בההוא תקונא ההוא תקונא הוּו יתיב ומחכה למלה דנפיק מפומיכון וכדין סלקא בדוכתיה ואתעטר ¹⁸² וכל סמכין מכאן ומכאן חדאן על דשמעין מה דלא ידעו וצייתין לקליכון
כמה מרכבות עומדים כאן בשבילכם, אשריכם לעולם הבא, שכן כל הדברים שיצאו מפיכם כולם הם דברים קדושים, דברים כשרים שאינם נוטים לא לימין ולא לשמאל.	כמה רתיכין קיימין הכא בניניכון זכאין אתון לעלמא דאתי דכלהו מלי דנפקי מפומיכון כלהו מלין קדישין מלין כשרן דלא אסטאן לימינא ולשמאלא
הקב"ה שמח לשמוע ומקשיב לאלו הדברים עד שהוא גומר (גוזר) הדין. כי לעולם הבא תאמרו פעם נוספת את כל אלו הדברים הקדושים. עליכם נאמר "וחכך כיו הטוב וגו' דובב שפתי ישנים".	קב"ה חדי למשמע וציית להני מלי עד דהוא אנמר (ס"א אנזר) דינא די לעלמא דאי תימרון זמנא אחרא כל הני מלי קדישין עלייכו כתיב וחכך כיו הטוב וגו' דובב שפתי ישנים
מאי "דובב שפתי ישנים"? שאפילו לעולם הבא שפתותיכם תהיינה דובבות (דברי) תורה לפניו. עתה תתקנו ותכוונו דעתכם לתקן את תיקוניו של ז"א, ואיך ייתקן ויתלבש בתקוני, מתקוניו של עתיק יומין קודש הקדושים טמון הטמונים הטמון מכל, עתה חובה (חכמה) עליהם לפרש את הדין, אמת	מאי דובב שפתי ישנים דאפילו לעלמא דאתי מרחשן שפוותייכו אורייתא קמיה השתא אתתקנו ואתכוונו דעתא למתקן תקוני דועיר אפין היך יתתקן והיך יתלבש בתקוני מתקוני עתיק יומין קדישא דקדישין טמירא דטמירין טמירא מכלא דהשתא חובתא (ס"א חכמתא) עלייכו למגזר דינא קושטא יאה

¹⁸² כל גילויי ית"ש אשר באצילות, שהם כל שמותיו יתברך, וכל אורם וגילויים, הוא ג"כ רק ע"י הצדיקים כי בכל מה שמתבונן¹⁸² האדם למטה הוא מאיר ומזהיר אותו הענין למעלה, וכשמתבונן בשמותיו ית"ש ובאורם אשר באצילות, הוא מעורר גילויים למעלה, ונמשך ממילא אור קדושתם למטה ג"כ, כי כל גילויי שבאצילות הוא רק בשביל העולמות ב"ע. ועי' באד"ר (קלה ע"א) כי ע"י דרשת הרשב"י ותלמידיו בה"ג תיקונים, הנה נתגלו והאירו בזהר אורם למעלה. וכן הוא ג"כ בהקדמת זוהר בראשית (ב ע"א) וכן בהקדמת תיקונים (ג סע"ב) (כללים ח"א ג ע"ד).

נאה ויפה.	ושפירא
ולתקן כל התיקונים על בוריים תיקונים של ז"א מהתיקונים של א"א נתקנו ונתפשטו תיקוניו מכאן ומכאן, כמראה אדם לשלוט (ולהוציא) בו הרוח הסתום כל הסתומים כדי לשבת על הכסא, שנאמר "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה".	ולאתקנא כל תקונין על בורייה תקוני דזעיר אפיין מתקוני דאריך אפיין אתתקנו ואתפשטו תקוניו מכאן ומכאן כחיוז ב"נ למשלטא (ס"א ומשלפא) ביה רוחא דטמירא דכל טמירין בנין למיתב על כורסייא דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה
כמראה אדם הכולל כל הצורות, כמראה אדם הכולל את כל השמות, כמראה אדם שבו סתומים כל העולמות העליונים והתחתונים, כמראה אדם שהוא כולל את כל הסודות שנאמרו ונתקנו טרם שנברא העולם, ואף על פי שלא נתקיימו.	כמראה אדם דכליל כל דיוקנין כמראה אדם דכליל כל שמהן כמראה אדם דביה סתימין כל עלמין עלאין ותתאין כמראה אדם דכליל כל רזין דאתאמרו ואתתקנו עד דלא אברי עלמא ואע"ג דלא אתקיימו
למדנו בספרא דצניעותא עתיקא דעתיקין, טרם שהכין תיקונים, בנה מלכים, אסף מלכים, (חוקק מלכים) והיה משער את המלכים. אבל לא היו מתקיימים עד שדחה (שהניח) אותם והצניע אותם לזמן אחר.	תאנא בצניעותא דספרא עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקוניו ¹⁸³ באני מלכין כנס מלכין (נ"א גליף מלכין) ומשער מלכין ולא הוו מתקיימי עד דדחי (ס"א דאנח) לון ואצנע לון לבתר זמנא
זהו שנאמר "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום" "בארץ אדום" במקום שכל הדינים נמצאים שם, וכולם לא נתקיימו, עד שהראש הלבן שהוא העתיק של העתיקין נתקן. וכאשר נתקן, תיקן את כל התיקונים שלמטה שתיקן את כל התיקונים של העליונים והתחתונים.	הה"ד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום בארץ אדום באתר דכל דינין מתקיימין תמן ¹⁸⁴ וכולהו לא אתקיימו עד דרישא חוורא עתיקא דעתיקין אתתקין כד אתתקן תקין כל תקונין דלתתא תקין כל תקונין דעלאין ותתאין
מכאן למדנו כל ראש העם שלא נתקן הוא תחילה, אין העם יכולים ליתקן,	מכאן אוליפנא כל רישא דעמא דלא אתתקן ¹⁸⁵ הוא בקדמיתא לית עמא מתתקנא

¹⁸³ אמר ד' לשונות ע"ש הד' מיני מלכים דא"א וז"ל, 'באני מלכין' הוא על המלכין דאבא, 'כנס מלכין' הוא על המלכין דאימא, 'גליף מלכין' הוא על המלכין דז"א, 'משער מלכין' הוא על המלכין דהנוק'. ולעיל (קכח ע"א) אמר רק ב' לשונות גליף ושיער מלכין, והוא על המלכין דז"ל, כי כל למעלה מהם הם כולם נעלמים, כמ"ש במאמרי רשב"י (דף סב ע"ב, וטל ע"ג, ועי' מב"ש שם יד ע"ד מדפוה"ח בפ"ו שם, ע' שם ושם והבן) (דע"ה ח"א א ע"א), מה שנזכר באד"ר ענין המלכים ג' פעמים (קכח ע"א קלה ע"א קמב ע"א) והם דא"א ודז"ל, וכן אמר הרב ג"כ במאמרי רשב"י (בביאור אד"ר דף ל ע"ב, ודף סד ע"א). ואמר שם כי המלכים אשר בקכ"ח ע"א הם דא"א, וקל"ה ע"א הם דז"א, וקמ"ב ע"א הם דנוק' (דע"ה ח"ב ד ע"א).

¹⁸⁴ עיקר סבת מיתת המלכים וביטולן ושבירת הכלים אשר היה הן בהמלכי עגולים והן בהמלכי יושר, הנה היה משום שהיו כולם רק דינים גדולים וגבורות חזקים, וכמ"ש הגר"א ז"ל בספד"צ (ג ע"א פ"א בד"ה וארעא אתבטלת בהגהה שם) (דע"ה ח"א טז ע"ג). בזוהר הרקיע (דף ק"ד ע"א) וכן במאמרי רשב"י (פרשת תרומה דף ז' ע"ב) אמר דסבת מיתתם היה משום שהיו כולם דינים גמורים [וכמו שמבואר ג"כ בע"ח בשבירת הכלים (סוף פרק ז') ובנקודות (פרק א') ע"ש] וכן אמר שם פרשת פקודי (ד' כ"ג ע"א וב') שמשום שהיו כולם דינים קשים לא יכלו לקבל את האור, ועי"ז מתו. וכן הוא עוד שם בארוכה בזה בביאור מדרש הנעלם רות (דף ס"ג ודף ס"ד) ומבואר שם כי כולם היו דינין תקיפין, ומחמת שהיו בסוד הדין הקשה נתחרבו ונתדעכו לניצוצין שאין בהם ממש, וכן הוא כ"ז באד"ר (נשא דף קלה וקמ"ב) ובאד"ז (רצ"ב) ובפ' פקודי (רנ"ד סע"ב) (דע"ה ח"א נט ע"ד).

¹⁸⁵ דע"ה ח"א ו ע"א אות ה', כאשר נולד אור המ"ה דהתיקון מהמוחין פנימים דהא"ק, והיה נמשך דרך האבא שבא"ק לצאת ממנו באצילות, הנה נשאר עיקרו בו גופה, ונשאר אור הס"ג שבו דהאבא עצמו בעיקרו כדי שיתקן הוא בתחילה, ונשלם הוא באור הנפלא והנורא הזה, כי עי"ז הנה נעשה האפשרי שיתקן האצילות על ידו. והוא ע"ד שאמרו באד"ר (קלה ע"א) (כללים ח"ב עא ע"א), כל אור היורד

ואם הוא נתקן, אז כולם נתקנים. ואם הוא אינו נתקן תחילה, אין העם יכולים ליתקן.	ואי איהו מתתקן כלהו מתתקן ואי איהו לא מתתקן בקדמיתא לא יכלין עמא לאתתקנא
מניין לנו? מעתיק יומין, שכן טרם שנתקן הוא בתיקוניו, לא נתקנו כל אותם שצריכים ליתקן, (ואז) כל העולמות נחרבו.	מנלן מעתיק יומין דעד לא אתתקן הוא בתקוניו לא אתתקנו כל אינון דבעו לאתתקנא וכלהו עלמין אתחרבו
זהו שנאמר "וימלוך באדום בלע בן בעור וגו'". "וימלוך באדום" הם סוד אחד [מכובד], המקום שכל הדינים מתקשרים שם, וכולם תלויים משם.	הה"ד וימלוך באדום בלע בן בעור וימלוך באדום רוא חדא ¹⁸⁶ (ס"א יקירא) הוא אתר דכל דינין מתקשרין תמן ותליין מתמן
"בלע בן בעור", למדנו הוא גזרת הדין הקשה שבקשים, שבשבילו מתקשרים אלף אלפים בעלי יבבה ויללה.	בלע בן בעור תאנא הוא גזרת דינא תקיפא דתקיפין דבגנייה מתקשרן אלף אלפין מארי דיבבא ויללה
"ושם עירו דנהבה". מאי "דנהבה"? כלומר דין הבאה, כמו שנאמר "לעלוקה שתי בנות הב'".	ושם עירו דנהבה מאי דנהבה כלומר דין הבה כד"א לעלוקה שתי בנות הב הב
כיון שעלה להתיישב בו, לא עמד ולא היה יכול לעמוד ולהתקיים, וכל העלמות נחרבו. מהו הטעם? לפי שעדיין לא נתקן אדם כי תקון האדם בצורתו הכולל את הכל, והכל יכול	כיון דסליק לאתישבא ביה לא קאים ולא הוה יכיל למיקם וכלהו עלמין אתחרבו מאי טעמא משום דאדם לא אתתקן דתקונא דאדם בדיוקניה כליל כלא ויכיל
להתיישב בו. ולפי שתקון זה של האדם לא היה נמצא, לא היו יכולים להתקיים ולהתיישב, ונתבטלו.	קלה/ב
וכי יעלה על דעתך שנתבטלו? והרי כלם נכללו באדם? אלא מה שאמרנו שנתבטלו, היינו שנסתלקו מאותו התיקון עד שיבא תיקון [צורת] האדם,	כלא לאתישבא ביה ובגין דתקונא דא דאדם לא אשתכח לא יכילו למיקם ולאיתשבא ואתבטלו
	ואתבטלו ס"ד והא כלהו באדם אתכלילין אלא אתבטלו ואסתלקו מההוא תקונא עד דייתי תקונא (נ"א דיוקנא) דאדם וכד אתא

מלמעלה למטה הנה נשאר עיקרו בכל מקום שעובר דרך הם ובפרט באור התיקון וכמ"ש באד"ר (קלה ע"א) (כללים ח,ב קכא ע"ג).

¹⁸⁶ סוד בלע בן בעור הוא עצמו בלעם בן בעור כמ"ש רז"ל והענין הוא כי עלמא קדמא הוא בלע והוא אלף עלמין ונמשך מן תיקונא קדמא דדיקנא הנקרא אל שדי אשר במלואה יעלו בגמ' אלף ואמנם בהיותם פשוטים יעלו בגמ' משה הנמשך מזה התיקון אלא שמשה היה מבחינתו של המלך הזה אחר שנתקן וזה המלך הוא סוד הדעת וכנגדו היה בלעם ממה שנשאר מזה המלך בלתי תיקון וזמ"ש רז"ל ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אבל באומות העולם קם ומנו בלעם ולפי שהיה גם הוא מבחינת שיורי זה המלך הנקרא דעת לכן היה משבח עצמו ואומר נאום בלעם כו'. ויודע דעת עליון כי גם הוא נמשך מזה הדעת העליון שהיה הראשון שבמלכים של אדום הקדומים לפני מלך מלך לבני ישראל שהיא הקדושה. וזמ"ש מן ארם ינחני כו' מהררי קדם כי מלכים אלו נקראים בני קדם כנז' בס' הזוהר בפ' משפטים בסבא כי תחילה יצתה הקלי' ואח"ך הקדושה ובענין שלשה מלכים אלו דע כי אחר שנתקנו נשאר הראשון שרשו בבינה דאצילות ומשם מתפשט עד הבריאה והעולם השני הנקרא יובב מלך השני נשאר שרשו בת"ת דאצילות ומשם מתפשט עד עולם היצירה והעולם השלישי הוא חשם. המלך הג' נשאר שרשו במלכות דאצילות ומשם מתפשט ומאיר עד עולם העשיה. ודע כי העולם הראשון הכולל אלף עלמין שהוא האחורים של אלהים במילוי היהין העולה בגמטריא אלף הטעם הוא לפי שכיון ששרשו הוא בבינה ובעולם הבריאה ששם הוא בחי' הוי"ה בניקוד אלהים לכן היו אלו העלמין אלף מבחינת האחורים של אלהים העולים אלף כנז' גם דע כי המלך חשם כאשר נתקן בקדושה נהפך לשמח ונאמר עליו שמח בחור בילדותיך כו' (שער מאמרי רשב"י).

<p>וכשבאה צורה זו נחקקו [נכללו] כולם וחזרו לקיום אחר, חלק מהם נתמתקו, [חלק נתמתקו ולא נתמתקו], וחלק לא נתמתק כלל.</p>	<p>האי דיוקנא אתגלפו (ס"א אתכללו) כללו ואתחזרו לקיומא אחרא מנהון אתבסמו¹⁸⁷ (ס"א מנהון אתבסמו ולא אתבסמו) ומנהון לא אתבסמו כלל</p>
<p>ואם תאמר הרי נאמר "וימת", "וימת" [כלומר] שנתבטלו לגמרי? אין הדבר כך, אלא כל מי שיורד מהמדרגה הקודמת שהיה בה, קוראים עליו שמת, כמו שנאמר "וימת מלך מצרים" שירד מהמדרגה הקודמת שהיה בה.</p>	<p>ואי תימא והא כתיב וימת וימת דאתבטלו לגמרי לאו הכי¹⁸⁸ אלא כל מאן דנחית¹⁸⁹ מדרגא קדמאה דהוה ביה קארי ביה מיתה כד"א וימת מלך מצרים דנחת מדרגא קדמאה דהוה קם ביה</p>
<p>וכיון שנתקן האדם, הוא נקרא בשמות אחרים, והם נתמתקו בברית שבו ועומדים במקומם. וכלם נקראים בשמות אחרים מן הראשונים חוץ מזה שנאמר בו "ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב", למה? לפי שאלו לא נתבטלו כשאר האחרים, משום שהיה זכר ונקבה, כמו אילן התמר שאינו עולה אלא זכר ונקבה.</p>	<p>וכיון דאתתקן אדם אתקרון בשמהן אחרנין ואתבסמו בקיומא ביה וקיימין בדוכתייהו וכללו אתקרון בשמהן אחרנין מן קדמאין בר ההוא דכתיב ביה ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב מ"ט משום דהני לא אתבטלו כשאר אחרנין משום דהוה דכר ונוקבא כהאי תמרא דלא סלקא אלא דכר ונוקבא</p>
<p>ולכך עתה שנמצאו זכר ונקבה, לא נאמר בהם מיתה כמו האחרים, ונתקיימו. אבל לא נתיישבו עד שנתקן צורת אדם, וכיון שנתקן צורת אדם, חזרו ונתקיימו בקיום אחר, ונתיישבו.</p>	<p>ובג"כ השתא דאשתכחו דכר ונוקבא לא כתיב בהו מיתה כאחרנין ואתקיימו אבל לא אתישבו עד דאתתקן דיוקנא דאדם וכיון דאתתקן דיוקנא דאדם אתחזרו ואתקיימו בקיומא אחרא ואתיישבו</p>
<p>למדנו כשעלה ברצונו של הראש הלבן לעשות כבוד לכבודו, ותיקן והכין והוציא</p>	<p>תאנא כד סליק ברעותא דרישא חוורא</p>

¹⁸⁷ ע' מאמרי רשב"י (דף מ"ד ע"ג) אעפ"י שאמרו מנהון אתבסמו ומנהון לא אתבסמו כלל אין הכונה לומר כי קצת מהמלכים נתבסמו ומלכים אחרים לא נתבסמו כי האמת הוא כי כל השבעה מלכים נתבסמו אבל הכונה לומר כי בכל מלך ומלך שבהם יש בו חלק שנתבסם וחלק שלא נתבסם, ועיי"ש (דף ס"ב ע"א) בע"א לא מצאתי, אמנם בדף סב ע"ב מצאתי כתוב בזה"ל, "מנהון אתבסמו" בסטרא דקדושה, "ומנהון לא אתבסמו ואתקיימו" בסט"א, ובהגר"א ביהל אור (פ' פקודי דף ל' ע"ב) עי' יהל אור לזהר פקודי ל ע"ב, שגורס "מנהון אתבסמו ומנהון אתבסמו ולא אתבסמו ומנהון לא אתבסמו כלל", ומבאר את החילוק, שג"ר נתבסמו בתיקון, והר"ק 'אתבסמו ולא אתבסמו', ואילו הנוק' 'לא אתבסמו כלל'. ולמעשה יוצא כי קיימת בין הארז"ל לגר"א מחלוקת בגרסאות אם גורסים 'מנהון אתבסמו ולא אתבסמו'. ועי' דע"ה ח"ב יט ע"ד: כל החלקים היותר וחתונים שבהם ועמדו יותר מרחוק הם לא נתקנו כלל, והיו הם בפנ"ע ממש, אבל כל חלקי היותר עליונים הם היו יותר קרובים לאורות התיקון ונתקנו במקצת והם לא היו בפנ"ע כ"כ, ומה שהיו בהם עוד יותר עליון, הם היו מקורבים עוד יותר לכל חלקי התיקון וקבלו ג"כ תיקון הרבה עד שהיו ממוצעים ומעורבים מהטוב והרע ביחד. והנה אותן החלקים אשר הם לא קבלו אז עדיין תיקון כלל, הנה היו נחשבים הם לרע גמור, כי היו בלועים עדיין בהזוהמא הרבה.

¹⁸⁸ ר"ל כי הרי בעת מיתתם ושבירתם היה נעשה מהם ועל ידיהם כל השרשים הראשונים דכל העולמות ב"ע, וא"כ הרי לנו כי לא נתבטלו לגמרי. אמנם כ"ז היה רק בעת מיתתם ושבירתם, אבל אח"כ, כאשר יצא ונתהווה כל הטומאה והרע, ונטבעו כל המציאויות בהם וכמו שיתבאר בעה"י לקמן בחלק שני, הנה אז נתבטלו באמת ג"כ, כי זהו ביטולם מה שנטבעו בעמקי מצולות ים. אמנם עכ"ז הנה הם עולים משם ומתתקנים תמיד כנודע, וכל המציאות שנעשה ונתחדש הוא לעולם מה שיוצא ומתתקן משם, וא"כ נמצא כי לא נתבטלו לגמרי ח"ו (דע"ה ח"א סד ע"ד), כי הרי יצא ונעשה אז על ידיהם כל השרשים דכל מציאות הבי"ע כולן וא"כ הרי לא נתבטלו לגמרי (לש"ו).

¹⁸⁹ מקודם היו במקום העתיד לעולם האצילות ויצא אז כל השרשים הראשונים אשר כקרני חגבים דעולם האצילות וכן גם האצילות דבי"ע כנז', וזהו ענין מלכותם. ואח"כ ירדו למטה במקום העתיד להעולמות ב"ע ומיתו ונשברו (כי האורות יצאו מהכלים וזהו המיתה, והכלים עם הש"כ ופ"ר ורפ"ח ניצוצין ירדו למטה, ונשברו הכלים ונתפזרו השברים והניצוצין לשברים אין קץ, וזהו השבירה) ואז יצאו ונעשו כל השרשים הראשונים אשר כקרני חגבים דכל המציאויות דבי"ע (דע"ה ח"א ב ע"א). עי' שבירה ב'.

<p>למעבר יקרא ליקריה תקין וזמין ואפיק מבוצינא דקרדינותא חד ניצוצא (נשב ביה אתתקן (ס"א אתתקן) וסליק רעותיה) ואתפשט לתלת מאה ושבעין עיבר וניצוצא קאים ושאר נפיק אורא דכיא¹⁹¹ ומתגלגלא¹⁹² נשב ביה אתתקן ונפיק חד גולגלתא תקיפא ואתפשט לארבע סטריין</p>	<p>מהנר החזק ניצוץ אחד (נשב בו ונתקן¹⁹⁰ (נתקן) ועלה ברצון), ונתפשט לש"ע צדדים, וזה הניצוץ עמד והתחיל לצאת האויר הטהור, נתגלגל ונשב בו ונתקן, והוציא גולגולת אחת תקיפה ופשט לד' צדדים.</p>
<p>ובהאי אורא דכיא אשתאיב ניצוצא ואתאחד וכליל (ס"א ואתכליל) ביה ביה ס"ד אלא אתממר ביה ובגין כך האי גולגלתא אתפשט בסטריין והאי אורא הוא סטרי¹⁹³ דטמירין עתיק יומין ברוחא דגניז בהאי גולגלתא אתפשטו אשא מסטר חד ואורא מסטר חד¹⁹⁴</p>	<p>ובאור הטהור הזה, נשאב הנצוץ ונאחזו וכלול (ונכללו) בו. בו עלה בדעתך? אלא שנטמנו בו. ולכך הגולגלתא הזה נתפשט בצדדיו, והאור הזה הוא טמון הטמונים עתיק יומין, ברוח שנגנז. בזו הגולגולת נתפשטה אש מצד אחד, והאור מצד אחד.</p>
<p>ואורא דכיא קאים עליה מהאי סטר ואשא דכיא קאים מהאי סטר מאי אשא הכא¹⁹⁵ אלא לאו הוא אשא אבל בוצינא דא (נ"א ניצוצא) דאתכליל באורא דכיא נהיר למאתן ושבעין עלמין ודינא מסטריי אשתכח ובג"ד האי גולגלתא אתקרי גולגלתא תקיפא</p>	<p>והאור הטהור עומד עליו מצד זה, והאש הטהור עמד מצד זה. מהו אש כאן? אלא הם אינם אש, אלא שזה הנר (ניצוץ) שנכלל באור הטהור, מאיר לר"ע עולמות, והדין נמצא בצדדיו. ולכן זו הגולגולת נקראת הגולגולת החזקה.</p>
<p>בגולגלתא דא יתבין תשעה אלפי רבוא עלמין דנטליין עלוי וסמכין עלוי בהאי גולגלתא נטיפ טלא מרישא חיוורא דאתמלי מניה תדיר</p>	<p>בגולגלתא זו נמצאים תשעת אלפים רבוא עולמות, שנשענים ונסמכים עליו. בזו הגולגלתא נוטף טל מהראש הלבן,</p>

190

¹⁹¹ הנה ענין אורא דכיא נתבאר אצלנו בפ' בשלח דף ג ע"א באותה התוספתא המתחלת עד לא אשתקע אורא דכיא כו' וע"ש. גם ענין בוצינא דקרדינותא ואורא דכיא נתבאר אצלנו באדרת האזינו ע"ש היטב ובפ' פקודי בדף רנד ע"ב. ואמנם נבאר קצת ענין אומרו אשא דכיא ואורא דכיא בקיצור כבר הודעתך בפ' משפטים בדף צט ע"ב ובפרשת פקודי בדף רנד ע"ב. ענין ההוא רוחא דשבק בעלה באתתא בביאה ראשונה לעשותה כלי. ועתה אבאר ענין זה איך היה למעלה בזווג העליון דאבא ואימא ובזווג התחתון דז"א ונוקביה. כי בתחילת כל זווג וזווג מאלו השני זוגים הנז' צריך שתחילה בביאה ראשונה יעשה כלי בנוקבא ואח"ך יזדווגו שנית בביאה שניה להוליד טיפה לסוד עיבור הולד ואין לך שום זווג וזווג בעולם שאין בו שני מיני יחודים אלו. ביאה הראשונה לצורך עשית כלי והשניה לצורך טיפת הולדת הוולד כמבואר אצלנו בביאור ק"ש שעל המטה וע"ש. וגם תעיין באדרת האזינו בזיווג אריך אפין להאציל את ז"א ונוקביה דעיבור ראשון ונתחיל מזווג אבא ואימא כי הנה כאשר אבא נזדווג באימא בביאה ראשונה כשנברא העולם הנחיל בה חד רוחא דשביק בה בעלה כנז' והוא נמשך מבחינת הדעת אשר באבא שהיא הו"ה אחת במילוי יודין. וזהו סוד ההוא רוחא דשביק בה אבא באימא לעשותה כלי כדי שתהא ראויה אח"ך לקבל טיפת העיבור ולהתעבר. ואמנם זה הדעת אשר באבא נמשך מן הדעת העליון אשר במזל ה"ג דבדיקנא דעתיקא שהוא אריך אנפין הנשפע זה התיקון ה"ג מתיקון השמיני הנקרא גם הוא מזל כנודע וכל אלו הדעות הם נמשכין יותר מלמעלה מדעת עליון אשר בעתיק יומין הנקרא רישא עלאה דלא אתידע אשר הוא גנוז בין גלגלתא ומוח' דאריך אנפין והוא יושב שם בסוד ההוא אורא דיתבי על קרומא דמוחא כמבואר אצלנו באדרת האזינו וע"ש. ומשם נמשך האי רוחא דיהיב אבא באימא ונמשך מן יסוד דאבא הנקרא נתיב לא ידעו עיט ואתגניז בתוך יסוד של אימא ועל שם שנמשך מההוא אורא עלאה דיתבי על קרומא דמוחא סתימא דאריך אפין כנז' לכן נקרא גם הוא אורא דכיא וזהו סוד זה האורא דכיא הנזכר כאן באומרו נפיק אורא דכיא ומתגלגלא ואתפשט ואפיק חד גלגלתא כו' כמו שנבאר בע"ה (שער מאמרי רשב"י, עיי"ש עוד אריכות גדול).

192

¹⁹³ והוא הדעת אשר ברישא דא"א כמ"ש באד"ז רצא ע"א (לש"ו).

194

195

שמתמלא ממנו תמיד, ומזה הטל שננער מראשו עתידים המתים להחיות. וזה הטל הנכלל בשתי צבעים מצדדי הראש הלבן.	ומהאי טלא דאנער מרישיה זמינן מיתייא לאחיהא והוא טלא דאתכליל בתרי גוויי מסטרא דרישא חיוורא
הלבן שבו [בגללו], הכולל את כל הלבנים (וכל הלבנים), אבל כשמתיישב בראש ז"א, נראה בו אדום כאבן הבדולח והנה שהיא לבנה, ונראה בו גוון אדום בתוך גוון הלבן. ולכן נאמר "ורבים מישני אדמת עשר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם" "לחיי עולם" עבור אלו הראויים לאותו הלבן, הבא מצד עתיק יומין א"א.	חיוור בגווייה (ס"א בניניה) דכליל כלהו חיוורי (וכלהו חיוורי) אבל כד אתיישבן בהאי רישא דזעיר אפין אתחזי ביה סומקא כהאי בדולחא דאיהו חיוור ואתחזייא גוונא סומקא בגוונא חיוורא ובגין כך כתיב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם לחיי עולם בגין דאתחזיאו לההוא חיוורא דאתי מסטר דעתיק יומין אריכא דאנפין
"לחרפות לדראון עולם" בעבור שראויים לאותו הגוון האדום דז"א, והכל כלול בזה הטל. וזהו שנאמר "כי טל אורות טלך", "אורות" שנים. וזה הטל הנוסף, נוסף כל יום לפרדס תפוחים כגוויי לבן ואדום.	לחרפות לדראון עולם בגין דאתחזיאו לההוא סומקא דזעיר אפין וכלא כליל בההוא טלא הה"ד כי טל אורות טלך אורות תרין וההוא טלא דנסיף נסיף כל יומא לחקלא דתפוחים כגוויי חיוורא וסומקא
זו הגולגלת מאירה בשתי צבעים, לצד זה ולצד זה. ומזה האויר הטהור, נתפשטו מגולגולת פניו למאה וחמשים רבוא עולמות, ולכן נקרא ז"א.	האי גולגלתא אנהיר בתרי גוויי להאי סטר ולהאי סטר ומהאי אוירא דכיא אתפשט מגולגלתא לאנפוי ק"נ רבוא עלמין ובגין כך אתקרי זעיר אפין
ובשעה שצריך, אזי מתפשטים פניו ומתארכים בעת ההיא, לפי שמסתכל בפניו של עתיקי עתיקין, ומרחם על העולם. ומגולגולת זו יוצא צד אחד לכל אלו של מטה, ונותנים שכר אוראותא לע"י כאשר עולים בחשבון	ובשעתא דאצטריך אתפשטו אנפוי ואריכין בההוא זמנא בגין דאשגח באנפוי דעתיקי דעתיקין וחיים לעלמא ומהאי גולגלתא נפיק חד עיבר לכל אינון דלתתא ויהבי אגר אוראותא לעתיק יומין כד עאלין בחושבנא
תחת השרביט. כנגד זה "בקע לגולגולת" למטה, כאשר עולים בחשבון. ובקע זה הוא שכר אוראותא. נמצא ממנו לע"י.	קלוא
בחללו של הגולגולת הזה, נמצאים ג' חללים של המוח שורים בהם וקרום דק חופה עליהם, אבל אינו קרום קשה, סתומה כמו דבעתיק יומין ולכן מח זה	תחת שרביטא ולקביל דא בקע לגולגלת לתתא כד עאלין בחושבנא והאי בקע אגר אוראותא אשתכח מניה לעתיק יומין
	בחלליה דגולגלתא (ס"א בגולגלתא דא) ג' חללין אשתכחו ¹⁹⁶ דשרייא מוחא בהו וקרומא דקיק חפייא עליהו אבל לא קרומא קשישא

¹⁹⁶ יש בזעיר תרין גוויין חוור וסומק, וירוק היא גוון תליתאה, והכל בא מכח שלשה מוחין של הלמ"ד דצלם, אשר נעשה ממנו חכמה ובינה ודעת בזעיר אנפין. ולכן גם בהגולגלתא הזאת עשו תלת חללי, דמוחא מונח בהו, ולכן אומר באדרת נשא וזה לשונו, 'בחללין דגולגלתא תלת חללין אשתכחו דשרייא בהו מוחא וקרומא דקיק חפייא עליהו'. שמוכרח הטל הזה, שלא יהיה סתום כמו בקרומא דאוירא הזקן, של עתיק יומין, וחזק מאוד, וסוגר אותו שלא יצא המוח הזה למטה, כי אם בדחיקו טיפין זעירין והקרום הזה הוא קשה כזקן שחיה שנים רבים, לכן הוא סוגר היטב את הטל הזה, שלא יצא חוצה, כי אם בדחיקו, שאי אפשר לעולם בלא טל לכן אינו נעצר. אבל הטל של זעיר אנפין הנקרא נער ישראל, מונח בקרומא דק כמו הקרום של נער קטון, ובקל נוסף, ומשפיע למטה, ואינו סתום כמו של אריך אנפין, ואינו קשה. לכן אומר שם באדרא, 'וקרומא דקיק חפייא עליהו', אבל לא קרומא קשישא סתימא דעתיק יומין, כי מלכות דאדם קדמון שבעה תיקונים שלה נקראו עתיק יומין (עמק המלך שט"ז פ"ז).

מתפשט ומאיר (ויוצא) ל"ב שבילים.	סתימא כעתיק יומין ובגין דא האי מוחא אתפשט ונהיר (ס"א ונפיק) לתלתין ותרין שבילין ¹⁹⁷
זהו שנאמר "ונהר יוצא מעדן". ולמדנו בג' חללים של הגולגולת שורה המוח מחלל אחד. נבקע (ומתפשט) מעיין אחד לד' צדדים, ויוצאים מהמוח הזה השורה בחלל הזה, ל"ב שבילים של רוחות החכמה.	הה"ד ונהר יוצא מעדן ¹⁹⁸ ותאנא בתלת חללין דגולגולתא מוחא שרייא מחללא חד מתבקע ¹⁹⁹ (ס"א ומתפשט) חד מבועא לד' סטריין ונפיק מההוא מוחא דשרייא בהאי חללא תלתין ותרין שבילין רוחין דחכמתא
מהחלל השני נבקע ומתפשט מעיין א' אחר ונפתחים (בו) חמשים שערים, ומאלו נ' השערים מתאחדים חמשים הימים של התורה, חמשים השנים של יובל, חמשים אלף דורות שעתיד הקב"ה להשיב לו את רוחו ולהשרות בו.	מחללא תניינא מתבקע ²⁰⁰ ומתפשט חד מבועא אחרא ומתפתחין ו' תרעין מאלין ו' תרעין אתאחדן ו' יומין דאורייתא ו' שנין דיובלא ו' אלף דרין דזמין קב"ה לאתבא רוחיה ליה ולשרייא ביה
מהחלל השלישי יוצאים אלף אלפים	מחללא תליתאה נפקין אלף אלפין אדרין

¹⁹⁷ פירוש, 'ובגין כך' מאחר שלא נסגר הקרום של זעיר אנפין, לכן יוצאים הל"ב אלהים שהם דינים ומתפשטים לש"ך דינים לזעיר ולשכ"ה דינים דנוקבא. ובכוונת המכוין הוא דקיק, ופתוח הקרום דזעיר אנפין לפעול, ולהתפשט פעולת הדין, אבל הקרום של עתיק יומיין הוא סתום, ואינו מתפשט בל"ב אלהים הנזכר, רק לשני י"ו של האלף דאין, והמספר של הל"ב נמצא שם בכלילות שתי י"ו של האלף הנזכרת. וידוע כי שביל הוא מאבא, בסוד הל"ב נתיבות חכמה, כי שביל ונתיב הוא דבר אחד, ויסוד של אבא נקרא שביל, ומאחר שאינו סתום, לכן הוא מתפשט לל"ב אלהים (עמק המלך שם).

¹⁹⁸ "עדן" שהוא אבא. ורצה לומר, נהר הוא השביל, יסוד אבא, שהוא נקרא עדן בכל מקום אבל בינה עצמה נקראת נהר, דהיינו, יסוד אמא היוצא מעדן שהוא חכמה, דהיינו אבא עצמו, דרך יסוד שלו שהוא השביל שלו. "ואינון רעין דלא מתפרשין לעלמין" (לעיל ד ע"א) בזווג תדירי, ויסוד אבא ויסוד אמא מעוררים זה בזה תמיד, 'כמער איש ולויות', ואמרו רז"ל 'כמער איש עם הלוייה שלו' [יומא נ"ד א'] שהיא הנקיבה, ולכן אומר מעדן, רצה לומר נהר יוצא עם עדן, על שם שהזכר כולל הנקיבה באחדות חזק (עמק המלך שם). ¹⁹⁹ ידוע כי חכמה כולל כל הו"ה והוא כל ד' מוחין חו"ב וחו"ג ונכללים באות יו"ד דהו"ה וידוע כי ד' רוחין דעלמין מתפלגין לל"ב רוחין כמ"ש חכמי הטבע ובהם מתנהג העולם. וז"ש ונפקין מהאי מוחא כו' ל"ב שבילין רוחון דחכמתא. וז"ס מ"ש הכתוב מארבע רוחות בואי הרוח ופחי?? בהרוגים אלה כי תחיה"מ מסט' דחכמה חיה כמ"ש' והוא מ"ש הכ' ונהר יוצא כו' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים והכל נכלל ביו"ד בג' אתון דבי' ש' הוא סתימו דחכמה ו' דנפיק מ' הוא מ"ש ונהר יוצא כו' ד' הוא ד' רוחין דאתפליג בי', ונדוע כי באות י' יש ג' קוצין רישא וגזעא ושבילא ותרין טמירין בי' א' המחבר גזעא עם רישא והב' מה שמחבר גזעא עם שבילא הרי כי מ' נפקין ל"ב שבילין ול"ב שבילין הם כ"ב אותיות ו' נקודות וידוע כי כל האותיות נכללים באות אלף ברת"ס בכל ה' מוצאות הפה ואלף הוא בחכמה כמ"ש ואלפך חכמה והוא ממש בצירור י"ד וכן ציורו ✠ הוא כ"ו ד' אתון דהו"ה ד' רוחין הנ"ל וכן בצירור זה א הוא ל"ב שבילין ו' נקודות הוא סוד יו"ד הנ"ל (ב"ע קנג ע"א).

²⁰⁰ הוא מוח בינה והוא אות ה' דהו"ה כי בחכמה הוא בכלילות ג' קוי ההנהגה בג' קוצין דילי' כמ"ש' ל ובהיותם בבינה נעשו מיודין ווין והוא ע"י אתפתחא דל"ב שבילין ונהר יוצא מעדן שהוא ו' דנפיק מ' וידוע שכמו שבכללות אצילות אימא מתפשטת בז"א כמ"ש כונן שמים בתבונה והיא נעשית פנימיות ממש בז"א בסוד נשמה משא"כ אבא הוא רק בבחי' אור מקיף לבד בבחי' חיה כמו כן הוא בפרטות שבכל פרצוף יש ד' פרצופים ובינה שבז"א מתפשט בז"א שבו משא"כ חכמה הוא בסוד אור מקיף ולכן בחכמה הוא ברזא דיו"ד שלא באתפשטותא והוא רק מקורא דמבועא משא"כ בינה מתפשטת ברזא דו' נהר יוצא וז"ש כאן מתבקע ומתפשט ונעשה מג' יודין ג' ווין והם ציור אות ה' ולכן שם נכללים ונעשים בסוד ג' שערים כי שביל דנפיק מחכמה יו"ד נהיר בה' בינה ונכלל ה' מ' ונעשה חמשים ש"ב ונק' שערי בינה שהם שערי' לאעלאה בהו לחכמתא עילאה כידוע שכל גילויא דחכמה הוא ע"י בינה ועיקר הנש"ב הם ביסוד דבינה דתמן הוא כניסת שביל דקיק מפתחא דכליל בשית והוא ו' דנפיק מ' ושם נכללת מ' ונעשית בסוד נש"ב ולכן שם נקרא שערי בינה שהם תרעין לחכמתא עילאה וידוע כי פתיחת היסוד דבינה הוא ע"י יסוד דחכמה שלכן נק' מפתחא. וז"ש ומתפתחין נ' תרעין. מאלין נ' תרעין כו'. ידוע כי יציאת מצרים היה ברזא דבינה שתחלה היו בעיבור תוך אימא בסוד רד"ו שנה י' פעמים אה"ה שבסוד העיבור אז הוא בסוד אהיה דאנא זמין לאתגלילא שכאשר אתתא מתעברת יודעים שתלד ורק שאין יודעים אם דכר ונוק' לכן אמרו שבינה תמן קיימא לשאלתא ובעת יציאתם ממצרים היה הלידה ואתפתח יסוד אימא ונעשה מח' דחמץ ה' דמצה (ב"ע שם).

<p>ואכסדראין דדעתא שרייא עליהו ודרי בהו והאי חללא שרי חלליה (ס"א מדוריה) בין האי חללא ובין האי חללא ואתמליין מתרין סטריין כל אינון אדרין הה"ד ובדעת חדרים ימלאו ואלין ג' מתפשטין בכל גופא להאי סטרא ולהאי סטרא ובאינון אחיד כל גופא ואחיד בהו גופא מכל סטרי ובכל גופא אתפשטין ואשתכחן</p>	<p>חדרים ואכסדראות שהדעת שורה עליהם ודרה בתוכם. וזה החלל שורה החלל שלו (דירתו) בין חלל זה לבין חלל זה, ומתמלאים משני הצדדים כל אותם החדרים. זהו שנאמר "ובדעת חדרים ימלאו", ואלו הג' מתפשטים בכל הגוף לצד זה ולצד זה, ובאלו נאחז כל הגוף, ונאחז בהם הגוף מכל הצדדים והם מתפשטים ונמצאים בכל הגוף.</p>
<p>תאנא בגולגולתא דרישא תליין אלף אלפי רבוא ורבוא רבבות קוצי דשערי אוכמן ומסתבכין דא בדא ומתערבין דא בדא ולית חושבנא לנימין דכל קוצא וקוצא דאחידן ביה דכייין ומסאבן</p>	<p>למדנו בגולגולת הראש אלף אלפי רבוא ורבוא רבבות קוצי של שערות שחורים. והם מסתבכים זה בזה ומעורבים זה בזה, אין שיעור לשערות שיש בכל קוץ וקוץ שנאחזים בהם, טהורים וטמאים.</p>
<p>ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכיא במסאבא בכל אינון סטריין דאינון דכייין בכל אינון סטריין דאינון מסאבן יתבין קוצי מסתבכין ותקיפין מנהון שעיעין ומנהון תקיפין ובכל קוצא וקוצא יתבין נימין תליין על תליין</p>	<p>ומכאן נאחזים טעמי התורה בטהור וטמא, בכל אותם הצדדים שהם טמאים. יושבים קוצין מסתבכים וחזקים. יש מהם רכים, ויש מהם קשים. ובכל קוץ וקוץ נמצאים שערות תלים על גבי תלים.</p>
<p>מתלהטין ותליין כגיבור חזק בעל קרבין בתקונא יאה בתקונא שפירא תקיפא (בחור כארזים) רברבין ותקיפין הה"ד בחור כארזים</p>	<p>מתלהטים ותלויים כגיבור חזק בעל ניצחון מלחמות בתיקון נאה יפה וחזק (בחור כארזים), והם גדולים וקשים. זהו שנאמר "בחור כארזים".</p>
<p>מתתקנין קוצין דשערי ותליין תליין על תליין מהאי סטרא להאי סטרא על גולגולתא הה"ד קווצותיו תלתלים ותאנא יתבין תלי תליין משום דמשיכין ממבועין סגיאין דתלת רהטי מוחא ממבועא לחללא חד דגולגולתא אתמשכן שערי במשיכותא ומתעבדין תליין דתליין מכמה מבועין דאתמשכן מהאי חללא</p>	<p>נתקנים קוצי השערות ותלויים תלים תלים מצד זה לצד זה על הגולגולת. זהו שנאמר קווצותיו תלתלים. ולמדנו נמצאים תלי תלים, לפי שהם נמשכים ממעיינות רבים שג' חריצי המוח ממעיין לחלל אחד של הגולגולתא, נמשכים השערות בהמשך אחד, ונעשים תלים שתלויים מכמה מבועים הנמשכים מזה החלל.</p>
<p>מחללא תניינא נפקי חמשין מבועין ואתמשכן שערי מאינון מבועין במשיכותא ואתעבדין תליין דתליין ומתערבין בקוצין אחרנין</p>	<p>מהחלל השני יוצאים חמישים מעיינות, ונמשכים שערות מאותם המעיינות בהמשך (אחד) והם נעשים תלים התלויים ומתערבים בקוצים אחרים.</p>
<p>מחללא תליתאה נפקי אלף אלפיין אדרין ואכסדראין ואתמשכן שערי במשיכותא מכלהו (ומתעבדין תליין על תליין ומתערבין בקוצין אחרנין) ובג"כ אינון קוצין תליין על תליין</p>	<p>מהחלל השלישי יוצאים אלף אלפים חדרים ואכסדראות ונמשכות השערות בהמשך אחד מכלם, (ונעשים תלים על תלים ומתערבים בקוצים אחרים) לכן אותם קוצים (עומדים) תלי תלים.</p>
<p>וכלהו משיכין דאתמשכן מג' חללין דמוחא דגולגולתא וכל אינון נימין וכל אינון קוצי תליין וחפיין לסטרא דאודנין ובג"כ כתיב הטה אלהי אוזנך ושמע</p>	<p>וכלם המשכות שנמשכים, מג' חללים המח שבגולגולת וכל אותם נימין וכל אותם קוצין תלויים ומכסים על צד האזנים. ולכך נאמר "הטה ה' אזנך ושמע".</p>

ובאלו תלי תלויים (ובזה תלויים) הימין והשמאל, האור והחשך, הרחמים והדין. וכל ימין ושמאל תלויים בזה ולא בעתיקא.	ובהאי תליין תליין (נ"א ובהאי תליין) ימינא ושמאלא נהורא והשוכא רחמי ודינא וכל ימינא ושמאלא תלי בהאי ולא בעתיקא
בהתחלקות השערות נראה שביל דק אחד, שנאחז באותו השביל של עתיק יומין, ומזה השביל נחלקים תרי"ג דרכים, שמתחלקים לפי הדרכים של מצוות התורה, שנאמר "כל ארחות ה' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו".	בפלגותא דשערי אתחזי חד אורחא דקיק דמתאחדא מההוא ארחא דעתיק יומין ומההוא ארחא אתפרשן שית מאה ותליסר ארחין דאתפלגון בארחין דפקודי דאורייתא דכתיב כל ארחות יי' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו
למדנו בכל קוץ וקוץ נאחזים אלף אלפים בעלי יבבה ויללה התלויים בכל קוץ וקוץ, מאלה הקשים ומאלו הרכים בעלי השיקול [בעלי האהבה והוא שיקול ביניהם] ולכך יש ימין ושמאל.	תנא בכל קוצא וקוצא מתאחדן אלף אלפין מארי דיבבא ויללה דתליין בכל קוצא וקוצא מאינון תקיפין ומאינון שעיעין מאריהון דמתקלא (ס"א מאריהון דרחימותא ואיהו מתקלא בינייהו) בג"כ אית ימינא ואית שמאלא
המצח של הגולגולת, המשגיח של ההשגחה. ואינו מתגלה כי אם בזמן ההוא, כשצריכים לפקוד ולעייין במעשיהם של הרשעים. ולמדנו כשמתגלה המצח הזה מתעוררים כל בעלי הדינים, וכל העולם נמסר בדין	מצחא דגולגולתא אשגחותא דאשגחותא ולא מתגלייא בר ההוא זמנא דצריכין חייביא לאתפקדא ולעיינא בעובדיהון ותאנא כד אתגלייא האי מצחא אתערו כל מאריהון דדינא וכל עלמא בדינא אתמסר
חוץ מאותה העת כאשר עולות תפילותיהם של ישראל לפני ע"י ורוצה לרחם על בניו, מגלה את מצח הרצון של הרצונות ומאיר בזה של ז"א, ואז נשקטים הדינים.	קל/ב בר ההיא שעתא כד סליקו צלותהון דישראל לקמי עתיק יומין ובעי לרחמא על בנוי ²⁰¹ גלי מצחא דרעוא דרעוין ונהיר בהאי דזעיר אפיין ואשתכח דנא ²⁰²
במצח זה יוצא שער אחד שמתפשט בו ממוח שהוציא חמשים שערים. וכאשר מתפשט נעשה המצח משגיח על רשעי העולם, על אותם שאינם מתביישים במעשיהם. זהו שנאמר "ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם".	בהאי מצחא נפיק חד שערא ²⁰³ דמתפשט ביה ממוחא ²⁰⁴ דאפיק חמשין תרעין וכד אתפשט אתעביד מצחא דאשגחותא לחייבי עלמא לאינון דלא מתכספי בעובדיהון הה"ד ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם
ולמדנו אין שיער עומד במקום זה המצח כדי שיוכל להתגלות לאלה החצופים בעוונותיהם. ובשעה שמתעורר	ותניא שערא לא קאים בהאי אתר דמצחא בגין דאתגלייא לאינון דחציפין בחובייהו ושעתא דמתער קב"ה לאשתעשעא עם

²⁰¹ כי אין הדין נמתק אלא בשרשו, דהיינו מצח עתיק יומין הנקרא 'רעוא דרעוין' (עמק המלך שט"ז פמ"ב).

²⁰² ואז העולם כולו בנחת, וכאשר אבאר בסוד מנחה של שבת, שמאיר מצחיה דעתיקא במצחיה דז"א בהארה גדולה, ואז כל הדינים והקליפות נמתקים, ונשלכים לנוקבא דתהומא רבא, ובפרט כשיוצא אור ה' גבורות הממותקות, בה' חסדים, מן חמשה ספירות דתבונה, כללותם מעשר, עולים חמשים שערי בינה, והם הנכללים ביסוד דתבונה, דהיינו התרין עטרין שבה כנודע, והיא סוד החמשה יודין של אה"ה במילואו, ביוד"ן ובאלפ"ן והה"ן, עולים חמשים, והיודין הם צד החסד הממתקים את הגבורות, וכשבאים השערים הללו מן י, שעולה עשר, הפוך עשר ותמצא שער, והם סוד החמשים שערים, ובאים במצח הזה, אז נמתקים הדינים מעבדות לחירות, בסוד נ' תרעין דחירותא (עמק המלך שם).

²⁰³ והפוך שער ותמצא עשר, ולכן אומר בהאי מצחא נפיק חד שערא (עמק המלך שם).

²⁰⁴ השני של בינה שלו (עמק המלך שם).

הקב"ה להשתעשע עם הצדיקים, מאירים הפנים של עתיק יומין בפנים של ז"א, ומתגלה מצחו, ומאיר למצח זה, ואז נקרא עת רצון. ובכל שעה ושעה שהדין תלוי ומצח זה של ז"א נגלה, מתגלה המצח של עתיק דעתיקין, ונרגע הדין ואינו נעשה.	צדיקיא נהירין אנפוחי דעתיק יומין באנפוי דזעיר אפין ומתגלייא מצחיה ונהיר להאי מצחא וכדין אתקרי עת רצון וכל שעתא ושעתא דדינא תלי והאי מצחא דזעיר אפין אתגלייא ²⁰⁵ אתגלייא מצחא דעתיקא דעתיקין ואשתכח דיןא ולא אתעביד
למדנו זה המצח מתפשט למאתים אלף אדומים שבאדומים הנאחזים בו וכלולים בו. וכשמתגלה המצח של ז"א, יש רשות לכולם להחריב. וכשמתגלה המצח של רצון הרצונות שמאיר במצח זה, אז כלם נרגעים.	תאנא האי מצחא אתפשט במאתן אלף סומקי ²⁰⁶ דסומקי דאתאחדן ביה וכלילן ביה וכד אתגלייא מצחא דזעיר אפין אית רשותא לבלהו לחרבא ²⁰⁷ וכד אתגלייא מצחא דרעוא דרעוין דנהיר להאי מצחא כדין כלהו משתכחי ²⁰⁸
ולמדנו כ"ד בתי דינים נמצאים במצח הזה, וכולם נקראים נצח (מצח וכל א' נקרא נצח), ובאותיות רצופות (של הפנים) הוא מצ"ח. ויש מצח, ויש נצח	ותניא עשרין וארבע בתי דינין משתכחיין בהאי מצחא ²⁰⁹ וכלהו אקרון נצח (ס"א מצחא וכל חד אקרי נצח) ובאתוון רצופין (דאפין) הוא מצח ואית מצח ואית נצח ²¹⁰ דאינון נצחים

²⁰⁵ ומתעורר דין ואז תכף מתעורר (עמק המלך שם).

²⁰⁶ פירוש שמצח ז"א הוא אדום שנתפשט רחבו מרובע שם אלה"ם העולה מאתים, כזה, א' א"ל אל"ה אלה"י אלה"ם, וכבר ביארנו סוד אלף מספרו מהיכן הוא [ריבוע שם אלהים במילוי], ואותו הריבוע הוא 'דאתאחדן ביה וכלילן ביה', רצה לומר יש בעולם שלמטה, הריבוע הזה, ובפרט בעשייה, והדינן אוהזין בו, והוא מקבל משרשו משם שבמצחו דזעיר, שהוא גם כן אדום. וזה יהיה ממש פורפירא אדום שילבש הקב"ה ויעשה נקמות, ויש כמה בעלי דינין, המצפים להתעוררות המצח האדום הזה ומשקיטו א"א באור מצחא דיליה (עמק המלך שם).

²⁰⁷ כי ההתעוררות הוא להם מן מצחיה (עמק המלך שם).

²⁰⁸ שאינם יכולים להביט באור השמש של אור שבעת הימים, כמו האדם המביט באור השמש, ונסתמ[א]ו עיניו, ואינו רואה כלום לפי שעה (עמק המלך שם). כל הארה, שמאיר המצח של אריך אנפין למטה, הוא על ידי הארת התרין מזלין, המגיעים עד ראש זעיר אנפין, חוץ מן השערות, דהיינו שלש עשרה קוצין דשערי חוור, המגיע גם שם לצורך התפילין [כ]שבוטשין שם. ודע שבכל יום לעת ערב מתעוררים הבעלי דינין ומקטרגים, וחבלי טריקין, כדי לפעול פעולתם הרעה, בסוד, 'תרמוש כל חיתו יער' [תהילים ק"ד כ'] לעת ערב בשעת מנחה, וביום ששי בעת המנחה, בעת שקליפת נוגה, עולה להכלל להדבק בקדושה, עולים גם הם להכלל עמה. ובזה יוצאות שלהוביתא דאשא, מתחת כסא הכבוד, ומבדלת ביניהם, ומפלת אותם בנוקבא דתהומא רבא. וזה שאמר הכתוב, 'בפרוח רשעים' דהיינו הקליפות, 'כמו עשב' דהיינו קליפה של נוגה 'ויציצו כל פועלי און' שהם המחבלים אשר תחתיהם, ויתנו להם 'להשמדם עדי עד' [תהילים צ"ב ח']. ואדרבא העלייה הזאת, רע להם, שהוא סבת נפילתם לנוקבא דתהומא רבא, כנזכר למעלה, וזהו שאמר קהלת [ח' ט'], 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו' כלומר האדם של ג' קליפות [ערלה] באדם שהוא קליפה של נוגה, לרע לו ודאי. ובעת שהמנחה של שבת, מתעוררים גם, כמו שעושים בכל יום, אלא שמתגלה הרצון דהיינו המצח הזה הנקרא 'רעוא דרעוין', לפי שכולו חסד, ואין בו דין כלל, וזעיר מקבל הארה גדולה בשעה הזאת, ומאיר הארה גדולה למטה. וכשרואים הקליפות מרחוק ההארה הזאת, ורוצים להסתכל נכהים עיניהם, כמו שאירע לאדם כשמביט בשמש, והם בורחים וחוזרים למקומם, ובאותה שעה כל העולם בנחת. ולזה אנו אומרים, 'ואני תפילתי לך יי עת רצון' קודם הוצאת ספר תורה במנחה, כדי לעורר הרצון באותו ההארה לזעיר אנפין דאיהו ספר תורה. ובשעה הזאת מת משה רבינו עליו השלום שנשמתו מתוך זעיר אנפין (עמק המלך שם).

²⁰⁹ עי' אד"ז רצג ע"א. ועי' שער מאמרי רשב"י (מט ע"ב): אבל במצח דא"א אעפ"י שיש בו דינין הם נכפין תחת הרחמים.

²¹⁰ נתבאר באדרת האזינו בדף רפ"ח ע"א יע"ש (שער מאמרי רשב"י). להיות שרגלי אמא, הם הבונים זעיר אנפין, והרגלים הם יותר ארוכים, מן הברית, לכן נקראו נצחים, כי גם הוד הוא בכלל נצח, ונקרא בכלל נצחים. לפי שהיד שמאל אין בה פעולה לאדם, כי אם מה שמסייעת ליד ימין, כך הרגל שמאל אינה פועלת פעולה בהליכה, כי אם על ידי רגל ימין. נמצא שהשמאל הוא טפל, והימין היא עיקר, לכן הכל נקרא על שם נצח, שהוא רגל ימין, בשלש פרקים שלו, כאשר ביארתי במקומו בסייעתא דקב"ה ושכינתיה. ובזה המצח הוא נצח קרבינן, כי הוא מנצח שונאי ואויבי יי לכלותם, מהר מן האדמה, והעד על זה כשתחלף אות מ' של מצח בנון, באלפא ביתא הזאת, דהיינו, א"ד ב"ג ה"ת ו"ש ז"ר ח"ק ט"ץ י"ף כ"ע ל"ם מ"ן, נמצא שתחת המם

<p>והיינו דתנן נצח נצחים ואינון במצחא ומתפשטן מנהון בגופא באתרין ידיען תניא מאי דכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם האי רוא אוקימנא כל ההוא נצח דאתפשט בגופא</p>	<p>שהם נצחים. וזהו שלמדנו נצח נצחים והם במצח, מתפשטים מהם בגוף במקומות ידועים. למדנו מה שנאמר "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, כי לא אדם הוא להנחם" סוד זה, ביארנו כל אותו הנצח המתפשט בגוף.</p>
<p>זמנין דתלי על עלמא למידן ותב ומתחרט ולא עביר דינא אי תייבין מ"ט משום דקאי בדוכתא דאקרי אדם ויכיל לאתחרטא אבל אי באתר דאתקרי ראש (בהאי מצחא) אתחזי ואתגלייא האי נצח לאו הוא עידן ואתר לאתחרטא</p>	<p>לפעמים תלוי על העולם להיות נידון, שב ומתחרט ואינו עושה דין אם חוזרים (בתשובה), מהו הטעם? לפי שעומד במקום שנקרא אדם, ויכול להתחרט. אבל אם במקום הנקרא ראש (במצח זה) נראה ומתגלה זה הנצח, אין הוא עת ומקום להתחרט.</p>
<p>מ"ט משום דלא הוה מאתר דאקרי אדם דהא לא אתגלי פרצופא וחוטמא אלא מצחא בלחודי ובאתר דלא אשתכח פרצופא לא אקרי אדם ובג"כ לא אדם הוא להנחם כנצח דבשאר תקוני גופא</p>	<p>מהו הטעם? לפי שלא היה מקום שנקרא אדם, כי לא נתגלה הפרצוף והחוטם אלא המצח לבדו, ובמקום שלא נמצא פרצוף אינו נקרא אדם. ולכן "לא אדם הוא להנחם" כמו נצח בשאר תיקוני הגוף.</p>
<p>עיניו דרישא משתניין משאר עיינין שרקותא דבגבתא דעל ריסי עיינין מכחלן (דכל עיינין מכחלן) באוכמתא תליין תלין על תלין דשערי ואינון תקונא דעל עיינין ברישא דמצחא</p>	<p>העיניים של הראש נשתנו משאר העינים. הצבע (איפור) שבגבות מעל העינים צבועים (מאופרים) [של עיניים צבועים] (בצבע) שחור, תלויים תלים תלים של שערות, והם התיקון שעל גבי העינים, בתחילת המצח.</p>
<p>ומתאחדן מתרווייהו שבע מאה אלפי מארי דאשגותא (דעל תריסי דעיינין) בכסותא דעיינין להטין אלף וארבע מאה רבוא דמתאחדן בגבינין דאינהו כסותא ואשגותא דעינא דעתיק יומין עליהו</p>	<p>ומתאחדים מבין שניהם שבע מאות אלפי בעלי השגחה (שעל תריסי העינים) בכיסוי על העינים שלוהטים אלף וארבע מאות רבוא הנאחזים בעפעפיים שהם כיסוי והשגחת עיני עתיק יומין עליהם.</p>
<p>ובשעתא דסלקין אינון כסותא אתחזי כמאן דאתער משנתיה ואתפקחן עיניו וחמאן לעינא פקיהא ואתסחן בחד חוורא דעינא טבא הה"ד רוחצות בחלב מאי בחלב בחוורא דלעילא קדמאה (נ"א בחוורא קדמאה דעינא טבא) ובההיא שעתא אשתכח אשגותא דרחמי</p>	<p>ובשעה שעולים אלה הכיסויים (הוא) נראה כמי שניעור משנתו ונפקחו עיניו, ונראין לעיניהם פקיהא והם נרחצות בלבן א' שבעין הטובה. זהו שנאמר "רוחצות בחלב" איזה חלב? הלובן הראשון העליון (בלבן הראשון של עין טוב), ובאותה השעה נמצאת השגחת הרחמים.</p>
<p>(ס"א ובג"כ צלותא דישאל סלקא בנין דיפקח עיניו ויתסחן בההוא חוורא) וע"ד צלי דוד עורה למה תישן יי' הקיצה דיפקח עיניו ויתסחן בההוא חוורא וכל זימנא דעיניו לאו מתפקחן כל מאריהון דדינין כפיין להו</p>	<p>[ולכן תפילת ישראל עולה כדי שיפקח עיניו ויתרחץ באותו לובן] וע"ז התפלל דוד "עורה למה תישן ה' הקיצה" שיפקח עיניו ויתרחצו באותו הלבן. וכל זמן שעינו אינו נפקחות, כל בעלי הדינים כופים את ישראל ושאר העמים</p>

היא נון, היינו נצח ישראל. והיינו מצח ובו תלוי הנצחון לרשעי העולם, ובזה הנצח המתפשט יש מקום להתחרט ולהתנחם ולבטל הגזירה, כמו רשב"י עליו השלום, שהיה הקב"ה גוזר והוא מבטל הגזירה (עמק המלך שט"ז פמ"ד).

שולטים עליהם, ובזמן שיפקח עיניו, אז הם רוחצים בעין הטובה, ומרחמים על ישראל, וסובב (ומאיר) העין ועושה נקמות בשאר העמים. זהו שנאמר "העירה והקיצה" "העירה" כדי להתרחץ באותו הלבן, "הקיצה" לעשות נקמות לאותם שכופים אותם.	לישראל ושאר עמין שלטין עליהו ובזמנא דיפקח עיניו יתסחן בעינא טבא ורחמי על ישראל ואסתחר (ס"א ואתזהר) עינא ועבד נוקמין בשאר עמין הה"ד העירה והקיצה העירה לאתסחאה בההיא חורא הקיצה למעבד נוקמין לאינן דכפיין לון
כשעיניו נפקחות, נראות יפות כאלה היונים באדום ושחור וירוק, לבן אינו מתגלה אלא בזמן שמסתכל בעין הטובה ומתרחצים כל אותם הגוונים באור הלבן. מאלו גוונים שמתגלים יוצאים שבע עיני השגחה שיוצאים מן השחור	עיניו כד אתפקחן אתחזון שפירין כהני יונים בסומק ואוכם וירוק חור לא אתגלי אלא בזמנא אסתכל בעינא טבא ומסתחאן כל אינן גוונין בהחור חור מאינן גוונין דמתגליין נפקין שבעה עינין דאשגחותא דנפקי מאוכמא
של העין זהו שנאמר "על אבן אחת שבעה עינים" מי היא "אבן אחת"? השחור שבעין. מהגון האדום יוצאים שבעה חריצים של עמודים (שסובבים) לצד השמאל, ומתלהטים באש שבצד צפון ונאחזים להתפשט בעולם לגלות את דרכי הרשעים. זהו שנאמר "שבעה אלה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ".	קלז/א
מהגון הירוק יוצאים שבעה אורות (מאירים) הקשורים לצד (חריצים שסביב לצד) דרום, נאחזים להתפשט בעולם לגלות דרכי ומעשי בני אדם בין לטוב ובין לרע, שנאמר "כי עיניו על דרכי איש וגו'". וכאשר רוחצים בלבן הם מצויים כלם [כדי] להשגיח על כל בעלי האמת	דעינא הה"ד על אבן אחת שבעה עינים מאן אבן אחת אוכמתא דעינא מסומקא נפקין שבעה רהיטין דסמכין (נ"א דסחרן) לסטר שמאלא ומתלהטין באשא דלסטר צפון ומתאחדן לאתפשטא בעלמא לגלאה ארחין דחייביא ²¹¹ הה"ד שבעה אלה עיני יי' המה משוטטים בכל הארץ
	מירוקא נפקין שבעה טהירין (ס"א נהירין) דקטרא ²¹² דלסטר (נ"א רהיטין דסחראן לסטר) דרומא ²¹³ ומתאחדן לאתפשטא בעלמא לגלאה ארחין ועוברין דבני נשא בין טב בין ביש דכתיב כי עיניו על דרכי איש וגו' וכד אסתחאן בחורא משתכחין כלהו לאשגחא לכל מארי קשומ ²¹⁴ לאוטבא עלמא בגינהון

²¹¹ ב' הנהגות יש לו להקב"ה א' של טוב וא' של רע והם בב' גוונין בעוה"ז ובעוה"ב וידוע כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ועיקר השכר ועונש הוא לעוה"ב והם ברזא דחו"ב ו"ה של השם יר"ד שכר לצדיקים וה' בינה עונש לרשעים וזו"נ ו"ה הם ב' דרכים הנ"ל בעוה"ז וידוע כי ישראל מתנהגים ע"פ התורה ותורה מסט' דחו"ב נפקא כי היא חכמתכם ובינתכם כו' ולכן אין שכר ועונש נגלה בעוה"ז רק לעוה"ב ולפעמים הקב"ה מעניש את הרשעים בעוה"ז והיינו אותם שהם רשעים גמורים ומחזיקים א"ע לטובים אשר במחשך מעשיהם והקב"ה מגלה מעשיהם בעוה"ז כמ"ש ובשוב צדיק כו' ונתתי מכשול לפניו ואז בינה מתגלה לתתא להביא דין מסט' דגבורה על ראש רשעים ולכן אמר שמגוון סומקא שהוא סט' דבינה מתפשטין בעלמא לגלאה ארחין דחייביא ר"ל לגלות בפני הבריות ועי"ז נתקדש שמו בעולם כשעושה דין ברשעים (ב"ע קעג ע"ב).

²¹² הוא עט' דחסדים ת"ת שמתפשט ג"כ בז"ת ונפקין מיני' שבעה נהירין ר"ל שהם מחסדים שהם נק' אור כידוע ונ"א טהירין כידוע שת"ת הוא בנצח ונק' טהירו וכן בהיכלות היכל נצח נק' לטוהר כידוע (ב"ע קעד ע"א).

²¹³ בעט' דחסדים כידוע שחסדים הם באתקשרות וביחודא חדא וידוע כי ת"ת נוטה לצד החסד דרום והם ב' עטרין חו"ג עט' דחסדים בדרום כידוע והם מתפשטין בעלמא לגלאה ארחין כאן לא הזכיר דחייביא כי כאן הוא סט' דרחמי והוא בת"ת שמנהיג העולם בב' דרכים טוב ורע כידוע שהוא כולל חו"ג ולכן אמר ארחין סתם ועי"ז מביא ראייה מ"פ כי עיניו על כל דרכי איש כו' שקאי על גוון ירוקא כמ"ש שם וכל צעדיו יראה בין טוב ובין רע כמבואר (ב"ע קעד ע"א).

²¹⁴ תחילה בדורמיטא אז הוא בבחי' הסתר פנים כמ"ש ואלו העולם מתנהג ע"פ המזל כמ"ש בהג"ה ואז האמת נעדרת ויש בחי' צדיק ורע לו כו' וכן ישראל בגלות בשפלות ועי"ג שלטין שהם תליין בסט' דגביני' משא"כ כשעינין פתוחים אז ניכר האמת שהם ישראל דאחידין בדרגא דקדושה אשגח עליהו בחיורא

כדי להטיב לעולם בזכותם, וכל ההשגחה של הלבן ההוא, הוא לטוב על ישראל, ומשיגה באדום למי שמצער אותם.	וכל אשגחותא דההוא חזירא הוי לטב על ישראל ואשגח בסומקא למאן דעאקין להו ²¹⁵
זהו שנאמר "ראה ראיתי" "ראה" להטיב להם, "ראיתי" לנקום בגללם באותם שציערו אותם. ולכך נאמר "עורה למה תישן ה' הקיצה אל תזנח לנצח", "עורה" ו"הקיצה" שתי בחינות השגחה, שתי פקחות, שני מיני טובות, רחמים ונקמות.	הה"ד ראה ראיתי ראה לאוטבא לון ראיתי לנקמא לון מדעקין לון ובגין כך כתיב עורה למה תישן יי' הקיצה אל תזנח לנצח עורה והקיצה תרי אשגחותא תרי פקחות תרי טבן רחמי ונוקמין
הגוון הראשון, האדום שבאדומים, הכולל וסותם, שכל מיני הגוונים האדומים לא נראים לפניו מסביב לאותו האדום, סובב חוט אחד שחור ומקיף אותו.	גוונא קדמאה סומקא בגו סומקא כליל וסותם כל סומקין מקמיה לא אתחזן סוחרניה דההוא סומקא אסחר חד חוטא אוכמא ואקיף ליה
הגוון השני הוא שחור כאבן אחת שיוצאת מן התהום אחת לאלף שנים בים הגדול. כשאבן זו יוצאת בא רעש וזועף על הים, וקול הים וגליו הולכים ונשמעים לדג הגדול הנקרא לויתן, ויוצא מהתהום. ואז אבן זו, על ידי חוזק על הים, מתגלגלת ויוצאת לחוץ.	גוונא תניינא אוכמא כאבנא חד דנפיק מתהומא חד זמן לאלף שנים בימא רבא וכד נפיק האי אבנא אתי רגשא ותקפא על ימא וקליה דימא וגלגלוהי אזלין ואשתמעו לגוונא רבא דאקרי לויתן ונפיק מתהומא והאי אבנא מתגלגלא בתוקפא דימא ונפיק לבר
והיא שחורה שכל השחורים סתומים לפני (והרי בארנו שכל הדרכים סתומים לפניו) וכך הוא גוון השחור שבעין, שחור שכולל וסותם את כל שאר	והיא אוכמא דכל אוכמין סתימין קמיה (ס"א והא אוקמוה דכל אורחין סתימין קמה) וכך היא אוכמותא דעינא אוכמא דכליל

דעינא פקחא דע"ק וידוע כי ע"ק נק' אמת כמ"ש בזהר כמ"פ דאמת בעתיקא תליא ולכן כאשר מתגלה גוון חיוור דע"ק אז אתגלי לאוטבא לכל אינון מארי קשט לאוטבא עלמא בגיניהון וכל אשגחותא הוא לטב על ישראל וכמ"ש שאז מתגלה הנהגתו ית' שלא ע"פ מזל והוא הו"ה דעיינן עצמם שהוא דרגא דישאל דתליין בהו"ה כמ"ש"ל (בית עולמים קעד ע"א).

²¹⁵ כמ"ש"ל בשם הגאון שגוון סומקא אתפרשא והוא אזיל להעניש לרשעים ואז העולם מתנהג בגילויא דטוב ורע וע"ז מביא ראיה מפ' ראה ראיתי את עני עמי כו' וזה כתבתי כמ"פ שבמצרים בגלות היו עיינין סתימין וכמ"ש רז"ל שלכן פ' ויחי סתומה שנסתמו עיניהם של ישראל ותחל' היה חד עינא לבד שליט סט' דגבורות ואח"כ בק"ל שנים אחרים שהיו במצרים נתקנו ב' עיינין ונולד משה מושיעם של ישראל והוא היה בסט' דיסוד ונשתהו עוד פ' שני' לתיקון היסוד ואז נאמר למשה ראה ראיתי ב' ראיות גילויא דב' עיינין דאתפקחו ע"י חיוורא דעינא פקחא ונשתלמו ד' מוחין בז"א שגם חכמה האיר שם וגם נשתלמו ד' גוונים דעינא וז"ס ד' גאולות וז"ס פ' וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים שהוא גאולה שלישית כוללת ב' כמ"ש הגאון בפ' להגדת פסח והם ב' גוונים ירוקא ואוכמא וז"ד דכלילין ביו"ד ותחילה היו כלולים בחד בכותל א' ואח"כ בנסירה נתפרשו וגוון אוכמא אתפרשא כמ"ש"ל בשם הגאון ולכן נכללו בפ' א' ורק שנתחלקו לב' והוא סוד ב' הנהגות שנתגלו בעולה טו"ר ב' עטרין חו"ג והוא מ"ש וגאלתי אתכם בזרוע נטויה באתגלייא לאשגחא למארי קשט לאוטבא לון ובשפטים גדולים לאענשא לאינון דעאקין לון וז"ס מ"ש שם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם כו' שהם ג' חיוורין דעינא דע"ק שהם נגד ג' גוונים דז"א כמ"ש שם באריכות וידוע כי ד' כוסות נגד ד' גאולות נגד ד' מוחין וכתוב ויזעקו בני ישראל ותעל שועתם כו' כמ"ש"ל שהתפלה הוא לעילא לעורר פקחו דעיינין דז"א וז"ס הסימן שנמסר להם מי שיאמר ב"פ פקד הוא גואל האמיתי כידוע שחכמה הוא שם ע"ב ואחוריים דע"ב הוא קפ"ד וע"י שנפקחו עיינין דז"א אז אשתלימו ד' מוחין והאיר חכמה במוחין דילי' וגם גוון חיוור בעיינין דז"א שהוא ג' כס' דחכמה הרי שהם ב"פ קפ"ד וסימן זה מסר להם יוסף שהוא סוד טוב עין הוא יבורך חיוורא דעינא דע"ק שלכן זרעא דיוסף לא שלטא ב' עינא בישא שהוא נמשל לדגים ולנוני ימא עינא פקחא כמ"ש"ל בעינא פקחא דע"ק ומפרש ב' ראיות הנז' בפ' על ב' דברים הנ"ל והוא מ"ש ראה סתם לאוטבא לון שהוא מסט' דחיוורא דע"ק ולכן הזכירו בסתימות שע"ק הוא סתימא כידוע ואמר ראיתי לנקמא לון כו' מסט' דסומקא מצד הגבורות שהם דרגא דז"א עצמו לנקמא לון מדעאקין לון והוא מ"ש שם ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו ובג"כ כתיב עורה למה תישן כו' שהזכיר הכ' ב' דברים עורה והקיצה לב' דברים הנ"ל טב וביש (ב"ע קעד ע"א).

השחורים. וסביבות אותו השחור סובב חוט אחד אדום (לצד אחת) ומקיף אותו השחור.	וסתים כל שאר אוכמין וסוחרניה דההוא אוכמא אסחר חד חוטא סומקא (ס"א לסטר חד) ואקיף לההוא אוכמא
הגוון השלישי הוא ירוק שבירוקים, שכולל וסותם את כל גווני הירוק, וסביב לגוון הירוק הזה, מקיפים שני חוטים, חוט אדום לצד א', וחוט שחור מקיף לצד א', ומקיפים את הגוון הירוק.	גוונא תליתאה ירוקא דירוקי דכליל וסתים כל ירוקין ובסוחרניה דההוא ירוקא אסחרו תרין חוטין חוטא סומקא לסטר חד וחד חוטא אוכמא לסטר חד ואקיפין לההוא ירוקא
וכאשר מסתובב הלבן [מתגלה], ומסתובב העין, כל אותם הגוונים אינם נמצאים ונשקעים למטה (אדום ירוק ושחור), ואינם נראים חוץ מאותו הגוון הלבן שמאיר מעתיק יומין, ומאירים ממנו כל אלה שלמטה (הוא), ואין שום גוון נראה כי אם אותו גוון לבן לבדו. ולכן נסתלקו כל בעלי האדום והשחור שהם תאומים יחדיו.	וכד אסתחר (נ"א אתגלי) חוורא ואסתחרי עינא כל אינון גווינן לא משתכחין ומשתקעין לתתא (סומקא ירוקא אוכמא) לא אתחזי בר ההוא חוורא דנהיר מעתיק יומין ונהירין מניה כל אינון דלתתא (נ"א הוא) ולית גוונא אתחזיין בר ההוא חוורא בלחודוי ובגין כך אסתלקו כל מאריהון דסומקא ואוכמא דאינון תאומין כחדא
זהו שנאמר "שניך כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות". מאי "מן הרחצה"? מאותו הליבון של העין הקדושה העליונה "שכלם מתאימות" מתערבים ומתחברים זה בזה.	הה"ד שניך כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות מאי מן הרחצה מההוא אסחותא דעינא קדישא עלאה שכלם מתאימות מתערבין דא בדא ואתדבקן דא בדא
ומה שאמר "שניך כעדר הקצובות" ואתה אמרת "שכלם מתאימות", כלומר שגוון הלבן שלהם הוא כמו הלבן של העינים בעת שנרחצות באור הלבן של העין העליון. ואת זה עתידים לדעת הצדיקים, ולראות ברוח החכמה. כמו שנאמר "כי עין בעין יראו" מתי "בשוב ה' ציון" ונאמר "אשר עין בעין נראה אתה ה'" וכך נפקחות העיניים לטוב (באותו הזמן).	ומה דאמר שניך כעדר הקצובות ואתה אמרת שכלם מתאימות כלומר חוורא דלהון כההוא חוורא דעיינין כד אסחן בחוורתא דעינא עלאה ודא זמינין למנדע צדיקיא למחזי ברוחא דחכמתא כד"א כי עין בעין יראו אימתי בשוב יי' ציון וכתוב אשר עין בעין נראה אתה יי' וכדין פקחותא דעיינין לטב
יש פקחת עין לטובה ויש פקחת עיניים לרעה. לטוב כמש"נ "פקח עיניך וראה שוממותינו וכו'" הרי יש כאן לטובה. ולרעה נאמר "עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח".	ואית פקחותא דעיינין לטב ואית פקחותא דעיינין לביש לטב כמה דכתיב פקח עיניך וראה שוממותינו וגו' ודא הכא לטב ולביש וכתוב עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח
הרי כאן לטובה ולרעה, כי לא נעשה זה בלא זה. למדנו בספרא דצניעותא מהו "עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן"? וכי ירושלים נוה שאנן, והרי כתוב "צדק ילין בה", ובמקום שנמצא צדק, אין שם "שקט" ולא "שאנן"! אלא "עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן", "נוה שאנן" נאמר על עתיק יומין (שישגיח בעינים האלה), כי זו העין היא שקטה ושאננה, עין של רחמים, עין שאינה לוקחת מהשגחה זו להשגחת אחר. ולכן נאמר "עיניך	הא הכא לטב ולביש דלא אתעביד דא בלא דא תנא בצניעותא דספרא מהו עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן וכי ירושלים נוה שאנן הוא והא כתיב צדק ילין בה ובאתר דאשתכח צדק לאו שקט ולא שאנן הוא אלא עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן נוה שאנן לעתיק יומין אתמר (דישגח באלין עיינין) דההוא עינא שקיט ושאנן עינא דרחמי עינא דלא נטיל מאשגחותא דא לאשגחותא אחרא ובגין כך

תראינה" חסר יו"ד, ולא "עיניך". ומה שאמר "ירושלים" ולא ציון, כך צריך לכפות	כתיב עינך תראינה חסד יו"ד ולא עיניך ומה דאמר ירושלם ולא ציון הכי אצטריך לאכפייא
קלז/ב	
את הדין הנמצא בה, וגם לרחם עליה.	לדינא דאשתכח בה ולרחמא עליה
ולמדנו נאמר "עיני ה' אלוךך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" (זהו שנאמר "צדיק ילין בה" שבה נמצאים גזרי דינים יותר מכל שאר מקומות) (שנאמר "צדק ילין בה" שבה נמצאו גזרי דינים יותר מכל שאר מקומות).	ותאנא כתיב עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה (הה"ד צדק ילין בה דבה אשכח גזרי דינין יתיר מכל שארי אתרי) (נ"א דכתיב צדק ילין בה דבה אשתכחו גזרי דינין יתיר מכל שאר אתרי
ולמדנו נאמר "עיני יי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" כעת עיני ה' אלקיך בה, ואז נפתחות העיניים בה לטוב ולרע, מפני שיש בו ימין ושמאל דין ורחמים) ולעתיד לבא נמצאת עין אחת של רחמים, עין של עתיקא דעתיקין.	ותנא כתיב עיני יי' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה השתא עיני ה' אלהיך בה וכדין פקיותא דעינין בה לטב ולביש בגין דאית בהו ימינא ושמאלא דינא ורחמי ולזמנא דאתי ישתכח בה עינא חד דרחמי עינא דעתיקא דעתיקין
זהו שנאמר "וברחמים גדולים אקבצך", כיון שאמר "רחמים", מהו "גדולים"? אלא יש רחמים ויש רחמים, רחמי דעתיק עתיקין נקראים "רחמים גדולים", רחמים של ז"א נקראים "רחמים" סתם (הוא משום שיש בו ימין ושמאל דין ורחמים). ולכך "וברחמים גדולים אקבצך" דעתיק יומין.	הה"ד וברחמים גדולים אקבצך כיון דאמר רחמים מהו גדולים אלא אית רחמי ואית רחמי רחמי דעתיק דעתיקין אינון אקרין רחמים גדולים רחמי דזעיר אנפין אקרין רחמים סתם (מהנ"א הוא משום דאית ביה ימינא ושמאלא דינא ורחמי) ובג"כ וברחמים גדולים אקבצך דעתיק יומין
למדנו באלו עיניים בשני גוונים שבהם. באדום ושחור שורות שתי דמעות, וכשרוצה קדש הקדשים לרחם על ישראל, מוריד שתי דמעות להתמתק בים הגדול. מי הוא "ים הגדול"? הים של החכמה העליונה. כלומר שיתרחצו בנהר (בלבן) במעיין היוצא מהחכמה הגדולה, ומרחם על ישראל.	תאנא בהני עינין בתרין גוויני מנייהו בסומקא ואוכמא שראן תרין דמעין וכד בעי קודשא דקודשין לרחמא על ישראל אחית תרין דמעין ²¹⁶ לאתכסמא בימא רבא מאן ימא רבא ימא דחכמתא עלאה כלומר דיתסחון בנהרא (ס"א בחוורא) במבועא דנפיק מחכמתא רבא ומרחם להו לישראל
החוטם, למדנו בספרא דצניעותא חוטם של ז"א, בחוטם ניכר הפרצוף, בחוטם זה נתפרש דבר, שנאמר "עלה עשן באפו וגו'" עלה עשן באפו בזה העשן נכללו אש וגחלי אש, כי אין (בחוטם ניכר הפרצוף, שלש שלהבות בוערים בנקביו.	חוטמא תאנא בצניעותא דספרא חוטמא דזעיר אנפין בחוטמא אשתמודע פרצופא בהאי חוטמא אתפרשא מלה דכתיב עלה עשן באפו וגו' עלה עשן באפו בהאי תננא אתכללו אשא וגחלי דנורא דלית (ס"א בחוטמא אשתמודע פרצופא תלת שלהובין מתוקדין בנוקבוי
מהחוטם הזה מתפשטים ג' צבעים עשן ואש וגחלי אש שנאמר עלה עשן באפו ואין) עשן בלא אש ואין אש בלא עשן, וכולם עולים (נדלקו) ויוצאים מן	מהאי חוטמא אתפשטן תלת גוויני תננא ואשא וגחלי דנורא דכתיב עלה עשן באפו ולית) תננא בלא אשא ולא אשא בלא תננא וכלהו אסתליקו (ס"א אתדליקו) ונפקי

²¹⁶ בראשית ד רע"ב ועי' פרשת שמות יח ע"א יט רע"ב ויקהל קצו ע"א ושם קצה ע"ב ועי' עוד לקמן קמג ע"א (לש"ו).

חוטם. ולמדנו כשנתחברו אלו השלשה הכלולים בעשן הזה היוצא מן החוטם, אז נקמט החוטם ונושב ויוצא עשן שחור ואדום, ובין שני (בשני) הגוונים וקוראים לו אף וחימה ומשחית.	מחוטמוי ותאנא כד אתחברו תלת אלין דכלילן בהאי תננא דנפיק מחוטמא אתקמט חוטמא ונשיב ונפיק תננא אוכמא וסומקא ובין תרי (נ"א בתרי) גווי וקרין ליה אף וחימה ומשחית
ואם תאמר, אף וחימה נאמר "כי יגורתי מפני האף והחימה", שכן הם העשן השחור והאדום. משחית מנין לנו? שנאמר "לפני שחת ה' את סדום ואת עמורה ושחת", המשחית באש יוקדת ובושרת.	ואי תימא אף וחימה כתיב כי יגורתי מפני האף והחימה דאינון תננא אוכמא וסומקא משחית מנ"ל דכתיב לפני שחת יי את סדום ואת עמורה שחת המשחית בנורא דליק מוקדא
ולמדנו חמש גבורות הן בזה הז"א ועולות לאלף וארבע מאות גבורות ומתפשטות בחוטם, בפה, בזרועות, בידים, באצבעות. לכך נאמר "מי ימלל גבורות ה'". כתוב כאן "גבורת"? כתוב כאן "גבורות"! ונאמר שם "לך ה' הגדולה והגבורה"? אלא כך למדנו כשמתחברות כל הגבורות כאחת, אז נקראות גבורה אחת.	ותאנא חמש גבוראן אינון בהאי זעיר אנפין ואסתלקו לאלף וארבע מאה גבוראן ²¹⁷ ומתפשטאן בחוטמוי בפומא דדרועי בידין באצבעין ובג"כ כתיב מי ימלל גבורות יי גבורת כתיב כתיב הכא גבורות וכתיב התם לך יי הגדולה והגבורה אלא הכי תאנא כד אתחבראן כלהו גבוראן כחדא אתקרי גבורה חדא
וכל הגבורות מתחילות לצאת מן החוטם, ומכאן תלויות אלף [אלפים] וארבע מאה רבוא לכל אחד מהם. ומהעשן הזה שיוצא מהחוטם, תלויות	וכלהו גבוראן שריאן לנחתא מחוטמוי ומהאי תליין אלף (אלפין) וארבע מאה רבוא לכל חד מנייהו ובהאי תננא דאפיק מחוטמוי

²¹⁷ כבר הודעתך בכמה מקומות ענין החמשה חסדים והחמש גבורות מה ענינם ואיך כל הגבורות נכללות באלו החמשה גבורות שהם שרש לכולן. והנה הם סוד חמשה אותיות מנצפ"ך שהם בגמטריא פ"ר. גם כי כל גבורה מהם כוללת כל החמשה וא"כ בהיות כל גבורה מהם במספר פ"ר יהיו כולן בגמטריא אלף וארבע מאות גבורות וזמ"ש ותאנא חמש גבו' אינון ואסתלקו לאלף וארבע מאה גבוראן ואומרו ומתפשטן בחוטמוי בפומא כו' הענין הוא במה שנודע מספר יצירה כי כל אבר ואבר נוצר על ידי אות א' מאלפא ביתא ונמצא כי חמשה אותיות מנצפ"ך מתחלקות בה' מקומות האלו. כיצד מ"ם סתומה דמנצפ"ך היא בחוטם כי צורת כל נקב משני נקבי החוטם הוא עגול כצורת ס' סתומה. ואות ו' פשוטה דדרועין כי ציור הזרוע הוא ארוך כדמיון הן פשוטה. ואות צ' היא באצבעות. ואות פ' בפה. ואות ק' בכפות הידים. וצריך אני להודיעך ענין זה בדרוש קין והבל אעפ"י שנתבאר ענין זה יותר באורך במקומו והענין כי קין והבל הם סוד הגבורות כנז' לקמן בדקמ"ג ע"א וז"א ותאנא בצניעותא דספרא בעא עתיקא קדישא למחזי אי אתבסמו דינין כו' וכד נפיק דא קין מסטרא דנוקבא נפיק תקיף קשייא כו'. והענין הוא כי שניהם בחינת גבורות אלא שגבורות קין מרובות מגבורות הבל כי הבל הוא בבחינת שתי הגבורות הנרמזים בחוטם ובפה שהם סוד מ' ופ' דמנצפ"ך כי משני מקומות אלו בלבד יוצא מהם הבל ולכן נקרא על שמם הבל. גם הוא באופן אחר כי הבל רוצה לומר ה' פעמים ל"ב רוצה לומר ל"ב אלה"ם ובכל אחד חמשה אותיות וחמשה פעמים ל"ב הם בגמטריא ק"ס ועם הכולל הם קס"א כמנין מ"ם פ"א שהם קס"א הרי איך הבל נאחז בשתי אותיות מ"פ דמנצפ"ך ושלשה גבורות הדרועין והאצבעין והידין הם סתומים בלי הבל יוצא מהם והם בחינת קין שהוא בגמטריא ק"ס כמנין שלש אותיות נצ"ך דמנצפ"ך הנשארות שמספרם ק"ס ונמצא כי כל הגבורות נכללות בקין והבל והם שרשי כל הדינים כולם ודע כי אלו הגבורות אינם מתבסמות אלא בהצטרפות שבעה (דף ל"ט ע"א) תיקוני רישא דאריך אפין הנז' בריש ספרא דצניעותא והם מוחא וגלגלתא וקרומא דאוריא דעל גבי מוחא והחוטם והעינים והפנים והפה אבל האזנים לא נזכרו באדרא בעתיקא קדישא והנה כל אחד מאלו השבעה כלול מעשרה הרי שבעים והנה הגבורות הם בגמטריא פ"ר כנז' ועם כללותם שהם חמשה הם פ"ה. ואם תחבר פרה עם שבעים אשר ברישא דאריך אפין יהיו בגמט' מש"ה כי במרע"ה נתקנו כל הגבורות האלו ונמתקו הדינים אשר בקין ובהבל על ידי שבעים דברישא דאריך אפין ואומרו ותאנא חמש גבוראן אינון כו' ומהאי תליין אלף אלפין וארבע מאה רבוא כו' כבר ביארתי ענינם שהוא חמשה פעמים מנצפ"ך בגמטריא אלף וארבע מאה ועם כללות החמשה עצמ' הם אלף וארבע מאה וחמשה. ושמעתי משם מורי ז"ל כי כשם שיש מספר זה בגבורות כך ישנם בחסדים כי גם הם חמשה חסדי' והנה ורב חסד בגמטריא פ"ר והה' חסדים הם חמשה פעמים פ"ר שהם אלף וארבע מאה חסדים בסטרא דימינא גם כן (שער מאמרי רשב"י).

אלף (אלפים ריבוא) וארבע מאות (וחמש) של צד גבורה זו.	תליין אלף (אלפין רבוא) וארבע מאה (וחמש) דסטר גבורה דא
וכל הגבורות תלויות מזה החוטם, שנאמר "דור לדור ישבח מעשיך וכו'" וכשמתחלת גבורה זו כל הגבורות מתלהטות ומשוטטות (ויורדים) עד שיורדות ללהט החרב המתהפכת. נאמר "כי משחיתים אנחנו את המקום הזה וגו'" ונאמר "לפני שחת ה' את סדום ואת עמורה", ונאמר "וה' המטיר על סדום ועל עמורה"? אלא כך למדנו לא דיין לרשעים וכו' אלא שמהפכים את מידת הרחמים למדת הדין.	וכלהו גבוראן תליין מהאי חוטמא דכתיב דור לדור ישבח מעשיך וגו' וכד שארי גבורה דא כלהו גבוראן מתלהטן ושטאן (נ"א ונחתין) עד דנחתן ללהט החרב המתהפכת כתיב כי משחיתים אנחנו את המקום הזה וכתיב לפני שחת יי' את סדום ואת עמורה וכתיב ויי' המטיר על סדום ועל עמורה אלא הכי תאנא לא דיין לרשעים וכו' אלא דמהפכי מידת הרחמים למידת הדין
ואיך מהפכים? הרי נאמר "אני ה' לא שנית"? אלא בכל עת שעתיק של העתיקין, ראש הלבן (מתגלה), הרצון של כל הרצונות מתגלה, רחמים גדולים נמצאים בכל. ובשעה שאינו מתגלה, כל כלי זיינים (דינים) של ז"א מוכנים.	והיאך מהפכי והא כתיב אני יי' לא שנית? אלא בכל זמנא דעתיק דעתיקי רישא חוורא (אתגלייא) רעוא דרעוין אתגליין רחמין רברבין אשתכחו בכלא ובשעתא דלא אתגלייא כל זיינין (ס"א דינין) דזעיר אפין זמינין
וכביכול מהרחמים עושה דין אותו עתיקא של הכל. שכן למדנו כשמתגלה עתיק של עתיקין, הרצון של כל הרצונות, כל הנרות הנקראות בשם זה מאירות, ורחמים נמצאים בכל. ובשעה שאינו מתגלה, הנסתר מכל הנסתרים ואינם מאירים אלו הנרות המעוררים את הדינים ונעשה דין.	וכביכול רחמי עביד דינא ההוא עתיקא דכלא דתניא כד אתגלייא עתיקא דעתיקין רעוא דרעוין כלהו בוציני דאתקרון בשמא דא נהירין ורחמי אשתכחו בכלא ובשעתא דלא אתגלי טמירא דטמירין ולא אתנהרין אלין בוציני מתערין דיני ואתעביד דינא
מי גורם לדין הזה? רצון הרצונות שלא נתגלה. ולכך מהפכים הרשעים את מדת הרחמים לדין. ומה שאמר הכתוב כאן מאת ה' מן השמים, זה נאמר בז"א. ומשמע שנאמר "מן השמים" אש ומים, רחמים ודין, להוציא את מי שאין בו דין כלל.	מאן גרים להאי דינא רעוא דרעוין דלא אתגלי ובג"כ מהפכין חייביא רחמי לדינא ומה דאמר הכא מאת יי' מן השמים בזעיר אפין אתמר ומשמע דכתיב מן השמים אש ומים רחמי ודינא לאפקא מאן דלית ביה דינא כלל
למדנו שהחוטם הזה קטן, וכשמתחיל העשן	תאנא האי חוטמא זעיר וכד שארי תננא
	קלח/א
לצאת, יוצא בבהילות, נעשה דין. ומי מעכב על החוטם הזה שלא יצא? עשן	לאפקא נפיק בבהילו ואתעבד דינא ²¹⁸ ומאן מעכב להאי חוטמא דלא יפיק תננא חוטמא

²¹⁸ ואינו מאריך אף כלל ועוד כי אם היה החוטם ארוך אז היו הדינים שבחוטם מתארכי' והי' העונש נמשך מעט מעט כמו שהי' בעגל וכמ"ש וביום פקדי ופקדתי עליהם כו' שנענשי' מעט מעט אבל בעת זעם שאינו מאיר ע"ק בז"א אז חוטמא דיליה זעיר ויוצא הדין בבת אחת לכלות ח"ו כמ"ש הקב"ה למשה בעדת קרח הבדלו מתוך העדה ואכלה אותם כרגע והענין כי ידוע כי מחלוקת קורח ועדתו הי' שהיו חולקים על הכהונה ובזה היו מכחישים כח תקוני' דע"ק שהם חסדים דרגא דכ"ג וקורח הי' מלוים והיה מגביר כח הדינים ובזה נסתלק תקוני חוטמא דע"ק וידוע כי שלום הוא בשמים והוא זיוגא דדינים עם החסדים וקורח הכחיש כח מעשי בראשית והוא פלוגתא דשלום כמ"ש בפ' בראשית ע"פ יהי רקיע בתוך המים שקורח אכחיש תיקונא דללעילא והוא מחלוקת שלא לשם שמים מחלוקת קרח ועדתו כמ"ש באורך וידוע כי בזיוגא בז"נ אז ע"ק מתייחד עמהם ומאיר חוטמא דע"ק בז"א ואז מתארך גם הוא אבל ע"י קורח שרצה להפרד מאהרן מן החסדים ורצה להיות עבודת שמים בסט' דדינא לבד גרם בזה סילוק ע"ק מז"א

דעתיקא קדישא דהוא אקרי ארך אפים מכלא ²¹⁹	החוטם של העתיק הקדוש שהוא נקרא אך אפים יותר מכל.
והיינו רוא דתנינן יי יי פסיק טעמא בגווייה ²²⁰ בכלהו אתר דשמא אדכר תרי זמני פסיק טעמא בגווייהו כגון אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל כללו פסיק טעמא בגווייהו חוץ ממה משה דלא פסיק טעמא בגווייהו	וזה סוד מה שלמדנו ה' ה' פסיק טעמא ביניהם. בכל מקום ששם נזכר שתי פעמים, יש טעם מפסיק ביניהם, כגון "אברהם אברהם", "יעקב יעקב", "שמואל שמואל", בכולם יש טעם מפסיק בין שניהם, חוץ מ"משה משה", שאינן טעם מפסיק ביניהם.
מ"ט אברהם אברהם בתראה שלים קדמא לא שלים דהשתא שלים בעשר נסיוני ובנין כך פסיק טעמא בגווייהו דהשתא לא הוה איהו כדקדמיתא יעקב יעקב בתראה שלים קדמא לא שלים דהשתא אתבשר ביוסף ושראת עליה שכינתא ועוד דהשתא אשתלים בארעא אילנא קדישא כגוונא דלעילא בתריסר תחומין בשבועין ענפין מה דלא הוה בקדמיתא ובגני כך בתראה שלים קדמא לא שלים ופסיק	מהו טעם? "אברהם אברהם" האחרון בשלימות שם הראשון לא היה שלם. כי עתה נשלם בעשר נסיונות, ולכן יש טעם מפסיק ביניהם, כי עתה אינו כמקודם. "יעקב יעקב" האחרון הוא שלם, אבל הראשון לא היה שלם. כי עתה נתבשר על יוסף ושרתה עליו השכינה. ועוד, כי עתה נשלם להיות בארץ אילן קדוש כדוגמא שלמעלה בשנים עשר תחומים בשבועים ענפים, מה שלא היה כן

וידוע כי משה רבע"ה הי' סט' דז"א איש אלקים בעלה דמטרוניתא כמ"ש בזוהר בל"מ ולכן כתיב וישמע
משה ויפול על פניו שזה נוגע באנפין דיליה בחוטמא דז"א שמסתלק מע"ק ונחית לתתא וז"ס עמוק שאמר
להם משה בוקר וידוע ה' כו' קחו לכם מחתות כו' ותנו בהן אש ושימו עליהם קטורת כו' כי כבר נתבאר
שמחוטמא דז"א נפיק תננא ואשא והוא מתבסם ע"י תננא דמדבחה ובזה יהיה נודע להם אם כבר נתבסמו
הדינ' לגמרי כמו שיהיה לע"ל ואין צריכים עוד ביסוס ע"י חסדים אז יתקבלו ובאמת נענשו שעדיין לא הי'
זמן ביסוס הדינים לגמרי עד לע"ל שאז כתיב ואת רוח הטומאה אעבור מן הארץ ויהי' העולם יכול להתנהג
בסט' דינא כמ"ש האריז"ל אבל כעת עדיין צריכים הם לביסוס החסדים ולכן עבודה בכהנים כתיב ולכן
ותצא אש מלפני ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש כו' והוא ע"י אשא דנפיק מחוטמא ונענשו מדה
כנגד מדה שע"י שגרמו פירוד וסילוק הארת ע"ק מחוטמא דז"א אז תננא נפיק בבהילו ולכן נתעורר אז הדין
הגדול ואמר ה' גדלו מתוך העדה כו' כי ידוע שמשה ואהרן היו מסט' דיסוד אבא שע"י עוברים החסדים
לז"א ומתמתקים דינים ולכן ציוה שיסלקו מן העדה ואז יחזיר ז"א לבחי' קטנות גמור וע"ז ואכלה אותם
כרגע דנפיק בבהילו כמ"ש וכתוב ויפלו על פניהם כו' וכיוונו להוריד הארת חוטמא דע"ק בז"א שבו נפיק
רוחא דחיי כמו שכתוב לא ידון רוחי באדם כו' (ב"ע קפט ע"ב).

ואמר לשון אפיים בלשון רבים על שם ע"ש ב' נוקבין דחוטמא (ב"ע קצ ע"ב).

²²⁰ ר"ל שהם בע"ק ובז"א כידוע שאלו הי"ג תיקוני' שהזכיר משה רבע"ה הי' בז"א ר"ל מה שיוורד מע"ק
לז"א ולכן הזכיר תחל' אלו ב' שמות הו"ה א' על ז"א וא' על ע"ק ויש פסיק טעמא בגוי' והוא רומז לסוד
הפרסה המפסיק בין ע"ק לז"א באמצע פרצופו וידוע כי אר"א במזל א' אתכלילין שהם מסיימים עד טיבור
של ע"ק ולכן הו"ה ראשונה רומז על ע"ק והוא עד הפרסה שלו שבו מסתיים פרצופו ומן הפרסה ולמטה
הוא לבר מגופא שכבר נסתלקו האורות למעלה והם י"ג ת"ד הנכללים שם ואח"כ הזכיר הפסיק טעמא
והוא הפרסה והוא בסוד ו' רקיע המבדיל בין מים למים קרומא דאתפסיק כמ"ש בס"ד פ"ד ורקיע הוא ו'
כידוע והוא הפסיק בדמות ו' ועוד שהפרסה הוא במקום הטבור בת"ת של ע"ק וידוע כי ת"ת הוא בסוד ו'
ואח"כ הזכיר הו"ה ב' ז"א העומד למטה מן הפרסה והוא מקבל ג"כ הי"ג תיקוני' מלמעלה דרך אר"א ולכן
הזכיר אח"כ י"ג מדות וענין הפסיק הוא כמ"ש לקמן שקדמא שלים בתראה לא שלים והוא כי ע"ק הוא
שלים שאין בו שום שינוי עלי' וירידה קטנות וגדלות כמו בז"א והוא לעולם כולו רחמים וחסד משא"כ
מטיבורו ולמטה שמתלבש בז"א אינו שלים כ"כ שאינו עומד על מצב א' שכל תיקוני' דז"א הם תלויים
בעבודת ישראל ולעומתו כשישראל זכאים אז יורד' האורות מלמעלה ובוקעים דרך הפרסה ומתפשטים
מטיבורו ולמטה ומ"ש בכלהו אתר כו' מביא רא' שדוגמתו מצינו בנשמות של הצדיקים שנז' ב"פ ויש
פסיק טעמא בגווייהו שהוא ג"כ על סוד הפרסה המבדיל באמצע כי ידוע מ"ש האריז"ל בביאורו לתוספתא
דפ' נח במאמר ב' רוחין שיש לכל צדיק שהם א' מן החזה ולמטה וא' מן החזה ולמעלה שבאמת כל נשמה
ונשמה הוא פרצוף שלם כולל י"ס ד' אותיות הו"ה ולכן צדיקי' נקראים ע"ש של הקב"ה כידוע וידוע כי
במקום החזה של כל פרצוף שם הוא הפרסה המבדיל וידוע ששמות הצדיקים הם מורים לפי בחי' הנשמה
שלו מאיזה בחי' היא שע"ז נאמר לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ ואמרו א"ת שמות אלא שמות
והם מפעלות ה' שהוא הו"ה שלימה ופרצוף שלם בכל מדה ומדה שנשמתו של הצדיק אחוז בה (ב"ע קצ
ע"ב).

בתחילה. ולכך האחרון שלם, הראשון אינו שלם, ויש טעם מפסיק בין שניהם.	טעמא בגווייהו
שמואל שמואל יש טעם מפסיק ביניהם. מהו הטעם? שם האחרון הוא שלם, הראשון אינו שלם, כי עתה כבר היה נביא, ולפני זה לא היה נביא.	שמואל שמואל טעמא פסיק בגויה מ"ט בתראה שלים קדמאה לא שלים דהשתא הוא נביאה וקודם לכן לא הוה נביאה
אבל משה משה, אין טעם מפסיק ביניהם, כי מיום שנולד כבר היה שלם שנאמר "ותרא אותו כי טוב הוא". אף כאן, ה' ה'" טעם מפסיק ביניהם. הראשון הוא שלם, האחרון הוא שלם בכל.	אבל משה משה לא אפסיק טעמא בגווייהו דמיומא דאתיליד שלים הוה דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא אף הכא יי' פסיק טעמא בגווייהו קדמאה שלים בתראה שלים בכלהו ²²¹
ומשה במקום [שהיתה מתוחה מידת ה]דין, אמר [את מידות הרחמים] כדי להוריד להם מע"ק רחמים לז"א כי כך למדנו כמה היה כחו של משה, שהוריד את מידות הרחמים למטה.	ומשה באתר דינא אמר לנחתא לון מעתיקא קדישא רחמין לזעיר אנפין דהכי תנינן כמה חילא דמשה דאחית מכולן דרחמי לתתא
וכשמתגלה עתיקא בז"א, אז כלם נראים ברחמים, והחוטם נח ואש ועשן אינם יוצאים כמו שנאמר "ותהלתי אחטם לך". ולמדנו בשני הנקבים של החוטם, בנקב אחד יוצא עשן, המתלהט ונשקע בנקב של התהום הגדול ומנקב אחד יוצא אש השורפת בשלהבותיה ומתלהטות (בארבע אלף) באלף וארבע מאות עולמות בצד שמאל.	וכד אתגלי עתיקא בזעיר אפין כלא ברחמי אתחזון וחוטמא אשתכיד ואשא ותננא לא נפיק כד"א ותהלתי אחטם לך ותננא בתרין נוקבין דחוטמא בחד נוקבא נפיק תננא להיט ומשתקעא בנוקבא דתחומא רבא ומחד נוקבא נפיק אשא דאוקיד בשלהובי ומתלהטא (בארבע אלף) באלף וארבע מאה עלמין דבסטר שמאלא
ומי שגורם להתקרב בזה נקרא "אש ה'", אש האוכלת ושורפת את כל שאר האשים. וזו האש אינה מתמתקת אלא על ידי אש המזבח, וזה העשן היוצא מהנקב האחר אינו מתמתק אלא בעשן הקרבן (המזבח).	ומאן דגרים לקרבא בהאי אקרי אש יי' אשא דאכלא ואוקיד כל שאר אשין והאי אשא לא אתבסם אלא באשא דמדבחה והאי תננא דנפיק מנוקבא אחרא לא אתבסם אלא בתננא דקרבנא (דמדבחה)
וכולם תלויים בחוטם, ולכך נאמר "וירח ה' את ריח הניחוח", שכן הכל תלוי בחוטם, שיריח זה החוטם בעשן ובאש האדומה, ולכן מתקבלים הם ברצון. ומה (והוא) שנאמר "ויחר אף ה'", "וחרה אף ה'", "וחרה אפי", "פן יחרה אף ה'" כל זה נאמר בז"א ולא בעתיקא.	וכלא תלייא בחוטמא בגין כך כתיב וירח יי' את ריח הניחח דכלא בחוטמא תליין לארחא האי חוטמא בתננא ואשא סומקא ובגין כך אתקבל ברעוא והאי (הוא) דכתיב ויחר אף יי' וחרה אף יי' וחרה אפי פן יחרה אף יי' כלא בזעיר אפין אתמר ולא בעתיקא
למדנו נאמר "הטה אלוקי אונך ושמע" זה [למדנו בספרא דצניעותא הדרגה (עקומה) עמוקה לשמוע טוב ורע וזה הוא] האוזן שנעשה תחת השערות, והשערות תלויים עליה.	תאנא כתיב הטה אלהי אונך ושמע האי (ס"א תאנא בצניעותא דספרא דרגא (ס"א עקימא) עמיקא למשמע טב וביש ודא איהו) אודנא דאתעביד תחות שער ושמע תליין עליה
[ואוזן הוא לשמוע] והאוזן נעשה ברושם של רשומות לפנים, כמו שעושה	(ואודנא הוא למשמע) ואודנא אתעביד

²²¹ הנה הראשון הוא באריך אפין והשני בז"א ובביאור כונת ויעבור וה"ג מדות (שעה"כ דרוש ויעבור א) ביארתי ענין זה היטב ענין שתי ההויות אלו מה ענינם (שער מאמרי רשב"י).

<p>ברשומי רשימין לגאוי כמה דעביד (ס"א דבארין) דרגא בעקימא (להאי ולהאי) מ"ט בעקימא (ס"א בגין דיתעכב קלא לאעלא במוחא ויבחיין ביה מוחא ולא בבהילו) (בגין למשמע טב וביש)</p>	<p>(שבורא) מדריגות בעיקום [לזה ולזה]. למה בעיקום? [כדי שיתעכב הקול שיכנס במוח, ויוכל המוח להבחין בו ולא בבהילות] [כדי לשמוע טוב ורע].</p>
<p>ותאנא מהאי עקימא דבגו אודנין תליין כל אינון מארי דגדפין דכתיב בהו כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר בגו אודנא נטיף מג' חללי דמוחא להאי נוקבא דאודנין</p>	<p>ולמדנו, מזה העיקום שבתוך האזניים, תלויים כל אותם בעלי כנפים שנאמר בהם "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר". בתוך אוזן נוטפת משלשה חללים של המוח לזה הנקב שבאזניים.</p>
<p>ומההוא נטיפא עייל קלא בההוא עקימא ואתצריך בההוא נטיפא בין טב ובין ביש טב דכתיב כי שומע אל אביונים יי' ביש דכתיב וישמע יי' ויחד אפו ותבער במ אש יי'</p>	<p>ומאותה נטיפה עולה הקול לתוך אותה העקימה ומצטרף על ידי אותה הנטיפה בין טוב לרע. לטוב שנאמר "כי שומע אל אביונים ה'", לרע שנאמר "וישמע ה' ויחר אפו ותבער במ אש ה'".</p>
<p>והאי אודנא סתים לבר ועקימא עייל לגו לההוא נוקבא דנטיפא מן מוחא בגין למכנש קלא לגאוי דלא יפוק לבר ויהא נטיר וסתים מכל סטרוי בג"כ הוא רזא ווי לההוא דמגלי רזין דמאן דמגלי רזין כאילו אכחיש תקונא דלעילא דאתתקן למכנש רזין ולא יפקון לבר</p>	<p>וזו האוזן סתומה מבחוץ, והעיקום נכנס בפנים עד לאותו נקב שבו נוטפת מן המוח כדי להכניס את הקול לפנים, שלא יצא לחוץ, ויהיה שמור וסתום מכל צדדיו. לכך הוא הסוד, אוי לההוא שמגלה סודות, כי מי שמגלה את הסודות נחשב לו כאילו מכחיש בתיקון העליונים, שנתקן ע"מ לכנוס את הסודות (ע"מ) שלא יצאו לחוץ.</p>
<p>תניא בשעתא דצווחין ישראל בעאקא וישערי מתגליין מעל אודנין כרין עייל קלא באודנין בההוא נוקבא דנטיפא ממוחא וכנש (ס"א ובטש) במוחא ונפיק בנוקבי דחוטמא ואתזער חוטמא ואתחמם (נ"א ואתקמט) ונפיק אשא ותננא מאינון נוקבין ומתערין</p>	<p>למדנו בשעה שישראל צועקים מתוך הצרה, השערות מתגלים מעל האזניים. אז נכנס הקול באזניים, באותו הנקב לשם נוטף מהמוח ונכנס (ומכה) בתוך המוח, ויוצא מנקבי החוטם, והתקטן החוטם ומתחמם (ומתקמט), ואז יוצא אש ועשן מאלו הנקבים, ומתעוררות</p>
<p>קלח/ב</p>	
<p>כל גבוראן ועביד נוקמין ועד לא נפקין²²² מאינון נוקבין אשא ותננא סליק ההוא קלא לעילא ובטש בריחא דמוחא (ס"א ברישא במוחא²²³) ונגדין תרין דמעין מעיינין²²⁴ ונפק</p>	<p>כל הגבורות, ועושות נקמות. וקודם יציאת אש ועשן מאלה הנקבים, עולה אותו הקול למעלה, ומכה בריח המוח (בראש במוח), נמשכות שתי דמעות מן</p>

²²² מפרש הענין ממה שנראה בחוש כששומע אדם דבר שחבירו מורד עליו הוא כועס ומחמת כעס יורדים דמעות מעיניו ואז הוא כועס ויוצא עשן מנחיריו ומפרש שורש זה לעילא באצי' כי מבשרי אחזה אלוה (ב"ע קצו ע"ב).

²²³ ר"ל בחכמה שהוא מוח ראשון מג' מוחין וכן חכמה נק' ראשית שירותא דפרצופא כידוע (ב"ע שם).
²²⁴ הם באים מנטיפו דמוחין כמ"ש מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה והוא ית' מתאוה אל תפילתם של ישראל בגלות שיעלו תפילתם למעלה למוחין עילאין ואז עי"ז ועיני מקור דמעה והענין כמ"ש למעלה בתיקון עיינין דז"א שב' דמעות הם סוד ב' גוויין דעינא סומקא ואוכמא דהם מתבסמין במיין דימא רבא דחכמתא כמ"ש רז"ל בשעה שהקב"ה זוכר את בניו מוריד ב' דמעות לים הגדול והם מתמתקים בסט' דחכמה והוא כמ"ש למעלה בשם הגאון שב' אודנין הם בחי' חכמה דגלגלתא ובינה כלילא בי' ור"ל ע"י קלא דעייל לאודנין נטיף טיפה דמוחין ואז יוצאים הדמעות מן העינים מב' גוויין הנ"ל ומתמתקים כנראה בחוש שעי' הבכי' יוצא הצער מלבו (ב"ע שם).⁹

<p>מנחירו תננא ואשא²²⁵ בההוא קלא דנגיד לון לבר בההוא קלא דעייל באודנין אתמשכאן ומתערין (ס"א מתערבין) כולי האי²²⁶ בגין כך כתיב וישמע יי' ויחר אפו ותבער במ אש יי'²²⁷ בההיא שמיעה דהוא קלא אתער מוחא (כלא²²⁸)</p>	<p>העינים ויוצאים מנחירו עשן ואש באותו קול שממשיך אותם לחוץ. באותו הקול הנכנס באזני נמשכים ומתעוררים (ומתערבים) כל אלו, ולכך נאמר "וישמע ה' ויחר אפו ותבער במ אש ה'" באותה שמיעת של אותו קול נתעורר מח (הכל).</p>
<p>תנא כתיב הטה אלהי אונך כלומר ארכין (ס"א אודנין²²⁹) שית מאה אלף רבוא אינון מאריהון דגדפין דתליין באלין אודנין²³⁰ וכלא אתקרון אזני יי' ומה דאתמר הטה יי' אונך אונך בזעיר אפין אתמר²³¹</p>	<p>למדנו נאמר "הטה אלקי אונך", היינו ארוכין (אזניים) שש מאות אלף רבוא, הם בעלי כנפים התלויים באלו האזנים, וכולם נקראים "אזני ה'", ומה שנאמר "הטה אלקי אונך"? "אונך" זה נאמר בז"א.</p>
<p>מסטר א דחד חללא דמוחא תליין אודנין ומחמשיין תרעין דנפקין מההוא חללא דא הוא (ס"א אית) תרעא חד דנגיד ונפיק ואתפתח בההוא נוקבא דאודנא דכתיב כי און מלין תבחן וכתיב ובוחן לבות וכליות ומסטר דאתפשטותא דההוא חללא דחמשיין תרעין דאתפשטו בנופא באתר דלבא שארי מתפשט ההוא חללא דחמשיין תרעין</p>	<p>מצד חלל אחד של המוח תלויים האזנים, ומחמשיים השערים היוצאים מאותו החלל, זהו (יש) שער אחד שנמשך ויוצא ונפתח באותו הנקב של האוזן, שנאמר "כי און מלין תבחן" ונאמר "ובוחן לבות וכליות" ומצד ההתפשטות של אותו החלל של חמשים שערים, הוא מתפשט בגופו, במקום של הלב מתחיל להתפשט אותו חלל של נ' שערים.</p>
<p>ואודנא קרי ביה בחינה ובלבא קרי ביה בחינה משום דמאתר חד מתפשטין²³² (ס"א) בההוא נוקבא דאודנא ומסטר דאתפשטותא דההוא חללא דחמשיין תרעין אתפשט בנופא באתר דלבא שארי ועל דא באודנא קרי ביה בחינה ובלבא קרי ביה בחינה דכתיב כי און</p>	<p>והאוזן נאמר בו בחינה, ובלב נאמר בו בחינה, משום שמתפשטים ממקום אחד. (באותו נקב האוזן. ומצד שמתפשט של אותו החלל לחמשיים שערים מתפשט בגוף במקום שלב שורה ועל זה באוזן קורא בו בחינה ובלב קורא בו בחינה שנאמר "כי און מלין תבחן"</p>

²²⁵ מנחירו דעינא שבזה יוצא ב' דמעות שמתמתקים ע"י גילויא דגוון חיור שהו מסט' דחכמה שהוא סוד ים הגדול כמ"ש למעלה באריכות וחכמה נק' נהירו בסוד אור של יום ראשון מרזא דאורא אור דנפיק מאור כידוע וע"ז יוצא תננא ואשא מחוטמא למעבד נוקמין והם ג"כ נגד ב' דמעות ב' גווי עינא סומקא ואוכמא וכן תננא הוא אוכמא ואשא סומקא בההוא קלא דנגיד לון לבר ר"ל ע"י קלא דעייל לאודנין הוא מוציא אותם לבר לסט"א שנדחים הסיגים וכמ"ש כי גחלים אתה חותה על ראשו (ב"ע שם).

²²⁶ נמשכים התרין דמעין ומתערין שלהובין דחוטמא ברוגזא וחימתא רבא והכל נרמז בכתוב (ב"ע שם).
²²⁷ שע"י דעייל קלא לאודנין ואח"כ יתחמם אשא דחוטמא ואז ותבער במ כו' וכמש"ל בביאור דבר זה ונמצא שהכל תלוי באודנין ע"י נטיפו דמוחין שלשם שע"ז יורד התעוררות דין בחוטם כידוע שחוטמא ג"כ נפיק ממוחא (ב"ע).

²²⁸ ר"ל כל הג' מוחין כמבואר (ב"ע שם).

²²⁹ פסוק הטה אלהי אזני קאי על אודנין דז"א עצמו וידוע שכאשר אין ישראל עושים רש"מ אז מסתלקין המוחין מז"א ולכן גם האודנין דתליין שם מסתלקין ועוד שבעת זעם מסתלק מוח חכמה כמ"ש לעיל בתיקונא דעיינין ואודנין הם חכמה וע"ז התפלל דניאל שהי' בגלות בבל שיחזור אור חכמה להאיר לז"א והמוחין יחזרו בו וז"ש הטה אלקי אונך ר"ל לארכין לתתא כמ"ש ובה יתעלו תפילות ישראל לעילא (ב"ע שם).

²³⁰ ר"ל אבל מ"ש כמ"פ אזני ה' אינו קאי על אודנין עצמם דז"א אלא על מאריהון דגדפין דמקבלים משה ולכן אמר לשון רבים וכבר נת' לעיל שמארי דגדפין הם מה"ש שמקבלים ונהנים מזיוג חו"ב ולכן הם נהנים מתפילתם של ישראל ומכל מלין דלהון שכל דיבור הוא ברזא דזיוגא דחב"ד (ב"ע שם).

²³¹ מפרש מה שיש סתירה בפסוק דכתיב הטה אלהי אונך חסר ומשמע חד אוזן וכתוב בכל"מ אזני ה' כו' משמע כמה אודנין וע"ז מתרץ שבאמת בז"א עצמו הוא חד כמ"ש בס"ד פ"ב דרגא עקימא למשמע טב וביש וביאר שם הגאון מ"ש דרגא חד היינו משום דב' אודנין דשם סלקין לחד כי הם בחי' חכמה דגלגלתא ובינה כלילא ב' ה' הבן בחכמה (ב"ע שם).

²³²

ונאמר "ובוחן לבות וכליות" משום שממקום א' מתפשטים).	מלין תבחן וכתוב ובוהן לבות וכליות משום דמאתר חד מתפשטין)
למדנו בספרא דצניעותא כמו שאוזן של הזה מבחנת בין טוב לרע, כמו כן בכל בז"א יש צד טוב וצד רע, ימין ושמאל, רחמים ודין. וזו האוזן נכללת עם המוח, ולפי שנכללת במוח ובחלל אחד נכלל הקול הנכנס בו, ובאוזן הוא נקרא "שמיעה", וגם בשמיעה נכללת הבינה, "שמע", כלומר הבן.	תאנא בצניעותא דספרא כמה דאודנא דא אבחן בין טב ובין ביש כך כלא דבזעיר אפין אית סטרא דטב וביש ימינא ושמאלא רחמי ודינא והאי אודנא כליל במוחא ומשום דאתכלל במוחא ובחללא חד אתכליל בקלא דעייל ביה ובאודנא קרי ביה ובשמיעה אתכליל בינה שמע כלומר הבן
נמצא (נסתכל) שהכל במשקל אחד נשקל, ודברים אלו ניתנו לבעלי הבעלים לשמוע ולהסתכל ולדעת. בא וראה, נאמר "ה' שמעתי שמעך יראתי וכו'" פסוק זה נודע כשהנביא הקדוש (נאמן) שמע והסתכל וידע, ועמד על אלו התיקונים.	אשתכח (ס"א ואסתכל) דכלא בחד מתקלא אתקל ומלין אלין למאריהו דמארין אתיהבן למשמע ולאסתכלא ולמנדע ת"ח כתיב יי' שמעתי שמעך יראתי וגו' האי קרא אשתמודע דכד נביאה קדישא (ס"א מהימנא) שמע ואסתכל וידע וקאים על תקונין אלין
נאמר "יראתי" שם ראוי לירא ולהיות נשבר מלפניו, זה נאמר בז"א. כשהסתכל וידע, מה נאמר "ה' פעלך בקרב שנים חייהו" כי זה נאמר על ע"י שכן בכל מקום שנמצאים ה' ה' ביו"ד ה"א פעמיים, או באל"ף דל"ת ויו"ד ה"א, שם אחד נאמר על ז"א ושם אחד נאמר על העתיק של העתיקים, אף על פי שכולם א' ובשם א' נקראו.	כתיב יראתי תמן יאות הוא לדחלא ולאתבר קמיה האי בזעיר אפין אתמר כד אסתכל וידע מה כתיב יי' פעלך בקרב שנים חייהו האי לעתיק יומין אתמר ובכל אתר דישתכח יי' יי' ביו"ד ה"א תרי זמני או באלף דל"ת ויו"ד ה"א חד לזעיר אפין וחד לעתיקא דעתיקין ואף על גב דכלהו חד וחד שמא אקרו
למדנו מתי נקרא שם מלא? כאשר נאמר "הוי"ה אלוקים", שכן זהו השם המלא של עתיק מכל ושל ז"א, וכולו נקרא שם מלא, שכן השאר אינם נקראים בשם מלא כמו שביארנו.	ותנינן אימתי אקרי שם מלא בזמנא דכתיב ²³³ יי' אלהים דהאי הוא שם מלא דעתיק דכלא ודזעיר אנפין וכלא הוא שם מלא אקרי ושאר לא אקרי שם מלא כמה דאוקימנא
"ויטע ה' אלוקים" שם מלא בנטיעות הגן, ובכל מקום הוי"ה אלוקים נקרא שם מלא, ה' ה' הכל הוא בכלל, ובאותה העת הוא מתעורר רחמים בכל "ה' פעלך בקרב שנים חייהו" זה נאמר על עתיק יומין.	ויטע יי' אלהים שם מלא בנטיעות גנתא ובכל אתר יי' אלהים אתקריא שם מלא יי' יי' כלא הוא בכללא וההוא זמנא אתערון רחמין בכלא יי' פעלך בקרב שנים חייהו לעתיק יומין אתמר
מיהו "פעלך"? זעיר אנפין. "בקרוב שנים" הם שנים קדמוניות, הנקראים "ימי קדם", ואינם נקראים "שנות עולם". "שנים קדמוניות" אלו ימי קדם, "שנות עולם", אלו ימי עולם, וכאן בקרב שנים, מיהו "שנים"? שנים קדמוניות. "חייהו". את מי תחיה? את ז"א. שכל הארותיו הינם מאלה "שנים קדמוניות" מתקיימים, לכן אמר "חייהו".	מאן פעלך זעיר אנפין בקרב שנים אינון שנים קדמוניות דאקרון ימי קדם ולא אקרון שנות עולם שנים קדמוניות אינון ימי קדם שנות עולם אלין ימי עולם והכא בקרב שנים מאן שנים שנים קדמוניות חייהו למאן חייהו לזעיר אפין דכל נהירו דיליה מאינון שנים קדמוניות אתקיימו ובג"כ אמר חייהו

²³³ כבר הודעתך בשער שמות הספירות איך ז"א נקרא אלהים בסוד עולם הבריאה כי משם ולמטה נקרא הז"א שבו בשם אלהים וע"ש (שער מאמרי רשב"י).

ברוגז רחם תזכור להווא חסד עלאה דעתיקא דעתיקין דביה אתער רחמין לכלא למאן דבעי לרחמא ולמאן דיאות לרחמא	"ברוגז רחם תזכור" לאותו החסד העליון של עתיק העתיקין, שעל ידיו מתעוררים רחמים לכל למי שצריך לרחמים ולמי שראוי לרחמים.
תאנא אר"ש אסהדנא עלי שמיא ולכל אלין דעלנא קיימין דחדאן מלין אלין בכלהו עלמין וחדאן בלבאי מלי ובגו פרוכתא עלאה דפריסא עלנא מתטמרין וסלקין וגניזו להו עתיקא דכלא גניזו וסתים מכלא	למדנו אמר רבי שמעון, אני מעיד עלי את השמים, ואת כל אלו העומדים עלינו, ששמחים דברים אלה בכל העולמות, ושמחים בלבי דברי, ובתוך הפרוכת העליונה שנפרס עלינו נטמנים ועולים, וגניזו אותם העתיק מכל, גניזו וסתים מכל.
וכד שרינא למללא לא הוו ידעין חבריא דכל הני מלין קדישין מתערין הכא זכאה חולקיכון חבריא דהכא וזכאה חולקי עמכון בעלמא דין ובעלמא דאתי	וכשהתחלנו לדבר, לא היו יודעים החברים שכל אלו הדברים הקדושים יתעוררו כאן, אשרי חלקיכם החברים (נמצאים) כאן, ואשרי חלקי עמכם בעולם הזה ובעולם הבא.
פתח ר"ש ואמר ואתם הדבקים ביי' אלהיכם וגו' מאן עמא קדישא כישראל דכתיב בהו אשריך ישראל מי כמוך דכתיב מי כמוכה באלים יי' משום דאתדבקותא דלהון הוא בשמא קדישא בעלמא דין ובעלמא דאתי יתיר מהכא	פתח רבי שמעון ואמר "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם וכו'" מי הוא עם קדוש כישראל, שנאמר בהם "אשריך ישראל מי כמוך", ונאמר "מי כמוך באלים ה'", לפי שהדבקות שלהם היא בשם הקדוש בעולם הזה ובעולם הבא יותר מאשר כאן,
קלט/א	
דהתם לא מתפרשין מניה מהווא צרורא דצירין ביה צדיקא ²³⁴ הה"ד ואתם הדבקים ביי' ולא כתיב הדבקים ליי' אלא ביי' ממש ²³⁵	כי שם אינם נפרדים ממנו, מאותו הקשר שקשורים בו הצדיקים. זהו שנאמר "ואתם הדבקים בה'" ולא נאמר "הדבקים לה'" אלא "בה'" ממש.
תאנא ²³⁶ כד נחית מן דיקנא יקירא עלאה דעתיקא קדישא סתים וטמיר מכלא משחא דרבות קדישא לדיקנא דזעיר אפין אתתקן דיקנא דיליה בתשעה תקונין	למדנו כאשר יורד מהזקן המכובד העליון של העתיק הקדוש הסתום והנסתר מכל, שמן משחת קודש לזקן דז"א, ולמדנו זה הזקן, שהוא שלימות הפרצוף ויופיו של ז"א, נתקן בט' תיקונים.
ובשעתא דנהיר דיקנא יקירא דעתיקא דעתיקין בהאי דיקנא דזעיר אפין נגדין תליסר מבויעין דמשחא עלאה בהאי דיקנא ומשכתחין ביה עשרין ותריין תקונין ומניה נגדין עשרין ותריין אתוון (ס"א דאורייתא) דשמא קדישא ²³⁷ (נ"א ובעלמא דאתי משום דאתדבקותא דלהון הוא בשמא קדישא בעלמא דין ובעלמא דאתי	בשעה שמאיר זקן מכובד של עתיקא באותו זקן של ז"א, נמשכים י"ג מעיינות של השמן העליון באותו זקן, ונמצאים בו כ"ב תיקונים, וממנו נמשכות כ"ב אותיות [התורה] השם הקדוש. (נ"א ובעולם הבא משום שהתדבקות שלהם הוא בשם קדוש בעולם הזה ובעולם הבא יותר מכאן ששם לא נפרדים מאותו

²³⁴ צדיק וצדק כידוע (ב"ע רא ע"ב).

²³⁵ בסוד ה' חיים הנ"ל והביא ראי' דלא מתפרשין לעלמין מדכתיב בה' שמשמעו שהם דבוקים בו ממש לעלמין משא"כ אם ה' כתוב לה' שהי' משמע שלפעמים מתפרשין ועוד אם ה' כתוב לה' הי' משמע מצד דביקות במדותיו ית' להדמות אליו כמ"ש מה הוא רחום כו' משא"כ מדכתיב בה' משמע בה' ממש (ב"ע שם).

²³⁶ עי' הערה בסוף הספר.

²³⁷ מתחיל מסוף קלח ע"ב (הערת הזהר).

קשר של חיים שקשורים בו הצדיקים שנאמר ואתם הדבקים בה' בה' ממש עליכם נאמר אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' ונאמר מי כמוכה באלים ה' כעת התכוונו דעת לכבד המלך ולכבד כבוד הזקן הקדוש של המלך.	יתיר מהכא דהתם לא מתפרשין מההוא צרורא דחיי דציריין ביה צדיקיא הה"ד ואתם הדבקים בה' בה' ממש עלייכו כתיב אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' וכתוב מי כמוכה באלים ה' השתא אתכוונו דעתא לאוקורי למלכא ולאוקיר יקרא דדיקנא קדישא דמלכא
למדנו נתקן הזקן העליון הזקן הקשר בט' תיקונים וזהו זקן דז"א, וכשירד מן הזקן המכובד העליון של העתיק הקדוש בזקן זה דז"א נמשכים י"ג מעיינות של שמן עליון בזקן זה ונמצאים בו כב, אותיות של שם קדוש] ואם תאמר שהזקן לא נמצא, ולא אמר שלמה אלא "לחיי" (ולא מכוונה "זקן"), אלא כך למדנו בספרא דצניעותא כל מה שנסתר וגנוז, ולא נזכר ואינו מתגלה. דבר זה הוא עליון ומכובד מכל, (משום) ולכך הוא סתום וגנוז, והזקן משום שהוא השבח והשלימות, ומכובד מכל הפרצוף גנוז הכתוב ואינו נגלה.	תנא מתתקן דיקנא עלאה דיקנא קדישא בט' תיקונין ודא איהו דיקנא דז"א וכד נחית מן דיקנא יקירא עילאה דעתיקא קדישא בהאי דיקנא דז"א נגדין י"ג מבויעין דמשחא עלאה בהאי דיקנא ומשתכחין ביה כ"ב אתוון דשמא קדישא) וא"ת דיקנא לא אשתכח ולא אמר שלמה אלא לחיי (ולא קרי דיקנא) אלא הכי תאנא בצניעותא דספרא כל מה דאטמר וגנוז ולא אדכר ולא אתגלייא ההוא מלה הוי עלאה ויקירא מכלא (משום) ובג"ד הוא סתים וגנוז ודיקנא משום דהוא שבחא ושלימותא ויקירותא מכל פרצופא גנוזיה קרא ולא אתגלייא
ולמדנו זה הזקן שהוא שלימות הפרצוף ויפיו של ז"א יצא מאזניו, ויורדים ועולים ומכסים במנחת הבוסם. מהו "מנחת הבוסם"? כמש"כ "לחיי כערוגת הבוסם" ולא ערוגות.	ותאנא האי דיקנא דאיהו שלימותא דפרצופא ושפירותא דזעיר אפיין נפיק מאודנוי ונחית וסליק וחפי בתקרובא דבוסמא מאי תקרובא דבוסמא כד"א לחיי כערוגת הבוסם (ולא ערוגות)
בט' תיקונים נתקן הזקן הזה של ז"א, בשערות (של הזקן) שחורות נתקן בתיקון יפה, כגיבור תקיף יפה מראה, שנאמר "בחור כארזים".	בתשעה תקונין אתתקן האי דיקנא דזעיר אנפין בשערי (דדיקנא) אוכמי מתתקנא בתקונא שפיר כגבר תקיף שפיר למחוי דכתיב בחור כארזים
התיקון הראשון השיער נתקן מלמעלה. יצא אותו ניצוץ (ה"ה) הנר הקשה, ויצא מכלל האויר הטהור והכה תחת שערות הראש, מתחת הקוצים שמעל האזנים, ויורדין נימין על [גבי] נימין מלפני פתח האוזנים עד לראש הפה.	תקונא קדמאה מתתקן שערא מלעילא ²³⁸ ונפיק ההוא ניצוצא ²³⁹ בוצינא דקרדינותא ונפיק מכללא דאוירא דכיא ובטש ²⁴⁰ בתחות שערא דרישא מתחות קוצין דעל אודנין ונחית מקמי פתחא דאודנין נימי על נימי עד רישא דפומא

²³⁸ ר"ל למעלה אצל האודנין (ב"ע רד ע"ב)

²³⁹ ר"ל בינה שנק' ניצוצא שהוא שורשו מבוצד"ק ושם נכלל ג"כ אוירא בסוד בטישו עילאה חו"ב כמ"ש כמ"פ והם מתפשטים לתתא עד אודנין דז"א ששם מאירים ב' מוחין חו"ב וידוע כי חכמה לעולם נשאר בראש ואינו יוצא כלל רק בינה דנפקא מחכמה והיא מגלה אורות החכמה כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שעדן הוא חכמה ונהר בינה דנפקא מיני' וז"ש להשקות את הג' גי' אוז"ן והם ט' תיקונים דאשקיין לגנתא ט' תיקונים דז"א שמתחיל מאצל אודנין כידוע שלעולם הראשון כולל כולם וכן כאן תיקו הראשון כולל כל הט' תיקונים והם מג' מוחין דנהרין שם מג' חללי מוחא חו"ב ב' אודנין ודעת דאתכליל בהון וג' מוחין כוללים כל הט' תיקונים כמש"ל סב"ע שם).

²⁴⁰ ומשם נחית מקמי פתחא דאודנין נימין על נימין עד רישא דפומא ובזה יש שינוי בז"א מע"ק ששם תליין שערי בשיקולא טבא בחד חוטא וכאן הם נימין על נימין שזה מורה על ריבוי הדינים (ב"ע שם).

התיקון השני השיער יוצא ועולה מראש הפה עד לראש האחר של פתח הפה, ויורד מתחת לפה עד הראש האחר, נימין על [גב] נימין בתיקון יפה.	תקונא תניינא נפיק שיערא וסליק מרישא דפומא ²⁴¹ עד רישא אחרא דפתחא דפומא ונחית מתחת פומא עד רישא אחרא נימין על נימין בתקונא שפירא ²⁴²
התיקון השלישי מן האמצע שמתחת לחוטם, מתחת שני נקבי (החוטם) יוצא שביל אחד, שערות קטנים וקשים ממלאים את השביל ההוא, ושאר השערות מלאים מצד זה ומצד זה סביב לזה האורח. לא נראה השביל למטה כלל, אלא זהו השביל שלמעלה שיורד עד לראש השפתים, ושם שקוע זה האורח.	תקונא תליתאה מאמצעיתא דתחת חוטמא מתחת תרין נוקבין נפיק חד ארחא ושערין זעירין תקיפין מליין לההוא ארחא ושאר שערין מליין מהאי גיסא ומהאי גיסא סוחרניה דההוא ארחא וארחא לא אתחוי לתתא כלל אלא ההוא ארחא דלעילא דנחית עד רישא דשפוותן ותמן שקיעא ההוא ארחא
התיקון הרביעי יוצא שיער ונתקן ועולים ומכסים את הלחיים של מנחת הבוסם.	תקונא רביעאה נפיק שיערא ואתתקן וסליק וחפי בעלעוי דתקרובא דבוסמא
התיקון החמישי נפסקים השערות, ונראים שני תפוחים מכאן ומכאן והם אדומים כמו השושנה האדומה הזו ומתלהטות בע"ר עולמות שמתלהטות משם (מהם).	תקונא חמשאה פסיק שיערא ואתחזיין תרין תפוחין מכאן ומכאן סומקן כהאי ורדא סומקא ומתלהטן במאתן ושבעין עלמין דמתלהטין מתמן (ס"א מנהון)
התיקון השישי יצא שיער ובשורה אחת מסביב לזקן, ותלויים עד תחילת המעיים, ואינם יורדים עד הטבור.	תקונא שתיתאה נפק שיערא כחד חוטא בסחרניה דדיקנא ותליין עד רישא דמעוי ולא נחית עד טבורא
התיקון השביעי שאין השערות תלויים על הפה [עצמו], והפה פנוי מכל הצדדים והשערות יושבים בתיקון סביב סביב לו.	תקונא שביעאה דלא תליין שיערי על פומא ופומא אתפני מכל סטרוי ויתבין שיערי בתקונא סחור סחור ליה
התיקון השמיני שיורדים השערות מתחת לזקן [באופן] שמכסים את העורף שלא יהיה נראה, וכל השערות הם דקים	תקונא תמינאה דנחתין שיערי בתחת דיקנא דמחפיין קדלא דלא אתחזיא כלהו שיערי דיקין נימין על נימין מליין מכל סטרוי

²⁴¹ ר"ל שעולים למעלה לצד החוטם כחצי עיגול עד סוף השפה לצד הפה ומשם נחית ומסבב השפה התחתונה וכאן ג"כ הם נימין על נימין כמו בתיקון א' כמש"ל ומ"ש כאן בתיקונא שפירא הענין שתיקון ראשון עדיין לא נתגלה כ"כ תיקונים דילי' ששם הוא במקום המיצר אצל האודנין משא"כ כאן התחיל להתרחב ולהתגלות שפירו דז"א ולכן אמר כאן שפירא והענין כמ"ש הגאון בפי' לס"ד שט' תיקונים דז"א הם אותם שהזכיר דוד המע"ה מן המיצר קראתי כו' כמו שית' לקמן בעז"ה וט' של שלח לך שהזכיר משה במרגלים הם ט' דמשח רבות דנגיד בהם ולכן חושב כאן ט' תיקונים אלו ב"פ א' השערות עצמם על סדר הפ' מן המיצר כו' ולכן הזכיר אח"כ בע"ב פ' זה כמו שית' שם ואח"כ בד' ק"מ ע"א וע"כ וקמ"א חובב ט' תיקונים דמשח רבות על סדר ט' דשלח לך וכמו שביאר בי"ג תיקון' דע"ק ב"פ כמו שנת' שם ועיין בפי' הגאון שם שמ' תיקונים הם ו' היות של פ' מן המיצר וג' פעמים אדם ו' היות ו"ק דז"א שבו עיקר שם הו"ה וג' אדם הם ג' מוחין שבהם נעשה אדם שלם וכל מוח הוא מתפשט בכל הפרצוף והוא אדם שלם ותי' בנדיבים הוא ג"כ אדם והוא בדעת כמ"ש ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים והוא כולל ב' חר"ג וז"ש בנדיבים כמו שית' בעז"ה וכ' שם עוד שכל אלו התיקונים נזכרים בכ' כל פסוק כולל ב' תיקונים שהאתנחתא חולק את הפ' לשנים מלבד פ' ה' לי בעוזרי כו' הוא תיקון א' יעו"ש והנה מ"ש מן המיצר קראתי י"ה הוא תיקון ראשון שמתחיל אצל האודנין ושם עולים כל התפילות ולכן אמר קראתי כו' ושם עדיין השערות קצרים שלא נתרחקו עדיין ולכן אמר מן המיצר וכבר נת' ששם באודנין הוא בטישו דב' מוחין חר"ב והוא בטישו דבוצינא ואוירא דבטיש בתחת שיערי דרישא מתחת קוצין דעל אודנין וידוע כי חר"ב הם ב' אותיות י"ה וכו' (ב"ע).

²⁴² תיקון זה כולל השערות שעל שפה עליונה ועם השפה תחתונה וגם הארחא תתאה שבע"ק הם ג' תיקונים וכאן נכללים בחד והטעם שכאן בז"א אין בו ארחא תתאה כלל ולכן השערות שעל שפה תחתונה הם מתחברים עם של שפה עליונה ב"ע שם).

נימין על נימין מלאים מכל הצדדים.	
התיקון התשיעי [מתערבים שערות עם אלה] מתחברים [נמשכים] כל השערות במשקל מעולה [מלא] עד [עם] אותם השערות, התלויים כולם במשקל יפה כגבור חזק אחד בעל ניצחון מלחמות.	תקונא תשיעא (מתערבין שערי עם אינון) דמתחברין (נ"א אתמשכן) שערי כלהו בשקולא מעלייא (ס"א מלייא) עד (נ"א עם) אינון שערי דתליין כלהו בשקולא שפיר כחד גיבר תקיף מארי נצח קרבין
בט' תיקונים אלה נמשכים ויוצאים ט' מעיינות של שמן המשחה של מעלה, ומזה השמן המשחה הם נמשכים לכל אלה של מטה. תשעת התיקונים האלו נמצאים בזקן זה, ובשלימות התיקון של זקן זה נקרא (אדם של מטה) גבור חזק, כי כל מי שרואה את הזקן עומד בקיומו, תלוי בו גבורה חזקה. עד כאן תיקון הזקן העליון של ז"א.	בתשעה תקונין אלין נגדין ונפקין ט' מבויעין דמשח רבות דלעילא ומההוא משח רבות נגדין לכל אינון דלתתא ט' תקונין אלין אשתכחו בדיקנא דא ובשלימות תקונא דדיקנא דא אתקרי (בר נש לתתא) גיבר תקיף דכל מאן דחמי דיקנא קיימא בקיומיה תלייא ביה גבורה תקיפא עד כאן תקונא דדיקנא עלאה דזעיר אפיין
אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, עמוד בני (הקדוש), סלסל את תיקון הזקן (של המלך) הקדוש באלו התיקונים.	אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו (קדישא) סלסל תקונא דדיקנא (נ"א דמלכא) קדישא בתקונין אלין
קלט/ב	
רבי אלעזר קם, פתח ואמר "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וגו", עד "מבטוח בנדיבים". למדנו כאן [עיקר עניין] ט' תיקוני הזקן הזה, לאלו התיקונים היה צריך דוד המלך, כדי לנצח את שאר מלכים ואת שאר העמים.	קם ר' אלעזר פתח ואמר מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וגו' עד מבטוח בנדיבים תנא הכא ט' תקונין דבדיקנא דא להני תקונין אצטריך דוד מלכא בנין לנצחא לשאר מלכין ולשאר עמין
בא וראה כיון שאמר אלו ט' התיקונים, אחר כך אמר, "כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם". אמר, אלו התיקונים שאמרתי, למה אני צריך להם? משום "דכל גוים סבבוני" ובתיקוני הזקן הזה ט' תיקונים, שהם שם הו"ה, אכלם מן העולם. זהו שנאמר "בשם ה' כי אמילם".	ת"ח כיון דאמר הני ט' תקונין לבתר אמר כל גוים סבבוני בשם יי' כי אמילם אמר הני תקונין דאמינא למאי אצטריכנא משום דכל גוים סבבוני ובתקונא דדיקנא דא ט' תקונין דאינון שם יי' אשצינון מן עלמא דה"ד בשם יי' כי אמילם
ולמדנו בספרא דצניעותא ט' תיקונים אמר דוד כאן, שישה הם בשם הקדוש, כי ו' שמות הם, וג' (פעמים) אדם. ואם תאמר, ב' הם? ג' הם, שכן "נדיבים" הוא בכלל "אדם". למדנו שישה שמות,	ותנא בצניעותא דספרא תשעה תקונין אמר דוד הכא שיתא אינון בשמא קדישא דשית שמחן הוו ותלת אדם ואי תימא תרין אינון תלתא הוו דהא נדיבים בכלל אדם הוו תנא שיתא שמחן דכתיב מן המצר ²⁴³ קראתי יי' ²⁴⁴

²⁴³ והענין הוא שיש שני מיצרים בז"א בפאות הזקן והראש, כי סוף שערות הראש אחורי האזנים, הוא התחלת שני פיאות הזקן משני צדדי הפנים, והם שני פעמים אל מן אלהים, כי פאה גימטריא אלהים. והם דינין, שנאמר, 'ואל זעם בכל יום' [תהילים ז' ב'], ובא המיתוק מהתיקון הראשון הנקרא אל, ומאיר על התיקון הראשון של ז"א, דהיינו השני פאות הללו. ויש בו קוצין דשערי כמנין אל, וכל קוץ וקוץ יש בו ש"ץ נימין הממתיק את דיני זעיר ושערותיו, וזעיר נקרא שמים העולים כמנין ש"ץ נימין, וביה אתנפין כל דינין תתאין. וזהו אל מן אלהים שהוא בגימטריא פאה והוא בשני צדדי הפנים, והם שני שמות יי' ה, והם ג' אל הנכללים באותו אל, והם אל שדי, אל הויה, אל אדני. והם הגבולים של שתי פאות הפנים, הנקראים מצר, דהיינו מצרים העליונים, ועליו אמר ר' אליעזר עליו השלום 'מן המצר קראתי יי' ענני במרחב יי'. נמצא לפי זה שיש שני שמות יי' בשני צדדי הפאות, כל אחד כולל שלשה שמות אל, נמצא שהם ששה אל בימין

שנאמר "מן המיצר קראתי י"ה" אחד, "ענני במרחב י"ה" ב', "ה' לי לא אירא" ג', "ה' לי בעוזרי" ארבע, "טוב לחסות בה" חמישה, "טוב לחסות בה" ו'. ג' פעמים אדם, שנאמר "ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם" אחד, "טוב לחסות בה" מבטוח באדם" ב', "טוב לחסות בה" מבטוח בנדיבים" ג'.	חד ענני במרחב יה תרין יי' לי לא אירא תלת יי' לי בעוזרי ארבע טוב לחסות ביי' חמשה טוב לחסות ביי' שיתא אדם תלת דכתיב יי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם חד טוב לחסות ביי' מבטוח באדם תרי טוב לחסות ביי' מבטוח בנדיבים תלת
ובא וראה סוד הדבר שבכל מקום שנזכר כאן "אדם", לא נזכר אלא עם השם הקדוש. שכן כך ראוי להיות, לפי שלא נקרא (היה) אדם אלא במה שראוי לו, ומה ראוי לו? השם הקדוש, שנאמר "וייצר ה' אלוקים את האדם" בשם מלא שהוא ה' אלוקים, כמו שראוי לו. ולכן לא נזכר כאן אדם אלא ביחד עם השם הקדוש.	ות"ח רזא דמלה דבכל אתר דאדכר אדם הכא ²⁴⁵ לא אדכר אלא בשמא קדישא דהכי אתחזי משום דלא אקרי (היה) אדם אלא במה דאתחזי ליה ומאי אתחזי ליה שמא קדישא דכתיב וייצר יי' אלהים את האדם בשם מלא ²⁴⁶ דהוא יי' אלהים כמה דאתחזי ליה ובג"כ הכא לא אדכר אדם אלא בשמא קדישא
ולמדנו נאמר, "מן המיצר קראתי י"ה" ענני במרחב י"ה". שתי פעמים י"ה כנגד שתי הלחיים שהשערות אחוזים בהם. וכשראה שהשערות נמשכים ותלויים, פתח ואמר "ה' לי לא אירא ה' לי בעוזרי" בשם שאינו חסר, בשם שהוא קדוש, ובשם זה נזכר אדם.	ותנא כתיב מן הצר קראתי יה ענני במרחב יה תרי זמני י"ה לקביל תרי עלעוי דשערי אתאחדן בהו ומדחמא דשערי אתמשכאן ותליין שארי ואמר יי' לי לא אירא יי' לי בעוזרי בשמא דלא חסר בשמא דהוא קדישא ובשמא דא אדכר אדם
ומה שאמר "מה יעשה לי אדם", כך הוא. כי למדנו כל אותם הכתרים	ומה דאמר מה יעשה לי אדם הכי הוא דתנא כל אינון כתרין קדישין דמלכא כד

ושמאל, שהם אל שדי אל הויה אל אדני מימין ומשמאל. ושם יה במילואו יר"ד ה"ה עם הכול עולה א"ל, גם שתי שמות י"ה עולים א"ל עם הכולל, נמצא ששה שמות יה שיוצאים מהם ששה שמות אל לכן מונה רבי אליעזר ששה שמות. ותלת אדם הוא שם מ"ה כי ג' פעמים יה גימטריא אדם, ועוד אדם שני מצד ג' יה מהפאה של שמאל, ואחד [אדם] שבאמצע, [הרי ג' אדם] והמבין יבין, ותעין בפרק ששי של תיקוני דקנא דא"א. וגם בגרון דז"א יורדים הששה אל הנזכרים, כי הם מצד הגרון, ונעשים משה מוחין דקטנות, שלשה מאבא ושלשה מאמא, ונקרא מצרים התחתונים, ואלו שבא"א נקראים מצרים העליונים. ואין הדינים מתבטלים אלא בשרשם, דהיינו כשמאירם אלו דא"א באלו שבז"א, שזהו סוד, 'וסכסכתי מצרים במצרים' [ישעיהו י"ב ט'], דהיינו מצרים העליונים בתחתונים, ואז יתבטלו הקליפות הנאחזות במצרים התחתונים דהיינו שני פאות דז"א (עמק המלך שט"ז פנ"ה).

²⁴⁴ כבר נתבאר אצלי בסוד ויעבור וי"ג מדות גם ביארתי בענין הקרבנות שהקריבו קין והבל שהיה מצמר ופשתים והבן שם איך המצר הזה הוא סוד הצמר העליון (שער מאמרי רשב"י). והנה הקרבן שהקריב הבל היה מן הצמר העליון של הכבש הנקרא יסוד דא"א ואז נתעורר דעת העליון דבמזלא דא"א והשפיע בז"א וניתוסף שפע ביסוד שבו ונזדווג בנוקביה והחזיר ונתן בה ההוא רוחא קדמאה ביסוד שבה ולכן וישע ה' אל הבל וגו' לפי שהנה הצמר הזה נמשך מא"א מן הדעת שבו כנזכר ונמשך בז"א הנקרא הוי"ה דמ"ה דאלפין. והנה צמר ומ"ה ג' שע"ה ולכן וישע ה' אל הבל כי המשיך הצמר הנזכר בז"א הנקרא מ"ה ומשם המשיכו אל הנוק'. אבל אל קין ואל מנחתו לא שעה כי אדרבא סילק בחינת שע"ה הנזכר וז"ש אח"כ אלא אם תטיב שאת פירוש כי הנה עד עתה העלית את המ"ן שבמלכות ועקרת אותם לגמרי במקומן ונסתלקו בז"א וע"י כן לא תוכל עתה לעלות את המ"ן, אבל אם תטיב שאת ר"ל תטיב ותשוב בתשובה תוכל לעלות ולישא למעלה בבחינת מ"ן והנה בדרוש הזה יתבאר לך [ל] ענין איסור הכלאים והיתרו בציצית וכבר ביארתי בדרוש הציצית (שער המצות קדושים).

²⁴⁵ כידוע שאדם הוא בצלם אלקים ותליא בשם מ"ה יר"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא עיקר הוי' דבז"א והוא כללא דזו"נ כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם והיא חו"ה י"ט מילוי מ"ה נקבה בכללא דאדם ולכן נברא אדם בשם מלא הוי' אלקים שהוא שמא שלים חו"ה והוא דרגא דזו"נ שדוכרא בלא נוק' הוא פלג גופא וכן חסדים בלא גבורות אינו שלים שלכן לא נקרא אברהם שלים עד אחר העקידה כמ"ש (ב"ע רי ע"א).

²⁴⁶ ר"ל דר"ן כמ"ש לקמן קמא ע"ב (לש"ו).

<p>אתתקנן בתקונוי אתקרון אדם דיוקנא דכליל כלא ומה דמשלפא בהו אתקרי שמא קדישא ותערא ומה דביה אתקרי יהו"ה ואתקרי אדם בכללא דתערא ומה דביה (ס"א) ומה דאשתליף מתערא אתקרי שמא קדישא תערא ומה דביה אתקרי יהו"ה אתקרי אדם בכללא תערא ומה דביה)</p>	<p>הקדושים של המלך, כשנתקנים בתיקונייהם, נקראים אדם, צורה הכוללת את הכל. מה שמוציאה בהם, הוא הנקרא בשם הקדוש. הנרתיק ומה שבתוכו, נקראים הוי"ה ונקרא אדם בכללות הנרתיק עם מה שבתוכו. (ומה שהוציא מהנרתיק נקרא "שם קדוש". הנרתיק ומה שבו נקרא יהו"ה, אדם בכלל נרתיק ומה שבו).</p>
<p>ואלין תשעה תקונין דאמר דוד הכא לאכנעא שנאוי בגין דמאן דאחיד דיקנא דמלכא ואוקיר ליה ביקירו עילאה כל מה דבעי מן מלכא מלכא עביר בגיניה</p>	<p>ואלו ט' התיקונים שאמר דוד כאן, (תכליתם) להכניע את שונאיו. לפי שמי שאוחז בזקן של המלך ומכבדו בכבוד העליון, כל מה שמבקש מן המלך, המלך עושה בשבילו.</p>
<p>מ"ט דיקנא ולא גופא אלא גופא אזיל בתר דיקנא ודיקנא לא אזיל בתר גופא (ס"א) דדיקנא איהו עיקרא דכל גופא וכל הדורא דגופא בתר דיקנא אזיל וכלא בדיקנא תלייא (ול"ג מן ודיקנא עד גופא)</p>	<p>מדוע הזקן ולא הגוף? הגוף הולך אחר הזקן והזקן אינו הולך אחר הגוף [שכן הזקן הוא העיקר של כל הגוף וכל ההדר של הגוף, ואחר הזקן הולך והכל תלוי בזקן].</p>
<p>ובתרי גוויי אתי האי חושבנא חד כדקאמרן תרין מן המצר קראתי יה חד ענני במרחב יה תרי ה' לי לא אירא תלת מה יעשה לי אדם ארבע ה' לי בעוזי חמש ואני אראה בשונאי שיתא טוב לחסות בה' שבעה מבטוח באדם תמנייא טוב לחסות ביי' מבטוח בנדיבים תשעה (ס"א) טוב לחסות בה' מבטוח באדם ז' טוב לחסות בה' ח' מבטוח בנדיבים ט')</p>	<p>ובשני אופנים בא החשבון הזה (אופן) אחד, כמו שאמרנו. השני, "מן המצר קראתי י"ה" א', "ענני במרחב י"ה" שנים, "ה' לי לא אירא" ג', "מה יעשה לי אדם" ארבע, "ה' לי בעוזי" חמש, "ואני אראה בשונאי" ו', "טוב לחסות בה'" ז', "מבטוח באדם" ח', "טוב לחסות בה'" מבטוח בנדיבים" ט'. "טוב לחסות בה'" מבטוח באדם" ז', "טוב לחסות בה'" ח' "מבטוח בנדיבים" ט'.</p>
<p>מן המצר קראתי י"ה מאי קא מיירי אלא דוד כל מה דאמר הכא על תקונא דדיקנא דא קאמר (ר' יהודה אמר) מן המצר קראתי יה מאתר דשאר דיקנא לאתפשטא דהוא אתר דחיק מקמי פתחא דאודנין מעילא תחות שערי דרישא ובג"כ אמר י"ה י"ה תרי זמני</p>	<p>"מן המצר קראתי י"ה". במה מדובר? אלא מה שאמר דוד כאן, על תיקוני הזקן הזה אמרו. [ר' יהודה אמר] "מן המצר קראתי י"ה" מהמקום שמתחיל הזקן להתפשט, שהוא מקום צר מלפני פתח האזנים, מלמעלה מתחת לשערות הראש. לכן אמר "י"ה" "י"ה" שתי פעמים.</p>
<p>ובאתר (ס"א ובתר) דאתפשט דיקנא ונחית מאודנוי ושאר דאתפשטא אמר יי' לי לא אירא דהוא אתר דלא דחיל (ס"א דחיק) וכל האי אצטריך וכו' (אדם אתקרי ועל אתפשטותא האי אצטריך) דוד לאכנע תחותיה מלכין ועמין בגין יקרא דדיקנא דא</p>	<p>ובמקום [ואחר] שנתפשט הזקן, וירד מאזניו והתחיל להתפשט, אמר "ה' לי לא אירא" לפי שהוא מקום שאינו נדחה [דחוק]. וכל אלו היה צריך וכו' [אדם נקרא, ועל התפשטות הדבר ההוא צריך] דוד כדי להכניע מלכים ועמים תחתיו, בכח הכבוד של זה הזקן.</p>
<p>ותאנא בצניעותא דספרא כל מאן דחמי בחלמיה דדיקנא דבר נש עלאה אחיד בידיה או דאשיט ידיה ליה ינדע דשלים הוא עם עלאי וארמיה תחותיה אינון דמצערין ליה תנא</p>	<p>ולמדנו בספרא דצניעותא כל מי שרואה בחלומו שאוחז בידו את הזקן של האדם העליון או שמושיט לו ידו, יוודע שהוא בשלום עם העליונים, והוא</p>

משיך תחתיו את כל אותם המצעים אותו. למדנו הזקן העליון נתקן בט' תיקונים, והוא הזקן של ז"א הנתקן בט' תיקונים	מתתקן דיקנא עלאה בתשעה תקונים והוא דיקנא דזעיר אפין בט' תקונים מתתקן
קמ/א	
התיקון הראשון נתקנים השערות מלמעלה ויוצאים מלפני פתח האזנים, מתחת לקוצים התלויים על האזנים, ויורדים השערות נימין על נימין עד לראש הפה.	תקונא קדמא מתתקן שער מעילא ונפיק מקמי פתחא דאודנין מתחת קוצי דתליין על אודנין ונחתין שערי נימין על נימין עד רישא דפומא
למדנו כל אלו השערות שבזקן קשים יותר מכל הנימין של קוצין של שערות הראש, ושערות הראש הם ארוכים (ונכפיים) ואלו אינם ארוכים.	תאנא כל אלין נימין דבדיקנא תקיפין יתיר מכל נימין דקוצין דשערי דרישא ²⁴⁷ ושערי דרישא אריכין (וכפיין) והני לאו אריכין
שערות הראש, יש מהם רכים ויש מהם קשים, ובשעה שנמשכים השערות הלבנים של עתיק יומין לשערות של ז"א, נאמר "חכמות בחוץ תרנה", מהו "בחוץ"? בז"א הזה ש[בו] מתחברים שני מוחין.	ושערי דרישא מנהון שעיעי ומנהון קשישין ובשעתא דאתמשכן שערי חוורי דעתיק יומין ²⁴⁸ לשערי דזעיר אפין כתיב חכמות בחוץ תרנה ²⁴⁹ מאי בחוץ בהאי זעיר אפין דמתחברין תרי מוחי
וכי יעלה על דעתך שני מוחין? אלא אמור ד' מוחין ג' מוחין שיש בז"א, הנמצאים בג' החללים של הגולגולת של ראשו, ומוח אחד השוקט על מכונו וכולל את כל הג' מוחין הנמשכים ממנו בהמשכות כלולים ושקולים בשערות הלבנות לז"א זה, לג' מוחין שבו. ואז נמצאים ד' מוחין בז"א זה.	תרי מוחי ס"ד אלא אימא ארבע מוחי תלת מוחי דהוו בזעיר אפין ואשתכחו בתלת חללי דגולגולתא דרישא ²⁵⁰ וחד מוחא שקיט על בורייה דכליל כל תלת מוחי דאתמשך מניה משיכן כלילין שקילין ²⁵¹ בשערי חוורי להאי זעיר אפין לתלת מוחי דביה ומשתכחן ארבע מוחי בהאי זעיר אפין
ובשל כך נשלמו ד' הפרשיות הכתובות בתפלין, שנכלל בהם השם הקדוש של עתיק יומין, העתיק של	בגין כך אשתלימו ארבע פרשיות דכתיבין בתפלין ²⁵² דאתכליל בהו שמא קדישא

²⁴⁷ כי אמרנו שם בדיקנא דא"א שערות בעלי חכמה, הם בראש שעיעין, רצה לומר רכים, ובזקן קשים. כן בכאן בראש דז"א הם שעיעין, ובדיקנא קשישין, קשים וחזקים בסוד "דינין דדכורא קשין ברישא ונייחין בסיפא" (לקמן קמב ע"ב), מפני שנעשו בסוד הדינים מתחילה, מהגבורות דאמא שבאים מסוד מוחא דאמא (עמק המלך שט"ז פנ"ו).

²⁴⁸ הם י"ג קוצין דשערי חוורא (עמק המלך שם).

²⁴⁹ כשיורדים תרין מוחין של אבא ואמא, ותריין עטרין מא"א, הכל יורדים על ידי ישראל סבא ותבונה, ויורד חכמה של אבא בחכמה של ישראל סבא. נמצא שיש חכמות תרין בפרצוף ישראל סבא, ושני בינות בתבונה, ועל זה נאמר 'חכמות בחוץ תרונה', רצה לומר חוץ לא"א, שמקבל אותם זעיר אנפין אשר הוא מלבר. ונאמר גם כן 'כי לא עם בינות הוא', בינות שנים, אחת של אמא ואחת של תבונה, והם שלשה (חב"ד) כשמגיעים אל נה"י דישראל סבא ותבונה, ומקודם הם ארבעה דהיינו תרין מוחי ותריין עטרין, ונעשו ג' בנה"י שלהם. ולהיות שהתפלין רומזים אליהם, לכן יש ש"ן בתפלין של ג' רישין, ושל ד' רישין, וזהו שאמרו חז"ל, הקב"ה שהוא זעיר אנפין, מניח תפלין, רצונו לומר שמניח בראשו אלו האורות (עמק המלך שם).

²⁵⁰ הם חב"ד דזעיר, שיורדים התרין מוחין, והתרין עטרין, ונעשים שלשה בחב"ד, כי נכנסים בהם נה"י דישראל סבא ותבונה. ואחר כך יורדים לדעת הכולל המוחין ועטרין ונעשים אחד, לכן יש בית אחד הכולל הד' פרשיות של התפלין, ולכן אומר רשב"י עליו השלום, "וחד מוחא שקיט על בורייה דכליל כל תלת מוחי דאתמשך מיניה משיכין". רצה לומר שיורדים אחר כך החסדים והגבורות, בשאר איברי, ונעשו תשעה ספירות, ותשע תיקונים דזעיר, ומן חב"ד נעשו קוצין נימין ושערי, וגם שערות הזקן (עמק המלך שם).

²⁵¹ ע"י שער מאמרי רשב"י נה ע,ד ושם הוא הלשון משיכין דנהורין שקילין (לש"ו)

²⁵² ביארתי בביאור אדרת האזינו וע"ש (שער מאמרי רשב"י).

העתיקין וז"א, שזהו השלימות של השם הקדוש. שנאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". "שם ה'" שם ה' ממש, הרי הם הד' חריצי הבתים של התפלין.	דעתיק יומין עתיקא דעתיקין וזעיר אפין דהאי הוא שלימותא דשמא קדישא דכתיב (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך ויראו ממך שם יי' שם יי' ממש ²⁵³ דאינון ארבע רהיטי בתי דתפלין
לכן "חכמות בחוץ תרנה", שכן כאן נמצאים, כי עתיקא דעתיקין שהוא הסתום מכל הסתומים, אין נמצא ואף אין מוכן מקום לחכמה שלו, לפי שהיא חכמה סתומה מכל ולא מתפרשת.	ובג"כ חכמות בחוץ תרנה דהכא משתכחין ²⁵⁴ דהא עתיקא דעתיקין (ס"א דהכא עתיקא וכו' משום דהיא חכמתא וכו') סתימא דסתימין לא אשתכח ולא זמין חכמתא דיליה משום דאית חכמתא סתימא דכלא ולא אתפרש
ולפי שנתחברו ד' מוחין בז"א זה, נמשכים ממנו ד' מעיינות לד' צדדים נחלקים ממעין אחד היוצא מכולם, ולכן הם ד'.	ובגין דאתחברו ארבעה מוחין בהאי זעיר אפין ²⁵⁵ אתמשכן ארבע מבועין מניה לארבע עיבר ומתפרשן מחד מבועא דנפיק מכלהו ²⁵⁶ ובג"כ אינון ארבע
וכן למדנו החכמה הזו שנכללה בארבעה, נמשכה באלו השערות, שהם תלויים תילים על גבי תילים (הוא), וכלם קשים וחזקים, ונמשכים ויוצאים כל א' לצדו, ואלף אלפים ורבוא רבבות תלויים מהם שאין להם חשבון. זהו שנאמר "קווצותיו תלתלים" תלי תלים.	ותאנא האי חכמתא דאתכלילא בארבע אתמשכא בהני שערי דאינון תליין תלין על תלין (נ"א הוא) וכלהו קשיין ותקיפין ואתמשכו ונגידו כל חד לסטרוי ואלף אלפין ורבוא רבבן תליין מנייהו דליתיהון בחושבנא הה"ד קווצותיו תלתלים תלי תלים ²⁵⁷
וכולם קשים וחזקים מלהשבר, כאבן חלמיש הקשה וכסלע זו שהוא חזק, עד שעושים להם נקבים ומעיינות בתחתית השערות וממשיכים מעיינות חזקים לכל חלק וחלק ולכל צד וצד. ולפי שאלו השערות שחורים וחשוכים, נאמר "מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות".	וכלהו קשיין ותקיפין לאתחברא כהאי חלמיש תקיף וכהאי מנרא דאיהי תקיפא עד דעבדין נוקבין ומבועין מתחות שערא ונגדין מבועין תקיפין לכל עיבר ועיבר לכל סטר וסטר ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות ²⁵⁸
ולמדנו אלו השערות של הזקן, הם קשים יותר (לבד) משאר השערות של הראש, לפי שאלה לבד נפרדים ונמצאים, והם קשים באופיים. למה הם קשים?	ותנא הני שערי דדיקנא תקיפין (בלחודי) משאר שערי דרישא משום דהני בלחודיהו מתפרשן ומשתכחן ואינון תקיפין באורחיהו

²⁵³ הם ארבע אותיות, סוד תרין מוחין ותרין עטרין, "דאינון ארבע רהיטי בתי דתפלין" ואיך נחלק השם יתבאר בשער כתיבת השם בעזרת ה' ובישועתו (עמק המלך).

²⁵⁴ פירוש בהם נכנסים בזעיר אנפין ובהם נמצאים עצמם. ומפני שחכמה של אריך זה, אשר נסתר בו רישא דאין במוחא סתימא דיליה, היא גנוז וטמיר יתיר, לכן אינה נכנסת בזעיר אנפין, וצריך חכמה אחרת הכלולה בתרין, לכונוס בזעיר אנפין לשמש תחת חכמה שלו, ואפילו במקום אבא ואמא לא יכנסו אלא במקום ישראל סבא ותבונה. לכן אומר הזוהר, 'דבהכא משתכחין' 'בחוץ תרונה' למטה, כדי שיכול לסבול 'דהא עתיקא דעתיקין סתימא דסתימין לא אשתכח' שם בזעיר אנפין, להכניס עצמו המוחין, משום דהיא סתימא דכלא ולא אתפרש' ואינה מגולה (עמק המלך).

²⁵⁵ ר"ל לדעת שלו (עמק המלך).

²⁵⁶ רצונו לומר יסוד דאבא הנקרא מעיין החכמה הגנוז בתוך יסוד אמא, ובאים לדעת זעיר, אשר הוא בכור, ונוטל פי שנים מאביו [היינו] המוחין והעטרין (עמק המלך).

²⁵⁷ אור יוצא משם, ומוציא השערות תילי תילים שאין להם חשבון ומנין, שנאמר, 'קווצותיו תלתלים' והם עשר אלה"ם העולים תלתל, ואותיות חמשים כמנין ים, 'שחורות כעורב', ראשי תיבות ש"ך דינים. הם י' פעמים ל"ב אלה"ם הבאים מאבא, וכמה רבבות מחנות המקבלים מהם, הם תלי תלים (עמק המלך).

²⁵⁸ הם הדינין והקליפות, היונקים מרחוק מאלו השערות. והקליפה היא נקראת צל מות, וצל הוא גימטריא ק"ך אלה"ם, ו'עמקות' הם ב' מיני דינים (עמק המלך).

אמאי תקיפין אי תימא משום דכלהו דינא לאו הכי דהא בתקונין אלין אשתכחו רחמי (ודינא ²⁵⁹) ובשעתא דנחתין תליסר מבועי נהרי דמשחא אלין כלהו רחמי	אם תאמר מפני שכולם הם דין, הלא אינו כן, כי באלו התיקונים נמצאים רחמים (ודין), ובשעה שיורדים י"ג מעיינות של נהרות שמן, אלה כולם רחמים.
אלא תאנא כל הני שערי דדיקנא כלהו תקיפין מ"ט כל אינון דרחמי בעיין למהוי תקיפין לאכפייא לדינא וכל אינון דאינהו דינא הא תקיפין אינון	אלא למדנו כל אלו שערות הזקן כולם הם קשים. מהו הטעם? כל אלו [שהם] רחמים, צריכים להיות תקיפים כדי לכפות את הדינים, וכל אלו שהם דינים הרי הם תקיפין.
ובין כך ובין כך בעיין למהוי תקיפין מתרין סטריין כד בעי עלמא רחמין רחמי תקיפין ונצחין על דינא וכד בעי דינא תקיף ונצח על רחמי ²⁶⁰	ובין כך ובין כך הם צריכים להיות תקיפין משני צדדים, כשהעולם צריך לרחמים, הרחמים חזקים ומנצחים את הדין. וכשצריכים דין, הדין חזק ומנצח את הרחמים.
ובג"כ בעיין למהוי תקיפין מתרין סטריין דכד בעו רחמי שערי דאינון ברחמי קיימין ומתחזיא (ס"א ומתאחדא) דיקנא באינון שערי וכלא הוו רחמי וכד בעיין דינא אתחזיין דיקנא באינון שערי וכלא אתקיים בדיקנא	לכן צריכים הם להיות קשים משני הצדדים, וכשצריכים רחמים, השערות שהם רחמים עומדים, ואז נראה (ונאחר) הזקן באלו השערות, כלם הם רחמים. וכשצריכים דין, נראה הזקן באלו השערות, וכולם מתקיימים בזקן.
וכד אתגלייא דיקנא קדישא חוורא כל הני וכל הני מתנהרין ומסתחין כמאן דאסתחי בנהרא עמיקא ממה דהוה ביה ואתקיימו כלהו ברחמי ולית דינא אשתכח וכל הני תשעה כד נהרין כחדא כלהו אסתחין ברחמי	וכשמתגלה הזקן הקדוש הלבן, כל אלו וכל אלו מאירים ונרחצים, כמי שמתרחץ בנהר עמוק ממה שהיה עליו, ומתקיימים כלם ברחמים, ולא נמצא הדין. וכל אלו הט', כשמאירים יחד כולם נרחצים ברחמים.
ובג"כ אמר משה זמנא אחרא יי' ארך אפים ורב חסד ואלו אמת לא קאמר משום דרזא דמלה אינון תשעה מכילן דנהרין מעתיק יומין לזעיר אפין וכד אמר משה זמנא תניינא תשעה תקונין אמר ואינהו תקוני דיקנא דמשתכחי בזעיר אפין ונחתין מעתיק יומין ונהרין	ולכן אמר משה פעם אחרת "יהו"ה ארך אפים ורב חסד" ואלו "אמת" לא קאמר, משום שסוד הדבר, אלו תשע המידות שמאירים מע"י לז"א. וכשאמר משה פעם שנית, אמר תשעה תיקונים, והם תיקוני הזקן הנמצאים בז"א, יורדות מע"י ומאירות
קמ/ב	
ביה ובג"כ אמת תלייא בעתיקא והשתא לא אמר משה ואמת	בו. ולכן "אמת" תלויה בעתיקא, ועתה לא אמר משה "ואמת".
תנא שערי דרישא דזעיר אפין כלהו קשישי תלין על תלין ולא שעיעין ²⁶¹ דהא חמינא	למדנו שערות הראש של ז"א כולם הם קשים, תלים על גבי תלים, ואינם

²⁵⁹ כי גם חמש הויות מנוקדים אלה"ם עולים תלמוד, יש בו אסור ומותר, כשר פסול, טהור טמא, והשערות נחלקים לימין ולשמאל, אלא שערותיו של הזקן דזעיר אנפין צריכים להיות תקיפין "מתרין סטריין" (עמק המלך).

²⁶⁰ או זה או זה גובר, והכל ביד מעשה התחתונים היא הבחירה. לכן צריכים שערות הזקן להיות גבורים משני צדדים, וכשמתגלה עליו אור הזקן של אריך אנפין, הוא דקנא חוורא, על זקן זעיר אנפין, הוא כמי שרוחץ עצמו בנהר עמוקה. ונעשים לבנים, ומדת הרחמים גוברת, וכלם רחמים גמורים, ונמתקים הדינים ולא יראו עוד כל זמן שישראל עושים רצונו של מקום, והתשעה תיקוני דקנא דזעיר אנפין מאירים ונמתקים, ונעשים רחמים גמורים (עמק המלך).

²⁶¹ מפרש עוד טעם למה שערות דז"א קשישין יותר משל ע"ק והוא כי ידוע ששמן הוא מסט' דחכמה ודבר זה נראה בחוש שמי ששערותיו רכיכים ושעיעין הם מתקמטים ואין נמשכים בהתפשטות למטה כ"כ

חלקים. שהרי ראינו שג' המוחין בג' חללים נמצאים בו, והם מאירים ממוח הסתום, ולפי שהמח של עתיק יומין שוקט ונח כיין הטוב על שמריו. כל שערי רכים, והם משוחים בשמן הטוב ולכן נאמר, "ראשה כעמר נקא".	דתלת מוחי בתלת חללי משתכחין ביה ונהרין ממוחא סתימא ²⁶² ומשום דמוחא דעתיק יומין שקיט ושכיך כחמר טב על דורדייה שערוי כלהו שעיעין ומשיחין במשחא טב ובג' כתיב ראשה כעמר נקא ²⁶³
וזה של ז"א, הם קשים ולא קשים. שהרי כולם תלויים ואינם מקורזלים, ולכן חכמה נמשכת ויוצאת. אבל לא החכמה של החכמה שכן היא שנחה ושוקטת שכן למדנו אין מי שמכיר את מוחו של עתיק יומין אלא הוא, ומה שנאמר "אלה"ם הבין דרכה והוא ידע את מקומה", זה נאמר בז"א. אמר רבי שמעון, ברוך בני להקב"ה בעולם הזה ובעולם הבא.	והאי דזעיר אפיין קשישין ולא קשישין דהא כלהו תליין ולא מתקמטי ובג' חכמתא נגיד ונפיק ²⁶⁴ אבל לא חכמתא דחכמתא דאיהי שכיכא ושקיטא דהא תנינא דלית דידע מוחיה דעתיק יומין בר איהו והאי דכתיב אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה בזעיר אפיין אתמר ²⁶⁵ אמר רבי שמעון בריך ברי לקב"ה בעלמא דין ובעלמא דאתי
תיקון השני יוצאים השערות, ועולים מראש הפה, עד לראש האחר של פתח	תקונא תניינא ²⁶⁶ נפיק שיערא וסליק מרישא דפמא עד רישא אחרא דפתחא דפומא ונחית

משא"כ כשהם קשים ותיקפין והטעם לזה כי שערות דע"ק שהם נמשכים ממז"ס וידוע שמז"ס הוא חד מוחא והוא בחי' חכמה ואף שיש שם ג' היות שרשי ג' מוחין מז"מ כולם הם בחד חללא וידוע כי חכמה אינו מתפשט ועיקר הגילוי והתפשטות מתחיל מבינה ולכן חכמה הוא אות י' סתימא מכל סטריו משא"כ אות ה' בינה מתחלק לג' קווין ולכן בע"ק שאין ניכר רק חכמה לבד לכן שם המוח סתום ואין מתחלק לג' חללים רק בחד בסוד אות י' לבד ולכן כתיב בה והחכמה מאין תמצא לא ידע אנוש ערכה כו' ולכן גם השערות דנפקין משם הם שעיעין ומתקמטין ואין מתפשטים לתתא משא"כ ז"א שבו הם ג' חללין ממש מתחיל הגילוי ולכן השערות אין משיחין במשחא שהוא הארת חכמה רק מעט ולכן הם תקיפין ומתפשטים לתתא (ב"ע רטז ע"ב).

²⁶² ר"ל שמקבלים הארה מג' היות דלשם שהם שרשי ג' מוחין ולכן יש בהם ג"כ פנימיות משח רבות אבל לא כ"כ כמו בע"ק ומשום דמוחא דע"ק שקיט ושכיך כו' הוא כמ"ש ששם רק חכמה מתגלה ולכן שערוי ג"כ שעיעין ומשיחין במשחא טב שהוא סוד שמן הטוב על הראש שמן המשחה שהוא סוד עיקר שם מ"ה יא"א ובמילואים יוד אלף אלף אלף גי' משחה כידוע שבמז"ס הוא שם מ"ה והוא י"ב לוגין י"ב אתון דג' היות דשם וידוע שכל לוג הוא ו' ביצים והם ע"ב ביצים ב"ב לוגין סוד שם ע"ב דחכמה והנשאר משם הנ"ל ו"ד ה' ו"ו ה' גי' ל"ב סוד ל"ב נתיבות פליאות חכמה שמושרשים במז"ס כמ"ש במ"א באריכות והנה המילוי של ג' אלפין הנ"ל הם סוד צמר (ב"ע שם).

²⁶³ והוא נקי משום דמשיחין במשח טב שאין בו פסולת שהדיני' כמוסים שם כחמר טב על דורדיי' והאי דז"א קשישין ר"ל משום ששם אין מתכבה אור השמן כ"כ ומ"מ לא קשישין כשל הדיקנא כמ"ל באריכות ומשום דהם קשישין הם תליין לתתא כמ"ש שכל גילוי מצד בינה משם ולמטה (ב"ע שם).

²⁶⁴ ר"ל ששם במוחין דז"א אור חכמה נגיד ע"י בינה ואח"כ ונפיק בדעת להתפשט בגוף משא"כ חכמתא דחכמתא ר"ל חכמה דע"ק ששם אין גילוי כ"כ לבינה ולכן נק' חכמתא דחכמתא ר"ל שזה לבד מתגלה שם דאיהי שכיכא ושקיטא בב' בחי' א' שאין דין וכעס נמצא שם שהדין בלוע בשורשו והב' שהיא שקיטא ואין מתפשט כ"כ לתתא וע"ז מביא ראי' דתנינן דלית דידע כו' כמ"ש שאין מתגלה לתתא וכמ"ש באד"ז ד' ר"צ ע"א וז"ל והאי אב נפיק מע"ק כו' ת"ח כתיב אלקים הבין דרכה דרכה ממש אבל והוא ידע מקומה כו' וכ"ש ההיא חכמתא סתימא כו' ופי' הגאון בביאורו לס"ד שאלקים הוא ז"א והוא ידע דרכה ר"ל שאין משיגה חכמה ממש רק מה שמתפשט ממנו דרך בינה אבל ע"ק והוא ידע את מקומה ר"ל שורש החכמה שהוא מז"ס שאבא נפיק מתמן (ב"ע ע).

²⁶⁵ ר"ל שתי' אלקים הנז' כאן הוא ז"א הרי שאפי' בחי' אבא אין משיג עצמותו רק דרכו לבד ומכ"ש שאין לו השגה בחכמתא עילאה דע"ק והוא אינו מושג רק לע"ק שנק' הוא כמבואר (ב"ע ע).

²⁶⁶ כבר ביארנו זה למעלה והזכיר כאן בתיקונא שפיר כמ"ש למעלה שתיקון ראשון הוא אצל האודינן לא נתגלה כ"כ שפירותא דדיקנא דז"א ששם הוא במיצר עד תיקון ב' שכתוב ענני במרחב י"ה שהתחיל להתגלות וכבר נת' שזה הפרש בין ז"א לע"ק שע"ק כל תיקונים דילי' הם לרחמים משא"כ של ז"א לגבורה ולנצחא שנאין כמ"ש תפארת בחורים כוחם והדר זקנים שיבה וכאן בתיקון ב' שהתחיל קצת להגלות גבורתו לזה אמר כד תיקונא דדיקנא מתתקן בתיקונא מלכא ר"ל כמלך יוצא במלחמה שז"א נק' מלך בסוד ט' תיקונים והם כל א' כולל פרצוף שלם ב"ס שאין בחי' ומדה באצילות שאין כולל י"ס שזהו הנהגה שלימה ולכן ט' תיקונים נק' מלך גי' צ' והוא סוד ט"ס דילי' חב"ד חג"ת נה"י שהוא סוד צ' דצלם כמ"ש

<p>מתחות פומא עד רישא אחרא נימין על נימין בתקונא שפיר קום רבי אבא קם ר' אבא פתח ואמר כד תקונא דדיקנא דא מתתקן בתקונא דמלכא (ס"א בתקוני מלכין) (ס"א כד תקונא דא מתתקן בדיקנא דמלכא אתחזי) כגבר תקיף שפיר למחזי רב ושלטי הה"ד גדול אדונינו ורב כח</p>	<p>הפה, ויורדים מתחת הפה עד לראש האחר, נימין על גבי נימין בתיקון יפה. קום רבי אבא. קם רבי אבא. פתח ואמר כשתיקון זה הזקן מתתקן בתיקון של המלך (בתיקוני המלך) (כאשר תיקון זה נתקן בזקן המלך נראה) כגבור חזק, יפה מראה, גדול ושולט. זהו שנאמר גדול אדונינו ורב כח.</p>
<p>וכד אתבסם בתקונא דיקנא יקירא קדישא וישגח ביה אקרי בנהירו דיליה אל רחום וגו' והאי תקונא תניינא אתתקן כד נהיר בנהירו דעתיק יומין אקרי רב חסד וכד מסתכלי דא בדא אתקרי בתקונא אחרא ואמת דהא נהירו אנפיה (ס"א דא נהירו דאנפין)</p>	<p>וכשמתמתק בתיקון הזקן המכובד הקדוש ומושגח על ידיו, אז נקרא בהארה שלו "א"ל רחום וגו'". והתיקון הזה השני נתקן. כשמאירה זו ההארה של עתיק יומין נקראת "רב חסד", וכאשר מסתכלים זה בזה נקראת (בשם) תיקון אחר "ואמת", כי מאירים פניה (זה הארת הפנים).</p>
<p>ותאנא נושא עון אתקרי דא תקונא תניינא כגונא דעתיקא קדישא אבל משום ההוא אורחא דנפיק בתקונא תליתאה תחות תרין נוקבין דחוטמא ושערין תקיפין זעירין מליין לההוא אורחא לא אתקרון הכא נושא עון ועובר על פשע ואתקיימו באתר אחרא</p>	<p>ולמדנו "נושא עון" נקרא זה התיקון השני כדוגמת (התיקון) של העתיק הקדוש, אבל מפני אותו השביל היוצא בתיקון השלישי תחת ב' נקבי החוטם, והשערות הקשים הקטנים הממלאים את השביל ההוא, לא נקרא כאן "נושא עון" ועובר על פשע" ומתקיימים במקום אחר.</p>
<p>ותניא תלת מאה ושבעין וחמש חסדים²⁶⁷ כלילין בחד דעתיק יומין וכלהו אקרון חסדי קדמאי דכתיב איה חסדיך הראשונים וכלהו כלילין בחד דעתיקא קדישא סתימא דכלא וחד דזעיר אפין אקרי חסד עולם ובספרא דצניעותא קרי ביה לחסד קדמא דעתיק יומין רב חסד ובזעיר אפין חסד סתם ובג"כ כתיב הכא ורב חסד וכתיב נוצר חסד לאלפים סתם</p>	<p>ולמדו שע"ה חסדים כלולים בחד של עתיק יומין, וכלם נקראים "חסדים הראשונים", שנאמר "איה חסדיך הראשונים". וכלם כלולים בחד של העתיק הקדוש הסתום מכל, והחסד של ז"א נקרא "חסד עולם", ובספרא דצניעותא קורא בו את החסד הראשון של עתיק יומין "רב חסד", ובז"א חסד סתם, ולכך כתוב כאן "ורב חסד" ונאמר "נוצר חסד לאלפים" סתם.</p>
<p>ואוקימנא האי רב חסד מטה כלפי חסד לנהרא ליה ולאדלקא בוציני דתנא האי אורחא דנחית תחות תרין נוקבין דחוטמא ושערין זעירין מליין לההוא ארחא לא אקרי ההוא ארחא עובר עלפשע דלית אתר לאעברא ליה בתרי גוויי חד משום שערי דאשתכח בההוא ארחא הוא אתר קשיא לאעברא וחד משום דנחית אעברא דההוא אורחא עד רישא דפומא ולא יתיר</p>	<p>וביארנו "רב חסד" הזה מטה כלפי חסד, להאיר לו ולהדליק נרות. כי למדנו השביל הזה, היורד תחת שני נקבי החוטם, ושערות קטנים ממלאים את השביל ההוא, לא נקרא זה השביל "עובר על פשע", שכן אין מקום להעביר אותו משני טעמים אחד משום השערות הנמצאות בזה האורח, והוא מקום שקשה להעביר בו, ואחד משום שהירידה להעביר השייך לזה השביל הוא</p>

האריז"ל וכל כבוד המלך הוא למעבד קרבין ולנצחא שנאין שלכן דוד המע"ה הי' יוצא תמיד להלחם מלחמת ה' להכרית הקליפות ולזה הזכיר הוא ט' תיקונים מן המיצר כו' כנ"ל (ב"ע).
²⁶⁷ זה יובן מדף ק"ל ע"ב וז"ל תאנא ארכא דחוטמא שע"ה עלמין אתמליין כו'. וכבר הודעתך בדף קל"ז ע"ב כי החוטם הוא סוד גבור' בסוד ויחר אף ה' בם וילך וכנגד אותם השע"ה גבו' דבאורכא דחוטמא הם אלו התלת מאה ושבעין וחמש חסדים האלו למתק הגבורות ההם (שער מאמרי רשב"י).

עד ראש הפה ולא יותר.	ועל זה נאמר "שפתותיו שושנים" אדומות כשושנה, "נוטפות מור עובר" אדום חזק, זה השביל שבכאן משני הטעמים לא (בב' טעמים מתרה ולא) התמתקו. מכאן כי מי שרוצה להתרות (בחברו שישתוק), שני פעמים מכה באצבעו על זה האורח.
תקונא רביעאה נפיק שיערא ואתתקן וסליק וחפי בעלעוי בתקרובתא דבוסמא האי תקונא יאה ושפירא לאתחזיא הוד והדר הוא (ס"א הוד עלאה) ותניא הוד עלאה נפיק ואתעטר ונגיד לאתאחדא (ס"א ליאה דעלעין) בעלעוי ואתקרי הוד זקן	התיקון הרביעי השערות יוצאים ונתקנים, ועולים מכסים את הלחיים במנחת הבושם. התיקון הזה הוא נאה ויפה, למראה הוד והדר הוא (הוד עליון). וכן למדנו ההוד העליון יוצא ומתעטר ונמשך להתאחז (ליאה דרוחות) בלחיו, ונקראים הוד זקן.
ומהאי הוד והדר תליין אלין לבושי דאתלבש בהו ואינן פורפירא יקירא דמלכא דכתיב הוד והדר לבשת תקונין דאתלבש בהו ואתתקן בהאי דיוקנא דאדם יתיר מכל דיוקנין ותאנא	ומההוד וההדר הזה תלויים אלו הלבושים שמתלבש בהם, והם הלבוש המכובד של המלך שנאמר הוד והדר לבשת, הם תיקונים שנתלבש בהם, ונתקן על ידי זה צורת האדם יותר מכל הצורות. ולמדנו
קמא/א	
האי הוד כד אתנהר בנהירו דדיקנא עלאה ²⁶⁸ (נ"א דא) ואתפשט בשאר תקונין נהירין האי הוא נושא עון מהאי גיסא ²⁶⁹ ועובר על פשע מהאי גיסא ²⁷⁰ ובג"כ לחייו כתיב	זה ההוד, כשמאיר בהארה של הזקן העליון (זה) ונתפשטה בשאר התיקונים המאירים דבר זה נקרא "נושא עון" מצד זה, ו"עובר על פשע" מצד זה. לכן נאמר "לחייו".
ובצניעותא דספרא אקרי הוד והדר ותפארת ²⁷¹ דהא תפארת הוא עובר על פשע שנאמר ותפארתו עבור על פשע ²⁷² אבל האי תפארת לא אוקימנא אלא בתקונא תשיעאה	ובספרא דצניעותא נקרא הוד והדר ותפארת, שכן תפארת הוא "עובר על פשע", שנאמר "ותפארתו עבור על פשע", אבל התפארת הזה, לא בארנו אלא בתיקון התשיעי, כמו שנאמר

²⁶⁸ הוא הזקן של א"א, כשמאיר בדיקנא של ז"א (עמק המלך שט"ז פנ"ט).

²⁶⁹ של צד ימין, השערות המכסים הלחי הימני (עמק המלך שם).

²⁷⁰ של צד השמאל המכסה הלחי השמאל, ומהפך הפשע לשפע. כי כשיש דין חזק, והזקן של א"א אינו מאיר למטה חס ושלו, בסבת חטאי ופשעי בני ישראל, אז הפשע מתגבר חס ושלו, ושפע נעדרת ונתעכב, והחיצונים מתגברים חס ושלו. ודווקא בז"א נחלק לבחינת ימין ושמאל, בעת רצון בפעולותיהם, ונחלקים לשני תיקונים הנזכר, אבל באין וב א"א הם תיקון אחד, כדפירשתי במקומו. ועובר על פשע הוא באורח שתחת הפה דליה, ובז"א אינו אלא בשני הלחיים, וזהו אומרו, 'ובגין כך לחייו כתיב', ומיעוט רבים שנים, והם שני תיקונים כדפירשתי (עמק המלך שם). תיקון ב' בע"ק הוא נק' נושא עון ותיקון ג' עובר על פשע כמ"ש במיכה ולמעלה אמר בתיקונא תליתאה שלא אתקרון הכא נושא עון ועובר על פשע ואתקיימו באתר אחרא והיינו כמס"ל שכאן בז"א הם דינים ולכן נק' אפי"ם ור"ב כמס"ל בביאורו לזה אמר שבעת שנהירין תיקונים דע"ק בז"אאז נהירין בב' תיקונים אלו בחי' נושא עון ועובר על פשע בשערות שעל השפה ובארחא העליונה כן נראה לפרש ע"פ הקדמות מהאריז"ל והגאון אבל לפי משמעות הענין יש לפרש בדרך אפשר שכוונתו על ב' לחיים דז"א המוקפים בשערות כמס"ל כאשר יש עת רצון ונהירין תיקונים דע"ק בז"א אז ב' תיקונים נושא עון ועובר על פשע דלשם הם מאירין כאן בב' לחיים שכאן הוא בחי' דין שלכן אקרי חסד סתם כמס"ל וע"י הארת ע"ק מתמתקים ב' לחיים אלו (ב"ע רכ ע"ב).

²⁷¹ רצה לומר ת"ת של א"א נותן להם התיקון הזה (עמק המלך).

²⁷² דהיינו תפארתו הידוע של עתיקא, דרכו להיותו עובר על פשע תמיד, ולא הת"ת של מטה, ולכן בעת רצון מתגלה הת"ת הזה על הזקן דז"א, ועובר על פשע גם הוא (עמק המלך).

<p>כד"א ותפארת בחורם כחם ותמן אקרי תפארת²⁷³ וכד אתתקל (ס"א אסתכל) במתקלא חד סלקין אמר ר"ש יאות את רבי אבא לאתברכא מעתיקא קדישא דכל ברכאן נפקין מניה</p>	<p>"ותפארת בחורים כחם", ושם הוא נקרא "תפארת". וכשנשקול [וכשנתבונן], עולים במשקל אחד. אמר רבי שמעון, ראוי אתה רבי אבא להתברך מהעתיק הקדוש, שכל הברכות יוצאות ממנו.</p>
<p>תקונא חמישאה פסיק שערא ואתחזון תרין תפוחין מכאן ומכאן סומקן כהאי ורדא סומקא ומתלהטן במאתן ושבעין עלמין הני תרי תפוחין כד נהרין (מתרין סטרי) מנהירו דתרי תפוחין קדישין עילאין דעתיקא אתמשך סומקא ואתי חורא</p>	<p>התיקון החמישי השערות נפסקים, ונראים שני תפוחים מכאן ומכאן, אדומות כמו שושנה אדומה, ומתלהטין בע"ר עולמות. אלו שני התפוחים, כשמאירות (מב' צדדים) מהארת שני תפוחים הקדושים העליונים של עתיקא, נמשכת האדמימות, ובאה לבנינות.</p>
<p>בהאי כתיב יאר יי פניו אליך ויחנך דכד נהרין מתברך אלמא ובשעתא דאתעבדו סומקא כתיב ישא יי פניו אליך כלומר יסתלק ולא ישתכח רוגזא בעלמא תאנא כלהון נהורין דאתנהרן מעתיקא קדישא אתקרון חסדי קדמאי ובגין אינון נהרין כל אינון חסדי עולם</p>	<p>על דבר זה נאמר "יאר ה' פניו אליך ויחנך", כשמאירות, מתברך העולם. ובשעה שהם נעשות אדומות, נאמר "ישא ה' פניו אליך". כלומר, שיסתלק ולא ימצא רוגז בעולם. למדנו כל האורות המאירים מע"ק, נקראים "חסדים הראשונים". ובגלל אלו מאירים כל אלה ה"חסדי עולם".</p>
<p>תקונא שתיתאה נפיק שערא כחד חוטא דשערי בסחרניה דדיקנא (ס"א ותליין עד רישא דמעוי ולא נחית עד טבורא תנא תקונא דא הוא דאקרי) פאת הזקן ואיהו חד מחמש פאין דתליין בחסד (וברחמי) ולא אבעי לחבלא האי חסד כמה דאתמר ובגין כך לא תשחית את פאת זקנך כתיב</p>	<p>התיקון הששי יוצאים השערות כחוט אחד של שערות סביב לזקן (ותלויים עד ראש המעיים ואינו יורד עד הטבור. שנינו תיקון זה הוא שנקרא) פאת הזקן, והיא אחת מחמש הפאות התלויות בחסד (וברחמים), אין מן הראוי להשחית חסד זו. כמו שנאמר, ומטעם זה נאמר "לא תשחית את פאת זקנך".</p>
<p>תקונא שביעאה דלא תליין שערא על פומא ופומא אתפני מכל סטרוי ויתבין שערין בתקונא סחור סחור ליה קום רבי יהודה קם רבי יהודה פתח ואמר בגזירת עירין פתגמא</p>	<p>התיקון השביעי שאין השערות תלויים על הפה (עצמו), והפה פנוי מכל צדדיו, והשערות יושבים בתיקון סביב סביב לה. קום, רבי יהודה. קם רבי יהודה. פתח ואמר, בגזירת עירין פתגמא</p>

²⁷³ הוא עולה ממדריגת נער, לבחור כארזים בגדלות, שנראה בו זקן קטן, בערך זקן עתיקא שהוא גדול והוא לבן כשלג, שנאמר 'ולבושיה כתלג חיור'. הוא הזקן הנקרא לבוש, המלבש חצי גופו עד הטיבור, כי דיקנא דיליה תליין עד טבורא דלבא, ומלובשים בו אבא ואמא, אבל דיקנא דז"א אינו מגיע אלא עד רישא דמעוי, דהיינו עד ראש המעיים, שהוא יותר למעלה. ושערותיו של הראש והזקן הם שחורות כעורב, ומתלבנים על ידי שערותיו של הזקן והראש דעתיק יומין בעת רצון, ובחור גימטריא ר"ו, שהוא אריה, שהם חשבון ג' פעמים חסד וזהו סוד כח הבחור והאריה שהשליך פרעה וחילו בים, דהיינו, 'שש מאות רכב בחור' דיליה ושלישים על כלו, שהיה מסדר חילו נגד ג' פעמים חסד העולה אריה, וכל זאת לא הועיל לו. וזהו, 'ותפארת בחורים כחם' וגבורתם, ובחורים הוא אותיות בחור ים, שהשליך אותם במצולת ים בשלהוביתא דאשא, שנאמר, 'תשלח חרונוך יאכלמו כקש וברוח אפך נערמו מים' [שמות ט"ו ח'] רצה לומר שכל הדינים היו נגוף לפרעה וחילו ורפוא לישראל כתיב. ועתיק יומין יתיב ושער רישיה כעמר נקא [דניאל ז' ט'], וכתיב, 'קווצותיו תלתלים שחורות כעורב' [שיר ה' י"א], לא קשיא הא בעתיק יומין והא בזעיר אנפין. ובמתן תורה ראו אותו כל ישראל כזקן, ובשעת קריעת ים סוף, ראו אותו כגיבור וכבחור, שנאמר "וי"א איש מלחמה, לא קשיא כאן בישיבה ראו אותו כזקן הדורש בישיבה, וכאן בשעת מלחמה ראו אותו כגיבור, בזמן שטבע פרעה וחילו בים. וכל התיקוני רישא ודקנא מתלבנים אם מאירים עליו תיקוני א"א, ואף על פי שאמרנו שזה התיקון הוא היה ראוי להיות בתיקון התשיעי, הרביעי והתשיעי הוא הכל אחד. כי החוט הזה הנותן שיעור ומסבב להשערות מתחיל ממקום הערוגת הבושם והולך עד למטה סביב הזקן, וזהו אומרם "וכד אתתקלו וכו'" (עמק המלך).

<p>כמה אלף רבבן מתנשן (ס"א מתישבן) ומתקיימן בהאי פומא ותליין מניה וכלהון אקרונ פה</p>	<p>[תרגום הדבר הוא בגזירת המלאכים], וכמה אלפי רבבות נושבים (מיושבים) ומתקיימים על ידי פה זה ותלויים ממנו. כולם נקראים (על שם ה)פה.</p>
<p>הה"ד וברוח פיו כל צבאם ומההוא רוחא דנפיק מפומא מתלבשן כל אינון דלבר תליין מהאי פומא ומהאי פומא (ס"א רוחא) כד אתפשט האי רוחא מתלבשן ביה כמה נביאי מהימנא וכלהו פה יי' אתקרון ובאתר דרוחא נפיק לא אתערבא מלה אחרא וכלהו (פיות) מחכאן לאתלבשא בההוא רוחא דנפיק והאי תקונא שליטא על כלהו שיתא משום דהכא מתקיימן כלהו ומתאחדן</p>	<p>זהו שנאמר "וברוח פיו כל צבאם", מאותו הרוח היוצא מהפה מתלבשים כל אלו בחוץ, תלויים מזה הפה. ומזה הפה [רוח], כשמתפשט הרוח הזה, מתלבשים בו כמה נביאי אמת, וכלם נקראים "פי הוי"ה". ובמקום שיוצא ההבל, אין מתערב דבר אחר, וכלם (פיות) מחכים להתלבש באותו הרוח היוצא. וזה התיקון הוא השולט על כל ששת (התיקונים) לפי שמכאן מתקיימים כולם, והם נאחזים.</p>
<p>ובגיני כך שערורי שקילין סוחרניה דפומא ואתפני מכל סטרוי והאי תקונא שליטא על כלהו משום דהכא מתקיימן כלהו ומתאחדן אמר ר"ש בריך אנת לעתיקא קדישא</p>	<p>ולכך השערות במשקל אחד סביב הפה, ונתפנה מכל צדדיו. ותיקון זה שולט על כולם, משום שכאן מתקיימים כולם ונאחזים. אמר רבי שמעון, ברוך אתה להעתיק הקדוש.</p>
<p>תקונא תמינאה דנחתין שערי בתחות דיקנא מחפיין קדלא דלא אתחזי דתניא אין למעלה לא ערף ולא עפוי ובזמנא דאנח (ס"א דנצח) קרבי אתחזי משום לאחזאה גבורתא דהא תנינן אלף עלמין אתאחדין מניה הה"ד אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים ואלף המגן רזא הוא בצניעותא דספרא כל שלטי הגבורים דאתו מסטר גבורה חד מאינון גבוראן</p>	<p>התיקון השמיני שיורדות השערות תחת הזקן ומכסות את העורף שלא יתראה. שכן למדנו אין למעלה לא עורף ולא עיפוי, ובזמן שלוחם (שמנצח) קרבות מתגלה כדי להראות גבורה. שכן למדנו אלף עולמות נאחזים בו. זהו שנאמר "אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים" ואלף המגן, הוא סוד (המבואר) בספרא דצניעותא כל השלטונות של הגבורים, שבאו מצד הגבורה, הם [רק] אחת מאלו הגבורות.</p>
<p>תקונא תשיעאה דאתמשכן (ס"א דמתחברן) שערי בשקולא מליא עם אינון שערי דתליין כלהו בשקולא שפיר כחד גיבר תקיף מארי נצחן קרבייא משום דכלהו שערי אתמשכן בתר אינון דתליין וכללא דכלהו באינון דתליין וכלא אתמשך (חסר כאן) ועל דא כתיב תפארת בחורים כחם (ונראה על הים כבחור טוב) הה"ד כתיב בחור כארזים כגיבר עביר גבוראן ודא הוא תפארת חילא וגבורתא ורחמי</p>	<p>התיקון התשיעי, שנמשכות (שמתחברים) השערות במשקל מלא עם אותן השערות התלויות כלם במשקל יפה כגבור חזק א' בעל נצחון מלחמות, לפי שכל השערות הנמשכים אחר אלו התלויים וכללות כלם הם באלו התלויים, וכולם נמשכים. ועל זה נאמר "תפארת בחורים כחם" (ונראה על הים כבחור טוב וזהו שנאמר) ונאמר "בחור כארזים", כגיבור העושה גבורות. וזהו תפארת כח וגבורה ורחמים.</p>
<p>תנא אר"ש כל הני תקונין וכל הני מלין בעינא לגלאה למאריהון דאתקלו במתקלא ולא לאינון דלא עאלו (נ"א ס"א ולא) דעאלו ולא נפקו) אלא לאלין דעאלו ונפקו דכל מאן</p>	<p>למדנו אמר רבי שמעון, כל אלו התיקונים וכל אלו הדברים, רציתי לגלותם לאלו שנשקלו במשקל ולא לאלו שלא נכנסו ((ולא) נכנסו ולא יצאו), אלא לאלו שנכנסו ויצאו. שכן כל מי שנכנס</p>

ואינו יוצא, טוב היה לו שלא נברא. הכלל של כל הדברים עתיקא דעתיקין וזעיר אנפין הכל היו, וכולם נמצאים, וכולם יהיו. לא ישתנו, ואינו משתנים, ולא נשתנו. נתקן באלו התיקונים שכן משלים צורה הכוללת את כל הצורות, צורה הכוללת את כל השמות, צורה	דעייל ולא נפיק טב ליה דלא אברי כללא דכל מלין עתיקא דעתיקין וזעיר אנפין כללא דכללא הוה ²⁷⁴ כללא הוה ²⁷⁵ כללא הוי כללא יהא לא ישתני ולא משתני ולא שנא אתתקן בתקונין אלין אשתלים דיוקנא דכליל כל דיוקנין דיוקנא דכליל כל שמהן דיוקנא
שנראה בגווניה כצורתה זו (בתוכה כל הצורות), שאינו (ממש) צורה זו אלא רק כעין צורה זו.	קמא/ב דאתחוי בגונוי כהאי דיוקנא (נ"א בגוויה כל דיוקנין) לאו האי דיוקנא הוי אלא כעין האי דיוקנא
כשמתחברים העטרות והכתרים, כך הוא השלמת הכל, מפני שצורת אדם היא צורה שהעליונים והתחתונים נכללים בו. ולפי שצורה זו כוללת בתוכה את העליונים והתחתונים, התקין העתיק הקדוש את תקונו ואת התיקונים של ז"א באותה צורה ובאותו התיקון.	כד אתחברין עטרין וכתריין כדין הוא אשלמותא דכללא בגין דדיוקנא דאדם הוי דיוקנא דעלאין ותתאין דאתכללו ביה ובגין דהאי דיוקנא כליל עלאין ותתאין אתקין עתיקא קדישא תקונוי ותקונא דזעיר אנפין כהאי דיוקנא ותקונא
ואם תאמר, מה (הפרש) יש בין זה לזה? הכל הוא במשקל אחד, אבל מכאן (מניין) מתפשטים דרכיו (מתפשטים רחמים) ומכאן (ומניין) נמצא הדין. ומהצד שלהם הם משונים זה מזה, וסודות אלו אינם נמסרים אלא לקוצרי השדה הקדוש ונאמר "סוד ה' ליראיו".	ואי תימא מה בין האי להאי כללא הוא במתקלא חדא אבל מכאן (נ"א מנן) אתפרשן ארחוי (נ"א אתפשטן רחמי) ומכאן (נ"א ומנן) אשתכח דינא ומסמרא דילן הוו שניין דא מן דא ²⁷⁶ ורוזין אלין לא אתמסרו בר למחצדי חקלא קדישא וכתוב סוד יי ליראיו
נאמר "וייצר ה' אלוקים את האדם", בשתי יודין השלים תיקון בתוך תיקון (דהיינו) חותם הטבעת, וזהו (הפירוש) של "וייצר". למה יש ב' יודין? סוד העתיק הקדוש וסוד ז"א. "וייצר" מה צר? צר צורה בתוך צורה (וזהו "וייצר").	כתיב וייצר יי אלהים את האדם בתרי יודין אשלים תקונא גו תקונא טברקא דגושפנקא ודא הוא וייצר תריין יודין למה רוא דעתיקא קדישא ורוא דזעיר אנפין וייצר מאי צר צר צורה בגו צורה (ודא הוא וייצר ²⁷⁷)
ומהי צורה בתוך צורה? שני שמות שנקרא שם מלא ה' אלוקים. וזהו הסוד של שני יודין של "וייצר", שצר צורה	ומהו צורה בגו צורה תריין שמהן דאתקרי שם מלא ²⁷⁸ יי אלהים ²⁷⁹ ודא הוא רוא דתריין

²⁷⁴ זה יובן במה שביארתי במקומות הרבה וגם בביאור אדרת האזינו איך אריך אפין הוא אוחד כל שיעור קומת עולם האצילות ומתלבש תוך אבא ואימא וז"א ונוק' ונמצא כי עתיקא דעתיקין כולל את ז"א ואת כולם והכל דבר אחד זה לבוש זה זה לזה (שער מאמרי רשב"י).

²⁷⁵ רצ סע"א וכן הוא הז"ן כמ"ש בפרשת פקדוי רלה ע"ב (לש"ו).

²⁷⁶ וכ"ה בפרשת תרומה קעו ע"א (לש"ו).

²⁷⁷ הרי מפורש שזעיר הוא לבוש לעתיק, ושולח לו [עתיק] הארותיו, כדי שיעשה פעולותיו, ובערך עתיקא קדישא שהוא שם הויה נקרא ז"א אלהים, כי הוא רחמים פשוטים, ובז"א אורותיו הם ערך הגבורות נגד ערך אורותיו של עתיקא, אף על פי שגם בז"א אורותיו רחמים, נגד ערך אורות מלכות ובריאה יצירה עשיה (עמק המלך שט"ז פ"י).

²⁷⁸ כבר הודעתך בשער שמות הספירות איך ז"א נקרא אלהים בסוד עולם הבריאה כי משם ולמטה נקרא הז"א שבו בשם אלהים וע"ש (שער מאמרי רשב"י).

²⁷⁹

<p>יודיין דוייצר דער צורה גו צורה תקונא דשמא שלים²⁸⁰ יי אלהים ובמה אתכלילו בדיוקנא עלאה דא דאקרי אדם דכליל דבר ונוקבא²⁸¹</p>	<p>בתוך צורה, (הרי הוא) התיקון של השם השלם הו"ה אלוקים. במי נכללו? בצורה העליונה הזו הנקראת אדם, שהוא כולל זכר ונקבה.</p>
<p>ועל דא כתיב את האדם דכליל דבר ונוקבא את לאפקא ולמסגי זינא דנפיק מניה (מדכר ונוקבא) עפר מן האדמה²⁸² דיוקנא בגו דיוקנא ויפח באפיו נשמת חיים טברקא דגושפנקא גו בגו וכל דא למה בגין לאשתלפא ולעיילא ביה סתים דסתימא עלאה עד סופא דכל סתימין (הה"ד ויפח באפיו נשמת חיים) נשמתא דכל חיי דעילא ותתא תליין מההיא נשמתא ומתקיימי בה</p>	<p>ועל זה נאמר "את האדם" הכולל זכר ונקבה, "את" להוליד ולרבות מין שיצאו ממנו [מזכר ונקבה]. "עפר מן האדמה" צורה בתוך צורה. "ויפח באפיו נשמת חיים" כחותם הטבעת זה תוך זה. וכל זה למה? כדי להוציא ולהכניס בו את הסתום מכל סתום העליון, עד לסוף של כל הסתומים (הה"ד ויפח באפיו נשמת חיים). הנשמה שכל חיי העליונים והתחתונים תלויים מנשמה זו ומתקיימים בה.</p>
<p>ויהי האדם לנפש חיה לאתקא ולעילא בתקונין כגוונא דא ולאשלפא לההיא (נ"א מההיא) נשמתא מדרגא לדרגא עד סופא דכל דרגין בגין דיהוי ההיא נשמתא משתכחא בכלא ומתפשטא בכלא ולמהוי כלא ביחודא חד ומאן דפסיק האי יחודא מן עלמא כמאן דפסיק נשמתא דא</p>	<p>"ויהי האדם לנפש חיה" להוריק ולעלות בתיקונים כדוגמא זו, ולהוציא את הנשמה (מהנשמה) ההיא ממדרגה למדרגה עד סוף כל המדרגות, כדי שתהיה אותה הנשמה נמצאת בכל ומתפשטת בכולם כדי שיהיו כלם ביחוד אחד. ומי שמפסיק את היחוד זה מן העולם, כמי שהפסיק את הנשמה הזו.</p>
<p>ומהוי דאית נשמתא אחרא בר מהאי ובגין כך ישתצי הוא ודוכרניה מן עלמא לדרי דרין בהאי דיוקנא דאדם שארי ותקין כללא דבר ונוקבא כד אתתקן האי דיוקנא בתקוניו שארי מחדוי מבין תרין דרועין²⁸³ באתר דתליין שערי דדיקנא דאתקרון (נ"א דאתקרי) תפארת</p>	<p>ונראה שיש נשמה אחרת חוץ מזו, ולכן נשמד הוא וזכרונו מן העולם לדורי דורות. בדמות אדם זה התחיל ותיקן כללות זכר ונקבה. כאשר נתקנה צורה זו בתקוניו והתחילה מהחזה שלו מבין שתי זרועותיו, במקום שתלויות שערות הזקן</p>

²⁸⁰ תרומה קסא ע"א ופקודי רסב ע"א ובראשית כ ע"א (לש"ו).

²⁸¹ ר"ל בתי' האדם לבד נרמז ז'נ"כ כמ"ש את האדם לאפקא ולמסגי דינא דנפיק מיני' כו' היינו כמ"ש שכמו שהוא בכללות באצילות כמו כן הוא בסוד הנשמות שהם תולדין דד'נ"כ שיוצאים ע"י זיוגם בהם ג"כ כל הבין וצריך להתבסס ע"י זיוגא שלכן מי שאין עוסק בפ' נק' מת מסטרא דעולם התוהו ולא נק' אדם כלל וכן הוא בנשמות עצמם שהם המוריד' נשמות לבניהם לפי בחיר' ועבודתם ג"כ מקרי דינא דנפיק מיני' ואמר עפר מן האדמה עפר דיוקנא ירמוז ג"כ ענין אחר במ"ש צר צורה בגו צורה והוא ענין טיפה דדכורא שמנו נצטייר העובר בבטן אמו וידוע שציור הולד הוא ע"י הבירורים דאתברירו במחשבה במוח האב והם עולים מתתא לעילא ביסוד דנוקבא לשרשם בסוד שם ב"ן ולכן ההוא רוחא דשבק בגוה הוא ג"כ מסוד שם ב"ן שע"ז יעלה מ"ן מבירורי מלכין דמיתו מסוד שם ב"ן כידוע וע"ז אמר הכ' עפר מן האדמה שעפר הוא סוד ז' נקודות מסוד פ"ר דינ' דמנצפ"ך העולים בסוד מ"ן ה"ג ליסוד הנוקבא כידוע ונרמז כאן ג"כ ז' נקודות וגם ד' אחוריי' דחו"ב שהוא סוד אחורי ע"ב ס"ג קפ"ד וקס"ו גי' עפר והם י"א אלופי' י"א יריעות הנודעים והם מתבררים ונעשים פרצוף ע"י הנוק' שנק' אדמה (ב"ע רל ע"א).

²⁸² בסוד מלכי אדום כידוע ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים הוא סוד נשיבו דרוחא דחוטמא דע"ק שמשם רוחא דחיי באפיו דז"א ואז ויהי האדם לנפש חיה שהחיי המלכים כשנשתרש ז"א בע"ק והוא סוד שם אדם שמורה על חיבורא דדכר ונוקבא כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שם אדם כי אדם הוא מ"ה ומילוי מ"ה גי' חוה כמ"ש האריז"ל והיינו שתחיל' בעולם התוהו לא הי' רק מסט' דדינא לבד עט' דנוקבא שם אלקים ואח"כ כשנשתרש ז"א בע"ק אז נתבסמו הגבורות ע"י חסדי ואז הוא אדם שלים כליל הוי' אלקים (ב"ע רל ע"א).

²⁸³ כבר הרחבתי הדרוש הזה בהרבה מקומות גם לעיל בפ' פקודי בדרנ"ד ע"ב טעם למה נבראו בתחילה אחור באחור ולטרוח לנוסרן ולהחזירן פנים בפנים. ושם ביארנו הטעם לפי שכל החיצונים נאחזים באחורים העליונים לקבל שפעם משם ובתחילה שאדם אין בארץ לעבוד את האדמה ולשומרה מן החיצונים אילו היו נבראים פנים בפנים היו אחוריהם נגלים. והיו החיצונים נתאחזים בהם לפי שהאחורים

<p>וּתְפִשְׁט הָאִי תַּפְאֶרֶת וְתִקֵּין תְּרִין חֲדִין וְאַשְׁתְּלִיף לְאַחֲרֵי וְעֵבֵד גּוֹלְגֶלְתָּא דְנוֹקְבָא כְּלָא סְתִימָא מְכַל סְמֵרֵי בְשֵׁרָא בְּפִרְצוּפָא דְרִישָׁא וּבְכֻלָּא חֲדָא אֲתַעְבִּידוּ בְּהָאִי תַּפְאֶרֶת וְאַקְרִי אֲדָם דְּכֵר וְנוֹקְבָא הֵה"ד כְּתַפְאֶרֶת אֲדָם לְשֶׁבֶת בֵּית.</p>	<p>הַנִּקְרָאוֹת [הַנִּקְרָא] תַּפְאֶרֶת. וְנִתְפַשֵּׁט זֶה הַתַּפְאֶרֶת, וְתִקֵּין שְׁתֵּי הַחֲזוֹת וְהוֹצִיאוּ לְאַחֲרֵי וְעָשָׂה אֶת הַגּוֹלְגֶלְתָּא שֶׁל הַנִּקְבָּה, שְׂכוּלָה סְתוּמָה מְכַל צִדְדִּיהָ, בְּשֵׁעֵרוֹת פְּרִצוֹף רֹאשָׁהּ וּבְכֻלָּל אֶחָד נִעֲשֶׂה בִּת"ת זֶה וְנִקְרָא הָאָדָם זָכָר וְנִקְבָּה, זֶהוּ שְׁנֵאמַר "כְּתַפְאֶרֶת אֲדָם לְשֶׁבֶת בֵּית".</p>
<p>כִּד אֲתַבְרִי פְּרִצוּפָא דְרִישָׁא דְנוֹקְבָא תְּלִיִּיא חֲדָא קוֹצָא דְשַׁעְרֵי מְאַחֲרֵי דְזַעִיר אֲפִין וְתִלִּי עַד רִישָׁא דְנוֹקְבָא וְאַתְעֵרֻ שַׁעְרֵי בְרִישָׁהּ כְּלָהוּ סוּמְקֵי דְכֻלָּל בְּגוֹ גּוּוֹנֵי הֵה"ד וְדִלֵּת רֹאשֶׁךְ כְּאַרְגָּמָן</p>	<p>כְּשֶׁנִּבְרָא פְּרִצוֹף הָרֹאשׁ שֶׁל הַנִּקְבָּה, נִתְּלָה קוֹץ אֶחָד שֶׁל שַׁעֲרוֹת מְאַחֲרֵי ז"א וְהוּא תְּלוּי עַד הָרֹאשׁ שֶׁל הַנִּקְבָּה, וְנִתְעוֹרְרוּ שַׁעֲרוֹת בְּרֹאשָׁהּ, כּוֹלָם אֲדוּמִים, הַכֻּלּוֹלִים בְּתוֹךְ שֹׁאֵר הַגּוּוֹנִים. וְזֶהוּ שְׁנֵאמַר "וְדִלֵּת רֹאשֶׁךְ כְּאַרְגָּמָן".</p>
<p>מַהוּ אֲרַגְמָן גּוּוֹנֵי דְכֻלָּל בְּגוֹ גּוּוֹנֵי תַּאֲנָא אֲתַפְשֵׁט הָאִי תַּפְאֶרֶת מִטְבוּרָא דְלְבָא וְנִקְיָב וְאַתְעֵבֵר בְּנִיסָא אַחֲרָא וְתִקֵּין פְּרִצוּפָא דְנוֹקְבָא עַד טְבוּרָא וּמִטְבוּרָא שְׁאֵרֵי וּבְטְבוּרָא שְׁלִים²⁸⁴</p>	<p>מַהוּ אֲרַגְמָן? גּוּוֹן הַכֻּלּוֹל בְּתוֹךְ שֹׁאֵר הַגּוּוֹנִים. לְמַדְנוּ זֶה הַתַּפְאֶרֶת נִתְפַשֵּׁט מִטְבוּר הַלֵּב, וְשֵׁם עֲשֵׂתָהּ נִקְבָּה, עוֹבֵר לְצַד הָאַחֲרֵי וְתִקֵּין אֶת פְּרִצוֹף הַנִּקְבָּה עַד הַטְבוּר. וּמִהַטְבוּר מִתְחִיל וּבְטְבוּרָא נִשְׁלֵם.</p>
<p>תּוֹ אֲתַפְשֵׁט הָאִי תַּפְאֶרֶת וְאַתְקֵן מַעוּי דְּדְכוּרָא וְעִיִּיל (וְאַתְתֵּקֵן) בְּהָאִי אַתְרָא כָּל רַחֲמִין וְכָל סְטְרָא דְרַחֲמֵי וְתַאֲנָא בְּהִנֵּי מִיעִיין אֲתַאֲחֹדֵן שֵׁית מֵאָה אֶלֶף רְבּוּא מֵאֵרֵי דְרַחֲמֵי וְאַתְקֵרֹן בְּעֵלִי מִיעִיין דְּכִתִּיב עַל כֵּן הָמוּ מַעוּי לֹא רַחֵם אֲרַחֲמֵנוּ נָאִים יי'</p>	<p>עוֹד נִתְפַשֵּׁט זֶה הַת"ת וְתִקֵּין הַמַּעֲיִים שֶׁל הַזָּכָר וְנִכְנַס [וְנִתְקַן] בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כָּל הַרַחֲמִים וְכָל צֶד הַרַחֲמִים. וְלְמַדְנוּ בְּאַלְהָ הַמַּעֲיִים מִתַּאֲחִידִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רְבּוּא בְּעֵלִי רַחֲמִים וְנִקְרָאוּ "בְּעֵלִי מַעֲיִים" שְׁנֵאמַר "עַל כֵּן הָמוּ מַעוּי לֹא רַחֵם אֲרַחֲמֵנוּ נָאִים יי'".</p>
<p>תַּאֲנָא הָאִי תַּפְאֶרֶת כְּלִיל בְּרַחֲמֵי וְכֻלִּיל בְּדִינָא וְאַתְפַּשֵּׁט רַחֲמֵי בְּדְכוּרָא וְאַתְעֵבֵר וְנִקְיָב (ס"א וְנִהִיר) לְסִטְרָא אַחֲרָא וְתִקֵּין מַעוּי דְנוֹקְבָא וְאַתְתֵּקֵנוּ מַעֲהָא בְּסִטְרָא דְדִינָא תַּאֲנָא אֲתַתְקֵן</p>	<p>לְמַדְנוּ זֶה הַתַּפְאֶרֶת כְּלֻל בְּרַחֲמִים וְכֻלּוֹל בְּדִין, וְהַתַּפְשֵׁט רַחֲמִים בְּזָכָר וְעוֹבֵר וְנוֹקֵב [וְנִמְאִיר] לְצַד אַחֲרָא וְנִתְקַן אֶת הַמַּעֲיִים שֶׁל הַנִּקְבָּה וְנִתְקַנוּ מַעֲיָה בְּצַד שֶׁל הַדִּין. לְמַדְנוּ נִתְקַן הַזָּכָר בְּצַדוֹ בְּרַמ"ח</p>

הֵם שְׂרֵשֵׁי הַדִּינִין וְלֹכֵן הֵיוּ הַקְלִיפּוֹת נֶאֱחָזִין שֵׁם וְלֹכֵן תְּחִילָה נִבְרָאוּ אַחֲרֵי וְהֵיוּ הָאַחֲרִים מְכּוּסִים זֶה בְּזוֹ וְלֹא הָיָה מְקוֹם אֶל הַחִיצוֹנִי לְהִתְאַחֵז בָּהֶם וְאַח"כְּ כֹּאשֶׁר נִסְרַם הַמִּתִּיק אֶת הָאַחֲרִים הֵם בְּסוּד הַחֲסִידִים בְּסוּד וִיסְגוּר בְּשֵׁר תַּחֲתָנָה כְּנֹז' בְּקַמ"ב ע"ב וְכֵּן אֵין אַחִיזָה בָּהֶם אֶל הַחִיצוֹנִים וְכֹאשֶׁר חֲזְרוּ פָּנִים בְּפָנִים אֵין יִרְאָה מִן הַחִיצוֹנִים לְהִתְאַחֵז שֵׁם. שֵׁם וז"ל כִּד אֲתַבְרִי פְּרִצוּפָא דְרִישָׁא דְנוֹקְבָא תְּלִיִּיא חֲדָא קוֹצָא דְשַׁעְרֵי. מְאַחֲרֵי דז"א כו' עִנִּין זֶה בִּיאֲרֵתִי בְּבִיאוֹר אֲדָרֶת הָאֲזִינוּ גַם בִּיאֲרֵתִי בְּעִנִּין דְּרוּשׁ הַתַּפְלָה שֶׁל יָד וְתַפִּי' שֶׁל יַעֲקֹב (שַׁעֲרֵי מֵאֲמָרֵי רַשְׁב"י).

²⁸⁴ הֵנָּה מִמְּקוֹם זֶה נִרְאֶה כִּי נִקְבָּא הִיא דְּבוּקָה עִם ז"א בְּאַחֲרֵי הַת"ת שְׁבוּ לְמַעַלָּה מִנְּצַח הוּד יְסוּד שְׁבוּ וּבְמִקְוִמוֹת אַחֲרִים נִרְאֶה כִּי הַמַּלְכוּת הִיא שְׁבִיעִי לְמַטָּה מִן הַיְסוּד בְּסִיּוֹם אוֹת הוּא דְשִׁמְא קְדִישָׁא. אֲבָל כִּבְר בִּיאֲרֵתִי לָךְ דְּרוּשׁ עִנִּין ז"א וְנוֹקְבִי' אֵין הוֹלְכִים וְגַדְלִים מִקְטְנוֹתָם וְעַד גְּדוּלָּתָם וְשֵׁם בִּיאֲרֵנוּ כִּי כֹאשֶׁר נּוֹלַד הַז"א כֹּאשֶׁר הִיָּה בְּסוּד עִיבוּר בְּמַעֲיָה אִימִיָּה יֵצֵא אֶז מִבְּחִינַת שֵׁשׁ קְצוֹת בְּלִבְד בְּלִי שְׁלֹשָׁה רֵאשׁוֹנוֹת וְזוֹ הִיא סוּד אוֹת ו' שְׁבִתוֹךְ אוֹת ה' א' דְשִׁמְא קְדִישָׁא שְׁאֵין לָהּ רֹאשׁ וְהֵנָּה בְּסוּף זֶה הו' יֵצֵתָה הַמַּלְכוּת כְּדִמְיוֹן נְקוּדָה אַחַת בְּסוּף הו"ו וְהוּא סוּד הַנִּרְמָז אֲצִלְנוּ ב'פ' בִּלְק דְר"ג ע"ב בְּסוּד אֲשׁוּרֵנוּ וְלֹא עֲתָה אוֹשִׁיט פְּסִיעָה לְבֵר כִּי הַמַּלְכוּת יֵצֵתָה בְּדִמְיוֹן פְּסִיעָה וְנְקוּדָה קְטַנָּה תַּחַת אוֹת הו"ו בּוֹלֵטָה קֶצֶת לַחוּץ וְאֵז עֲמֵדָה הַמַּלְכוּת תַּחַת הַיְסוּד בְּסִיּוֹם הוּא וְאַחֲרָא שֶׁר נִגְדֵל ז"א וְנִתְהוּוּ שְׁלֹשָׁה מוֹחִין בְּרִישָׁא דז"א אֵז נִתְעַלּוּ הַחֲגִלָּת דז"א וְנִתְהוּוּ בְּבִחִינַת חֲב"ד שְׁבוּ וְנִתְעַלְמוּ נה"י שְׁבוּ וְנִתְהוּוּ בְּבִחִינ' חֲגִלָּתָהּ שְׁבוּ וְאֵז הַמַּלְכוּת גַם הִיא עֲלֵתָה עִמּוֹ שֵׁם וְנִמְצָאָה עֲתָה דְּבוּקָה בְּאַחֲרֵי מַה שֶׁהוּא עֲתָה בְּחִינַת ת"ת אֵין בְּתַחֲלִילָה הִיָּה נִקְרָא יְסוּד וְנִמְצָא כִּי שְׁתֵּי בְּחִינּוֹתָם הֵם תַּפְאֶרֶת וְיְסוּד וְשִׁנְיָהֶם עִנִּין אֶחָד וְאֵז הוֹצֵרֵךְ הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן לְהַאֲצִיל נה"י חֲדָשִׁים לז"א שְׁאֵין לֹא עֲתָה וְאֵז מֵאוֹתָם הַנְה"י הָאַחֲרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עֲתָה נִתְהוּוּ מִן הָאַחֲרִים שְׁבָהֶם תֵּלֶת מוֹחִין בְּנוֹקְבָא דז"א כְּמִבּוּאֹר אֲצִלְנוּ (שַׁעֲרֵי מֵאֲמָרֵי רַשְׁב"י).

תיקונים הכלולים בו, מהם בפנים ומהם בחוץ, מהם רחמים ומהם דינים, כולם	דכורא בסמריה במאתן ותמניא וארבעין תקונין דכלילין ביה מנהון לגו ומנהון לבר מנהון רחמי ומנהון דינא כלהו
של דין מתאחדים בדין של אחוריו, שהנקבה מתפשטת שם ומתאחדת ומתפשטת בצדה. ולמדנו חמש ערוות (תיקונים) מתגלים בה, בצד של דינים חמש, ודינים ה' (בצד הדין ודינה) מתפשטים ברמ"ח דרכים. וכך למדנו קול באשה ערוה, שער באשה ערוה, שוק באשה ערוה, יד באשה ערוה, רגל באשה ערוה. שאע"ג ששנים אלה [האחרונים] לא מנוהו החברים, ושנים אלה יותר מערוה הם.	קמב/א דדינא אתאחדו בדינא דאחוריו דנוקבא אתפשטה תמן ואתאחדו ואתפשטו בסמריה ותאנא חמשה ערייתא ²⁸⁵ (נ"א תקונין) אתגליין בה בסמרא דדינין חמשה ודינין ה' (נ"א בסמרא דדינא ודינא) אתפשטן במאתן וארבעין ותמניא ארחין ²⁸⁶ והכי תאנא קול באשה ערוה שער באשה ערוה שוק באשה ערוה יד באשה ערוה רגל באשה ערוה דאע"ג דתריין אלין לא שנייה חברנא ותריין אלין יתיר מערוה אינון ²⁸⁷

²⁸⁵ מפרש סוד ה"ג שהם בונים פרצוף הנוק' והם מתגלים בה' מקומות באשה אותם שמפ"ו והענין שהגבורות בהם הסט"א אחידת ולכן צריכים להיות מכוסים מן החיצונים וכמ"ש לא תצאו איש מפתח ביתו כו' והם בסוד עריות שבו סוד ע"ר ר"ע ו"ה מן החזה ולמטה דז"א ששם הם ז"ל ו"ה של השם וסוד ר"ע הם כ"ז אתון דאורייתא מסט' דבוצינא כמ"פ ולכן נוק' אצטריכת להיות מכוסה ולא באתגלייא לבר כמ"ש כל כבודה בת מלך פנימה והטעם משום דמשבצות זהב לבושה מסט' דדינא ויש חשש אחיזת החיצונים ואלו ה"ג הם הבונים כל פרצוף הנוק' ומגדילים כל רמ"ח איברין שבה (ב"ע רלג ע"א).

²⁸⁶ כמו שה"ח של ז"א מגדילים רמ"ח איברים דילי' בסוד אברהם כמו כן הוא בה"ג דנוק' ומ"מ עיקר גילוי כללות הגבורות הוא בה' מקומות בנוק' והוא מה שאומר קול באשה ערוה ידוע שכמו שדעת גנוז בפומא דמלכא כמו כן בפומא דנוק' הוא ג"כ גילוי הדעת שלה וידוע כי דעת דנוק' הוא ק"ל ששם ה"ג לבד ושם סוד ה"ג מנצפ"ך ג' ער"ה ע"ה וכן שער באשה ערוה כידוע ששערות דנוק' צריכים להיות לגאו והטעם כמ"ש האריז"ל ששערות הנוק' אלו ה' הקל' נאחזים שם ה' העולם חרב שהייתה אחיזתם מרובה מאוד ולכן שם אין יניקה לקל' רק שורש הדינים לבד ולזה צריכים להיות מכוסים שלא ינקו מהם הקליפות ואלקים דאלפין ג' רצ"א עם פ"ר דמנצפ"ך הוא ג' שער' ולכן שער באשה ערוה וכן שוק באשה ערוה נודע כי עיקר עה"ד טו"ר הוא מן החזה ולמטה דנוק' ששם רגליה יורדות מות והם בג' פרקין דידה שהם מתפשטים בג' עלמין ב"ע פרקין עילאין בבריאה ואמצעים ביצירה ותחתונים בעשי' ושם ה' נפילת המלכים בעולם התווה וז"ס נפילת הנוק' בגלות כמ"ש נפלה בתולת ישראל כי אין לה רגלין שנתפשטו בב"ע ולזה בשוקין דנוק' התחלת אחיזת הסט"א ושם ג"כ גילוי הדיני' שבה וכן ידוע כי שם גילוי ה"ג בה' אצבעין וידוע כי עט' דגבורות הוא שם אהר"י ובמילוי אל"ף ה"י וי"ו ג' אצב"ע ה' סוד ה' אצבעות של היד וכן ברגל ה' אצבעות ה"ג כידוע ומבואר באדר"ז שה' מקומות אלו הם בסוד ה"ג דחוטמא דז"א בסוד ה' אותיות מנצפ"ך ולכן אלו ה' מקומות נכללים בג' כידוע שה"ג הם בסוד התפשטותם בחג"ת נ"ה ונודע כי נ"ה הם נכללים בחג"ת כמ"ש בס"ד תלת שלהובין מתוקדן בחוטמא דז"א והם הם ה"ג רק שנכללים בג' בחג"ת וכן בה"ח נכללים בחג"ת ג' טיפין דנפקין ממוחא חילא דתלת נקודין וכמ"ש הגאון בפ"י לס"ד פ"ג ולכן בגמ' לא חשבו רק ג' לבד שערות וקול ושוק והם דרגא דחג"ת ויד ורגל לא חשבו כי הם בחי' נ"ה שנכללים בהם (ב"ע רלג ע"א).

²⁸⁷ ר"ל שהם נוספי' על ג' העיקרים חג"ת כמבואר ותאנא בצד"ס כו' עד ואשתמרה מעוני עתה מבאר תיקון יסוד דז"א הנה ידוע כי בחי' יסוד דז"א הוא כולל כל פרצופו וכל פרצוף נק' ע"ש היסוד שבו ניכר בין דר"ג וכמו שז"א עיקר בנינו הוא מה"ח כמו כן יסוד שבו שם נכללים כל החסדים לכן נק' יסוד שהוא אבן פינה שכל הבנין נוסד עליו ובו תלוי כל חיות דז"א שכאשר מתפשטי' בו החסדים והדעת מאיר בו דרך חוט השדרה מסוד ג' טיפין דמוחין שהם כלילין בסוד יר"ד בסוד והחכמה תחי' בעלי' וכתוב כולם בחכמה עשית והם ג' טיפין של יוד סוד זרע קודש מצבתה דרגא דחג"ת ג' אבהן ברישא וגזעא ושביילא בסוד י' כידוע ובהם נכללים גם דרגא דנ"ה ב' כרובים והם סוד ו"ד של מילוי יוד שר"ד הוא ז"ל וידוע כי איהו בגנצח ואיהו בהוד וכמו שנו"ה הם נכללים בחג"ת כמו כן ו"ד הם בסוד מילוי יר"ד לבד והנה בהיותם במוחין חב"ד הם סוד ג' יודין לבד סוד ג' אבהן דעאלו במחשבה ובעלמא דאתי ואח"כ מתפשטים בסוד הדעת בחוט השדרה בסוד חג"ת כידוע שדעת כולל חג"ת כמ"ש בכוננות שופר ושם הם מתארכים בסוד ג' וויין בסוד ח"י חוליות שבשדרה והם סוד ג' וויין של ג' פסוקים ויסע ויבוא ויט שהם בחג"ת כידוע והם בסוד ע"ב בסוד הוי' דיודין מסוד ג' יודין דחב"ד הנ"ל ואח"כ הם נכללים ביסוד ולכן נק' יסוד ח"י שאז כאשר מקבל הארת הטיפין דמוחין דג' וויין הנ"ל הוא בסוד אבר ח"י ובהם נכללים בחי' נ"ה ה"ח שבו שלכן נק' כ"ל והענין שיסוד נק' כ"י כ"ל בשמים ובארץ והוא בסוד ג' יודין דחב"ד ג' כי ואח"כ בחג"ת הם ג"כ ל' ואח"כ בנ"ה כ' ו

ולמדנו בספרא דצניעותא התפשט הזכר ונתקן בתיקוניו, נתקן תיקון של הכסות הטהור וזו היא האמה הטהורה, ארכה של זו האמה רמ"ח עולמות, וכלם תלויים בפי האמה, הנקראת י'. וכיון שנתגלה הי', פי האמה, אז נגלה החסד העליון. אמה זו נקראת חסד ותלויה [וחסד זה תלוי] בפי האמה הזו ואינה נקראת חסד עד שנגלית הי' של פי האמה.	ותאנא בצניעותא דספרא אתפשט דכורא ואתתקן בתיקוניו אתתקן תקונא דכסותא דכינא והאי הויא אמה דכינא ארכיה דההוא אמה מאתן וארבעין ותמניא עלמין ²⁸⁸ וכלהו תליין בפומא דאמה דאתקרי יו"ד וכיון דאתגלייא יו"ד פומיה דאמה אתגלי חסד עלאה והאי אמה חסד הוא דאתקרי ותלי (נ"א) והאי חסד הוא תלי) בהאי פום אמה ולא אקרי חסד עד דאתגלייא יו"ד דפום אמה
בא וראה, שאברהם לא נקרא שלם בזה החסד, עד שנגלתה י' של האמה. וכיון שנגלתה, נקרא שלם. זהו שנאמר "התהלך לפני והיה תמים", תמים ממש. ונאמר, "ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני". מה קשר יש בין הרישא לסיפא? אלא כל מי שמגלה את (האות) י', ונשמר שלא יכניס הי' ברשות אחרת, יזכה שיהיה שלם לעולם הבא ויהיה צרור בצרור החיים.	ות"ח דלא אתקרי אברהם שלים בהאי חסד עד דאתגלייא יו"ד דאמה וכיון דאתגלי אקרי שלים הה"ד התהלך לפני והיה תמים תמים ממש וכתוב ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני מאי קא מיירי רישא וסיפא אלא כל דגלי האי יו"ד ואסתמר דלא עייליה ליו"ד ברשותא אחרא ליהוי שלים לעלמא דאתי ולהוי צריר בצרורא דחיי
מהו ברשות אחרת? שנאמר "ובעל בת אל נכר". ולכך נאמר "ואהיה תמים לו", כיון שהוא תמים בגילוי אות י', הוא נשמר מעוון.	מאי ברשותא אחרא דכתיב ובעל בת אל נכר ובגין כך כתיב ואהיה תמים לו דכיון דהוא תמים בגלויא דיו"ד ואשתמרה מעוני
וכיון שהתפשטה זו האמה, נתפשט צד הגבורה מאותן הגבורות [בשמאל] דנוק', ונתקע בנקבה במקום אחד, ונרשם בערוותה כסות כל גוף הנקבה, ומקום זה נקרא הערווה של הכלה, המקום להצניע בו את אותה אמה שנקראת חסד, כדי למתק את הגבורה ההיא הכוללת את הה"ג וזה החסד כלול בה' חסדים.	וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן (בשמאלא) דנוקבא ואשתקע בנוקבא באתר חד וארשם בערייתא כסותה דכל גופה דנוקבא ²⁸⁹ ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה אתר לאצנע' לההוא אמה דאקרי חסד בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן בהאי חסד דכליל בחמש חסדין ²⁹⁰
החסד ימין והגבורה שמאל, נתמתק זה בזה ונקרא אדם הכלול משני צדדיו. ולכך בכל הכתרים יש ימין ושמאל דין ורחמים, למדנו עד שלא הכין תקוני המלך, בנה עתיקא דעתיקין בזה עולמות והתקין תיקונים שתתקיים אותה הנקבה למתקה, ולא נתקיימו עד שירד החסד	חסד ימינא גבורה שמאלא אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטרין ובגין כך בכלהו כתרין אית ימינא ושמאלא דינא ורחמי תאנא עד לא זמין תקוני דמלכא עתיקא דעתיקין בנה עלמין ואתקין תקונין לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא ולא אתקיימו עד

הם גי' כי כל והוא בחי' יסוד שמחבר שמים וארץ והנה היסוד כולל ב' בחי' יסוד ועט' היסוד וידוע כי הם ברזא דר' יסוד הוא ו' שכולל ו"ק וכל א' כולל יו"ד והם סוד ס' אתון דב"כ דשלימו דברכאן הם בשלום ביסוד ושים שלום בבית ובעט' היסוד הוא יו"ד כמש"ו ולכן נק' יסוד ס' הוא יסוד עצמו ויו"ד דיסוד הוא עט' שלו והנה נודע כי החסדים טבעם להתפשט למטה בסוד צדקתן כהררי אל שלכן עשו החסדים יסוד שלו בולט כהר לחוץ והוא בסוד ג' טיפין חג"ת אבהן אין הרים אלא אבות (ב"ע רלג ע"ב).

²⁸⁸ עי' ח"א דף ד רע"א ויז ע"א (לש"ו).

²⁸⁹ ועכ"ז הנה גנוז שם החסד ג"כ כמש"ש בשעה"כ יוה"כ קא ע"ג ועי' בפרשת בא לו ע"א (לש"ו).

²⁹⁰ ענין זה ביארתי במקומות רבים ענין החמש חסדים וחמש גבורות המתפשטין בגופא דז"א ובגופה דנוקביה ובאדרת האזינו הארכתי בזה (שער מאמרי רשב"י).

העליון ונתקיימו, ונמתקו בתיקוני הנקבה, על ידי אמה זו הנקראת חסד.	דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקוני נוקבא בהאי אמה דאקרי חסד
זהו שנאמר "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום", המקום שכל הדינים נמצאים שם (ואלה תיקוני האשה. "אשר היו" לא נאמר, אלא "אשר מלכו") ולא נתמתקו עד שתקנו הכל, ויצא חסד זה ונתיישב בפי האמה. וזהו שנאמר "וימת" שלא נתקיימו ולא נמתקו דין בדין.	הה"ד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום אתר דכל דינין משתכחין תמן (ואנון תקוני אתתא אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו) ולא אתבסמו עד דאתקן כלא ונפיק האי חסד ואתישב בפומא דאמה הה"ד וימת דלא אתקיימו ולא אתבסמו דינא בדינא
ואם תאמר, א"כ כלם היו דין? והרי נאמר "וימלוך תחתיו שאול מרחובות הנהר" והרי אין הדינים נראים. ששינו רחובות הנהר הוא בינה שממנה נפתחים חמישים שערים של אור ונרות לשש צדדי העולם.	ואי תימא אי הכי דינא כלהו והא כתיב וימלוך תחתיו שאול מרחובות הנהר והא לא אתחזי דינא דתנינן רחובות הנהר איהו בינה דמינה מתפתחין חמשיין תרעין דנהורין ובוצינין לשית סטרי עלמא
למדנו כלם דינים, חוץ מאחד שנתקיים אחרון. ושאול מרחובות הנהר זהו צד, שנתפשט ויצא מרחובות הנהר. כולם לא נתקיימו. לא תאמר שנתבטלו, אלא שלא נתקיימו באותה המלוכה [שבצד הנקבה].	תאנא כלהו דינא בר מחד דאתקיים בתראה והאי שאול מרחובות הנהר דא הוא חד סטרא דאתפשט ונפיק מרחובות הנהר וכלהו לא אתקיימו לא תימא דאתבטלו אלא דלא אתקיימו בההוא מלכו (דבסטר נוקבא)
עד שנתעורר ונתפשט האחרון מכולם שנאמר "וימלוך תחתיו הדר", מהו "הדר", החסד העליון. "ושם עירו פעו", מאי "פעו"? אדם הזוכה לרוח הקודש מדבר ²⁹¹ . "ושם אשתו מהיטבאל", כאן נמתקו זה בזה ונקרא אשתו מה שלא כתוב בכלם. "מהיטבאל" נמתק זה בזה. "בת מטרד" תיקונים שבצד הגבורה. "בת מי זהב" נמתקו ונכללו זה בזה. "מי זהב" רחמים ודין. עד כאן שנדבקו האשה בזכר, בצדיהם נפרדו, בזרועות ובשוקיים. זרועות זכר, אחת ימין ואחת שמאל.	עד דאתער ואתפשט האי בתראה מכלהו דכתיב וימלוך תחתיו הדר מאי הדר חסד עלאה ושם עירו פעו מאי פעו בהאי פעי בר נש דזכי לרוחא דקודשא ושם אשתו מהיטבאל בכאן אתבסמו דא בדא ואתקרי אשתו מה דלא כתיב בכולהו מהיטבאל אתבסמותא דדא בדא בת מטרד תקונין דמסטר גבורה בת מי זהב אתבסמו ואתכלילו דא בדא מי זהב רחמי ודינא כאן אתדבקו אתתא בדכורא בסטרי אתפרשן בדרועין בשוקין בדרועין בדכורא חד ימינא חד שמאלא
זרוע הראשונה [הקדושה]	דרועא קדמאה (ס"א קדישא)
	קמב/ב
ג' קשרים נתקשרו בו, ונכללו ב' הזרועות. וכי תעלה על דעתך שנכללו?	תלת קשרין אתקשרו ביה ואתכלילו ב' דרועין ²⁹² ואתכלילו ס"ד אלא ג' קשרין בימינא

291

²⁹² מציינו בכ"מ שזרוע הוא יד שמאל של ז"א וכמ"ש נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו כו' וכתיב כי ימין זרועך כו' וכן בכ"מ והנה זרוע הוא היד עצמו כידוע וא"כ הרי גם הימין יש בו זרוע ולמה הימין לא נקרא בכתוב בשם שמאל רק השמאל לבד וע"ז מתרץ דאתכלילין ב' דרועין כו' הענין ידוע שח"ג הם נכללים זה בזה כמ"ש האריז"ל שרוח של החסד הוא בכלי הגבורה ורוח הגבורה בכלי החסד והוא סוד התכללות ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא הנז' בכ"מ בזוהר והוא סוד אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ב"פ בסוד כלילותם זה בזה ובזה מתרץ קושיא הנז' שבאמת בכ"מ שנו' בפ' זרוע הוא בב' ידי ח"ג רק בסט' דגבורה שבהם שע"ש נק' זרוע משא"כ בסט' דחסד נק' ימין כמו שמפ"ו וסוד זרוע הוא סוד פ"ר דינ' דמנצפ"ך עם כללות ה"ג שהם נכללים בג' תלת שלהובין דחוטמא כמ"פ והוא כאשר הוא ית' משמש במדת הגבורה לתברא שנאין שאז החסד מסכים עם הגבורה להעביר הסט"א והוא סוד הכ' עורי עורי זרוע ה' ב"פ עורי נגד כלילות חו"ג הלא את היא המחצבת רהב מחוללת תנין שגם החסד הסכים

<p>וג' קשרין בשמאלא ג' קשרין דימינא אתכלילין בג' קשרין דשמאלא ובג' דרועא לא כתיב אלא חד²⁹³ אבל ימינא לא כתיב ביה זרוע אלא ימינך יי' ימין יי' אתקרי²⁹⁴ בג' קשרין דאבהתא דאחסינו לחולקיהון</p>	<p>אלא ג' פרקים יש בימין, ג' פרקים בשמאל. ג' הפרקים של הימין נכללו בג' הפרקים של השמאל, ולכך זרוע לא נאמר אלא אחת. אבל ימין לא כתוב בה "זרוע", אלא "ימינך ה'", נקרא "ימין ה'" בג' קשרים של האבות שהורישו את חלקיהם.</p>
<p>ואי תימא הא בתלת חללין מוחא דגולגולתא משתכחין תאנא כלהו ג' מתפשטין ומתקשרין בכל גופא וכל גופא אתקשר בהני תלת ומתקשרין בדרועא ימינא ובגין כך תאיב דור ואמר (תהלים קי &) שב לימיני משום דהוא אתחבר עמהון דאבהתא ויתיב תמן לכורסא שלימתא ובגין כך כתיב אבן מאסו הבונים וגו' משום דיתיב לימינא היינו דכתיב ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין כלומר כמאן דזכי לחביבותא דמלכא</p>	<p>ואם תאמר, נמצאים בג' חללים של המוח שבגולגולת? למדנו כל הג' מתפשטים ומתקשרים בכל הגוף, וכל הגוף נקשר, באלו הג' מתקשרים בזרוע הימין. ולכך התאווה דוד ואמר "שב לימיני" לפי שהוא נתחבר יחד עם האבות, ויושב שם על כסא שלם, ולכן נאמר "אבן מאסו הבונים" לפי שישבה בימין. זהו שנאמר "ותנוח, ותעמוד לגורלך לקץ הימין" כלומר, כמי שזכה לחביבות המלך.</p>
<p>זכאה חולקיה דמאן דפריש מלכא ימיניה וקביל ליה תחות ימיניה והאי ימינא כד יתיב קשרין אתפשטא ודרועא לא אושיט ידיה (ס"א) וקשרין לא אתפשטו ודרועא לא אושיט יתיב בתלת קשרין דאמרן וכד מתערין חייביא ומתפשטין בעלמא מתערין תלת אחרינן דאינון דינא קשיא ואושיט דרועא</p>	<p>אשרי חלקו של מי שפרש המלך את יד ימינו, וקבל אותו תחת ימינו. וימין זה, כאשר יושב, קשרים מתפשטים וזרוע לא הושיטה ידיה (וקשרים לא מתפשטים וזרוע לא מושיט, ישב) בג' הפרקים שאמרנו, כאשר מתעוררים הרשעים ומתפשטים בעולם אז מתעוררים הג' אחרים הרי הם דין קשה, ומושיט זרוע.</p>
<p>וכד אושיט דרועא יד ימינא הוא אבל אתקרי זרוע יי' ורועך הנטויה (נ"א תלת קשרין אתקשרו ביה ואתכלילו תלת קשרין דימינא ותלת קשרין בשמאלא בג' קשרין דאבהתא דאחסינו לחולקיהון</p>	<p>וכשמושיט את הזרוע, יד ימין הוא, אבל נקרא "זרוע ה'", זרועך הנטויה. [שלשה קשרים נתקשרו בו ונתכללו, ג' קשרים של ימין וג' קשרים בשמאל, בג' קשרים של האבות שהורישו את חלקיהם.</p>

להכות פרעה עם חילו בסוד שם ע"ב דויסע ויבוא ויט כידוע שהם בסוד שם ע"ב חס"ד ור"ו אתון גבורה ואמר ואתכלילו ס"ד שהרי חו"ג ב' ידים הם נפרדים זה מזה משא"כ גופא ת"ת כולל בו חו"ג ביחד א"כ בחו"ג אין שייך כלילות לזה מתרץ שאין הכלילות אלא הסכמת סט' דחסד לגבורה מצד הגבורה הכלולה בו אבל באמת הם כל א' נפרד מחבירו שהם ב' הנהגות מיוחדות חסד ודין משא"כ ת"ת הוא רחמים ששם ממוזג חו"ג ביחד (ב"ע רלט ע"א).

²⁹³ אף שדרועא הוא פרק היד וישנו גם בימין מ"מ שם זרוע הנז' בתורה מורה כשחו"ג מסכימים בבחי' דין שבהם כמבואר משא"כ כשהוא ית' מנהיג במדת החסד אז מתראה החסד שבהם לבד והוא מ"ש רז"ל גדולים צדיקים שמהפכים מדה"ד למדה"ר ארורים הרשעים שמהפכים מדה"ר למדה"ד ונק' ימינא ומביא ראי' מפ' ימינך ה' נאדרי בכח כו' ר"ל שאז נתגבר הדין הכלול בו על החסד וז"ש נאדרי בכח ולכן גם ימינך ה' תרעץ אויב וידוע כי חסד הוא יומא דכליל כולהו יומין ונמצא שכולל כל הו"ק עוד ידוע כי תמיד נה"י נכללים בחג"ת שהרי הם לבר מגופא ונכללים בחג"ת עד החזה נמצא שחסד כולל כל חג"ת וז"ס אברהם שכולל ג' אבהן כמ"ש רז"ל ואברכך זהו שאומרים כו' יכול יהיו חותמין בכולם ת"ל והי' ברכה כו' וכן בברכות אבות שהוא סט' דחסד מזכירין כל ג' אבהן והענין כי חג"ת הוא דרגא דז"א ונה"י דרגא דנוק' שעומדת שם וידוע כי ז"א עיקרו חסדים ונוק' גבורות ולכן חסד כולל כל חג"ת (ב"ע רלט ע"ב).

²⁹⁴ כח וגבורה הם חו"ג ימין ושמאל כמ"ש (שמות טו ו) ימינך ה' נאדרי בכח וכו' שהכח הוא ביד ימין, משא"כ שמאל הוא יד כהה. והטעם שחסד נק' כ"ח כי בכל י"ד יש י"ד פרקין בה' אצבעות שלכן נק' י"ד, ושמאלא נכלל תמיד בימינא שכח יד השמאלי הוא בימין שלכן בה יש יותר כח ונק' כ"ח שכולל כל כ"ח פרקין (אפיקי ים חגיגה יב ע"א).

ואי תימא הא בג' חללי המוח של הגולגולת נמצאים? למדנו כל הג' מתפשטים ומתקשרים בכל הגוף וכל הגוף מתקשר באלה הג' ומתקשרים בזרוע ימין. וזה הימין, כשיושב, הקשרים לא מתפשטים, והזרוע אינה מושטת ויושב בג' הקשרים שאמרנו.	ואם תימא הא בג' חללי המוח של הגולגולת נמצאים? למדנו כל הג' מתפשטים ומתקשרים בכל הגוף וכל הגוף מתקשר באלה הג' ומתקשרים בזרוע ימין. וזה הימין, כשיושב, הקשרים לא מתפשטים, והזרוע אינה מושטת ויושב בג' הקשרים שאמרנו.
וכד חייביא מתערין מתערין תלת אחרין דאינון דינא קשיא ואושיט דרועא ואתקרי זרוע יי' (זרוע הנטויה) בזמנא דג' אלן אתכלילן בג' אחרין אקרי כלא ימינא ועביד דינא ברחמי הדא הוא דכתיב ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעץ אויב בגין דמתערן רחמי בהו	וכשהרשעים מתעוררים, מעוררים ג' אחרים שהם דין קשה, ומושיט יד ונקרא "זרוע ה'" "זרוע הנטויה" בזמן שג' אלו נכללים בג' אחרים, נקראים כולם ימין ועושה דין ברחמים, זהו שנאמר "ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב", לפי שמתעוררים רחמים בהם.
ותאנא בהאי ימינא מתאחדן תלת מאה ושבעין אלף רבוא דאקרון ימינא ומאה ותמנין וחמשה אלף רבוא מזרוע דאקרי זרוע יי' מהאי ומהאי תלייא זרועא והאי והאי אקרי תפארת דכתיב מוליך לימין משה הא ימינא זרוע הא שמאלא דכתיב זרוע תפארתו דא בדא	ולמדנו בימין זה נאחזים ש"ע אלף רבוא הנקראים ימין וקפ"ה אלף רבוא מזרוע שנקראים "זרוע ה'". מזה ומזה תלויה הזרוע, וזו וזו נקראות תפארת שנאמר "מוליך לימין משה" הרי יד הימין, "זרוע", הרי ביד השמאל שנאמר "זרוע תפארתו" זה בזה.
ותאנא בידא שמאלא מתאחדן ארבע מאה וחמשים רבוא מארי תריסין מתאחדן בכל אצבעא ואצבעא ובכל אצבעא ואצבעא עשרא אלפין מארי תריסין משתכחין פוק וחשוב כמה אינון דבידא	ולמדנו ביד השמאל נאחזים ת"ן רבוא בעלי מגינים, נאחזים בכל אצבע ואצבע. ובכל אצבע ואצבע נמצאים עשרת אלפים בעלי מגינים, צא וחשוב כמה אלה שביד.
וההוא ימינא אקרי סיועא קדישא דאתי מדרועא דימינא מתלת קשרין (ואע"ג דאקרי יד הוי סיועא) דכתיב (נ"א וכתיב) והנה ידי עמך ומתאחדן מהאי אלף וארבע רבוא ותמניא וחמש מאה אלפין מאריהון דסיועין בכל עלמא ואקרון יד יי' עלאה יד יי' תתאה	והימין הזה נקרא הסיוע הקדוש, הבא מזרוע הימין מג' פרקים (ואע"ג שנקרא יד, הוא לעזר) שנאמר (ונאמר) "והנה ידי עמך" ונאחזים מזה אלף וארבע רבוא ושמנה וחמש מאות אלפין בעלי סיוע בכל עולמות. ונקראים "יד ה'" העליונה, "יד ה'" התחתונה.
ואע"ג דבכל אתר יד יי' שמאלא זכו ימין יי' אתכליל ידא בזרועא והוי סיועא ואקרי ימין ואי לאו יד יי' תתאה תאנא כד מתערין דינין קשיין לאחתא בעלמא הכא כתיב סוד יי' ליראיו	אף על פי שבכל מקום "יד ה'" שמאל, אם זכו "ימין ה'" שנכללת יד בזרוע, ואז מסייעת, ואז נקראת "ימין", ואם לא "יד ה'" התחתונה. למדנו כשמתעוררים דינים קשים לרדת לעולם, אז כתוב "סוד ה' ליראיו".
ותאנא בצניעותא דספרא דכל דינין דמשתכחין מדכורא תקיפין ברישא ²⁹⁵ ונייחין בסופא וכל דינין דמשתכחין מנוקבא נייחין ברישא ותקיפין בסופא	ולמדנו בספרא דצניעותא שכל הדינים הנמצאים משל הזכר קשים בתחילתם ונוחים בסופם, וכל הדינים הנמצאים מהנקבה נוחים בתחילתם, וקשים בסופם.
ואלמלא דאתעבידו כהדא לא יכלין עלמא	ואלמלא נעשים יחד לא היה העולם יכול לסבול עד שעתיק העתיקים,

²⁹⁵ כבר ביארתי זה בספרא דצניעותא בפ' תרומה. גם ביארתי בפ' תצוה דף קפ"ז ע"א (שער מאמרי רשב"י).

הסתום מכל, הפרידס זה מזה וחיבר אותם, כדי שיתמתקו יחד. וכשהפרידס (זה מזה), הפיל תרדמה על ז"א, הפריד את הנקבה מאחורי צדדיו ותיקן אותה בכל תיקוניה, אלא הצניע אותה ליום שלה כדי להביאה לזכר וזהו שנאמר "ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם וישן".	למסבבל עד דעתיק דעתיקי סתימא דכלא פריש דא מן דא וחבר לון לאתבסמא בחדא וכד פריש לון אפיל דורמיטא לעיר אפין ופריש לנוקבא מאחוריו ²⁹⁶ דסטריו ואתקין לה כל תקונהא ואצנעא ליומא דיליה למיתהא לדכורא הה"ד ויפל יי' אלהים תרדמה על האדם וישן
מהו "ויישן"? זהו שנאמר "עורה למה תישן ה'". "ויקח אחת מצלעותיו מאי אחת"? זו היא הנקבה שנאמר אחת היא יונתי תמתי, עלתה ונתקנה, ובמקומה נשקעו רחמים וחסדים. וזהו שנאמר "ויסגור בשר תחתנה" ונאמר "והסירותי את לב האבן מברככם ונתתי לכם לב בשר".	מהו ויישן האי הוא דכתיב עורה למה תישן יי' ויקח אחת מצלעותיו מאי אחת דא היא נוקבא כד"א אחת היא יונתי תמתי וסלקא ואתתקנא ובאתרהא שקיע רחמי וחסד ²⁹⁷ הה"ד ויסגור בשר תחתנה וכתיב והסירותי את לב האבן מברככם ונתתי לכם לב בשר
ובשעה שרצה להכניס את השבת, היה בורא רוחות ושדים ורוחות סערות, לא סיים להם עד שבאה המלכה בתיקוניה וישבה לפניו. בשעה שהיתה יושבת לפניו, הניח את אלו הבריות ולא נשלמו כיון שהמלכה כבר ישבה עם המלך,	ובשעתא דבעא למיעל שבתא הוה ברי רוחין ושדין ועלעולין ועד לא סיים לון אתת מטרוניתא בתקונהא ויתיבת קמיה בשעתא דיתיבת קמיה אנח לון לאינן ברייאן ולא אשתלימו כיון דמטרוניתא יתבת עם מלכא
קמג/א	
ונתחברו פנים בפנים. מי שנכנס ביניהם מי שמתקרב אליהם [לכן הדבר סתום עונתן של ת"ח שיודעים סוד זה משבת לשבת] וכשנתחברו, נמתקו זה	ואתחברו אפין באפין מאן ייעול בינייהו ²⁹⁸ מאן הוא דיקרב בהדיהו (בגין כך סתימא דמלה ²⁹⁹ עונתן של ת"ח דידעין רזא דנא ³⁰⁰

²⁹⁶ ענין הנסירה הזאת נתבאר בהרבה מקומות ובפרט בתפילות ראש השנה וגם בברכת המפיל חבלי שינה על עיני כו' ואומרו ויקח אחת מצלעותיו מאי אחת כו' יובן במ"ש לעיל דקמ"א ע"ב וגם בפ' בלק דף ר"ג ע"ב בענין אושית פסיעה לבר כו' כי בתחילה היתה נקודה אחת קטנה בסוף הת"ת שהיה תחילה בחינת יסוד ד"א והיתה שם בסוד צלע מאחורי הת"ת ד"א נקודה קטנה ואח"ך נגדלה ונעשית פרוץ גמור ודיוקנא שלמה דנוקבא זמ"ש וסלקא ואתתקנא ולפי שכל הגדלת הנוקבא היא ממטה למעלה אמר וסלקא ואתתקנא ואומרו ובאתרהא שקיע רחמי וחסד נתבאר בתפילת ראש השנה (שער מאמרי רשב"י).

²⁹⁷ עי' ע"ח שער לב פרק א ועי' שעה"כ צא ע"ג ופע"ח שפור רפ"ד (לש"ו). עי' ע"ח שער הנסירה פרק א'.

²⁹⁸ ולכן הוסר המחיצה המבדיל הערלה החופפת על הברית שלא יהי' גורם ומעכב הזיווג ולא די שאין יכולי' לכנוס באמצע בין שניהם אלא הם מתרחקי' בנוק' דתה"ר (ב"ע רמה ע"א).

²⁹⁹ כמ"ש בשם הר"ח דלכן אז זמן זיווג למשלף נשמתא מסט' דקדושה (ב"ע).

³⁰⁰ כל רזא הוא ביסוד והוא בזמן שנתקן יסוד של דכורא ומתגלה אור הנ"ל ביסוד ומ"ש וכד אתחברו אתבסמו דא בדא הוא בזיווג השלישי של שת שבזיווג קין והבל עדיין לא נתבסמו כמ"ש בס"ד שם וכמו שית' בסמוך בעז"ה ואז כל העולם נשלם ונשלם הכסא כידוע שסוד הכסא הוא ד' רגלין ד' אותיות הו"ה כמ"ש בס"ד שם שז"א נכלל באבא ונוק' באימא והם ד' אותיות הו"ה ד' פרצופי' דאצי' וע"ק הוא אדם דרכיב על כורסיא כידוע שבעת שיש זיווג בזו"נ אז ע"ק אתייחד עמהם והוא קוצו של יוד דהו"ה ולכן נרמז בר"ת יום ה' ששי ו' יכולו ה' שמים כו' שם הו"ה וס"ת גי' מ"ה ב"ן אתבסמותא דנוק' בדכורא והענין כמ"ש בספרים שכל הבריאה של ו' ימי בראשית נשלם ביום שבת וכמ"ש בהקדמת זוהר בראשית ע"פ עת הזמיר הגיע כו' יעו"ש והוא כידוע שכל הבריאה יש בה ב' בחי' שפע א' לקיום העולם והוא לפי מה שצריך להם לקיומם והב' לתוס' טובה להשפיע למטה ועי"ז מקבלים כל העולמות שפע חדש וז"ס הזיווג שאז באה הטיפה דרך כל פרקי גופא וניתוסף אור בכל הר"ק שהם ו' ימי בראשית כדי ליתן ליסוד ומשם לנוק' ולכן נאמר בו ויכולו השמים והארץ וכל צבאם (ב"ע).

בזה, יום שהכל נמתקים בו, ולכן נמתקו הדינים זה בזה, ונתקנו העליונים והתחתונים.	משבת לשבת) וכד אתחברו אתבסמו דא בדא יומא דכלא אתבסם ביה ³⁰¹ ובג"כ אתבסמו דיני דא בדא ואתתקנו עלאין ותתאין
ולמדנו בספרא דצניעותא העתיק הקדוש רצה לראות אם נמתקו הדינים, כשנדבקו שנים אלו זה בזה, יצאה מצד הנקבה הדין הקשה (שהעולם לא יכול לסבול), שנאמר "והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי וגו'" ולא היה העולם יכול לסבול משום שלא נמתקו, והנחש התקיף הטיל בה זוהמא של הדין הקשה, ולכן לא היתה יכולה להתמתק.	ותאנא בצניעותא דספרא בעא עתיקא קדישא למחזי אי אתבסמו דינין ואתדבקו תרין אלין דא דא ³⁰² ונפק מסטרא דנוקבא דינא תקיפא (דלא יכיל עלמא למסבל) דכתיב והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי וגו' ולא הוה יכיל עלמא למסבל משום דלא אתבסמת וחויא תקיפא אטיל בה זוהמא דדינא קשיא ובג"כ לא הוה יכיל לאתבסמא
וכאשר יצא קין מצד הנקבה, יצא חזק קשה. חזק בדינו וקשה בדינו. כיון שיצא, נחלשו ונמתקו. אחרי זה, הוציאה אחר, ממותק יותר, ועלה הראשון שהוא חזק וקשה, שכן כל הדינים לא נתערבו (נפגשו) לפניו (וכל הדינים (לא) התעוררו	וכד נפיק דא קין מסטר דנוקבא נפק תקיף קשיא ³⁰³ תקיף בדינוי קשיא בדינוי כיון דנפק אתחלשת ואתבסמת בתר דא אפיקת אחרא בסימא יתיר וסליק קדמאה דהוה תקיפא קשיא וכל דינין לא אתערבו (ס"א אתערעו)

³⁰¹ בסוד הזיווג שהוא בא תחל' ע"י חמום הגבורות בכל איברין דגופא ואח"כ מים טיפה דברכאן שנמשך ג"כ בכל איברי' דגופא ומכבה ומתבסם האש הגבורות ע"י המי' חסדים הנ"ל וזהו ביסוס כל העולם (ב"ע).
³⁰² והנה קין והבל כוללים ה' גבורות אלו, וזהו מ"ש באדרת נשא, ותנא בצניעותא דספרא, בעא עתיקא למחזי אי אתבסמו דינין, ואתדבקו תרין אלין דא בדא, ונפקו קין והבל וכו'. והבה שתי הגבורות הראשונות, המתפשטות בהוטמא ובפומא, הם בחי' הבל, כי משם יוצא הבל, כנזכר שם באדרת האזינו דף רצ"ד ע"ב, ענין ההוא קול דנטיף באודנין, ומתמן נחית לחוטמא, ומתמן לפומא. וז"ס (במדבר ב' י') ויחר אף ה' בם וילך, ואש מפיו תאכל ונודע, כי כל הבל הוא בחי' אור מקיף, כי ביוצאו מן הפה הוא מקיף את כל הגוף, שהם ז"ת. וז"ס מ"ש באדרת נשא דף קל"ד ע"א, ובהאי אתרחיצו אבהתנא לאלתבשא, בהאי רוחא דנפיק מפומא וכו' גם בו מתלבשים נביאי מהימני, שהם למטה מן האבות, והבן זה. ולהיות כי הבל שהוא משה, שרשו משתי גבורות, ממם סתומה ופ' פשוטה דמנצפ"ך, אשר בחוטמא ובפומא, והם בגימטריא ק"ך, לכן חי מרע"ה ק"ך שנה, ונאמר עליו (בראשית ו' ג') בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה כנודע. ושתי גבורות אלו, הם שתי אותיות מ"י של אלה"ם, כמבואר אצלנו בענין מעשה העגל וג' אותיות אלה הם ג' גבורות האחרות שהם נצ"ך, והם, נון פשוטה צורת הזרוע. ק' פשוטה, הם כף היד. י' פשוטה, הם האצבעות הפשוטים. וג' אותיות צנ"ך, הם בגימטריא קין, כי משם היה שרשו, כי כולם הם בחי' מעשה הנעשים בידיים כנודע, ואין שם מקום פתוח לצאת הבל שלהם לחוץ כלל, כי אורותיהם סתומים שם, ולכן קין הוא בחי' אור הפנימי (שעה"פ בלק).

³⁰³ והענין הוא כי שניהם בחינת גבורות אלא שגבורות קין מרובות מגבורות הבל כי הבל הוא בבחינת שתי הגבורות הנרמזים בחוטם ובפה שהם סוד מ' ופ' דמנצפ"ך כי משני מקומות אלו בלבד יוצא מהם הבל ולכן נקרא על שמם הבל (אמר שמואל להיות כי אין ההבל ניכר אלא בחוטם ופה אבל בדרועין ובכפות ובאצבעות אין ההבל {ע"ד} ניכר בהם. ואפשר לו' כי להיות שהבל יצא מהחוטם ומהפה וחשבונם הוא מאה ועשרים לכן נתקן הבל במרע"ה שחי מאה ועשרים שנה כמ"ש בשג"ם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה כנלע"ד). גם הוא באופן אחר כי הבל רוצה לומר ה' פעמים ל"ב רוצה לומר ל"ב אלה"ם ובכל אחד חמשה אותיות וחמשה פעמים ל"ב הם בגימטריא ק"ס ועם הכולל הם קס"א כמנין מ"ם פ"א שהם קס"א הרי איך הבל נאחז בשתי אותיות מ"פ דמנצפ"ך ושלשה גבורות הדרועין והאצבעין והידין הם סתומים בלי הבל יוצא מהם והם בחינת קין שהוא בגימטריא ק"ס כמנין שלש אותיות נצ"ך דמנצפ"ך הנשארות שמספרם ק"ס ונמצא כי כל הגבורות נכללות בקין והבל והם שרשי כל הדינים כולם ודע כי אלו הגבורות אינם מתבסמות אלא בהצטרפות שבעה (דף ל"ט ע"א) תיקוני רישא דאריך אפין הנז' בריש ספרא דצניעותא והם מוחא וגלגלתא וקרומא דאוריא דעל גבי מוחא והחוטם והעינים והפנים והפה אבל האזנים לא נזכרו באדרא בעתיקא קדישא והנה כל אחד מאלו השבעה כלול מעשרה הרי שבעים והנה הגבורות הם בגימטריא פ"ר כנז' ועם כללותם שהם חמשה הם פ"ה. ואם תחבר פרה עם שבעים אשר ברישא דאריך אפין יהיו בגמט' משה"ה כי במרע"ה נתקנו כל הגבורות האלו ונמתקו הדינים אשר בקין ובהבל על ידי שבעים דברישי דאריך אפין ואומרו ותאנא חמש גבוראן אינון כו' ומהאי תליין אלף אלפין וארבע מאה רבוא כו' כבר ביארתי ענינם שהוא חמשה פעמים מנצפ"ך בגימטריא אלף וארבע מאה ועם כללות החמשה עצמ' הם אלף וארבע מאה וחמשה (שער מאמרי רשב"י מד ע"ג).

קמיה (ס"א וכל דינין (לא) אתערו עמיה)	עמו).
<p>ת"ח מה כתיב ויהי בהיותם בשדה בשדה דאשתמודע לעילא בשדה דאקרי שדה דתפוחים ונצח האי דינא לאחיה משום דהוה קשיא מניה ואכפיה ואממריה תחותיה עד דאתער בהאי קב"ה ואעבריה מקמיה ושקעיה בנוקבא דתהומא רבא וכליל לאחוי בשקועא דימא רבא דמבסס דמעין עלאין ומנהון נחתין נשמתין לעלמא אינש לפום אורחוי ואע"ג דטמירין אינון מתפשטין דא בדא ואתעבידו גופא חד ומהאי גופא נחתין נשמתהון דרשיעייא חייביא תקיפי רוחא מתרוויהון כחדא ס"ד אלא דא לסמרי ודא לסמרי</p>	<p>בא וראה, מהו שנאמר "ויהי בהיותם בשדה"? השדה הנודע למעלה, בשדה הנקרא שדה תפוחים. וניצח זה את דיני אחיו, לפי שהיו קשים ממנו, וכפאו והטמינו תחתיו. עד שהקב"ה נתעורר בזה, העבירו מלפניו, ושיקעו בנקב של התהום הגדול, וכלל את אחיו בשיקוע של הים הגדול, הממתקת את הדמעות העליונות. ומהם יורדות נשמות לעולם, כל אדם לפי דרכו. ואף על פי שהם טמונות, הם מתפשטים זה בזה, ונעשות לגוף אחד, ומזה הגוף יורדות למטה נשמות הרשעים החוטאים קשי הרוח. וכי יעלה על דעתך, ומשתיהן יחד? אלא זה לצדו, וזה לצדו.</p>
<p>זכאין אינון צדיקייא דמשלפי נשמתהון מהאי גופא קדישא דאקרי אדם דכליל כלא אתר דעטרין וכתרין קדישין מתחבראן תמן בצרורא דאתקלא (ס"א דאתכלא) זכאין אינון צדיקייא (נ"א אתון חברייא) דכל הני מלין קדישין דאתמרו ברוח קדישא עלאה רוח דכל קדישין עלאין אתכללן ביה אתגליין לכו מלין דעלאין ותתאין צייתין להו</p>	<p>אשריהם אלה הצדיקים שמוציאים נשמות מהגוף הקדוש הזה הנקרא אדם, שכולל את הכל, מקום שהעטרות והכתרים הקדושים מתחברים שם בקשר המשקולת (של אשכול). אשרי אלה צדיקים (אותם חברים), שכל אלו הדברים הקדושים שנאמרו ברוח הקודש העליון, הרוח שכל הקדושים העליונים נכללו בו נתגלה לכם, דברים שעליונים ותחתונים מקשיבים להם.</p>
<p>זכאין אתון מאריהון דמאריין מחצדי חקלא דמלין אלין תנדעון ותסתכלון בהו ותנדעון למאריכון אפיין באפיין עינא בעינא ובהני מלין תזכון לעלמא דאתי הה"ד וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' יי' עתיק יומין הוא האלהים וכלא הוא חד בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא</p>	<p>אשריכם בעלי הבעלים קוצרי השדה שאלו דברים תדעו ותתבוננו בהם, ותכירו את אדוניכם פנים בפנים עין בעין. ובאלו הדברים תזכו לעולם הבא, זהו שנאמר "וידעת היום והשבות אל לבבך וכו' ה'" עתיק יומין, "הוא האלוקים" והכל הוא אחד, ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.</p>
<p>אמר ר"ש חמינא עלאין לתתא ותתאין לעילא עלאין לתתא דיוקנא דאדם דהוא תקוני עלאה כללא דכלהו (חסר) תאנא כתיב וצדיק יסוד עולם דכליל שית בקרטופא כחדא³⁰⁴ והאי הוא דכתיב שוקיו עמודי שש</p>	<p>אמר רבי שמעון, ראיתי העליונים למטה והתחתונים למעלה, העליונים למטה צורת אדם, שהיא התיקון העליון הכולל הכל. למדנו נאמר "וצדיק יסוד עולם" שכולל ששה בקשר אחד, וזהו שנאמר "שוקיו עמודי שש".</p>
<p>ותאנא בצניעותא דספרא באדם אתכלילו כתריין עלאין בכלל ובפרט ובאדם אתכלילו כתריין תתאין בפרט וכלל כתריין עלאין בכלל כמה דאתמר בדיוקנא דכל הני תקונין (ס"א דיוקנין) בפרט באצבען דידן חמש כנגד חמש</p>	<p>וכן למדנו בספרא דצניעותא באדם נכללו הכתרים העליונים בכלל ובפרט, ובאדם נכללו הכתרים התחתונים בפרט ובכלל. הכתרים העליונים בכלל, כמו שכבר נאמר בצורה של כל אלו התיקונים (הצורות). בפרט, באצבעות הידים חמש כנגד חמש.</p>

³⁰⁴ נתבאר באדרת האזינו ופירוש קרטופא רוצה לומר מקור ומבוע אחד (שער מאמרי רשב"י).

<p>הכתרים התחתונים באצבעות הרגלים שהם פרט וכלל, כי אין הגוף נראה עמהם, שכן הם מחוץ לגוף ולכן לא היו בגוף, כי הגוף נמנע מהם. אם כן, מאי "ועמדו רגליו ביום ההוא"? אלא "רגליו" של הגוף [ה"ה] בעלי הדינים (של הבעלים) לעשות נקמות ונקראים בעלי רגלים. מהם קשים, בעלי דינים שלמטה, נאחזים בכתרים התחתונים.</p>	<p>כתרין תתאין באצבעין דרגלין דאינון פרט וכלל דהא גופא לא אתחזי בהדיהו דאינון לבר מגופא ובג"כ לא הוה בגופא דגופא אעדו מנייהו אי הכי מאי ועמדו רגליו ביום ההוא אלא רגליו דגופא מאריהון דדינין (ס"א דמאריין) למעבד נוקמין ואקרון בעלי רגלים ומנהון תקיפין ומתאחדן מאריהון דדינין די לתתא בכתרין תתאין</p>
<p>למדנו כל אותם התיקונים שלמעלה שבגוף הקדוש (בזכר ונקבה), כלל האדם, נמשכים זה מזה, ונאחזים זה בזה, ומשקים זה את זה, כמו שנמשך הדם בשבילי הורידים לזה ולזה לכאן ולכאן וממקום זה למקום אחר, והם משקים (מדות) את הגוף (לגוף), משקים זה את זה, מאירים זה לזה, עד שמאירים את כל העולמות ומתברכים בגללם.</p>	<p>תאנא כל אינון תקוני דלעילא דבגופא קדישא (בדכר ונקבא) כללא דאדם אתמשיך דא מן דא ומתאחדן דא בדא ואשקון דא לדא³⁰⁵ כמה דאתמשך דמא בקטפין דורידין לדא ולדא להכא ולהכא מאתר דא לאתר אחרא ואינון משקין (ס"א קסטין) דגופא (נ"א לגופא) אשקיין דא לדא מנהרין דא לדא עד דאנהירו כליו עלין ומתברכאן בגיניהון</p>
<p>למדנו כל אלה הכתרים</p>	<p>תאנא כל אינון כתריין</p>
<p>שלא נכללו בגוף, כולם רחוקים וטמאים ומטמאים את כל מי שיקרב אליהם לדעת דבר מה מאלה דברים. למדנו מה התאווה שלהם לגבי ת"ח? אלא משום שראו בהם גוף קדוש ונכללו</p>	<p>קמג/ב</p>
<p>שלא נכללו בגוף, כולם רחוקים וטמאים ומטמאים את כל מי שיקרב אליהם לדעת דבר מה מאלה דברים. למדנו מה התאווה שלהם לגבי ת"ח? אלא משום שראו בהם גוף קדוש ונכללו</p>	<p>דלא אתכללו בגופא כליו רחיקין ומסאבין ומסאבין כל מאן דיקרב לגביהון למנדע מנהון מלין תאנא מאי תיאובתא דלהון לגבי תלמידי חכמים³⁰⁶ אלא משום דחמן בהו גופא קדישא ולא תכללא בהו בההוא גופא</p>

³⁰⁵ רצא ע"ב (לש"ו).

³⁰⁶ ומ"ש תאנא מאי תיאובתא דלהון לגבי ת"ח כו' הוא כידוע שכל הגדול מחבירו כו' וב' נשים זונות הנ"ל בהם כל הפיתויים לעבורה ועליהם אמר שלמה המע"ה לשמרך מאשה זרה כו' מנכרי' אמריה החליקה והם ב' שא' היא רחוקה יתיר מסט' דבינה כמו בדכורין ולכן נק' נכרי' וכמו שב' דדכורין הם ג"כ דר"נ כמ"ש לוייתן זכר ונקבה נבראו כמו כן הב' נשים הנ"ל הם ג"כ דר"נ שהם סוד בהמות בהררי אלף זר"נ נבראו כמ"ש הגאון שם והם מראות נגעים שנים שהם ארבעה כי גם הם בשוקין דנוק' שהם נר"ה דר"נ כידוע וז"ס מ"ש הכ' לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכרי' חבלהו שא' דכר נק' זר והב' נוק' נכרי' וכבר נת' ששם סוד הלבושי' בנפש דאתפשט מסט' דבריאה שלכן כד אתמשך אדם אבתריהו ואתפשט שמאלא אז אפשיטו לבושי' דילי' בסוד כתנות אור כמ"ש הגאון שם ולכן תאותם להתדבק בלבושי' דתורה ומצות כמ"ש הני מאני דרבנן דבלו מנייהו הוי כדי להכלל בכללא דאדם וז"ש מאי תיאובתא כו' וידוע כי נר"ה נק' ת"ח לימודי ה' וכמ"ש הני ברכי דרבנן כו' ות"ח הם נכללי' בגופא בת"ת ששם הוא תלמוד תורה וז"ס יששכר וזבולון שהם בנו"ה עמודים דאורייתא שיששכר בנצח תורה כמ"ש איהו בנצח כו' וזבולון בהוד לחוף ימים ישכון כו' כידוע ולכן אמרו כל מי שעוסק בתורה ובג"ח כו' זוכה לנחלת ב' שבטים כו' שנא' אשריכם זורעי על כל מים כו' כמ"ש בזה במ"א באריכות ומ"ש וכי תימא הא מלאכין כו' הענין ידוע כי מלאכי' תליין בחו"ג דז"א כמ"ש הגאון שם ועוף יעופף כו' בכנפי' שהם חו"ג וכמ"ש בזוהר פ' שמיני ל"ט ב' ואת כל עוף כנף למיניהו אלין מלאכין קדישין כו' ונמצא שאינן בכלל ת"ת שהוא גופא וע"ז אמר לא דח"ו כו' והענין כי לא נק' לבר מגופא כי אם נר"ה לבד שהם למטה מן הפרסה ששם אסתית פרצופי' דאדם משא"כ חו"ג ידים שהם למעלה מן הפרסא הם בכללא דגופא רק שאינם חשובים כמעלת נשמות ישראל שהם אוחזים בגופא ממש בת"ת ומביא ראי' שהם בכללא דגופא דאל"כ לא הוה קדישין כו' כידוע שכל חיות וקיום הוא מסט' דגופא דדכורא עץ החיים משא"כ מן הפרסא ולמטה ששם ריקן מן האור ואין שם קיום כלל ולכן הסט"א יתבטל לע"ל ומביא ראי' שמלאכין נכללי' בכללא דאדם ממ"ש וגויתו כתרשיש ר"ל גוי' הוא גוף הרי שיש להם גופא והטעם שהם בחו"ג וכתבי' ידיו גלילי' זהב {רנ:} ממולאים בתרשיש כו' והענין כי בחו"ג יש ו' פרקין כל א' מג' וז"ס מ"ש רז"ל שית אלפי פרסי הוי עלמא שלישי מדבר שלישי ישוב שלישי ים וכוונתם בזה כי העולם הוא ו"ק דז"א שבו כל העולם בו' ימי בראשית וכל הנהגת העולם והבחיר' והעבודה הכל שם והם ו' אלפי פרסי סוד ו' אלפי שנין שהעולם מתנהג ע"י ו' ימי בראשית שהם סוד ו' אלפין של פ' ראשון בראשית ברא כו' שלישי מדבר הם נר"ה ששם כל אחיזת הסט"א נקודה דחורבה כמ"ש ושלח את השעיר במדבר אל ארץ

<p>בהם באותו הגוף. ואם תאמר, הרי מלאכים קדושים אינם בכלל גוף? לא, שכן ח"ו, אם היו מחוץ לכלל הגוף הקדוש הרי שלא היו קדושים ולא היו מתקיימים. ונאמר "וגוייתו כתרשיש", ונאמר "וגבותם מלאות עינים", "והאיש גבריאל" כלם בכלל אדם, חוץ מאלה שאינם בכלל גוף, שכן אלה טמאים ומטמאים את כל מי שיתקרב אליהם.</p>	<p>וכי תימא אי הכי הא מלאכין קדישין וליתיהון בכללא דגופא לא דח"ו אי ליהוון לבר מכללא דגופא קדישא לא הוו קדישין ולא מתקיימי וכתוב וגוייתו כתרשיש וכתוב וגבותם מלאות עינים והאיש גבריאל כללו בכללא דאדם בר מהני דליתיהון בכללא דגופא דאינון מסאבין ומסאבין כל מאן דיקרב בהדיהו</p>
<p>ותאנא כללו מרוחא דשמאלא דלא אתבסם באדם משתכחין ונפקו מכללא דגופא קדישא ולא אתדבקו ביה ובג"כ כללו מסאבין ואזלין וטאסין עלמא³⁰⁷ ועיילין בנוקבא דתהומא רבא לאתדבקא בהווא דינא קדמא דאקרי קין³⁰⁸ דנפיק בכלל דגופא דלתתא ושאטין וטאסין כל עלמא ופרחין ולא מתדבקאן בכללא דגופא ובגיני כך אינון לבר מכל משריין דלעילא ותתא מסאבין אינון בהו כתיב מחוץ למחנה מושבו</p>	<p>ולמדנו כולם מרוח שמאל שלא נתמתק באדם, ויצאו מכלל הגוף הקדוש, ולא נדבקים בו ונמצאים. ולכן כולם טמאים, והולכים וטסים בעולם ונכנסים בנקב של התהום הגדול, לידבק באותו דין הראשון שנקרא קין שיצא בכלל הגוף שלמטה, משוטטים ומעופפים בכל העולם, ופורחים ואינם נדבקים בכללות הגוף. ולכן הם מחוץ מכל המחנות של מעלה ושל מטה, והם טמאים, ובהם נאמר "מחוץ למחנה מושבו".</p>
<p>וברוחא דאקרי הבל³⁰⁹ דאתבסם יתיר בכללא דגופא קדישא נפקין אחרנין דמבסמן</p>	<p>וברוח הנקראת הבל הנמתקת יותר, בכללות הגוף הקדוש יוצאים אחרים</p>

גזירה כי שם אין הארה שהוא לבר מגופא שלישי ישוב הוא בגופא ת"ת ויסוד ב' אלפי פרסי ושם עיקר ישובא כמ"ש בס"ד פ"ב ארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שאדם הוא ת"ת כמ"ש ואיש יסוד כמ"ש אמרו אל האיש כו' כמ"ש בזוהר מאן איש דא צדיק כו' ובני יעקב אמרו עליו דבר האיש כו' וכמ"ש הגאון בפ' שם ריש פ' ב' הרי שעיקר ישובא הוא באיש ואדם ת"ת ויסוד ושליש ים בחו"ג כידוע שמם הוא בחסד וכן בגבורה גבורות גשמים שה"פ מים הם ה"ג כמ"ש כמ"פ ולכן י"ם מילואו ג"כ י"ם יו"ד מ"ם בסוד חו"ג ששניהם נק' ים והם ג"כ ב' אלפי פרסי והענין כי מדבר אין ישוב כלל רק למזיקים ולסט"א משא"כ ים יש בו קצת ישוב דאדם באקראי בעוברי ימים וכן שם ישובא לדג' ולכל שיש להם אחיזה בסט' דקדושה משא"כ ישובא שם הוא עיקר דירת בני אדם וכן כאן בנז"ה עיקר מושב הסט"א כמ"ש ובחו"ג שם מושב המלאכי' שהם בסט' דקדושה ושם הוא ג"כ קצת כללא דאדם משא"כ ת"ת ויסוד שם אחיזת הנשמות ועיקר ישובם שם ואמרו רז"ל גמירי ים תרשיש תרי אלפי פרסי הוי כו' והוא בסוד חו"ג כמבואר והם תרי שש ב' אלפי פרסי ובהם ו' פרקין וז"ס שש כנפים לאחד במלאכים קדישין ולכן אמר וגוייתו כתרשיש ומביא עוד רא' מפ' וגבותם מלאות עינים כו' הרי שיש להם כללא דגופא והענין שידוע שחו"ג הם מגביהים עצמם עד חו"ב וכן הכנפים מגביהים עצמם לעילא וכמ"ש ועוף יעופף על פני רקיע השמים נגד קרד"א כמ"ש הגאון שם וידוע כי ב' עיניים הם ברזא דחו"ב עיני העדה ולכן בהם העינים בגבותם בין תרין דרועין בחו"ג וכת' והחיות רצוא ושוב כו' כי הם רצים לעלות למעלה משרשם חו"ג לחו"ב ומיד הם יורדים בסוד העיפה³⁰⁶ שהכנפים עולים ויורדים ולא ניחין כלל (ב"ע רנ ע"א).

³⁰⁷ הם הזונות שרוצ' לאתדבקא בסט' דדכו' כמ"ש בביתא לא ישכנו רגלי' פעם בחוץ פעם ברחובות ואצל כל פינה תארוו והם המפתים את האדם לכל רע כמ"ש כי נופת תיטופנה שפתי זרה כו' כי עיקר תאותם להאחז בדכורין ולכן הם עיילין בנוק' דתה"ר ושם הם דבוקים דכורא דסט"א בסוד קין ששקעו לתה"ר כמ"ש ולכן נק' קין שהוא קינא דמדורא שהם הרוחין דאתפשט משמאלא שלא הי' להם גופא להכלל בו כי אם בקין והבל כמ"ש הגאון שם וכאן מדבר באותה הנוק' שהיא תקיפא יתיר בסט' דבינה ולכן אתדבקת בקין שהוא ג"כ קלי' תקיפא יתיר מהבל כמ"ש (ב"ע).

³⁰⁸ ר"ל שלכן נק' כן שהוא קינא דילה ושאטין וטסין כל עלמא כמ"ש שהם הזונות המפתות את האדם לטמאותם בקרי בלילה שאז זמן שליטתם שהם רוצים לאתדבקא באותם שהם בכללא דגופא ור"ל שכאשר הם נכללים בקינא דמזוהים הנ"ל אז משם נוטלים כוחם להתפשט בכל העולם דלתתא וידוע כי הם רוצים ג"כ לעלות עד דכורא בז"א ורק שאין יכולים ומשתמטי רגליהו בנוק' דתה"ר כמ"ש בזוהר פ' אחרי מות בסוד האי גדיא דיניק מחלבה דאימא וכמ"ש בע"ח שער קלי' נוגה (ב"ע).

³⁰⁹ אחיזתם [של הקלי'] בנה"י לבר מכללא דאדם, שהם למטה ממדריגתו ומ"מ הם נמשכים מצורת אדם, והם קין והבל שהם בנז"ה שלא הי' נשלם בהם צורת אדם לגמרי, רק שת שבו נאמר ויולד בדמותו כצלמו,

<p>יתיר ומתדבקן בנופא ולא מתדבקן כלהו תליין באוירא³¹⁰ ונפקין מהאי כללא דאלין מסאבין ושמעין מה דשמעין מעילא ומנייהו ידעי לתתא דקאמרי להו</p>	<p>ממותקים יותר, ומידבקים בגוף ואינם מידבקים. כולם תלויים באויר, ויוצאים מכלל אלה הטמאות, והם שומעים מה ששומעים מלמעלה, ולמטה מהם יודעים כי הם אומרים להם.</p>
<p>ותאנא בצניעותא דספרא כיון דאתבסמו לעילא כללא דאדם גופא קדישא דכר ונוקבא אתחברו זמנא תליתאה ונפק אתבסמותא דכלא ואתבסמו עלמין עלאין ותתאין ומכאן אשתכלל עלמא דלעילא ותתא מספרא דנופא קדישא ומתחברן עלמין ומתאחדן דא בדא ואתעבידו חד גופא (ובגין דכלהו חד גופא שכינתא לעילא שכינתא לתתא קב"ה לעילא קב"ה לתתא) ומשלפא רוחא ועיילא בחד גופא ובכלהו לא אתחזי אלא חד קק"ק יי צבאות מלא כל הארץ כבודו דכלא הוא חד גופא</p>	<p>ולמדו בספרא דצניעותא כיון שנמתקו למעלה, כלל האדם הוא גוף קדוש, זכר ונקבה, ואז נתחברו פעם שלישית ויצאה ממותקת מכל, ואז נמתקו העולמות העליונים והתחתונים, ומכאן נשלם העולם העליון והתחתון, מצד הגוף הקדוש, ומתחברים העולמות, והם נאחזים זה בזה ונעשים לגוף אחד. [ובגלל שכולם גוף א', שכינה למעלה ושכינה למטה, הקב"ה למעלה והקב"ה למטה], ומוציאים רוח, ונכנס בגוף א', ואז בכלם לא נראה אלא אחד, "קדוש קדוש קדוש ה' צבקות, מלא כל הארץ כבודו" שהכל הוא כגוף אחד.</p>
<p>תאנא כיון דאתבסמו דא בדא (כתיב תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף) אתקשרו דינא ורחמי (ס"א אתבסמא דינא ברחמי) ואתבסמת נוקבא בדכורא ובגיני כך לא סלקא דא בלא דא כהאי תמר דלא סלקא דא בלא דא ועל האי תנינן מאן דאפיק גרמיה כהאי עלמא מכללא דאדם לבתר כד נפיק מהאי עלמא לא עייל בכללא דאדם דאקרי גופא קדישא אלא באינון דלא אקרון אדם ונפיק מכללא דגופא</p>	<p>למדנו כיון שנמתקו זה בזה [נאמר, "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף"] נתקשרו הדין ברחמים [נמתק דין ברחמים], ונמתקה הנקבה בזכר. ולכן אין זה עולה זה בלא זה, כאילו התמר שאינה עולה זה בלא זה. ועל זה למדנו מי שמוציא את עצמו מהעולם הזה, מכללות אדם, אז כשתצא מזה העולם, לא (תוכל) להכנס בכלל אדם הנקרא גוף קדוש, אלא באלה שלא נקראים אדם, ויוצא מכללות גוף.</p>
<p>תניא תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף דאתבסמו דינא ברחמי ולית דינא דלא הוו ביה רחמי ועל האי כתיב נאוו לחייך בתורים צווארך בחרוזים בתורים כמו דכתיב תורי זהב נעשה לך וגו' בחרוזים כמה דכתיב עם נקודות</p>	<p>למדנו "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף" שנמתקו הדינים ברחמים, ואין דין שלא יהיה נכלל עם הרחמים, ועל זה נאמר "נאוו לחייך בתורים צווארך בחרוזים" "בתורים" כמו שנאמר "תורי זהב נעשה לך וגו'", "בחרוזים" כמה</p>

שהוא ביסוד גוף וברית חשבינן חד. ולכן כתי' בחיה רביעית (דניאל ז ח) ואלו עיינן לה כעיני אנשא ופום ממלל רברבין. וסוד העיניים ודמע כי הם בנו"ה ששם ב' דמעות שמוריד לים הגדול, ימא רבא ותה"ר ששם מקום קין והבל, וכמ"ש (איוב לד כא) כי עיניו על כל דרכי איש וכו', והם המרגלים מאללי ארעא ואח"כ עולה ומקטרג, והוא פום ממלל רברבין. ולכן שם הוא סוד ג' אלפים בי בני"ה שהם מסוד ב"ן בהמ"ה דלאו בכללא דאדם, ולכן הזכירו חכמים מרחצאות כאן בשם זה שלא כדרכם לרמז על סוד הנ"ל. ונו"ה הם בריכות מים עיניך בריכות וכו' (שה"ש ז ה), והם מים חמין שכל שליטתם בסט' דדינא, ובסוד השבירה במבול ברותחין קלקלו וכו' (סנהדרין קח ע"ב). ועוד כיוונו בזה לסוד עמוק כמ"ש בהיכלות בראשית ופ' פקודי שבהיכל עצם השמים שהוא הוד, שם נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי והוא יורד שם מזיעתם של חיות מהיכל הזכות גבורה, ועיקר מקומו בהיכל הוד. ובשוקין הם ו' פרקין כמ"ש שוקיו עמודי שש, נמצא בהוד ג' פרקין והם ג' אלפ' בי בני כמ"ש (דניאל ז י) נהר דינור וכו' אלף אלפין ישמשוניה. ואמרו בפ' אין דורשין (חגיגה יג ע"ב) ישמשוניה לנהר דינור וכו', ור"ל אלף וב' אלפים נגד ג' פרקין דבי'. והם המרחצאות ממים חמין שנו"ה הם אפיקי מים וע"י נהר דינור הם מים חמין. והוא תענוגים של רשעים שהם בהיכל חובה נגד היכל זכות (אפיקי ים מגילה ו ע"ב).

³¹⁰ כה ע"א ומח ע"ב (לש"י).

הכסף	שנאמר "עם נקודות הכסף".
צוארך בכלל דנוקבא דא מטרוניתא אשתכח בי מקדשא דלעילא וירושלם דלתתא (ס"א הוא מקדשא דכלא) ומקדשא וכל דא מדאנתבסמת בדכורא ואתעביד כללא דאדם ודא הוא כללא דמהימנותא	"צוארך" בכלל הנקבה שהיא המלכה, נמצא בית המקדש של מעלה וירושלים של מטה [והוא המקדש של הכל] ומקדש. וכל זה כאשר נמתקה בזכר, ואז נעשה בכללות אדם, וזוהי כללות האמונה.
מאי מהימנותא דבגויה אשתכח כל מהימנותא (שייך פ' כי תצא) ותאנא מאן דאקרי אדם ונשמתא נפקת מניה ומית אסיר למיבת ליה בביתא למעבד ליה לינה על ארעא משום יקרא דהאי גופא דלא יתחזי ביה קלנא דכתיב אדם ביקר בל ילין אדם דהוא יקר מכל יקרא בל ילין	מהי "אמונה"? לפי שנמצא בו כל האמונה, ולמדנו מי שנקרא אדם, והנשמה יצאה ממנו ומת, אסור להלין אותו בבית לעשות לו לינה על הארץ, משום כבוד זה הגוף שלא יהיה נראה בקלון. שנאמר "אדם ביקר בל ילין" אדם, שהוא המכובד מכל כבוד, בל ילין.
מ"ט משום דאי יעבדון הכי נמשל כבהמות נדמו מה בעירי לא הוו בכללא דאדם ולא אתחזי בהו רוחא קדישא אוף הכא כבעירי גופא בלא רוחא והאי גופא דהוא יקרא דכלא לא יתחזי ביה קלנא	מהו הטעם? לפי שאם יעשו כך "נמשל כבהמות נדמו", מה בהמות לא היו בכלל אדם ואין נראית בהם רוח קדושה, אף כאן "כבהמה" גוף בלא הרוח. הגוף הזה, שהוא מכובד מכלם, לא יתראה בו קלון.
ותאנא בצניעותא דספרא כל מאן דעביד לינה להאי גופא קדישא בלא רוחא עביד פנימותא בגופא דעלמין דהא בגין	ולמדנו בספרא דצניעותא כל מי שעושה לינה לגוף הקדוש הזה בלא הרוח, עושה פגם בגוף של העולמות. שכן מפני
קמד/א	
דא לא עביד לינה באתרא קדישא בארעא דצדק ילין בה ³¹¹ (ס"א לכתרא קדישא דמלכא בארעא דכתיב צדק ילין בה) משום דהאי גופא יקרא ³¹² אתקרי דיוקנא דמלכא ואי עביד ביה לינה הוי כחד מן בעירא (הה"ד נמשל כבהמות (ע"כ) נדמו)	זה אין לעשות לינה במקום הקדוש, הרי הוא הארץ אשר צדק שוכן בה (לכתר הקדוש של המלך בארץ שנאמר "צדיק ילין בה"), לפי שהגוף המכובד הזה נקרא דיוקן המלך, ואם עושה בו לינה, הרי הוא נחשב כאחד הבהמות (הה"ד "נמשל כבהמות נדמו").
תאנא ³¹³ ויראו בני האלהים את בנות האדם (ס"א בני האלהים) אינון דאטמרו ונפלו	למדנו "ויראו בני האלוקים את בנות האדם" [בני האלהים] אלה שנטמנו ונפלו

³¹¹ ר"ל שלכן נאסר הלנה בירושלים ששם הוא דרגא דאצי' נוק' דשם צדק ילין בה כידוע שצדק הוא נוק' ולכן אסור להלין בה מת שהרי ע"ז יתאחזו החיצונים ביותר שכל תאותם לינק משם שהם סוד הב' מרגלים שנק' מרצחים כמ"ש הוא שטן הוא מלאך המות כו' וכבר נת' שהמרגלים הם מקטריג' על האדם כו' ואח"כ יורד ונוטל נשמה וז"ש הכ' איכה היתה לזונה קריה נאמנה שהם סוד הב' זונות הנ"ל שאוחזים שם ע"י עונות ישראל ביסוד דידה כמ"ש עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו כמ"ש בפ' אחרי מות ושם נק' ירושלים כידוע וז"ש קרי' נאמנה צדק ילין בה ששם ה' הזיוג בסט' דדכו' באתבסמותא שאז הסט"א אתכפיי' וב' המרגלי' הם טמונים בנוק' דתה"ר ועתה ע"י עונות ישראל מרצחים שהם הב' מרגלים דכו' דסט"א ולזה אסור שם להלין המת שבו אחידין הב' מרגלין וב' נשים הנ"ל שהם רוצים לאכללא בכללא דגופא ובזה יהיו אחידין שם ג"כ (ב"ע רנד ע"א).

³¹² ר"ל שהוא מסט' דאצי' אתקרי דיוקנא דמלכא כמ"ש שהוא בצלם אלקים שבו נכלל כללא דאדם כמו שת דכתי' ב' ויולד בדמותו כצלמו כמ"ש ואי עביד ב' לינה הוי כחד מן בעירי שיתאחזו שם מסט' דשם ב"ן (ב"ע).

³¹³ דברי רשב"י כאן באדרא זאת הולך ממש על סדר המבואר בס"ד ונבנה על פ' בראשית עד נח שבו כלל כל התורה וכלל כל העולמות וכל הנבראים וכמ"ש בזה הגאון בפ' לס"ד יעו"ש שהארץ בסדר הכתובי' על תיקוני' ע"ק וז"א ונתינת המוחין בו ותיקון הנוקב' ויצירת מלאכי' ובריאת התניני' וכן כל רזא דקין והבל

בנקב של התהום הגדול, "את בנות האדם" (האדם הידוע), ונאמר "וילדו להם, המה הגבורים אשר מעולם וגו' מההוא הנקרא "עולם", כמו שלמדנו "ימי עולם".	בנוקבא דתהומא רבא ³¹⁴ את בנות האדם (האדם הידוע ³¹⁵) וכתיב וילדו להם המה הגבורים אשר מעולם וגו' מההוא דאקרי עולם כדתנינן ימי עולם
"אנשי השם" מהם יצאה רוחות ושדים לעולם, לידבק ברשעים. "הנפילים היו בארץ", להוציא את אלו האחרים שלא הוו בארץ. "הנפילים" עז"א ועזא"ל הוו בארץ בני האלוקים, לא הוו בארץ. וסוד הוא, והכל נאמר.	אנשי השם מנהון נפקו רוחין ושדין לעלמא לאתדבקא ברשיעיא הנפילים היו בארץ לאפקא אלין אחרנין דלא הוו בארץ הנפילים עז"א ועזא"ל הוו בארץ בני האלהים לא הוו בארץ ורוא הוא וכלא אתמר
נאמר "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ" להוציא את האדם העליון שאינו בארץ, "וינחם ה'" זה נאמר על ז"א. "ויתעצב אל לבו" "ויעצב" לא נאמר אלא "ויתעצב", הוא נתעצב, לפי שבו תלוי הדבר, להוציא ממי שאינו מתעצב.	כתיב וינחם יי' כי עשה את האדם בארץ לאפקא אדם דלעילא דלא הוי בארץ וינחם יי' האי בזעיר אפין אתמר ויתעצב אל לבו ויעצב לא נאמר אלא ויתעצב איהו אתעצב דביה תלייא מלתא לאפוקי ממאן דלא אתעצב
"אל לבו", "בלבו" לא נאמר אלא "אל לבו" כמי שגורם עצבות (ומקבל) לבעליו שמראה את זה ללב של כל הלבבות. "ויאמר ה', אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה וגו'" בא להוציא את האדם שלמעלה.	אל לבו בלבו לא כתיב אלא אל לבו כמאן דאתעצב (ומקבל) למאריה דאחוי האי ללבא דכל לבין ויאמר יי' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה וגו' לאפקא אדם דלעילא
ואם תאמר, שרק את אדם התחתון אין להוציא כלל משום שאין קיימת זה בלא זה. ואם לא החכמה סתימאה של הכל, היה הכל נתקן כבתחילה. וזהו שנאמר "אני חכמה שכנתי ערמה" אל תקרי "שכנתי", אלא שכינתי (שיכנתי).	ואי תימא אדם דלתתא בלחודוי לאו לאפקא כלל משום דלא קאים דא בלא דא ואלמלא חכמה סתימא דכלא כלא אתתקן כמרישא הה"ד אני חכמה שכנתי ערמה אל תקרי שכנתי אלא שכינתי (ס"א שיכנתי) ואלמלא האי תקונא דאדם לא קאים עלמא

ושת וסוד הנפילים והנה דברי רשב"י ג"כ על סדר זה כמובן למשכיל ואחר שביאר כל סוד של קין והבל ושת מפרש סוד הנפילים ומבאר כל ענין חטא דור המבול ויפרש בו כל הפרשה עד נח כמו שית' בעז"ה ובזה יכלול סוד התיקון ע"י התורה והשלמת תיקונו עד ימות המשיח והנה הגאון כתב שם בסוד הנפילים עזא ועזא"ל שהם אינם הב' מרגלים בני אלקים הנ"ל וגם לא באו אל בנות האדם ב' נוקבין הנ"ל אלא הם היו מסט' דלהון ר"ל שכאשר באו בני אלקים ב' דכ" הנ"ל אל בנות האדם נוקבין הנ"ל משם אתילידו אלו הנפילים והוא מ"ש הכ' הנפילים היו בארץ ומפרש היאך באו והוא אשר יבואו בני האלקים כו' וילדו להם משם באו הנפילים והם אנשי השם הגיבורים אשר מעולם וכמו שית' בעז"ה והענין כי אחר שנתרבו הרשעים בעולם אנשי דור המבול והיו משחיתים את דרכם ונמשכו אחר חטאו של אדה"ר בסוד משוך בערלתו ה' והם נפקו מכללא דאדם ונמשכו אחר זנות וסט' דב' נשים זונות הנ"ל וגם הנוק' זנו עם אותם שנמשכה ערלתם ב' דרגין דדכורין של סט"א ערל ובת זוגו כמ"ל אז גרמו פגם גדול למעלה ואתחברו דכו' דסט"א עם נוקבין כמ"ש ויראו בני האלקים הם ב' המרגלים שנולדו מסט' דנוק' אלקים מזוהמא דאטיל חויא בחוה כמ"ל את בנות האדם שהם הב' נשים זונות דאתפשטו מרוחא דשמאלא דאתפשט כד חב אדם ולכן נק' בנות האדם וכבר אמרו אלמלא נזקקים זה לזה היו מטשטשים את העולם ולכן גם הם נמחו וגרמו חורבן העולם ממש והוא מעין שבירת הכלים בעולם התווה שהי' מצד פרידת אצי' מבריאה כמ"ש למעלה שלכן נגזר עליהם מיתה כמו על אדה"ר (ב"ע).

³¹⁴ כלל בזה גם קלי' הבל שהוא בימא רבא אלא שהבל אתבסם יתיר לכן הזכיר העיקר שהוא קין ור"ל שתחל' קודם שהרשיעו אנשי דור המבול אז אטמרו בנוק' דתה"ר ולא היו להם חיבורא כלל את בנות האדם הם נוק' דהם מרוחא דאתפשט מאדה"ר (ב"ע).

³¹⁵ הוא סוד שם ב"ן בריאה דאתפשט מאצילות שנק' אדם שם מ"ה והוא מ"ש האדם הידוע וכתיב וילדו להם המה הגיבורים כו' ר"ל שהם הנפילים דאתו מחיבורא דבני האלקים עם בנות האדם ונק' גיבורים שהם מגבורי ישראל ששים גיבורים סביב לה שיתן הוו כחושבן דלעילא כמ"ש בס"ד והם מסט' דז"א מו"ק כל א' כלול מ"י (ב"ע).

וּאִם לֹא זֶה הָאָדָם, לֹא הִיָּה קִיּוֹם לְעוֹלָם. וְזֶהוּ שְׁנֵאמַר "ה' בַּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ" וְנֵאמַר "וְנָח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'".	ה"ה דכתיב (שם ג) יי' בחכמה יסד ארץ וכתיב ונח מצא חן בעיני יי'
וּלְמַדְנוּ כָּל הַמוֹחִין תְּלוּיִים בַּמוֹחַ הַזֶּה. וְהַחֲכָמָה כָּלל כּוֹלָם, וְזֹהִי הַחֲכָמָה סְתִימָא, שֶׁעַל יְדֵה נִתְחַזְקוּ וְנִתְקַן תִּיקוֹן הָאָדָם, כְּדִי לִישֵׁב הַכֹּל עַל תִּיקוֹנוֹ, כָּל א' בַּמִּקּוֹמוֹ. זֶהוּ שְׁנֵאמַר "הַחֲכָמָה תַּעֲזֹז לַחֲכָם מַעֲשֶׂה שְׁלִיטִים" שֶׁהֵם הַתִּיקוֹן הַשֶּׁלֶם לָאָדָם.	וְתֵאֵנָּה כְּלָהוֹן מוֹחִין תְּלִיין בַּהַאי מוֹחָא וְהַחֲכָמָה הוּא כָּללָא דְכָלָא הוּא וְדָא חֲכָמָה סְתִימָא דְבָהּ אֶתְתִּיקָא וְאֶתְתִּיקָא תְּקוּנָא דָאָדָם לְאֶתִּישְׁבָא כָּלָא עַל תְּקוּנָה כָּל חַד בְּאַתְרֵיהּ הַה"ד הַחֲכָמָה תַּעֲזֹז לַחֲכָם מַעֲשֶׂה שְׁלִיטִים דְּאִינוֹן תְּקוּנָא שְׁלִימָא דָאָדָם
הָאָדָם הוּא הַתִּיקוֹן, שְׁבַפְנִים מִמֶּנּוּ קִיִּים הָרוּחַ (הַה"ד "כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִים וְה' יִרְאֶה לִּלְבָב" שֶׁהוּא לִפְנֵי וּלְפָנִים). וּבִתִּיקוֹן זֶה שֶׁל הָאָדָם, נִרְאִית שְׁלִימוֹת אֲמוּנַת הַכֹּל, שְׁעוֹמֵד עַל הַכֶּסֶּא. שְׁנֵאמַר "וְדַמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה" וְנֵאמַר "וְאִרְוֹ עִם עֲנָנֵי שְׁמִיָּא כְּבֵר אֲנִשׁ אֶתְהּ הוּא וְעַד עֵתִיק יוֹמִיָּא מִטָּה וְקַדְמוּהִי הַקְּרִבּוּהִי". עַד כֵּאֵן דְּבִרִי סוּדוֹת וְטַעֲמִים בְּרוּרִים. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שִׂוְדַע וּמִשְׁגִּיחַ בָּהֶם וְלֹא יִטְעָה בָּהֶם, כִּי אִלוּ הַדְּבָרִים אֵינָם נִמְסָרִים אֲלֵא לְבַעֲלֵי הַבַּעֲלִים וְקוֹצְרֵי הַפְּרִדָּס שֶׁנִּכְנָסוּ וַיִּצְאוּ שְׁנֵאמַר "כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְצִדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם".	וְאָדָם הוּא תְּקוּנָא דְלָגוּ מִנֵּה קָאִים רוּחָא (הַה"ד כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִים וְיִי' יִרְאֶה לִּלְבָב דְּאִיהוּ בִּלְגוּ לָגוּ) וּבַהַאי תְּקוּנָא דָאָדָם אֶתְחַזִּי שְׁלִימוֹתָא מִהִימְנוֹתָא דְכָלָא דְקָאִים עַל כּוֹרְסִיָּא דְכְּתִיב וְדַמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה וְכְּתִיב וְאִרְוֹ עִם עֲנָנֵי שְׁמִיָּא כְּבֵר אֲנִשׁ אֶתְהּ הוּא וְעַד עֵתִיק יוֹמִיָּא מִטָּה וְקַדְמוּהִי הַקְּרִבּוּהִי עַד כֵּאֵן סְתִימָאֵן מְלִין וּבְרִירִין טַעֲמִין זְכָאֵה חוֹלְקִיָּה דְמֵאֵן דִּידַע וּישְׁנָה בְּהוֹן וְלֹא יִטְעִי בְּהוֹן דְּמִלִין אֲלִין לֹא אֶתִּיהִיבּוּ אֲלֵא לְמֵאֲרִי מֵאֲרִין וּמַחְצְדֵי חֲקֵלָא דְעֵאֲלוּ וְנִפְקוּ דְכְּתִיב כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יִי' וְצִדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם
לְמַדְנוּ בְּכֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהָרִים קוּלוּ וְאֵמַר, אִם בְּדַבְרִים שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּתְגַּלּוּ כֵּאֵן, הָיוּ נִגְזָזִים הַחֲבָרִים בְּאֶדְרָא שֶׁל הָעוֹלָם הַבֵּא, וְהָיוּ מִסְתַּלְקִים מִזֶּה הָעוֹלָם, טוֹב וַיִּפֶּה הִיָּה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְאַחַד מִבְּנֵי הָעוֹלָם. חָזַר וְאֵמַר אֲנִי חוֹזֵר בִּי (מְדַבֵּר), כִּי גָלוּ לִפְנֵי עֵתִיקָא דְעֵתִיקִין וְהַסְתוּם מְכַל הַסְתוּמִּים, כִּי לֹא לְכַבּוּדִי עֲשִׂיתִי, וְלֹא לְכַבּוּד בֵּית אָבִא, וְלֹא לְכַבּוּד אִלוּ הַחֲבָרִים, אֲלֵא כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּדַרְכִּיו, וְלֹא יִכְנָסוּ בְּבוֹשָׁה לְשַׁעֲרֵי הִיכְלִיו, וְלֹא יִהְיֶה מִי שִׁימְחוּ בִידָם. אֲשֶׁרִי חִלְקִי עִמָּהֶם לְעוֹלָם הַבֵּא.	תֵּאֵנָּה בְּכֵה ר"ש וְאֵרִים קְלִיָּה וְאֵמַר אִי בְּמִלִין דִּילָן ³¹⁶ דְּאַתְגְּלִיין הַכָּא אֶתְגְּנוּזוּ חֲבֵרִיָּא בְּאֶדְרָא דְעֵלְמָא דְאַתִּי וְאֶסְתַּלְקוּ מִהַאי עֵלְמָא יָאוֹת וְשִׁפִּיר הוּהּ בְּגִין דְּלֹא אֶתְגְּלִיין לְחַד מִבְּנֵי עֵלְמָא הָדָר וְאֵמַר הָדָרִי בִי דֵּהָא גְּלִי קְמִיָּה דְעֵתִיקָא דְעֵתִיקִין סְתִימָא דְכָל סְתִימִין דֵּהָא לֹא לִיקְרָא ³¹⁷ דִּילִי עֲבִידְנָא וְלֹא לִיקְרָא דְבֵית אָבִא וְלֹא לִיקְרָא דְחֲבֵרִיָּא אֲלִין אֲלֵא בְּגִין דְּלֹא יִטְעוּן בְּאֶוּרְחִיו וְלֹא יַעֲלוּן בְּכִסּוּפָא לְתַרְעִי פְּלִטְרוּי וְלֹא יִמְחוּן בִּידֵיהוֹן זְכָאֵה חוֹלְקִי עִמָּהוֹן לְעֵלְמָא דְאַתִּי
לְמַדְנוּ טֵרֵם שִׁיִּצְאוּ הַחֲבָרִים מֵאוֹתוֹ הָאֶדְרָא, מֵתוּ רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַעֲקֹב וְרַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יִיסָא. וְרֵאוּ הַחֲבָרִים שֶׁהָיוּ	תֵּנָּא עַד לֹא נִפְקוּ חֲבֵרִיָּא מִהֵוָּה אֶדְרָא מֵיתוּ ר' יוֹסִי בְּר' יַעֲקֹב וְר' חֲזַקְיָה וְר' יִיסָא וְחַמּוֹ חֲבֵרִיָּא דֵּהוּ נְטִלִין לֹן ³¹⁸ מִלְּאֲכִין קְדִישִׁין

³¹⁶ פִּירוּשׁ אֶפְשֶׁר שֶׁנִּסְתַּלְקוּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ דְאוּיִים לְעֵנִין זֶה חֶסֶת וְשִׁלּוּם וּלְפִיכָךְ הָיוּ חִיבִים מִיתָה, וְאֶפְשֶׁר שֶׁהָיוּ צִדִּיקִים וְלֹא נִסְתַּלְקוּ אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁגָּלוּ מִסְתוּרִין שֶׁל עוֹלָם, לְזֶה אֵמַר כִּי מִשְׁנֵי חִלּוּקוֹת אִלוּ אִם הִטְעָנָה הָאֲמִיתִית הִיא מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ הֵם כְּשֵׁרִים וְהַגּוֹנִים אֲלֵא שֶׁגָּלוּ דְבָרִים שֶׁהֵם כְּבִשְׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם נִיחָא שְׁמוּרָה עַל כְּשִׁרוֹתָם וְזֶהוּ שֶׁאֵמַר "אִי בְּמִלִין אֲלִין דְּאַתְגְּלִיין" וְכו' וְלֹא הִיָּה רָאוּי לְגִלּוֹת וְכו' (אֹרִי יִקְרָ).

³¹⁷ אַחֲרַיִךְ חָזַר בּוֹ כִּי אֶפִּילוּ חִלּוּקָה זֶה אֵינָהּ רָאוּיָה מִשּׁוּם "דְּלֹא לִיקְרָא" וְכו' וְאִם כֵּן אֵין עוֹן בְּגִילּוֹי הַסּוּדוֹת (אֹרִי יִקְרָ).

³¹⁸ כְּלוֹמַר נִשְׁמַתָּם (אוּ רִיקָרָ).

<p>נושאים אותם המלאכים הקדושים על ידי המחיצה ההיא. ואמר רבי שמעון דבר, ושקטו. צעק ואמר, דילמא ח"ו נגזרה עלינו גזירה ליענש, לפי שנתגלה על ידינו מה שלא נתגלה מיום שעמד משה על הר סיני, שנאמר "ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה וגו'", מה אני כאן אם בשביל זה נענשו? שמע קול, אשריך רבי שמעון, אשרי חלקך וחלק החברים האלו הנמצאים אתך, כי נתגלה לכם מה שלא נתגלה לכל הצבא שלמעלה.</p>	<p>בההוא פרסא ואר"ש מלח³¹⁹ ואשתככו צווח ואמר שמא ח"ו³²⁰ גזרה אתגזר עלנא לאתענשא דאתגלי על ידנא מה דלא אתגלי מיומא דקאים משה על טורא דסיני דכתיב ויהי שם עם יי' ארבעים יום וארבעים לילה וגו' מה אנא הכא אי בגין דא אתענשו שמע קלא זכאה אנת ר"ש³²¹ זכאה חולקך וחברייא אלין דקיימין בהדך דהא אתגלי לכון מה דלא אתגלי לכל חילא דלעילא</p>
<p>קמד/ב</p>	
<p>אבל ת"ח דהא כתיב (יהושע ו') בבכורו ייסדנה³²² ובצעירו יציב דלתיה וכ"ש דברעו סני³²³ ותקיף אתדבקו נפשתהון בשעתא דא דאתנסיבו זכאה חולקהון דהא בשלימותא אסתלקו (דלא הוה כן לאינון דהו קמייחו אמאי מיתו³²⁴)</p>	<p>אבל בא וראה הרי נאמר "בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה" וכל שכן שברצון גדול וחזק נתדבקו נפשותם. בשעה זו שנלקחה, אשרי חלקם, כי בשלימות נסתלקו (שלא היה כן לאלה שהיו עומדים למה מתו).</p>
<p>תאנא בעוד דאתגליין מלין אתרגישו עלאין ותתאין³²⁵ (דאינון רתיכין) וקלא אתער במאתן וחמשין עלמין דהא מלין עתיקין לתתא אתגליין ועד (נ"א ועוד) דאלין מתבסמן³²⁶</p>	<p>למדנו בעוד שנתגלו אלו הדברים, נתרגשו העליונים והתחתונים (של אלה מרכבות) וקול נתעורר בר"נ עולמות, כי דברים עתיקים נתגלו למטה. ועד (ועוד)</p>

³¹⁹ הזכרת השם (אור יקר).

³²⁰ כמו שעלה על דעתו לעיל (אור יקר).

³²¹ להורות שלא חטא בגילוי הנסתר (אור יקר).

³²² ואי אפשר ענין גדול כזה שלא יהיה בו מיתה וחלק למדת הדין כענין בקרובי אקדש (אור יקר). תלמיד רשב"י ע"ה, נתדבקו דביקות גדול מאוד, עד שהיו פניהם מאירים כאור השמש בגבורתו, ושלשה מהם נדבקו בדביקות גדול ורם כל כך מה שלא הורגלו מקדמת דנא, ומתו מיתת נשיקה. ודבקו עצמם בההוא פרסה, אשר שם הם התיקונים, ובהם ישלימו אורם, על ידי מיין נוקבין שהעלו (עמק המלך ש"א פ"ט). ומיתו מרוב חשק תאותם בנשיקה, לא מצד הדין אלא מצד רצון עליון, והיה סילוק לנשמתם לא דין חס ושלוש (אור יקר).

³²³ חס ושלוש (אור יקר).
³²⁴ כי עדין מקום שאלה למה מיתו אלו יותר משאר החברים, והיה מורה היות באלו חס ושלוש פגם ומצאה מדת חדין מקום לדון, ואמר ששלשה דברים היו בענין האחד שהרגישו העליונים בגילוי הנעלמות וקטרגה מדת הדין וזהו שאמר "וקלא אתער" וכו' (אור יקר).

³²⁵ הרי דבריהם ה' בוקעי' כל העולמות וה' יחוד עצום למעלה עד שעלו למעלה לקבל אורות עליונים וידוע כי אין מקום פנוי למעלה שכאשר פרצוף אחד עולה למעלה אז כל העולמות שתחתיו ג"כ עולים זה למעלה מזה ואין מקום פנוי ולכן אתרגיזו עילאין ותתאין דאנון רתיכין ר"ל אפי' בעולם המלאכים וכל המרכבה שכולם נהנים ע"י חידושי תורה שמתגלה בפי הצדיקים כידוע וקלא אתער במאתן וג' עלמין ידוע שד' עולמות הם אבי"ע ועולם ה' אדם קדמון ד' אותיות הו"ה עם קוצו של י"ד ובכל א' הוא הו"ה שלימה בה' פרצופים א"א ואר"א וזו"נ ואף שבא"ק לא שייך פרצופים שהרי לא היה התחלת כלים כי אם באצ"ל לבד מ"מ שורש השרשים הם שם והנה כל פרצוף הוא י' ספ' שלימות שכל ספ' הוא עולם שלם כידוע הרי שכל כולם הם ר"ן עולמות וכולם אתער קלא ע"י התיקון שנעשה על ידיהם עוד ירמוז סוד עמוק כי ידוע שכל רז"א הוא בסט' דיסוד ששם הוא גילוי כל אורות של פרצוף והוא המגלה אותם לתתא שלכן וסוד נק' כל שכולל כל ה"ק חג"ת נ"ה כידוע שהטיפה נמשך בכל איברי הגוף בסוד הדעת והנה ע"י שרשב"י והחברים גילו כל סודות הפרצופי' דאצילות כמ"ש באורך ע"י נעשה זיוג בכל הפרצופים ונמשך הטיפה בכל היסודות וע"י נתגלו להם רזין עילאין ושרה עליהם רה"ק מסוד אור הגנוז שם וידוע כי ה' פרצופים הם באצילות וכל פרצוף מגלה אורו' שלו ע"י יסוד שנק' כל שכולל ה"ק הנ"ל חג"ת נ"ה שכל א' כלול מ"ס הרי הם ר"ן עלמין (ב"ע רנח ע"א).

³²⁶ והשנית כי לא מיתו מיתה על ידי מלאך המות אלא שנדבקו בשכינה וזהו שאמר "ועד דאלין מתבסמן" וכו' וכיון שהיה הנשמה מתבסמת למעלה והיה מקום לדין לחלוק נדבקו שם, נדבקו ונסתלקו,

שאלו, נמתקו נשמותיהם באלו הסודות, יצאה נשמתם בנשיקה ונתקשרו במחיצה ההיא ונשאו אותם המלאכים העליונים והעלו אותם למעלה. למה (דווקא) אלו? לפי שאלו נכנסו ולא יצאו. פעם אחת לפני כן, אבל השאר כבר נכנסו ויצאו.	נשמתיהו באינן מלין נפקא נשמתיהו בנשיקה ואתקשר בההוא פרסא ונמלין להו מלאכי עלאי וסלקין לון לעילא ואמאי אלין משום דעאלן ולא נפקו זמנא אחרא מן קדמת דנא וכלהו אחריני עאלו ונפקו
אמר רבי שמעון, כמה מאושר חלקם של אלו השלשה, ואשרי חלקינו לעולם הבא בשביל זה. יצא קול שנית ואמרה, "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כלכם היום". קמו והלכו. בכל מקום שהיו מסתכלים, עלו ריחות טובים.	אר"ש כמה זכאה חולקהון דחני תלתא וזכאה חולקנא לעלמא דאתי בגין דא נפק קלא תניינות ואמר ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום קמו ואזלו בכל אתר דהו מסתכלי סליק ריחין
אמר רבי שמעון, משמע מזה שהעולם מתברך בשבילנו. והיו מאירות פניהם של כלם, עד שבני העולה לא היו יכולים להסתכל בהם. למדנו עשרה נכנסו ושבעה יצאו. ורבי שמעון היה שמח, ורבי אבא היה עצוב. יום אחד היה יושב רבי שמעון ורבי אבא עמו. אמר רבי שמעון דבר וראו את אלו הג' (חברים) שמלאכים עליונים היו מביאים אותם, והיו מראים להם אוצרות וחדרים למעלה בשביל הכבוד שלהם, והיו מביאים אותם בהרים של אפרסמון טהור. נתיישרה דעתו של רבי אבא.	אר"ש שמע מנה דעלמא מתברך בגינן והו נהרין אנפוי דכלהו ולא הו יכלין בני עלמא לאסתכלא בהו תאנא עשרה עאלו ושבע נפקו והוה חדי ר"ש ורבי אבא עציב ³²⁷ יומא חד הוה יתיב ר"ש ורבי אבא עמיה אר"ש מלה וחמו לאלין תלתא דהו מיייתין להון מלאכין עלאין ומחזיין להו גניזין ואדרין דלעילא בגין יקרא דלהון והו עיילי לון בטורי דאפרסמונא דכיא נח דעתיה דרבי אבא
למדנו מהיום ההוא והלאה לא סרו החברים מביתו של רבי שמעון, וכאשר רבי שמעון היה מגלה סודות, לא היו נמצאים שם, רק אלו. ורבי שמעון היה קורא עליהם, אנחנו השבעה הננו "עיני ה'" שנאמר "שבעה אלה עיני ה'" עלינו נאמר.	תאנא מההוא יומא לא אעדו חברייא מבי ר"ש וכד הוה ר"ש מגלה רזין לא משתכחין תמן אלא אינן והוה קארי להו רבי שמעון שבעה אנן עיני ³²⁸ דכתיב שבעה אלה עיני יי' ועלן אתמר
אמר רבי אבא, אנו ששה נרות המאירים מהשביעי. אתה הוא השביעי לכולם, כי אין קיום לששה אלא מהשביעי, כי הכל תלוי בשביעי. רבי יהודה קרא לו "שבת" שכל הששה ממנה מתברכים, שנאמר "שבת לה' קדש לה'". מה שבת לה' קדש, גם רבי שמעון שבת לה' קדש.	א"ר אבא אנן שיתא בוציני דנהראן משביעא אתה הוא שביעא דכלא דהא לית קיומא לשיתא בר משביעא דכלא תלי בשביעא ³²⁹ רבי יהודה קארי ליה שבת דכלהו שיתא ³³⁰ מניה מתברכין דכתיב שבת ליי' קדש ליי' מה שבת ליי' קדש אוף ר"ש שבת ליי' קדש

והשלישית למה אלו יותר מהשאר מפני שאלו לא היו מלומדים בעינין זה ונדבקה נשמתם מרוב חשקם שהשיגו למה שלא הורגלו (או ריקר).

³²⁷ שהיה חושש במיתתן עון (אור יקר).

³²⁸ שכל השגחת הקב"ה בעולם הזה וכל מבטו אינו אלא עלינו שאנו משכן לשפע שבעת הספירות (אור יקר⁹).

³²⁹ פירוש הספירה השביעית ראש לכולם (אור יקר).

³³⁰ לא לבד ר' שמעון על כולם שביעי כדאמר ר' אבא אלא כולם כמו חול נגדו (אור יקר).

<p>אר"ש תוהנא על ההוא חגיר חרצין³³¹ מאריה דשערי³³² אמאי לא אשתכח בבי אדרא דילן בזמנא דאתגליין מלין אלין קדישין אדהכי אתא אליהו ותלת קטפורי נהירין באנפוי</p>	<p>אמר רבי שמעון, תמהני על אותן חגור מתנים, בעל שער, מדוע אינו מצוי בבית האדרא שלנו בזמן שנתגלו אלו הדברים הקדושים? בתוך כך בא אליהו, ושלושה נצוצין האירו בפניו.</p>
<p>א"ל ר"ש מ"ט לא שכיח מר בקרדוטא (ס"א בקרטמא) גליפא דמאריה ביומא דהלולא א"ל חייך רבי שבע יומין אתברירו קמי קב"ה כל אינון דייתון וישתכחן עמיה עד לא עיילתון בבי אדרא דלכון ובעינא לאשתכחא זמין קשיר בכתפוי (ס"א ואנא הוה ובעינא קמיה לאשתכחא זמין תמן וכדין קטיר בכתפוי) ולא יכילנא דההוא יומא שדרני קב"ה למעבד נסין לרב המנונא סבא וחברוי³³⁴ דאתמסרו בארמונא (ס"א בקרוניא³³⁵) דמלכא</p>	<p>אמר לו רבי שמעון, מהו הטעם שלא היה נמצא אדוני בציורי החקיקות [מיני בסמים³³³] של האדון ביום השמחה? אמר ליה, חייך רבי, שבעה ימים נבחרו לפני הקב"ה, כל אותם שיבואו ויימצאו עמו עד שלא נכנסתם לבית האדרא שלכם, רציתי להמצא, ואז אירע קשר על כתפי [ואני הייתי בקשתי מלפניו להיות שם ואז קשר בכתפיו] ולא יכולתי, כי בזה היום שלח אותי הקב"ה לעשות נסים לרב המנונא סבא וחבריו, שנמסרו בארמון [בקרון] המלך.</p>
<p>וארחישנא להו בנסא דרמינא להו כותלא דהיכלא דמלכא ואתקטרו בקטרוי דמיתו ארבעים וחמשה פרדשכי ואפיקנא לרב המנונא וחברוי ורמינא (נ"א ואוליכנא) לון לבקעת אונו ואשתזיבו וזמינא קמייהו נהמא ומיאי דלא אכלו תלתא יומין וכל ההוא יומא לא בדילנא מנייהו וכד תבנא אשכחנא פרסא דנטלו כל אינון סמכין ותלת מן חברייא עלה</p>	<p>ועשיתי להם נס, שהפלתי בשבילם את הכותל של היכל המלך, ונקשרו בין קשריו, עד שמתו מ"ה שרים, והוצאתי (משם) את רב המנונא וחבריו ושמתו (והלכתי) אותם בבקעת אונו וניצלו, והכנתי לפניהם לחם ומים, כי לא אכלו זה שלושה ימים. וכל היום ההוא לא נפרדתי מהם. וכשחזרתי מצאתי את המסך שנשאו אותו העמודים ושלושה מן החברים היו עליו.</p>
<p>ושאילנא לון ואמרו חולקא דקב"ה מהלולא דר"ש וחברוי זכאה אנת ר"ש זכאה חולקך וחולקא דאינון חברייא דיתבין קמך כמה דרגין אתתקנו לכון לעלמא דאתי כמה בוצינין דנהורין זמינין לנהרא לכו</p>	<p>ושאלתי אותם, ואמרו לי, (כל אלו הם) חלקו של הקב"ה, משמחת רבי שמעון וחבריו. אשריך ר"ש, ואשרי חלקך וחלק של אלה חברים שיושבים לפניך. כמה מדרגות מתוקנים לכם לעולם הבא, כמה נרות המאירים עתידים להאיר לכם.</p>

³³¹ איש חגור אזור במתניו (אור יקר).

³³² אלו סימני אליהו כדקאמר קרא בספר מלכים (אור יקר).

³³³

³³⁴ ודאי כי יש לתמוה איך הניח את אותה הא דרא קדישא דאזדמן בה קב"ה וכל פמליא דיליה בגין למעבד ניסין לרב המנונא היה הדבר יכול להעשות על ידי מלאך אחר אבל הענין הוא במ"ש בהקדמת בראשית ד"ו {ע"ב} ע"א כי רב המנונא סבא הוא בחינת ניצוץ אחד ממשה ע"ה המתגלגל בכל דור ודור כנז' בס' התקונין בתקון ס"ט וז"ל דור הולך ודור בא אין דור פחות מששים רבוא ודא משה דאתי בגלגולא בכל דרא ודרא בכל צדיק וצדיק עד שתין רבוא כנז' שם בדק"י ע"א והנה אליהו ז"ל תלמידו של משה ע"ה וחיבב בכבודו כנז' בפ' תצא דרע"ו ע"ב וז"ל אליהו קום אפתח פומך בפקודין דאנת הוא עוזר לי בכל סטרא כו'. גם בפרשת צו דף כ"ח ע"א אמר באליהו איתמר ביה והוא יהיה לך לפה בגלותא כו' ולכן הוכרח אליהו ז"ל לילך בשליחות זה ולא מלאך אחר. וזהו סוד מ"ש בפ' ויחי דרכ"ה ע"א א"ר שמעון אי הני בבלאי טפשיא כו' ינדעון שבחא דרב המנונא סבא ע"ה כד אשתכח ביניהו ולא הווי ידעיה שבחיה כו' כי הנה היה גלגולו של משה ע"ה (שער מאמרי רשב"י).

³³⁵ עי' כתובות דף טו ע"א.

ובא וראה כי ביום הזה, בזכותך העטירו חמשים כתרים לרבי פנחס בן יאיר חותנך, ואני הלכתי עמו בכל אותם הנהרות של שמן אפרסמון טהור, והוא בחר מקום, ותקנו (ואני ראיתי שהרי ברור וכו'). אמר ליה קשורים הצדיקים בקשר הכתרים,	ות"ח יומא דין בגינך אתעמרו חמשינ כתרין ³³⁶ לרבי פנחס בן יאיר ³³⁷ חמוך ואנא אזילנא עמיה בכל אינון נהרי דטורי דאפרסמונא ³³⁸ דכיא והוא בריר דוכתיה ואתתקן (ס"א ואנא הא חזינא דהא בריר וכו') א"ל קטורין צדיקייא בקרטופא דעטרינ ³³⁹
קמה/א	
בראשי חדשים ובזמנים, ובשבתות יותר משאר ימים. אמר ליה, ואף כל אלו שהם בחוץ, שנאמר "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וכו'" אם אלו באות, כל שכן הצדיקים. "מדי חדש בחדשו" למה? לפי שאז מתעטרים האבות, [הרי הם] המרכבה הקדושה, ומדי שבת בשבתו ואז מתעטרת השביעית, שכן כל אלה ששה ימים שנאמר "ויברך אלוקים את יום השביעי".	בריש ירחי ובזמני ושבתי יתיר מכל שאר יומין א"ל ואף כל אינון דלבר דכתיב והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וכו' אי אלין אתיין ³⁴⁰ כ"ש צדיקייא מדי חדש בחדשו למה משום דמתעטרי ³⁴¹ אבהתא רתיכא קדישא ומדי שבת בשבתו דמתעטר שביעאה ³⁴² דכל אינון שיתא יומין דכתיב ויברך אלהים את יום השביעי וכו'
ואתה רבי שמעון הוא השביעי של כל הששה, אתה תהיה מתעטר ומתקדש יותר מכלם, ושלשה מיני תענוגים הנמצאים ביום השביעי עתידים אלו החברים הצדיקים להתעדן בשבילך לעולם הבא, ונאמר "וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד", מי הוא "קדוש ה'?" זהו רבי שמעון בן יוחאי שנקרא מכובד בעולם הזה ובעולם הבא.	ואנת הוא ר"ש שביעאה דשיתא תהא מתעטר ומתקדש יתיר מכלא ותלת עדונין ³⁴³ דמשתכחין בשביעאה זמינין חברייא אלין צדיקייא לאתעדנא בגינך לעלמא דאתי וכתוב וקראת לשבת ענג לקדוש יי' מכובד מאן הוא קדוש יי' דא ר' שמעון בן יוחאי דאקרי מכובד בעלמא דין ובעלמא דאתי
עד כאן האדרא קדישא רבא	

³³⁶ נגד חמישים שערי בינה שהיא הנקראת עולם הבא (אור יקר).

³³⁷ נקוט האי כללא בידך שמועיל לאדם חתנו בעל בתו כבנו ממש (אור יקר).

³³⁸ כבר נרמז סוד אפרסמון בזוהר בפרשת תרומה והוא בבינה, וענין "טורי" הם סוד המלכות הנקראת הר ושבע ספירות נקראות מצדה הרים, ופעמים אומר נהרי אפרסמונא והיינו שהתפארת נקרא נהר ושבע ספירות מצדו נקראות נהרות, וענין סוד אפרסמון לעולם בבינה כדקאמרן, ונהרי דטורי דקאמר הכא מורה ייחוד אודם מהבינה (אור יקר).

³³⁹ הכוונה שהם נקשרים יותר בספירות (אור יקר).

³⁴⁰ אכל בשר דקאמר קרא מהדר (או ריקר).

³⁴¹ בסוד שלש ראשונות מתחדש אור שלשה אבות, והם מתחדשים אור המלכות שהיא רגל רביעי שבמרכבה (אור יקר).

³⁴² תפארת נקשר בשלש ראשונות ומתייחד עם המלכות כנודע, ואם תאמר ואם כן נמצא כבוד ראש חדש גדול מכבוד שבת כי בשבת מתעטר שביעאה לבד ובראש חדש מתעטרי תלתא אבהן, ויש לומר כי אין עיטור תפארת בסוד הדעת בין חכמה ובינה שוה אל עיטור שלשה אבות למטת סתם (אור יקר).

³⁴³ אור שלש ראשונות שיושפע בעת סילוק רי שמעון לחדש מנוחתו, והם יהנו מאותו האור כדרך האדם שמוסיף למאכל לכל בני הבית לכבוד האורח, ובזה נתבארה שמועה זו בס"ד (אור יקר).

קל ע"ב

יש סתירה בע"ח אם ב' מזלין מסתיימים בשוה שהוא עד חצי הת"ת דא"א שהוא טבורא דליבא, או (ולהלן הוא שיטת הגר"א) שאבא כללית שהוא אר"א מסתיים עם מזל העליון בשליש עליון דת"ת שהוא טבורא דליבא שהוא הגומא שתחת הלב, והוא סוף החזה, ואמא כללית שהיא ישס"ת יחד עם מזל התחתון מגעת עד הטבור שהוא סוף ב' שלישי דת"ת, ומיד אחר כך מתחיל הפרסא והכרס והמעיים וכו'. האר"י אמר כצד הרבאשון בגלל שכתוב באדרות שדיקנא דא"א שהמזל עליון מסתיים בלב, ושל ז"א מסתיים בחזה, והרי הם צריכים להיות שווים, ועוד באד"ר כתוב שב' מזלות מסתיימים בטבורא דליבא. מחמת השאלות האלה האר"י חידש כי טבורא דליבא אינו בגומא הלב שהוא בסוף שליש העליון דחזה אלא הוא באמצע הת"ת ממש. אבל גם האר"י עצמו התקשה בזה ואמר 'ולא ידעתי מה וצ"ע', ומסיק כמו שכתוב בגר"א בסד"צ שמזל עליון עד טבורא דליבא, ותחתון עד טבורא דגופא, ומוסיף האר"י שלפעמים מזל עליון יורד עד טבורא על ידי כפיפת הראש. אבל קשה למה במזל עליון דא"א כתוב שזה עד הלב, ובז"א כתוב שזה עד החזה, ולפי דברינו שהכוונה עד ליביה הוא ג"כ עד סוף הלב והחזה, א"כ מפני מה שינה הלשון ואמר בא"א עד ליביה ובז"א אמר עד חדווי, הלא שניהם שיעור אחד הם, שינוי זה אינו בכמות ושיעור המקום כי באמת שניהם מקום אחד הוא, אלא באיכות זה בפנימיות וזה בחיצוניות, שבלב מתקבץ כל הארת המוחין, עד שהוא שני למוח, אבל החזה אין לו הארת המוחין אלא בה הוא ההתפתחות יסוד דבינה ונמשך תיכף כל אורותיה בלב. מזל עליון דא"א, שורשו מהדעת דא"א שהוא מהדעת דרדל"א ונמשך ומתגלה אורו בלב, שבו מתקבץ הארת כל המוחין דח"ב, ובו מתייחד עם אורות הלב ומאירים זה לזה, ובזה נעשה הלב שני למוח, ומתייחדים זה עם זה. אבל המזל עליון דז"א, שהוא מתחת לפרסא דא"א, וכל ה' תיקונין שבו הוא מה שנמשך בו מה"ג ת"ד דא"א אינו נמשך בו האור דהמזל עליון שבו בהלב עצמו בפנימיותו אלא רק בהחזה שהוא בחיצוניות הלב ולא אמר עד ליבא כי אין נכנס האור בפנימיות הלב שבו אלא רק מה שמאיר עליו מבחוץ, ואינו נקרא בו בשם מזל כלל משום שאין נמשך בו השפע העקרי מהמזל העליון דא"א אלא רק הארתו, וגם בו נעשה הלב שני למוח, רק ע"י התנה"י דבינה המתלבש בו. מה שהלב שני למוח, יש הבדל בין א"א לז"א, שבא"א הסיבה הוא מה שהמזל עליון מהנביעו דמ"ס, והוא מתפשט בלב ומאיר בו, וכן אבא ששורשו מאוריא גם כן נכלל בלב כך, אבל בז"א הסיבה היא מה שהיסוד דבינה שהיא מהג"ר היא כללות כל הג"ר מתפשט העטרה שבה עד הלב. מוחין דראש נעשו על ידי עליית מ"ן שהוא עיבור שני דמוחין, והם לעולם נעלמים והוא המוחין שבראש רק בבחינת כח לבד, ויציאתם מהכח לפועל עיקרן רק בלב, והמוחין דלב נעשו על ידי התלבשות נה"י דבינה שמתלבשים בו על ידי פתיחת פי היסוד (כללים ח"א ענף ד' אות ה'), ועי' עוד סוף גליונות הלש"ו סי' ג' אות ל"ב).

קלט ע"א

קודם שנבאר דברים אלו נקדים תחיל' ענין ט' תיקונים אלו מ"ש הגאון בזה בפי' לס"ד בפ"ב ותוכן דבריו שם שט' תיקוני דיקנא דז"א הם כוללים כל ט"ס של ז"א ו"ק ומוחין ומלכות אין לו שנוקבא משלמת לו לע"ס ועט' נכלל ביסוד וכמ"ש בפ' משפטים ז' קל"ב ע"ב דיקנא דמלכא כו' אתפליג נהירו דאבא בתלת נהורין שהם חכמה וחסד ותפארת שמכריע נוטה לימין אבא ואימא בתרין הא חמשה והוא בינה וגבורה ומהם נעשו נה"י כידוע שחג"ת מאור"א ולכן חו"ב וחג"ת מאור"א ונה"י מח"ג דז"א ואמר שם חחו"ג בחד נהירא אשית והוא כתר שנתקן מחו"ג כמ"ש שם רישא דמלכא אתתקן בחדס וגבורה לבתר אתעטר חסד ואתנהיר בתרין נהורין כו' והם נצח ויסוד כנ"ל וגבורה אתנהיר בחד הוא הוד הא תשעה וחד מתחברין כולו נהירין כחדא איקרי דיקנא דמלכא כו' עכ"ל הרי נת' שכל ט' תיקוני דיקנא הם נעשים ע"י מוחין שהם ב' מוחין חו"ב שנק' נהירו דאור"א כידוע שהם באים ממוחין דאור"א עצמם בסוד הזיוג וטיפה דזיוגא נק' נהירו כידוע שהוא מאור העינים וכח הגוף וחו"ג הם ב' עטרין של הדעת והענין שהדעת תחיל' התפשטותו באתגלייא הוא מחזה ולמטה וכמ"ש באדר"ז (ד' רצ"ו ע"א) מעוי בדעת אתתקנו ואתמליין כל אכסדרין והוא בנה"י שעומדים תחת הפרסה ושם מקום הנוק' ונמצא שמן החזה ולמטה שם הם ב' זו"נ והוא ע"י הדעת שבו ב' עטרין חו"ג לזו"נ ולכן כאן מסט' דחו"ג של הדעת אמר דמתנהירין מיני' נה"י משא"כ נהירו דאור"א שהם מתפשטים בו עד החזה ולכן רק חו"ב וחג"ת דז"א נהירין מהם ואעפ"י שיסוד אבא מתפשט יותר עד סיום יסוד דז"א מ"מ אינו רק נהירו דקיק ורק בעבור הנוק' לבד לא לז"א כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא (עיין למטה ריש ע"ד ותראה שדברי הגאון ודברינו אלו הם עולים בקנה א' והבן מאוד) (ואף שמדברי הגאון הנ"ל משמע שנה"י דז"א נעשים מח"ג דז"א עצמו מ"מ הא והא איתא שאפשר לפרש ג"כ על חו"ב של הדעת דנהירין במעוי מחזה ולמטה) ומעתה נבוא לביאור אלו הדברים והתחיל ואמר כד נחית מן דיקנא יקירא כו' ר"ל הוא סוד נהירו דמשח רבות דנגיד מ"ג תיקונים דע"ק אל ט' תיקונים דז"א והם סוד ט' תיקוני' שהזכיר משה רבע"ה בפ' שלח לך במרגלים כמ"ש הגאון בפי' לס"ד פ' ג' וית' עוד בעז"ה ודיקנא דע"ק נק' יקירא כמ"ש באריכות לעיל בביאורו ולפי שגם דיקנא דז"א נק' יקירא כמ"ש לזה אמר עילאה ר"ל של ע"ק וקראו קדישא משום דנגיד ממו"ס ששם הוא בסוד קודש ג' קדושות ג' היות וע"ש נק' הדיקנא מזלא בסוד ג' היות הנ"ל ולכן נק' ג"כ קדישא ואמר סתים וטמיר מכלוא שאינו מתלבש כלל שאפי' אור"א אינם מלבישים את הדיקנא רק שהם מלבישים לחג"ת דע"ק ומכוס' תחת הדיקנא ונכללים שם ואמר סתים וטמיר נגד ב' מזלות שהוא כלל הדיקנא ומזלא עילאה הווא טמיר יתיר

ממזלא תתאה ועוד כי מזלא תתאה שם תליא אימא והוא שורשה מבוצד"ק מו"ס שנק' סתים שהוא סתום בקרומא דלא אתפתח ומזלא עילאה הוא דבי' תליא אבא ששורשו מאוירא יוד דנפיק מאויר ואשתאר אור ואוירא נק' טמיר שהוא טמיר ולא אתפס כלל ונמצא שכלל הדיקנא דע"ק הוא בסוד אוירא ובוצד"ק חו"ב דע"ק ולכן נפקא מאודנין ששם נהירין חו"ב כמש"ל עוד ירמוז כאן אל כל שיעור הדיקנא דע"ק והוא לפי שרוצה לפרש שדיקנא דז"א הוא מתפשט עד החזה ת"ת שלו לבד והטעם כמ"ש הגאון שכלל כל הפרצוף נק' ע"ש הדיקנא ע"ק ע"ש הדיקנא והדרת פני זקן מפני שיבה תקום וכן ז"א נק' תפארת ע"ש שפירותא דדיקנא כבחור במלחמה כמ"ש תפארת בחורים כוחם והדר זקני' שיבה שדיקנא דז"א הוא להלחם ולנצח כמו שית' ודע"ק לרחם כזקן בישיבה ולכן הדיקנא מתפשט בשניהם עד הפרסה לבד שעד הפרסה הוא עיקר הפרצוף ולתתא שייך לפרצוף שתחתיו ונה"י הם בסוד תוס' לבד ולכן בדיקנא דז"א נעשו מג' מוחין חב"ד נה"י שהארת ח"ב וחג"ת הם מאו"ח ונה"י שלו מחו"ג דז"א עצמו הרי שאו"א שהם מתלבשים בז"א הם מתפשטים רק עד החזה לבד והוא ג"כ עד סיום הדיקנא ועד כאן הם ג' מוחין חב"ד שהם עיקר הדיקנא חו"ב שלו בראש ודעת תחיל' התפשטותו בחג"ת שלו ומשם ולתתא הוא בסוד תוס' לבד באתגלייא להאיר לנוק' ונמצא שבאמת נה"י של ז"א נהירין רק מן הדעת שמקומו בחו"ג דז"א ונהירו דאו"א אין מגיעים שם ולכן תמיד נה"י הם בסוד תוספות לבד ונמצא שעיקר פרצופו הוא עד החזה מחכמה שבו עד ת"ת וכן הדיקנא נפקא מאודנין ששם נהירו דב' מוחין חו"ב ומתפשט עד החזה דילי' וכן הוא בדיקנא דע"ק שהוא יוצא מאודנין ושם ג"כ נהירו דמו"ס ואוירא והם חכמה דגלגלתא דגם בינה כלולה בו ומתפשט עד הטבור ולכן כל הפרצוף נק' ע"ש הדיקנא (ב"ע רא ע"ב).